

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТУСА
МІЖНАРОДНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кваліфікаційна наукова праця
на правах рукопису

КАБАНЦЕВА Надія Вікторівна

УДК 811.111'06'27'42(043.3)

ДИСЕРТАЦІЯ
ЛІНГВОКОГНІТИВНІ ОСОБЛИВОСТІ ПОЛІТИЧНОЇ МЕТАФОРИ
В ПУБЛІЦИСТИЧНОМУ ДИСКУРСІ
(НА МАТЕРІАЛІ УКРАЇНСЬКОЇ ТА АНГЛІЙСЬКОЇ МОВ)

10.02.17 – порівняльно-історичне і типологічне мовознавство

Подається на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук
Дисертація містить результати власних досліджень. Використання ідей,
результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

Н.В. Кабанцева

*Дисертація є ідентичною
іншим примірникам дисертації*

*Вчений секретар спеціалізованої
вченої ради К 11.051.14
к.філол.н. О.О. Залужна*

Науковий керівник
Шкворченко Наталія Миколаївна,
кандидат філологічних наук, доцент

Вінниця – 2021

АНОТАЦІЯ

Кабанцева Н.В. Лінгвокогнітивні особливості політичної метафори в публіцистичному дискурсі (на матеріалі української та англійської мов). Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук за спеціальністю 10.02.17 «порівняльно-історичне і типологічне мовознавство». – Донецький національний університет імені Василя Стуса, Вінниця, 2021.

Дисертацію присвячено дослідженню лінгвокогнітивних особливостей політичної метафори в публіцистичному тексті української та англійської мов у зіставному аспекті.

Актуальність дослідження полягає в орієнтації на провідні напрямки сучасної лінгвістики – концептуальні дослідження та лінгвокультурологічне моделювання мови. Релевантність теми дисертації зумовлена потребою у вивченні семантичного простору політичної метафори у публіцистичному дискурсі як найефективнішого й найдієвішого способу вираження експресивності, що має величезний вплив на свідомість людини. Метафори є провідним інструментом аргументації та асоціативного сприйняття й реалізуються в контексті, набуваючи позитивної, негативної конотації чи нейтральної оцінки. Аналіз субсфер, фреймів, концептуальних полів та слотів дозволяє розкрити загальні закономірності й специфіку людського освоєння світу політики за допомогою мови, а їх зіставний аналіз на матеріалі української та англійської мов дає можливість простежити закономірності формування та функціонування політичних метафор у публіцистичному дискурсі віддаленоспоріднених мов.

Теоретико-методологічною базою дослідження є положення та висновки наукових праць у галузях лексичної семантики, лексикографії, стилістики, когнітивної лінгвістики та лінгвокультурології. У роботі аналізується

когнітивний механізм створення метафори взагалі та політичної зокрема, досліджується взаємодія концептосфери-донора та концептосфери-мети політичної метафори, розробляються методика та алгоритм зіставного дослідження когнітивно-семантичних особливостей політичної метафори в публіцистичному дискурсі української та англійської мов; наводиться лінгвокогнітивна класифікація вживання та формування у сфері політичної метафори за концептами-донорами, проводиться зіставне дослідження політичної метафори в віддаленоспоріднених мовах.

Під «політичною метафорою» розуміємо лінгвоконцептуальне утворення, що є наслідком переосмислення фрагментів політико-економічної дійсності (реальної або віртуальної) на базі образно-асоціативної подібності, яка виникає в результаті суб'єктивного враження, відчуття, емоційного сприйняття, тобто одним із способів створення індивідуального, образного світу письменника, журналіста чи оратора. Закріплення деяких метафоричних образів у мові приводить до переходу метафори зі сфери оригінальних метафор у сферу стертих, а при фіксації лексико-репрезентантів метафори у словниках – до їх повного переходу до основного словникового фонду мови й втрати статусу тропа (мертва метафора). В українській мові мертва та стерта метафори є найбільш використовуваними, оригінальна та поширена метафори є менш активними. В англійській мові стерта та оригінальна метафори є найбільш використовуваними, мертва та поширена метафори є менш активними.

У дисертації вперше розроблено теоретико-методологічну концепцію для студіювання політичної метафори у публіцистичному дискурсі двох віддаленоспоріднених мов, які належать до різних гілок індоєвропейської мовної сім'ї. Дисертаційне дослідження має корпусний характер. Матеріалом дослідження слугують українськомовні та англійськомовні метафори, відібрані методом суцільної вибірки з публіцистичних текстів політичної тематики. Використання великої кількості публіцистичних джерел уможливило виділення значної кількості політичних метафор та побудову

розгалуженої моделі концептосфери-донора на матеріалі української та англійської мов. У роботі змодельовано лексико-семантичні групи політичних метафор української та англійської мов, які розподілено за тематичною приналежністю концепта-донора. За цим принципом відібрані метафори розподіляються за двома фундаментальними донорськими поняттєвими сферами «Світ людини» / «Human World» та «Навколишній світ» / «Outer World», які, у свою чергу, поділяються на низку субсфер, концептуальних полів, фреймів та слотів. У роботі здійснено підрахунок кількості найбільш і найменш продуктивних метафоричних моделей в українськомовному та англійськомовному публіцистичному дискурсі. Зокрема, встановлено, що з двох фундаментальних поняттєвих сфер найбільш частотною є «Світ людини» / «Human World» (50,9% – українськомовна політична метафора та 50,4% – англійськомовна політична метафора, яка містить політичні метафори, що моделюються через родинні та суспільні відносини, а також створені людиною артефакти. Менш частотною є фундаментальна донорська поняттєва сфера «Навколишній світ» / «Outer World» (49,1% – українськомовна політична метафора та 49,6% – англійськомовна політична метафора), яка складається з політичних метафор, що містять у своєму складі концепти, репрезентовані лексемами на позначення понять природи, універсальних просторових уявлень та понять сакрального світу. Визначено ієрархію субфер / полів / фреймів / слотів на основі частотності їх актуалізації у кожній із досліджуваних мов.

Аналіз конотативного значення політичних метафор показав, що українськомовні та англійськомовні політичні метафори загалом тяжіють до негативного або іронічного емоційного забарвлення (63% та 66,1% відповідно). Позитивного конотативного значення набувають лише 32,4% англійськомовних політичних метафор та 29,8% українськомовних політичних метафор. Найменш численними є випадки нейтральнооцінних політичних метафор (4,6% – англійськомовні та 4,1% – українськомовні), які дозволяють реципієнтові визначити конотативну складову відповідно до

власних політичних поглядів. У результаті зіставно-типологічного дослідження політичної метафори української та англійської мов було виявлено спільні закономірності формування та функціонування мотивованості конотативного значення політичної метафори української та англійської мов, що дозволяє дійти думки щодо певної схожості в цьому аспекті віддаленоспоріднених мовних систем та носіїв мов зокрема.

Різномісне висвітлення феномену політичної метафори в публіцистичному дискурсі на матеріалі української та англійської мов детермінувало застосування комплексного методологічного інструментарію. Зокрема, у роботі застосовано такі методи: метод суцільної вибірки задля добору фактологічного мовного матеріалу дослідження; метод кількісних підрахунків для дослідження частотних характеристик вживання тих чи тих метафор у публіцистичному тексті, а також при підрахунку кількості використаних метафоричних субсфер, концептуальних полів, фреймів і слотів, що дозволило скласти об'єктивне уявлення щодо найбільш і найменш численних метафоричних моделей; дескриптивно-аналітичний (описовий) метод з метою систематизації інформації про поняття «політичної метафори», її ідентифікацію, особливості її функціонування в публіцистичному тексті задля створення когнітивно-семантичної класифікації політичної метафори. Метод когнітивного аналізу було використано для визначення змісту поняттєвої складової політичної метафори української та англійської мов, тоді як компонентно-семантичний аналіз застосовувався для розкриття семантики лексем, задіяних у створенні метафори. Компонентний аналіз словникових дефініцій використано для виявлення сем, які передають смислове навантаження політичної метафори, а також для визначення денотаційного та конотаційного змісту проаналізованих політичних метафор. Важливе місце в роботі посідає зіставний метод, який дозволяє встановити подібності та відмінності у метафоричних уявленнях носіїв української та англійської мов. Корпус відібраних метафор було розподілено за двома фундаментальними

донорськими поняттєвими сферами, субсферами, концептуальними полями, фреймами та слотами, які структуруються за допомогою методу фреймово-слотового моделювання.

Одержані результати є перспективними для подальшого вивчення семантики метафори в публіцистичному тексті на матеріалі української та англійської мов. Перспективу дослідження вбачаємо в поглибленому вивченні семантичної класифікації метафор за основним суб'єктом, а також за типами метафоричного переносу. Одним із пріоритетних напрямків подальшого студіювання також може стати питання вмотивованості конотативного значення політичної метафори української та англійської мов у різних дискурсах.

Ключові слова: лінгвокогнітивні особливості, семантика, метафора, політична метафора, публіцистичний дискурс, когнітивно-семантична класифікація, конотативне значення, зіставний аналіз, віддаленоспоріднені мови.

SUMMARY

Kabantseva N.V. Lingvocognitive features of political metaphor in journalistic discourse (in the Ukrainian and English languages). Manuscript.

Thesis for a Candidate Degree in Philology: Speciality 10.02.17 – Comparative, Historical and Typological Linguistics. – Vasyl' Stus Donetsk National University, Vinnytsia, 2021.

The thesis is devoted to the comparative study of political metaphors linguocognitive features in journalistic discourse which is based on the empirical material selected from the Ukrainian and English languages.

The lack of related studies and general trend of modern comparative investigation in the domain of cognitive-semantic research, with the focus on comparative linguo-cultural modeling of the language, determined the choice of the topic. Metaphors are the leading mechanism of argumentation and associative perception of political text.

Analysis of sub-spheres, frames, conceptual fields and slots allows to reveal the general patterns and specifics of world's human development by means of language, and their comparative analysis on the basis of Ukrainian and English makes it possible to retrace the regularities of the formation and functioning of political metaphors in the journalistic text of distant languages.

The research generalizes and systematizes scholarly views on the issue of political metaphor study in journalistic discourse taking into consideration various linguistic theories.

The analyses elaborate a methodology and algorithm for a contrastive study of political metaphor's semantic features in the Ukrainian and English journalistic style. The classification and comparative study of political metaphor on the basis of concepts-donors is presented.

«Political metaphor» is a complex linguocognitive phenomenon, creating a certain lexeme of the political and economic notions and the notions of different

spheres of life, on the basis of figurative-associative similarity. The constitutive features of political metaphor include high axiological potential, expressiveness, the capability for effective realization of the author's intention and influence on audience.

Theoretical and methodological concept for political metaphor studying in journalistic discourse of two distant languages has been proposed. Methods of component-semantic analysis, frame-slot modeling and comparative method became the methodological key for revealing linguocognitive features of political metaphor.

The research material of corpus-based study is represented by the Ukrainian and English metaphors, selected by the method of continuous sampling from journalistic political texts. The use of a large number of journalistic sources allowed us to identify a significant amount of political metaphors and construct an extensive model of the general sphere and its components on the material of Ukrainian and English. Political metaphors are divided by the thematic affiliation of the subsidiary entity, that is, according to the thematic correlation of the donor concept. According to this principle, selected metaphors are divided into two fundamentally donor conceptual spheres of «Human World» and «Outer World», which are divided into a number of subspheres, conceptual fields, frames and slots. The most and least productive metaphorical models in the Ukrainian and English journalistic style are calculated. In particular, it was found that the most frequent of two fundamental conceptual spheres is «Human World» (50.9% of the Ukrainian political metaphors and 50.4% of the English political metaphors), using political metaphors which are modeling family and social relations, as well as human-made artefacts. The fundamental donor conceptual sphere «Outer World» is less frequent (49.1% of the Ukrainian political metaphors and 49.6% of the English political metaphors), formed by political metaphors which contain lexemes denoting natural objects, perception of surrounding reality nominations, and spiritual world. The hierarchy of subspheres, conceptual fields, frames and slots is also determined on the frequency basis of their actualization in each of the studied languages.

The study showed that the Ukrainian and English political metaphors can be classified according to their connotation: positive, negative or neutral estimating, which are mostly realized semantically and contextually. The analysis of connotative significance has shown that English and Ukrainian political metaphor tends to negative emotional connotation (63% – Ukrainian political metaphors and 66.1% – English political metaphors). Only 29.8% of Ukrainian political metaphors and 32.4% of English ones have a positive connotative value. The least numerous are neutrally estimating political metaphors (4.1% – Ukrainian political metaphors and 4.6% – English political metaphors), which allows the recipient to determine the connotative component according to his or her own political views. As a result of the comparative-typological study of political metaphor in Ukrainian and English, the common patterns of formation and functioning of the connotative significance motive of Ukrainian and English political metaphors are revealed. This allows us to conclude that there is a certain similarity and difference between distant language systems.

The phenomenon of cognitive-semantic classification of metaphors in journalistic text on material of the Ukrainian and English languages stipulated the use of integrated methodological instruments. In particular, the following methods and techniques have been used in research: the method of continuous sampling for the selection of factual linguistic research material; quantitative research methods to study the frequency characteristics of certain metaphors use in the journalistic text, as well as to calculate the number of metaphorical subspheres, conceptual fields, frames and slots that made it possible to present an objective picture of the most and the least numerous metaphorical models; linguistic statistical method for the verification of statistical data; the method of critical analysis and systematization of scientific literature in order to cover the genesis of the formation of journalistic style; the method of metaphors identification, which makes it possible to detect metaphorical lexical units in journalistic texts; descriptive-analytical method for systematization of information about political metaphor concept and the peculiarities of its functioning in journalistic style, as well as the

semantic of political metaphor classification. Systematization of the material also required the use of classification and contrastive linguistics methods. The method of defining analysis was used to analyze the content of the conceptual component of the Ukrainian and English political metaphors, while the component semantic analysis was used to reveal the semantics of lexemes with a metaphorical component. The method of component analysis of vocabulary definitions was used to identify semes that convey the semantic load of political metaphors. The methodology of conceptual analysis is used to identify political metaphors in journalistic texts and to analyze their semantics, which made it possible to distribute selected metaphors in two fundamental donor conceptual spheres. All subspheres, conceptual fields, frames, and slots within the framework of fundamental donor conceptual spheres were structured using the method of frame-slot modeling. The method of semantic denotation description allowed determining the denotation and connotation content of the analyzed political metaphors. Contrastive method took a very important place in dissertation, which allowed establishing common and distinctive features of political metaphor's functioning in Ukrainian and English journalistic discourse.

Among the models that indicate the correlation of metaphor object and metaphor image, the following models dominate: a) fundamental donor conceptual sphere «Human World» – ‘non-being → non-being’, ‘non-being → being’, ‘being → being (in Ukrainian)’, ‘non-being → non-being’, ‘being → being’, ‘non-being → being’ (in English); b) fundamental donor conceptual sphere «Outer World» – ‘non-being → non-being’, ‘non-being → being’, ‘being → being’ (in Ukrainian), ‘non-being → non-being’, ‘non-being → being’, ‘being → being’ (in English).

The obtained results are productive for the further studies of metaphor semantics in journalistic discourse on the material of Ukrainian and English. The perspectives of the analysis undertaken are seen in extent study of metaphors' semantic classification by main subject, as well as by types of metaphorical transference. One of priority directions of analysis is the issue of connotative

meaning's motivation of political metaphor in the Ukrainian and English languages.

Key words: cognitive-semantic features, semantics, metaphor, political metaphor, cognitive-semantic classification, connotation, contrastive analysis, distant languages, journalistic discourse.

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОБУВАЧА ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Статті у наукових фахових виданнях України:

1. Кабанцева Н. В. Семантична класифікація метафори в публіцистиці та матеріалі англійської та української мов. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету: Філологія*. Одеса, 2014. Вип. 10. Т. 2. С. 92-94.

2. Кабанцева Н. В. Генеза становлення публіцистичного стилю в українській та англійській мовах. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету: Філологія*. Одеса, 2015. Вип. 18. С. 110-111.

3. Кабанцева Н. В. Концептуальні поля політичної метафори фундаментальної вихідної понятійної сфери понятійної сфери «Навколишній світ» в українській та англійській мовах. *Південний архів*. Херсон, 2018. Вип. LXXIII. С. 172-176.

4. Кабанцева Н. В. Субсфера «Природа» як концептуальне поле політичної метафори на матеріалі української та англійської мов. *Вчені записки Таврійського національного університету ім. В. І. Вернадського: Філологія. Соціальні комунікації*. Київ, 2018. Т. 29(68). №1. С. 104-110.

5. Kabantseva N. V. The Subsphere «Universum» – a Conceptual Field of the Political Metaphor in the Ukrainian and English Languages. *Вісник Запорізького національного університету*. Запоріжжя, 2020. №1. Ч. I. С. 69-74.

Статті в іноземних наукових періодичних виданнях:

6. Кабанцева Н. В. Субсфера «Соціум» як концептуальне поле політичної метафори на матеріалі української та англійської мов. *Scientific Journal «Fundamentalis Scientiam»*. Мадрид, 2018. Issue 15. С. 74-77.

7. Кабанцева Н. В. Субсфера «Сакральний світ» як концептуальне поле політичної метафори на матеріалі української та англійської мов. *Magyar Tudományos Journal*. Будапешт, 2019. Issue 27. С. 20-26.

Статті в періодичних виданнях України, які включені до міжнародних наукометричних баз:

8. Кабанцева Н. В. Субсфера «Універсум» як концептуальне поле політичної метафори на матеріалі української та англійської мов. *Науковий збірник «Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка»*. Дрогобич, 2018. Вип. 21. С. 78-84.

Публікації, які засвідчують апробацію результатів дисертації

9. Кабанцева Н. В. Семантична класифікація метафор. Науково-практична конференція «Сучасна філологія: теорія та практика». Одеса: Міжнародний гуманітарний університет, 2014. С. 158-160.

10. Кабанцева Н. В. Семантические особенности метафоры в публицистике на материале английского языка. Міжнародна науково-практична конференція «Сучасна філологія: тенденції та пріоритети розвитку». Одеса: південно-українська організація «Центр філологічних досліджень», 2014. С. 97-99.

11. Кабанцева Н. В. Семантична класифікація метафор у сучасній лінгвістиці. Міжнародна науково-практична конференція аспірантів та молодих учених. Одеса: Міжнародний гуманітарний університет, 2015. С. 70-72.

12. Кабанцева Н. В. Субсфера «Живий організм» як складова концептосфери «Політична метафора» на базі української мови. Міжнародна заочна науково-практична конференція «Актуальні проблеми сучасної філології». Одеса: Міжнародний гуманітарний університет, 2017. С. 39-43.

13. Кабанцева Н. В. Субсфера «Артефакти» як концептуальне поле політичної метафори на матеріалі української та англійської мов. Міжнародна науково-практична конференція «Актуальні проблеми філологічної науки: сучасні наукові дискусії». Одеса: Міжнародний гуманітарний університет, 2018. С. 158-161.

14. Кабанцева Н. В. Концепт «Релігія та міфологія» політичної метафори на матеріалі української та англійської мов. Science initiative «Universonum».

UNIVERSUM N V I Proceedings of International Scientific Conference. San Francisco, 2019. С. 37-39.

15. Кабанцева Н. В. Концепт «Магія та ворожіння» політичної метафори на матеріалі української та англійської мов. Таврійські філологічні наукові читання: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції. Київ, 2019. С. 114-116.

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ	19
ВСТУП	20
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЙНІ ЗАСАДИ	27
ВИВЧЕННЯ ПОЛІТИЧНОЇ МЕТАФОРИ	
У ПУБЛІЦИСТИЧНОМУ ДИСКУРСІ У ЗІСТАВНОМУ АСПЕКТІ	
1.1 Кваліфікаційні ознаки політичної метафори в сучасній науковій парадигмі	27
1.1.1 Визначення поняття «політична метафора» у лінгвістиці	27
1.1.2 Лінгвоконцептуальний та інші підходи до вивчення політичної метафори	35
1.2 Типологія метафори в науковій літературі	45
1.3 Методологія зіставного дослідження політичної метафори у публіцистичному дискурсі	49
Висновок до розділу 1	66
РОЗДІЛ 2 ФУНДАМЕНТАЛЬНА ДОНОРСЬКА ПОНЯТТЄВА СФЕРА «СВІТ ЛЮДИНИ» / «HUMAN WORLD»	68
У ПУБЛІЦИСТИЧНОМУ ДИСКУРСІ	
2.1 Субсфера «Соціум» / «Society»	68
2.1.1 Особливості репрезентації ПМ в українській мові	68
2.1.2 Особливості репрезентації ПМ в англійській мові	82
2.2 Субсфера «Живий організм» / «Living Organism»	95
2.2.1 Особливості репрезентації ПМ в українській мові	95
2.2.2 Особливості репрезентації ПМ в англійській мові	100
2.3 Субсфера «Артефакти» / «Artefacts»	109
2.3.1 Особливості репрезентації ПМ в українській мові	109
2.3.2 Особливості репрезентації ПМ в англійській мові	121
Висновок до розділу 2	133

РОЗДІЛ 3 ФУНДАМЕНТАЛЬНА ДОНОРСЬКА ПОНЯТТЄВА	137
СФЕРА «НАВКОЛИШНІЙ СВІТ» / «OUTER WORLD»	
У ПУБЛІЦИСТИЧНОМУ ДИСКУРСІ	
3.1 Субсфера «Природа» / «Nature»	137
3.1.1 Особливості репрезентації ПМ в українській мові	137
3.1.2 Особливості репрезентації ПМ в англійській мові	150
3.2 Субсфера «Універсум» / «Universon»	162
3.2.1 Особливості репрезентації ПМ в українській мові	162
3.2.2 Особливості репрезентації ПМ в англійській мові	171
3.3 Субсфера «Сакральний світ» / «Spiritual World»	183
3.3.1 Особливості репрезентації ПМ в українській мові	183
3.3.2 Особливості репрезентації ПМ в англійській мові	193
Висновок до розділу 3	203
ВИСНОВКИ	207
СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ	211
СПИСОК ДЖЕРЕЛ	232
СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ	235
ДОДАТКИ	284
Додаток А Ієрархічна схема класифікації ПМ у політичному дискурсі в українській та англійській мовах	284
Додаток Б Концептуальні поля політичної метафори української та англійської мов	285
Додаток В Метафори субсфери «Соціум» в українськомовному публіцистичному тексті	286
Додаток Г Метафори субсфери «Соціум» / «Society» в англійськомовному публіцистичному тексті	287
Додаток Д Порівняльний аналіз субсфери «Соціум» «Society» в українській та англійській мовах	288

Додаток Е Конотативний аналіз метафор Субсфери «Соціум» / «Society» в ПС в українській та англійській мовах	290
Додаток Ж Метафори субсфери «Живий організм» в українськомовному публіцистичному тексті	293
Додаток З Метафори субсфери «Живий організм» / «Living Organism» в англійськомовному публіцистичному тексті	294
Додаток И Порівняльний аналіз субсфери «Живий організм» / «Living Organism» в українській та англійській мовах	295
Додаток К Конотативний аналіз метафор Субсфери «Живий організм» / «Living Organism» в ПС в українській та англійській мовах	296
Додаток Л Метафори субсфери «Артефакти» в українськомовному публіцистичному тексті	298
Додаток М Метафори субсфери «Артефакти» / «Artefacts» в англійськомовному публіцистичному тексті	299
Додаток Н Порівняльний аналіз субсфери «Артефакти» / «Artefacts» в українській та англійській мовах	300
Додаток П Конотативний аналіз метафор Субсфери «Артефакти» / «Artefacts» в ПС в українській та англійській мовах	302
Додаток Р Метафори субсфери «Природа» в українськомовному публіцистичному тексті	305
Додаток С Метафори субсфери «Природа» / «Nature» в англійськомовному публіцистичному тексті	306
Додаток Т Порівняльний аналіз субсфери «Природа» / «Nature» в українській та англійській мовах	307
Додаток У Конотативний аналіз метафор Субсфери «Природа» / «Nature» в ПС в українській та англійській мовах	309
Додаток Ф Метафори субсфери «Універсум» в українськомовному публіцистичному тексті	312

Додаток Х Метафори субсфери «Універсум» / «Universum» в	313
англійськомовному публіцистичному тексті	
Додаток Ц Порівняльний аналіз субсфери «Універсум» /	314
«Universum» в українській та англійській мовах	
Додаток Ш Конотативний аналіз метафор Субсфери «Універсум» /	316
«Universum» в ПС в українській та англійській мовах	
Додаток Щ Метафори субсфери «Сакральний світ» в	319
українськомовному публіцистичному тексті	
Додаток Ю Метафори субсфери «Сакральний світ» / «Spiritual	320
World» в англійськомовному публіцистичному тексті	
Додаток Я Порівняльний аналіз субсфери «Сакральний світ» /	321
«Spiritual World» в українській та англійській мовах	
Додаток АА Конотативний аналіз метафор субсфери «Сакральний	323
світ» / «Spiritual World» в ПС в українській та англійській мовах	
Додаток АБ Загальна порівняльна таблиця конотацій ПМ в	326
українських та англійських публіцистичних текстах	

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

АПМ – англійськомовна політична метафора

ЗМІ – засоби масової інформації

КП – концептуальне поле

МО – метафоричний образ

ПМ – політична метафора

ПрМ – предмет метафори

ПС – публіцистичний стиль

ПТ – публіцистичний текст

УПМ – українськомовна політична метафора

ФДПС – фундаментальна донорська поняттєва сфера

ВСТУП

Обґрунтування вибору теми дослідження. Дисертацію присвячено вивченню лінгвокогнітивних особливостей політичної метафори (далі – ПМ) у публіцистичному дискурсі української та англійської мов у зіставному аспекті.

Одним із напрямів лінгвістичної науки ХХІ ст. є виокремлення й опис різних фрагментів політичного життя. Кожен етап розвитку суспільства визначувався певною системою концептуальних ПМ, яка щільно пов'язана з національними традиціями і культурними цінностями народу. Суспільна свідомість народу використовує метафори різноманітних концептуальних полів (далі – КП) для осмислення реальності. Це можуть бути метафори, ґрунтовані на образах рослинного або тваринного світів, людини, а також метафори, ґрунтовані на механістичному та раціональному способах метафоричного осмислення сфери політичної діяльності. Метафоричні моделі ПМ можуть також спиратися на концептуальні вектори жорстокості й агресивності політичної боротьби, відхилення від природного стану речей, неправдоподібності того, що хочуть донести політичні діячі, та модельованих ними політичних подій. Концептуальні ПМ не просто відображають суспільну свідомість, вони здатні впливати на суспільну думку та процес прийняття рішень, зокрема, проєктувати позитивне, негативне або нейтральне ставлення до тієї чи тієї політичної проблеми.

Усе сказане, актуалізує всебічне вивчення такого феномена, як «політична метафора». Нині у вітчизняному та закордонному мовознавстві опрацьовано питання: а) типології ПМ (Х. Дацишин, О. Олеськів); б) лексико-граматичних і структурних особливостей ПМ (І. Кобякова, Л. Пустовіт, А. Руденко); в) семантики ПМ (І. Гажева, А. Руденко); г) когнітивної специфіки ПМ (Б. Берген, М. Джонсон, М. Дорофєєва, Т. Кун, Дж. Лакофф, Е. МакКормак, В. Оттаті, В. Павлуцька, Е. Прайс, Р. Ренстр, І. Філатенко, Дж. Чартерис-Блек); ґ) перекладу ПМ (О. Ясиненко,

О Ясинецька); д) прагматики, функціонування та використання ПМ (Д. Берхо, Ю. Біловол, Л. Василик, Г. Дядюра, Д. Жидкова, О. Жулавська, Л. Ільницька, І. Кобзар, Л. Козуб, А. Костирєва, Л. Кравець, Л. Кудрявцева, О. Кузьменко, Дж. Міо, О. Сербенська, О. Тебеть, І. Філатенко, Н. Хове, О. Чадюк, О. Чорна, К. Шелкова та ін.); е) інтерпретації метафори як одного із засобів непрямой комунікації та оцінності в публіцистичному тексті (А. Чудінов), зокрема запропоновано когнітивну характеристику провідних моделей метафоричної репрезентації сучасної політичної реальності й основні концептуальні вектори сучасної ПМ тощо.

Незважаючи на те, що ПМ активно досліджується у лінгвістиці, відсутні праці, присвячені зіставному студіюванню ПМ на матеріалі української та англійської мов. Вивчення метафори цих віддаленоспоріднених мов у зіставному аспекті уможливить виявити їх спільні та відмінні риси, що є вкрай важливим для розуміння принципів когнітивно-семантичної класифікації ПМ за КП донорської сфери. Отже, вибір теми визначуваний загальною тенденцією сучасної компаративістики до різних типів когнітивно-семантичних досліджень та орієнтацією на зіставне лінгвокультурологічне моделювання мов.

Актуальність розвідки зумовлена необхідністю пошуку універсального і специфічного в сприйнятті політичної дійсності носіями української та англійської лінгвокультур з оперттям на питання про співвідношення мови і культури. Аналіз субсфер, КП, фреймів і слотів дає змогу розкрити загальні закономірності і специфіку освоєння політичного життя за допомогою мови, а їх зіставний аналіз дає змогу простежити закономірності формування та функціонування ПМ у публіцистиці віддаленоспоріднених мов. Актуальність посилюється зорієнтованістю на вивчення когнітивно-семантичного простору сучасної ПМ у публіцистичному тексті (далі – ПТ) як найефективнішого і найдієвішого способу вираження експресивності. Метафори стають провідним механізмом аргументації та асоціативного сприйняття тексту політичної тематики.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертацію виконано у межах наукової теми кафедри перекладу та мовознавства Міжнародного гуманітарного університету «Лінгвістичні та лінгводидактичні основи формування багатомовної та полікультурної компетенції», що є складником загальнонаукової університетської теми «Тенденція становлення і розвитку соціогуманітарної сфери в Україні» (номер державної реєстрації 01104000678). Тему дисертації затверджено на засіданні вченої ради Міжнародного гуманітарного університету (протокол № 6 від 23 липня 2020 р.).

Метою дисертації є з'ясування лінгвокогнітивних особливостей функціонування політичної метафори в публіцистичному дискурсі української та англійської мов.

Успішна реалізація мети передбачає вирішення таких **завдань**:

- 1) визначити кваліфікаційні ознаки та класифікаційні параметри ПМ у сучасній лінгвістиці;
- 2) узагальнити та систематизувати наукові погляди на проблему вивчення ПМ у публіцистичному дискурсі з урахуванням різноманітних мовознавчих теорій;
- 3) сформувати методологічну базу зіставного студіювання ПМ у ПТ на матеріалі української та англійської мов;
- 4) опрацювати структуру фундаментальної донорської поняттєвої сфери «Світ людини» / «Human World» у публіцистичному дискурсі зіставляваних мов;
- 5) структурувати фундаментальну донорську поняттєву сферу «Навколишній світ» / «Outer World» у ПТ на матеріалі української та англійської мов;
- 6) виявити спільні та відмінні риси функціонування ПМ названих фундаментальних донорських поняттєвих сфер в українській та англійській мовах із простеженням особливостей моделювання ПМ та специфіки оцінного складника метафоричного значення ПМ у ПТ.

Об’єктом дослідження є ПМ публіцистичного дискурсу української та англійської мов у зіставному аспекті.

Предметом розвідки постають лінгвокогнітивні особливості ПМ в українській та англійській мовах.

Матеріал дисертації становить 1691 політична метафора (865 одиниць української мови та 826 одиниць англійської мови), відібрана методом суцільної вибірки з ПТ політичної тематики загальним обсягом 50 др. арк. (українська мова) та 50 др. арк. (англійська мова). Використання зазначеної кількості публіцистичних джерел уможливило виділення значної кількості ПМ і побудову розгалуженої моделі концептосфери-донора на матеріалі української та англійської мов. Темпоральний відрізок вибірки фактичного матеріалу дослідження охоплює 2000-2020 рр.

Методи дослідження. Мета й завдання дослідження зумовили необхідність застосування низки загальнонаукових і спеціальних методів: *методів критичного аналізу та систематизації наукової літератури* (для висвітлення генези становлення ПТ); *методу дефініційного аналізу* (для розгляду змісту поняттєвого складника ПМ української та англійської мов); *методу ідентифікації метафори* (для виявлення лінгвальних засобів метафоризації в ПТ); *deskриптивно-аналітичного (описового) методу* (для систематизації інформації про поняття ‘політична метафора’, особливості її функціонування в ПТ, а також підчас розробки когнітивно-семантичної класифікації ПМ за концептами-донорами); *методу компонентно-семантичного аналізу* (для виявлення метафорогенних сем у значенні вербалізаторів, які задіяні у створенні метафоричного образу (далі – МО)); *методу фреймово-словового моделювання* (для виокремлення фреймів і слотів у рамках фундаментальних донорських поняттєвих сфер (далі – ФДПС)); *методику концептуального аналізу* (для виокремлення механізмів переосмислення концептів під час творення ПМ у публіцистичному дискурсі); *методу суцільної вибірки* (для вибору фактичного матеріалу з українськомовних та англійськомовних ПТ політичної тематики); *методу*

кількісних підрахунків (для опису частотних характеристик уживання різних типів ПМ у ПТ, а також для підрахунку кількості метафоричних субсфер, КП, фреймів і слотів); *зіставного методу* (для встановлення спільних і відмінних рис функціонування ПМ в українськомовному й англійськомовному публіцистичних дискурсах).

Наукова новизна отриманих результатів полягає у тому, що в дисертації *вперше*:

- запропоновано теоретико-методологічну концепцію для студіювання ПМ у публіцистичному дискурсі двох віддаленоспоріднених мов;
- класифіковано ПМ за концептами-донорами на матеріалі української та англійської мов, що дало змогу представити концептосферу-донор як багаторівневу ієрархічну систему;
- змодельовано групи ПМ української та англійської мов із розподілом за тематичною приналежністю концепта-донора;
- визначено найбільш і найменш продуктивні метафоричні моделі в українськомовному й англійськомовному публіцистичних дискурсах;
- проаналізовано оцінний складник метафоричного значення ПМ ПТ, що уможлиблює розширення наукового уявлення щодо притаманних їй негативних і позитивних конотацій в українськомовних і англійськомовних ПТ.

Теоретичне значення отриманих результатів полягає в уточненні положень зіставного мовознавства та лінгвокультурології з опертям на комплексне лінгвокогнітивне дослідження метафоричних утворень у публіцистичному дискурсі. Установлено, що ПМ у ПТ української та англійської мов можна класифікувати за конотацією, яка переважно реалізується семантично та контекстуально.

Практичне значення отриманих результатів. Результати дослідження можуть знайти практичне використання у вишівських курсах із порівняльно-історичного і типологічного мовознавства (розділи «Порівняльно-історичне дослідження», «Проблеми компаративістики», «Компаративний аналіз»,

«Когнітивна лінгвокультурологія»), загального мовознавства (розділи «Теоретична та практична лінгвістика», «Історична лінгвістика», «Прикладна лінгвістика», «Когнітивна лінгвістика», «Порівняльна лінгвістика»), зіставного мовознавства (розділи «Типологія мов», «Типологічна класифікація мов», «Заставний аналіз»), лексикології (розділи «Етимологія», «Семасіологія»), міжкультурної комунікації (розділи «Культурологічний аспект», «Лінгвістичний аспект», «Соціальнокомунікативний аспект»), лінгвокультурології (розділи «Контрастивна лінгвістика», «Етнопсихолінгвістика», «Концептуальний аналіз»), у спецкурсах із політичної лінгвістики, лінгвокраїнознавства, дискурсології, а також під час написання кваліфікаційних праць здобувачів вищої освіти галузі знань 03 «Гуманітарні науки».

Особистий внесок здобувача. Всі результати дослідження отримано особисто здобувачем.

Апробація. Матеріали дослідження обговорено на 7 Міжнародних наукових конференціях: Міжнародній науково-практичній конференції «Сучасна філологія: теорія та практика» (Одеса, 2014), Міжнародній науково-практичній конференції «Сучасна філологія: тенденції та пріоритети розвитку» (Одеса, 2014), Міжнародній науково-практичній конференції аспірантів та молодих учених (Одеса, 2015), Міжнародній заочній науково-практичній конференції «Актуальні проблеми сучасної філології» (Одеса, 2017), Міжнародній науково-практичній конференції «Актуальні проблеми філологічної науки: сучасні наукові дискусії» (Одеса, 2018), Міжнародній науковій конференції «Універсум» (Сан-Франциско, 2019), Міжнародній науково-практичній конференції «Таврійські філологічні наукові читання» (Київ, 2019). Результати дослідження обговорено на засіданнях кафедри германських та східних мов Міжнародного гуманітарного університету, на семінарах молодих науковців факультету іноземних мов Міжнародного гуманітарного університету.

Публікації. Основні положення та результати роботи відбито у 15 одноосібних наукових публікаціях (загальним обсягом 4,7 др. арк.): із них 5 опубліковано у фахових виданнях України (2,0 др. арк.); 2 – в іноземних періодичних наукових виданнях (1,0 др. арк.), 1 – у виданні України, що входить до міжнародних наукометричних баз (0,7 др. арк.); 6 – у матеріалах науково-практичних конференцій України (0,7 др. арк.); 1 – у збірнику матеріалів закордонної конференції (0,3 др. арк.).

Обсяг і структура дисертації. Дисертація складається з анотацій двома мовами, списку опублікованих праць за темою дисертації, переліку умовних скорочень, вступу, трьох розділів з висновками до кожного з них, загальних висновків, списків літератури (235 позицій, з яких 55 іноземними мовами), джерел (25 позиції, з яких 7 іноземними мовами), джерел ілюстративного матеріалу (431 позиції) та 27 додатків. Основний текст наукової праці містить 13 таблиць; у додатках – 13 схем і 14 таблиць. Загальний обсяг роботи – 326 сторінок, обсяг основного тексту – 210 сторінок.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЙНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ ПОЛІТИЧНОЇ МЕТАФОРИ У ПУБЛІЦИСТИЧНОМУ ДИСКУРСІ У ЗІСТАВНОМУ АСПЕКТІ

1.1 Кваліфікаційні ознаки політичної метафори в сучасній науковій парадигмі

1.1.1 Визначення поняття «політична метафора» у лінгвістиці.

Поняття метафори викликає різноманітні дискусії протягом усієї історії лінгвістичної науки. Метафоричне мислення спричинило розвиток як мови, так і культури в цілому. Поняття метафори досліджують у лінгвістиці, філософії, психології, літературознавстві, концептології, лінгвокраїнознавстві та ін. Інтерес дослідників до визначення поняття «метафора» та її особливостей пов'язаний із усвідомленням її ролі в процесах змістоутворення. У наш час метою багатьох лінгвістів стає з'ясування та конкретизування тих чи тих аспектів термінологічного визначення цього тропа.

Перше тлумачення поняття «метафора» запропоноване Аристотелем у його «Поетиці»: «Метафора – це перенесення поетичного імені або з роду на вид, або з виду на рід, або з виду на вид, або за аналогією» [7, с. 147]. Таким чином, метафора виникає на основі перенесення властивостей, а тому її можна назвати скороченим порівнянням, де відбувається заміщення іншим висловом того, що мовець має на увазі. Уважаємо за доречне підкреслити, що перенесення за аналогією, тобто за схожістю або подібністю, за асоціацією, що належить до когнітивних процесів мовця, є причиною або поштовхом до виникнення метафори.

Сьогодні поняття та сутність метафори широко досліджуються як вітчизняними (І.Д. Гажева [39], Л.Л. Ільницька [79], К.І. Кобякова [100], Л.В. Кравець [110], Л.О. Пустовіт [140], А.С. Руденко [144]), так і

закордонними дослідниками (Д. Міо [223], Ч. Цзе [166], Дж. Чартеріс-Блек [191] та ін.). Значну увагу приділено вивченню когнітивних (Т.С. Кун [213], Дж. Лакофф [219], Е. МакКормак [221], А. Пейвіо [231], Дж. Чартеріс-Блек [191]), стилістичних (Т.А. Єщенко [69], Л.О. Пустовіт [140], О.В. Харченко [164]), семантичних (І.Д. Гажева [39], Т.А. Єщенко [69], Л.Л. Ільницька [79], К.І. Кобякова [100], В.П. Москвін [125]), синтаксичних (С.А. Жаботинська [70], Л.В. Кравець [110]), прагматичних (А. Костирєва та І.М. Кобзар [105]) аспектів метафори.

Наразі виокремлено значну кількість наукових підходів до інтерпретації метафори як власне мовного явища. Так, метафору вважають проявом синтаксичної семантики, приділяючи значну увагу метафоричному значенню. Цей підхід є динамічним та більш поширеним серед науковців, адже його впровадження передбачає вивчення метафоричного значення, що виникає під час взаємодії слів у словосполученні та реченні. Інноваційним є підхід до визначення метафори, який передбачає її аналіз як варіанту передачі змісту висловлювання в комунікативному процесі (Ю.Є. Біловол [26], Х.П. Дацишин [52], О.Т. Дрібнюк [60], О.С. Іссерс [81], О.О. Чорна [171]). У межах цього підходу розглядають механізм проявлення метафоричного змісту висловлювання в різних функційних стилях мови. Тут метафора виступає функційно-комунікативним явищем, яке реалізується у висловлюванні чи тексті. Наприкінці ХХ – поч. ХХІ ст. метафора активно досліджується з позицій когнітивної семантики. Багато лінгвістів звертаються до дослідження цього явища як до особливого, несвідомого засобу вираження концептів (Т.С. Кун [213], Дж. Лакофф і Дж. Джонсон [219], Е. МакКормак [221], Дж. Чартеріс-Блек [191] та ін.).

З підвищенням інтересу до когнітивної лінгвістики відбулося переакцентування в підходах до вивчення метафори та процесів метафоризації. Однією із провідних стала так звана дескрипторна теорія метафори, ґрунтована на основі концептуального підходу до цього феномену А.М. Баранова [20]. Метафора описана ним як сукупність двох типів

дескрипторів: сигніфікативних і денотативних. Основна ідея дескрипторної теорії полягає в тому, щоб створити формалізований апарат для опису та інвентаризації метафор окремих дискурсів. Найбільшу увагу А.М. Барановим приділено вивченню метафоризації у галузі політичної лінгвістики на матеріалі російської та німецької мов. Головним здобутком зазначеної теорії є підхід «від концепта до вербалізатора» (на відміну від традиційного мовознавства, де розглядається власне лінгвістична складова, а таке важливе утворення, як концепт, фактично, залишається поза увагою, що не дає змоги вивчати всі фактори метафоризації та, перш за все, простежувати її механізми).

Таким чином, метафора – це багатоаспектне явище, що передбачає різні підходи до його розгляду. Наприклад, Ю.О. Карпенко визначає метафору як перенесення значення слова за схожістю предметів або явищ [99]. Водночас, А. Костирєва та І.М. Кобзар характеризують її як основний мовний троп, який є комплексною образно-семантичною структурою та являє собою спосіб пізнання предметів або явищ через перенесення на них ознак, які притаманні предмету або явищу, наближеному за схожістю до об'єкту дослідження [105, с. 117].

Зараз з'являється все більше праць, які доводять, що метафору не можна редукувати до рівня простої лексеми, що це досить складне лінгвокогнітивне формування, у створенні якого задіяні різні концепти – як вербалізовані, так і імплікативні, що певні трансформаційні механізми призводять до утворення кількох МО, деякі з яких можуть бути подані в імплікації в межах певної референціальної ситуації або однієї описаної події. Однак співвідносні концепти до всіх МО однієї референціальної ситуації пов'язані спільною тематикою незалежно від форми їх конкретної репрезентації.

Оскільки всі типи метафоризації засновані на асоціативних зв'язках у межах людського досвіду, метафора за своєю природою є антропометричною. У її межах порівнюють різні сутності, а на основі цього порівняння виникає новий гносеологічний образ, у якому синтезовано ознаки

відмінних гетерогенних утворень. Антропометричність метафори, тобто співмірність найменувань і об'єктів, що зіставляються саме в людській свідомості, не відповідає реальним схожості й відмінності сутностей, що зіставляються (тієї, яка позначається за допомогою метафори, та тієї, що використовується як допоміжний образ), що найприроднішим чином «вписується» в антропометричну парадигму сучасного наукового знання, згідно з яким людина пізнає світ через усвідомлення своєї діяльності в ньому.

Здатність мислити метафорично є рисою, що властива *homo sapiens*, відображає спроможність порушувати межі «природної таксономії» і створювати в свідомості особливий, часом парадоксальний антропоцентричний стан речей. Парадоксальність метафори обумовлюється саме гетерогенністю її вихідних сутностей.

За справедливим зауваженням А.П. Чудінова [174], в метафоричному дзеркалі не просто пасивно фіксуються будь-які явища життя: концептуальні метафори, що існують у певний час у певній мові, можуть бути свідченням соціального занепаду, звучати грізним попередженням про небезпеку соціальних хвороб. Більше того, метафора здатна бути потужним засобом переконцептуалізації суспільної свідомості.

У нашій роботі ми спираємося на теорію інтеракції, яка розроблена А. Річардсом і М. Блеком. Відповідно до цієї теорії, відмінною рисою метафори вважають її смислову двоплановість, тобто взаємодію основного й допоміжного суб'єктів. Допоміжний суб'єкт співвідносний із прямим значенням слова, а основний суб'єкт – з переносним значенням (*Майкл – осел*: допоміжний суб'єкт – це *осел*, а основний суб'єкт – *вперта або дурна людина*). А. Річардс справедливо зауважує, що відбувається поєднання бачення двох «коренів» розгляду «однієї речі» в термінах іншої: коли ми використовуємо метафору, ми маємо дві думки про дві різні речі, що діють разом і підтримуються одним словом або фразою, значення яких є результатом взаємодії цих думок [142, с. 116].

Ми не підтримуємо концепцію дифузного значення Д. Девідсона, який вважає, що метафори передають тільки те (або не більше того), що означають включені в них слова, у своєму буквальному значенні [64, с. 172].

У роботі розуміємо метафору як цілісне тропеїчне формування, результат взаємодії цілого ряду лінгвоконцептуальних одиниць (елементів) у процесі уподібнення й переосмислення певних явищ об'єктивної або віртуальної реальності. В основі метафоричного механізму знаходяться два базові концепти. Один із них співвідноситься з сутностями, які піддаються переосмисленню. Цей концепт ми далі будемо називати ПрМ. Інший концепт є концептом-донором. Цей концепт ми далі будемо називати МО.

Слід підкреслити, що зазначені концепти можуть бути вербалізовані або ж залишатися невербалізованими, тобто виокремлюватися з контексту й різних опорних слів відповідного висловлювання або його фрагмента. Таким чином, ПрМ може бути репрезентований у експлікації або імплікації. Останнє, як відомо, особливо характерне для загадок, коли на базі МО слід мати ПрМ.

Більшість учених визнають факт існування двох форм репрезентації ПрМ – експліцитної та імпліцитної. Що стосується МО, то не всі вчені беззастережно приймають факт можливості імпліцитної присутності образу. Однак наше дослідження показало, що він може визначатися на основі контексту, іноді досить широкого (див. Розділ 2 та 3), тобто поставати в імплікації. Таке неприйняття ідеї імпліцитного МО характерне для вчених, які виходять не з когнітивних, а з суто лінгвістичних позицій, тобто зводять образ або метафору в цілому до значення лексеми або лексикалізованого словосполучення [9].

На наш погляд, підхід, коли метафора визначається як виключно словесне формування, більше того – зведена до конкретних лексем, спрямовує у глухий кут, не дає можливості створити об'єктивну картину метафоризації, описати її складний механізм. Лінгвокогнітивний підхід дозволяє розкрити внутрішні аспекти метафори, простежити взаємодію

різних елементів, які впливають один на одного і призводять до активізації прихованих, «сплячих» значень слів, які беруть участь у створенні МО.

У результаті переосмислення і профілювання концептів з однієї сфери в іншу виникає конфігурація кореляції ПрМ і МО, яку можна представити у вигляді конфігурацій: П–Л, Л–П, Т–П, А–П, де П – предмет, Л – людина, Т – тварина, А – абстрактна сутність тощо. У нашій роботі одним із завдань є визначення найбільш частотних і найменш частотних конфігурацій (моделі), які утворюють політичні та політико-економічні метафори (див. Розділ 2 та 3), що дозволить оцінити їх жанро-утворююче значення, тобто визначити їхню роль у публіцистичних текстах. Зазначені форми конфігурації (ПрМ і МО) з погляду їхньої лінгвістичної репрезентації можуть бути представлені експліцитно та імпліцитно.

У теорії еліптичного порівняння прийнято вважати, що за своєю технікою метафора являє собою імпліцитне (стисле, згорнуте) утворення (Цицерон; Деметрій; Аристотель; Н.Д. Арутюнова [8]). Внутрішню форму метафори становить образне порівняння – уподібнення понять, тематично одне від одного відокремлених і логічно неспіввідносних. Метафора виявляє постійну, глибинну подібність: наприклад, не можна сказати: *Вчора в лісі він був заєць*, оскільки це ситуативне вживання, яке для метафори не характерне. Тобто, метафора несумісна з суб'єктивними установками (не можна сказати: *Мені здається, він – заєць*).

В.П. Москвін вважає, що метафора й порівняння мають свою специфіку, але не диференціальні знаки, які відрізняв, скажімо, Дж. Серль. На думку дослідника, метафора, на відміну від порівняння, репрезентує тотожність [125, с. 53]. Отже, порівняння – це уподібнення, а метафора – фіктивне, умовне ототожнення, образна ідентифікація.

М. Блек так само відзначив, що метафора не є заступником для порівняння, вона володіє власними можливостями [186, с. 37]. У зв'язку з цим, певною мірою, можна погодитися з висновком В.П. Москвіна про те, що

«теорію еліптичного порівняння слід розуміти лише як пояснення дериваційних відносин метафори й порівняння» [125, с. 53].

Залежно від стилю та сфери вживання розрізняють художню, публіцистичну, політичну метафору та ін. (Т.Г. Попова, Е.В. Сачкова [139]). Про розгалуження метафор за функційними стилями та жанрами вперше пише Н.Д. Арутюнова, називаючи метафору ключем до розуміння процесів мислення, пізнання та осмислення об'єктивної дійсності в ситуації стрімкого її поширення в текстах різних функційних стилів та жанрів [8].

ПМ вживається в текстах ПС та має значний асоціативно-оцінний потенціал. ПМ є важливим засобом вираження авторських оцінок і емоцій, авторських характеристик предметів і явищ. Відтак, політична метафора міцно увійшла до публіцистичного арсеналу активних засобів впливу на читача. У політичному дискурсі присутній широкий діапазон лінгвістичних засобів, здатних впливати на думку громадських мас, з метою маніпулювати, управляти ними. Одним із основних та ефективних інструментів, за допомогою якого мовлення стає більш виразним і асоціативним, є використання політичної метафори, що є жанровим різновидом ПМ та належить до когнітивної сфери людини.

ПМ вказує на соціальну позицію автора як комуніканта. Функція метафори в ПТ полягає в наочно-образному загостренні проблеми, в акцентуванні протиріччя [127, с. 108]. ПМ допомагає вивчити специфіку й еволюцію функціонування метафори в плані стилістичного збагачення публіцистики й мови художньої літератури. За допомогою вдало дібраних метафор публіцистика здатна формувати ставлення читачів та слухачів до подій, про які йдеться в тексті.

Дослідженню сутності поняття «політична метафора» у ПТ присвятили свої праці чимало вітчизняних (А.О. Капелюшний [98], А.О. Худолій [165], О.О. Чорна [171], О.А. Ясиненко [178] та ін.) та закордонних науковців (Дж.С. Міо [223]).

Термін «публіцистичний текст» вперше з'являється у праці О.М. Баранова та Ю.М. Караулова [121]. На думку А.П. Чудінова [174], політична метафора є одним із найбільш ефективних засобів, які забезпечують прагматичний потенціал політичної комунікації.

У роботах західних дослідників ПМ розглядається власне як метафора, яка функціонує у текстах ПС на політичну та соціальну тематику.

ПМ активно використовується в українсько- та англійськомовних текстах ПС. За словами Ч. Цзе, зазначена метафора є однією з домінант публіцистичної мови [166, с. 252], що можна пояснити її високим оцінним потенціалом, образністю та здатністю до ефективної реалізації авторської інтенції та впливу на аудиторію. Політичні метафори є здатними до структурування людського мислення, моделі світу.

На думку Дж.С. Міо, ПМ допомагають людині легше «сприймати сенс політичних подій і відчувати себе частиною процесу» [223, с. 130].

Як стверджує Дж. Чартеріс-Блек, ПМ є суттєвим і надзвичайно необхідним чинником у політичному житті, адже вона заснована на емоційних та підсвідомих асоціаціях, що апелюють до культурних або історичних фонових знань реципієнта. Правильно вибране метафоричне відображення може викликати емоційну реакцію та переконати потенційних виборців [191].

Відтак, у текстах політичної спрямованості метафора має особливі, нетипові для інших видів метафори, характеристики. Як УПМ, так і АПМ слугують засобом осмислення мінливої політичної реальності і, перш за все, спрямовані на переконання аудиторії в тих чи тих політичних поглядах. ПМ використовується авторами в текстах і промовах політичного спрямування з метою певним чином впливати на аудиторію і формувати в неї потрібний емоційний відгук.

У сучасних вітчизняних та зарубіжних дослідженнях (В.Л. Бенуа [183], Н.М. Блинова [30], Х.П. Дацишин [54], О.Т. Дрібнюк [60], Дж. Зінкен [235], Дж. Лакофф [219], А. Масолфф [226], П. Чілтон [193] та ін.) виділяються

основні закономірності політичної метафори, серед яких високий оцінний потенціал, експресивність, здатність до ефективної реалізації авторської інтенції та впливу на аудиторію тощо.

Національна система ПМ постійно розвивається в умовах діалектичної взаємодії тенденції до оновлення метафоричного арсеналу ПТ і тенденції до його традиційності. Залежно від дискурсивних умов на тому чи тому етапі розвитку кожна з названих тенденцій може переважати. Реалії, що привертають підвищену увагу суспільства, швидко стають центрами метафоричного тяжіння, а, отже, постійно виникають нові метафори для позначення позитивної чи негативної оцінки. ПМ – це мовний вплив з метою формування у суспільства або іншого суб'єкта позитивної або негативної думки про ту чи ту політичну одиницю (політичну партію, програму, захід). Метафоричний арсенал ПТ постійно оновлюється, проте простежується й тенденція до збереження культурної самобутності народу.

Отже, ПМ не просто слугують засобом виразності мови, а й є способом пізнання навколишнього світу. Метафора допомагає осмислити малодоступні для розуміння звичайних людей політичні явища в рамках більш простих понять, а також вона є потужним засобом впливу на аудиторію. Використання метафор є актуальним і в сучасному політичному житті, тому що дозволяє замінювати ті чи ті поняття в тому випадку, коли автор не вважає за можливе висловити інформацію прямо, а також сформувати певне ставлення до якогось явища, події, політичного діяча тощо.

1.1.2 Лінгвоконцептуальний та інші підходи до вивчення політичної метафори. Семантичний простір кожної мови дає уявлення про структуру знань у її конкретно-національному аспекті, де складовою частиною виступають концепти. У межах концептуалізму концепти розглядаються як універсалії, що узагальнюють ознаки речей і створені розумом для внутрішнього сприйняття, фокусуючи в собі важливу та актуальну інформацію.

У мовознавстві виділяють три основні підходи до розуміння поняття «концепт»:

I. Лінгвістичний (С.О. Аскольдов [10], Д.С. Ліхачов [116], В.М. Телія [156] та ін.): у межах цього підходу вважається, що, оскільки для кожного словникового значення існує концепт, то його потрібно розглядати як алгебраїчний вираз значення. Науковці-лінгвісти визначають концепт як увесь потенціал значення слова, що включає його конотативний елемент.

II. Когнітивний (Н.В. Бардіна [22], О.С. Кубрякова [111], Н.В. Петлюченко [134], З.Д. Попова та Й.А. Стернін [138] та ін.): основним постулатом цього підходу є те, що концепт являє собою ментальне явище. Когнітивісти вважають концепт розумовим явищем та витлумачують його як оперативну змістовну одиницю пам'яті, ментального лексикону.

III. Культурологічний (Г.Г. Слишкін [147], Ю.С. Степанов [148] та ін.): у рамках цього підходу під культурою розуміють сукупність концептів та відносин між ними. Представники культурологічного підходу вважають концепт головним осередком культури в ментальному світі людини. Вивчаючи концепти, слід приділяти значну увагу культурній інформації, яку вони передають. Відповідно до цього підходу, концепт визначуваний як базова одиниця культури, що є її концентратом.

Таким чином, концепти – це ментальні одиниці, значення яких утворюють зміст національної мовної свідомості, а, отже, вони являють собою когнітивно-семантичні утворення, марковані лінгвокультурною специфікою. Визначення поняття «концепт» можна диференціювати за трьома критеріями: 1) лінгвістичним, зміст якого полягає в розумінні семантики мовного знака як засобу вербалізації змісту концепту; 2) когнітивним, який розглядає концепт як когнітивну одиницю, за допомогою якої продукується, акумулюється та передається людський досвід та 3) культурологічним, який ґрунтується на розумінні концепту як основної ланки культури в ментальному світі людини.

Концепт має динамічну сутність, про що свідчить його здатність відбивати людський досвід, поповнюватися новими значеннями та змінюватися. Він не є застиглим образом чи одиницею історичної пам'яті, а навпаки – рухливою структурою, яка постійно розвивається. При цьому концепт не обов'язково артикульований вербально або образно, він містить у собі потенційні смисли, які потребують упровадження та вербальної конкретизації.

Поняття «концептуальне поле» уперше запропоновано в межах когнітивної психології Ж. Верньо, який розуміє під цим терміном набір ситуацій, трактування яких містить тісно пов'язані схеми та поняття [37, с. 9 – 17]. За визначенням Є. Бутенко та Т. Євсюкової, КП – це ланцюжок ієрархічно структурованих концептів, пов'язаних загальною змістовою компонентою. КП може бути організоване навколо базового концепту, який входить в інтертекстуальному просторі у смислові відносини з іншими концептами. Моделювання поля за допомогою асоціативних зв'язків може здійснюватися на основі різного об'єму інформації як у межах одного текстового твору або в межах концептосфери окремого автора, так і ширше – в межах усієї національної концептосфери, всього семантичного простору мови [67, с. 112]. Таким чином, можна виокремити макрополя (або суперполя), а також мініполя (або субполя) залежно від обсягу охоплених одиниць-концептів.

Ланцюжок структурованих концептів являє собою не просто сукупність концептів, ознаки яких ієрархічно упорядковані, а систему взаємопов'язаних когнітивних структур, що репрезентовані в мовній картині світу за допомогою різноманітних способів номінації. Цей ланцюжок включає кілька концептуальних шарів-сегментів, які відображають розвиток концепту та його зв'язок з іншими концептами. Концептуалізація певного поля включає всі види асоціативних зв'язків ядра концепту, деривати лексеми, що його номінує, усі види її синонімічних та антонімічних зв'язків, тобто це сукупність семантично пов'язаних і екстралінгвістично зумовлених

словесних елементів, що представляють фрагмент дійсності в діяхронії та синхронії.

КП також розглядається як когнітивна структура комплексного типу, що включає пропозиційні, метонімічні та метафоричні моделі концептуалізації.

Таким чином, поняття КП не можна розуміти як просту ієрархію концептів або їх своєрідну систему. Кожний концепт має структуру, але ця структура рухлива, вона постійно змінюється та не є вичерпною в концептосфері. Таке поле не обов'язково центрується концептом, більше того, воно актуалізоване в кожній точці й структурі простору свого функціонування. Іноді нові концептуальні структури виникають у результаті накладення різних асоціативно-концептуальних поєднань, створюючи таким чином подібну змішування концептів. Йдеться про взаємопроникнення зв'язку між смисловими компонентами польової структури різного рівня та структурних складових самих концептів. У цьому сенсі концептуальне поле – це простір, який самоорганізується задля поширення смислів і символів, що створюють своєрідну ментальну напругу, яка функціонує в якості інтерпретаційної активності, виникає та згасає в залежності від актуалізації окремих складових певного КП [143, с. 149].

Беручи до уваги вищерозглянуті тлумачення, у нашій роботі визначаємо КП як сукупність взаємопов'язаних когнітивних структур (концептів), яка складається з центру та периферії, перетинається з іншими концептуальними полями та репрезентована в мовній картині світу. Концепти у складі КП можуть бути пов'язаними один із одним, а також із концептами, що належать до інших КП.

Зважаючи на те, що наше дослідження зосереджене на вивченні саме ПТ, зазначимо, що КП політичного дискурсу розглядається як польовий феномен, що включає центральний і периферійні компоненти. За такого підходу ядро політичного дискурсу утворюють інституційний та медійний політичний дискурси. Поле політичного дискурсу накладається на поля офіційно-ділового, побутового, художнього та наукового дискурсів.

Концепти у складі концептуального поля можуть бути пов'язаними один із одним, а також із концептами, що належать до інших КП.

На сьогодні існують кілька підходів до дослідження концептуальної метафори з позицій когнітивістики. Дослідників метафори як когнітивної структури цікавлять два типи кореляції метафоричних висловів і свідомості людини:

1) з одного боку, корпусні дослідження метафор дозволяють виявити й охарактеризувати структури «колективного підсвідомого», які не виражені експліцитно (свідомість визначає метафори);

2) з іншого боку, прагматичний потенціал метафор використовується в мовленні, особливо в політичному дискурсі, дискурсі ЗМІ, для переконцептуалізації картини світу адресата: метафори визначають свідомість, впливаючи на неї.

І в тому, і в іншому випадку метафора розглядається як вияв аналогових можливостей людського розуму. Основними передумовами впровадження когнітивного підходу до дослідження метафори стали положення про її ментальний характер і пізнавальний потенціал. Метафору в сучасній когнітивістиці прийнято визначати як ментальну операцію, як спосіб пізнання, концептуалізації, категоризації, оцінки й пояснення світу за аналогією. Пояснення механізму аналогії є завданням розгляду метафори в когнітивістиці. З когнітивного погляду на зазначений троп, головним у метафорі є семантична взаємодія неспоріднених раніше реалій, невідомого й відомого, абстрактного й конкретного.

Не викликають заперечень основні положення когнітивної теорії метафори: метафоризація заснована на взаємодії двох структур знань – когнітивної структури джерела (source domain) та когнітивної структури мети (target domain). У процесі метафоризації відбувається метафорична проєкція, яка призводить до того, що деякі області мети структуруються за образом джерела. Наприклад, метафора *народ* (мета) – *це стадо* (джерело) звертає увагу адресата на ідею несаможитності, пасивності, яка є частиною

когнітивної структури (фрейма) *стадо*. Таким чином, тут профілюється вищезазначена ідея.

За силою образності А.М. Баранов [20] поділяє всі метафори на стерті, конвенційні та креативні. Стерті метафори фіксуються у тлумачних словниках як переносні значення. Такі метафори як *політичне поле* кваліфікуються як стерті. До конвенційних він відносить ті випадки найбільш частотних уживань метафоричних моделей, які не фіксуються словником як переносне значення. Так, у слова *гра* не зафіксоване у тлумачному словнику переносне значення, яке передає взаємовідношення між політичними суб'єктами. Тому А.М. Баранов вважає, що таке метафоричне словосполучення, як *гра за правилами* в контексті взаємовідносин бізнесу та влади кваліфікується як конвенційна. Креативні, або нові, метафори, зазначив А.М. Баранов у своїй вибірці, зустрічаються вкрай рідко.

Вважаємо, що більш точною є класифікація тригера, яка виділяє мертві метафори, стерті метафори, оригінальні метафори. Сама ідея не нова, однак у жодній роботі немає визначення ознак, за якими їх можна диференціювати. Ми пропонуємо керуватися таким параметром: якщо метафоричне значення отримало статус самостійного значення, зафіксованого в найбільш авторитетних словниках, і потрапляє в епідіграмічну сітку відповідної лексики або лексикалізованого словосполучення, то це мертва метафора. Складно визначити принципи розмежування стертих та оригінальних метафор. У багатьох дослідженнях автори спираються на суб'єктивний фактор, на свій лінгвістичний досвід тощо. Пропонуємо дещо умовні, проте широко застосовувані орієнтири. До стертих вважаємо за потрібне відносити метафоричні утворення, якщо вони повторюються не менше трьох разів у трьох різних джерелах у трьох різних авторів. Звичайно, це не абсолютний критерій, але він дозволяє провести класифікацію метафор точніше, об'єктивніше, ніж це спостерігається в інших роботах, і максимально

мінімізувати роль суб'єктивного фактору. Усі інші метафори, відповідно, будуть кваліфіковані як оригінальні.

Досить продуктивною є представлена нижче формула розрахунку параметра креативності певного класу метафори. А.М. Баранов запропонував привласнювати такий коефіцієнт креативності (досить умовно): стерті метафори отримують коефіцієнт 1, конвенційні – 1,5 та креативні – 3.

Тоді для розрахунку ступеня креативності метафори в ПТ можна застосовувати формулу А.М. Баранова:

$$C = \frac{1 W + 1,5 N + 3 S}{T}, \text{ де}$$

W, N, S – кількість стертих, конвенційних і креативних метафор відповідно, а T – загальна кількість метафор, виявлених у досліджуваних текстах [19, с. 113 – 114].

Слід уточнити, що в нашій термінології W – це мертві метафори, N – стерті, S – оригінальні. Однак А.М. Баранов не встановив формального критерію розмежування оригінальних / креативних / конвенційних (стертих у нашій роботі) метафор.

Сигніфікативний дескриптор у нашій термінології позначаємо як МО, а денотативний дескриптор – як ПрМ. У термінології В.П. Москвіна вони відповідно називаються словами-параметрами (компараторами) і словами-аргументами (компарантами). Ці назви вважаємо невдалими в контексті нашої роботи, оскільки вони «прив'язують» метафору виключно до вербальної сфери.

Поняття фрейму як лінгвістичної концепції вперше було запропоноване в 70-х рр. XX ст. Ч. Філлмором, який інтерпретує концепцію дослідження штучного інтелекту М. Мінського у межах граматички з метою визначення семантичних ролей компонентів ситуації, що моделюється у свідомості мовця, ототожнюючи фрейми із когнітивними структурами, знання яких асоціюються з концептами, представленими словами [200, с. 314]. Відтак, метафорична модель являє собою реалізовану схему зв'язку між поняттєвими

сферами, яку можна подати у вигляді формули «А – це В» (пор.: *політичні реалії – хвороба, політична система – механізм* та ін.). У бінарній метафоричній моделі розрізняють ті самі ментальні сферу-джерело (source domain), до якої належать вихідні концепти в їх первинному значенні, та сферу-мету (target domain) – нову поняттєву сферу, до якої належать концепти-донори.

Ментальна сфера-джерело є основою для творення продуктивних метафоричних моделей за допомогою фреймово-слотових операцій, де фрейм – це опис стереотипної ситуації або об'єкта, фрагмент мовної картини світу, що структурує концептуальну сферу-мету. Під слотами розуміємо елементи ситуації, які входять до складу кожного фрейму. Система фреймів зазвичай розгортається в когнітивні динамічні сценарії, що відображають уявлення про типову модель метафори.

Зазначимо, що вперше термін «слот» був введений до лінгвістичної парадигми Дж. Лакоффом та М. Джонсоном, які розуміють під ним елемент ситуації, що становить певну частину фрейму, певний аспект його конкретизації, й, відповідно, під поняттям «підслот» (subslot) дослідники мають на увазі складові елементи слоту, що його конкретизують [219].

Спостереження дослідників за функціонуванням метафор у мові ЗМІ привели, у першу чергу, до виділення й узагальнення концептуальних сфер. Сфери, з яких запозичуються лексичні засоби і смисли метафор, що створюються, А.П. Чудінов називає сферами-донорами. Метафорично-концептуальний світ політичних діячів викликає значне зацікавлення у сучасних фахівців з галузі лінгвістики й когнітології, оскільки ПМ є найзагадковішим та найскладнішим засобом сугестії й маніпуляції суспільною свідомістю електорату.

Цілком справедливо вважається, що без радіо, телебачення, газет і журналів навіть добре освіченій людині важко орієнтуватися в суперечливих політичних процесах. ЗМІ дозволяють читачеві, глядачеві, слухачеві вийти за межі індивідуального досвіду, роблять доступним для спостереження весь

світ політики. Відтак, у парадигмі політичного дискурсу демократія стає одним із мірил того, що ЗМІ називають «позиціонуванням держави».

О.М. Чадюк, досліджуючи концептуальну організацію ПМ у структурі сучасного політичного дискурсу, виділяє п'ять базових концептів: ВІЙНА, ГРА, ХВОРОБА, КРИМІНАЛ, ДІМ [167].

Розглядаючи концептосферу сучасного політичного дискурсу, у якості його концептуальної бази також виокремлюють:

- концепт ВІЙНА, тобто різноманітні дії, спрямовані на ослаблення, деморалізацію та знищення (чи то самознищення) супротивника;
- концепт РЕВОЛЮЦІЯ, тобто перевороти, раптова зміна стану, порядку, відносин; смута або тривога, неспокій;
- концепт ДЕМОКРАТІЯ – форма управління, політичний лад, при якому верховна влада належить народові; форма, принцип керівництва будь-яким колективом, за якого забезпечуються активність і широка участь цього колективу у здійсненні всіх заходів [167];
- концепт ПРАВДА та БРЕХНЯ, де ПРАВДА – це те, що відповідає дійсності (істина), а БРЕХНЯ, відповідно, – те, що не відповідає дійсності (неправда) (за словами В.А. Маслової, правда в мовній свідомості людини розділяється на вищу правду (істину) і земну (правду, яка у всіх своя) [117]);
- концепт ТЕАТР – метафорична модель *політика – театр* актуалізує значення несправжнього життя, гри, призначеної для глядача, нещирості персонажів політичної вистави, де політики – актори, а політичне життя – театр, гра, цирк, атракціон;
- концепт КРИМІНАЛЬНИЙ СВІТ – використання інформаційних прийомів дискредитації політичного опонента, зниженої лексики, арго та ін.;
- концепт ІРРЕАЛЬНИЙ СВІТ – політики – надприродні істоти, зазвичай негативні;
- концепт ТВАРИННИЙ СВІТ – перенос якостей тварин на сферу опису політики;

– концепт СЕКСУАЛЬНІ ВІДНОСИНИ – акцент робиться на припущенні політиків, що обумовлено психологічним бажанням людини до оволодіння об'єктом сексуального задоволення.

О.І. Андреїченко справедливо зазначає, що в сучасному ПТ існують різноманітні метафоричні моделі, які образно відтворюють сучасні політичні реалії. Одним із найактивніших «донорів» у межах ПМ є сфера «Людина», яка дозволяє говорити не тільки про антропометричність, а й про антропоцентричність концептуальної метафори. За визначенням дослідниці, концептосферу «Політика» вербалізують такі концепти, як СОЦІУМ, ЛЮДИНА, ПРИРОДА, АРТЕФАКТИ: серед них найбільш продуктивними є 13 різновидів метафоричних моделей із відповідними сферами-джерелами [3, с. 82].

Х.П. Дацишин, досліджуючи типологію української політичної метафори за лексико-семантичним принципом, виділяє 16 семантичних типів метафори: антропоморфна, побутова, метафора війни, спортивна, мистецька, метафора будови, транспортна, метафора гри, метеорологічна, ботанічна і землеробська, метафора механізму, зооморфна, метафора освіти і науки, кримінальна, релігійна, які засновані на відповідних концептуальних засадах [53]. Цей перелік не є вичерпним та може поповнюватися іншими КП, наприклад: суб'єкт влади, економіки тощо.

У своїй роботі дотримуємося такого підходу до вивчення концептуальної метафори у межах лінгвокогнітивної концепції, що представлений у Додатку А.

Отже, концептуальне поле ПМ представлене різними метафоричними моделями, які пов'язують дві поняттєві сфери: сферу-джерело функціонування метафоричних номінацій та сферу-мету, яка потребує категоризації, пояснення та концептуалізації. Політика як явище культури інтенсивно «експлуатує» концепти. Політичні концепти утворюють певний культурний прошарок, який прийнято називати політичною концептосферою. Мова є одним із засобів доступу до свідомості людини та її

концептосфери, одним із інструментів соціальної влади, що діє через мову, засобами мови. Вивчення концептуальної бази ПМ на матеріалі сучасної публіцистики України, Великобританії та США дозволяє виявити національну специфіку концептуалізації подібних явищ у свідомості народів-носіїв зіставляваних мов.

1.2 Типологія метафори в науковій літературі

Метафора являє собою «складний знак, який має певні структурні особливості, специфічне змістове наповнення, а також виконує у мові ряд функцій» [91, с. 92]. Класифікація метафор – це система розподілу результатів метафоризації за категоріями, класами відповідно до певних ознак.

Погоджуємося із твердженням В.П. Москвіна: «Сукупності параметрів, за якими може проводитися класифікація метафори, ми до цього часу не маємо. Тому систематизація, а в цілому ряді випадків – і виявлення таких параметрів, тобто класифікація метафор з лінгвістичного підходу, представляються дійсно невідкладними завданнями вітчизняної науки про мову» [125, 66]. Так, О.Н. Лагута, міркуючи про метафору, стверджував, що «...семантичний аспект метафоризації є, мабуть, найбільш продуктивним. Виходячи з методологічно важливого підходу до лексики як до системи та розгляду метафоризації-кодування як одного з найважливіших засобів розширення семантичного обсягу лексичних одиниць, необхідно намагатися представити найбільш повно загальну картину генези семантичних дериватів їх функціонування й обговорити окремі проблеми вторинної номінації» [115, с. 10].

У лінгвістиці питання класифікації метафор є актуальним для видатних мовознавців, але сам цей процес відбувається за різними категоріями. Так, Н.Д. Арутюнова пропонує розділяти метафори на номінативні, образні, когнітивні, генералізуючі [8]. Протиставленим цьому є розподіл метафор за

Дж. Лакофф і М. Джонсоном відповідно до часу й простору: онтологічні та орієнтовані метафори [219]. У свою чергу, П. Ньюмарк класифікує метафори на мертві метафори, метафори-кліше, лексичні, інноваційні й креативні та авторські метафори [228]. Враховуючи головні функції метафори, В.П. Москвін виділяє семантичну (критерій виокремлення полягає у смисловій двоплановості метафори), структурну (розгляд зовнішньої структури метафори) та функційну (номінативна, декоративна, оцінна та пояснювальна) метафори, що базуються на «системі параметрів класифікації метафоричних найменувань, що визначаються чотирма обставинами: своєрідністю плану змісту та вираження, сильною залежністю від контексту, а також функційною специфікою метафоричного знаку» [125, с. 112].

Семантична класифікація метафор В.П. Москвіна є найбільш повною порівняно з іншими, та, у свою чергу, поділяється на:

1) класифікацію метафор за допоміжним суб'єктом (поділяються на групи залежно від тематичної приналежності допоміжного суб'єкта: театральні, анімалістичні, просторові та ін.);

2) класифікацію метафор за основним суб'єктом (як суб'єкт можуть виступати колір, кількість тощо: *море людей*);

3) класифікацію метафор за ступенем смислової віддаленості основного й допоміжного суб'єктів (внутрішні та зовнішні);

4) класифікацію метафор за ступенем цілісності внутрішньої форми, засновану на дослідженні Ш. Баллі [125].

Класифікація за основним та допоміжним суб'єктами порівняння, пов'язана із систематизацією лексичних груп із переносним значенням за моделями метафоричного переносу. Такі переноси відбуваються на індивідуальних асоціаціях зовнішньої та внутрішньої схожості предметів, властивостей або процесів.

Зазначимо, що майже всі метафори можна класифікувати за декількома категоріями, адже вони можуть підходити під класифікації за різними

ознаками, відповідно до того, що взято за критерій класифікації: кореляцію концептуальних сфер, структуру чи функції.

Спираючись на семантичну класифікацію В.П. Москвіна, працювали такі українські дослідники метафор, як О.М. Коломієць [102] та Л.В. Олійник [129] та ін. Семантичні класифікації, подібні до класифікації В.П. Москвіна, розробляли й закордонні вчені, зокрема, Н. Ашер та А. Ласкарідес [181], М. Глансберг [201], Денк Хонк Функ [197], О.Н. Заїкіна [75], Є.Г. Панфілова та І.В. Сіроткіна [132], Л.В. Супрунова [154], М. Тавернієрс [234] та ін.

Як зауважив А. Річардс, «змістовий план метафори складають дві думки, які стосуються різних предметів, але діють спільно» [142, с. 44], тобто подана класифікація наділена двоплановістю виразу. Семантична класифікація базується на змістовній частині метафоричного звороту, одночасно вказуючи як на основний, так і на допоміжний суб'єкт. З цього випливає, що семантична класифікація розподіляє метафори за основним суб'єктом, за допоміжним суб'єктом та за типами регулярних метафоричних переносів.

Ми вважаємо, що кожен структурно-семантичний тип метафори складається з двох нерозривно пов'язаних елементів, розташованих за чітко визначеною схемою. Перший елемент являє собою вихідний денотат ПМ (допоміжний суб'єкт порівняння, слово-параметр), другий – результуючий денотат МО (основний суб'єкт порівняння). Основа порівняння для метафори не завжди є чітко сформульованою, а іноді (як в постмодерністській поезії) її важко відокремити як таку.

У роботі класифікація метафор на матеріалі української та англійської мов проводиться за параметром концепта-мети та концепта-донора, який і є основою метафоричного образу.

Розглядаючи метафору з епідигматичного погляду, В.П. Москвін відносить її до класу семіотичних об'єктів складної структури, які повинні стати предметом ретельного аналізу, що включає «процедуру розгортання» як основи інтерпретаційного пошуку. Зазначимо, що особливу увагу дослідник приділяє виокремленню й характеристиці «аспекту порівняння» –

темі («ground»), що задає область подібності суб'єктів метафори, і їхній «спільній ознаці» («tertium comparationis») [125, с. 50]. В.П. Москвін склав характерну таблицю, у якій враховуються виділені ним компоненти метафори (див. Табл. 1.1):

Таблиця 1.1

Компоненти метафори (за В.П. Москвіним)

Допоміжний суб'єкт	Основний суб'єкт	Спільна ознака	Аспект порівняння
<i>лис</i>	<i>людина</i>	<i>хитрий</i>	<i>поведінка</i>
<i>півень</i>	<i>людина</i>	<i>задирикуватий</i>	<i>поведінка</i>
<i>блискавка</i>	<i>застібка</i>	<i>швидка</i>	<i>швидкість</i>
<i>золото</i>	<i>волосся</i>	<i>жовте</i>	<i>колір</i>
<i>серпантин</i>	<i>дорога</i>	<i>звивиста</i>	<i>форма</i>

Одним із різновидів когнітивно-семантичної класифікації метафори є класифікація, заснована на особливостях концепту-донора та є орієнтованою на допоміжного суб'єкта, де характеристики основного суб'єкта (ПМ) не беруться до уваги. Цей напрям семантичної класифікації передбачає групування метафор за тематичною приналежністю (МО).

Розподіл метафор за субферами, КП, фреймами, слотами відбувається в нашому дослідженні за концептами-донорами. Когнітивно-семантична класифікація метафори за концептами-донорами передбачає групування метафор за тематичною приналежністю концепта-донора. Виходячи з того, що метафоричне визначення отримує досить велика кількість різноманітних концептів, із них було сформовано дві ФДПС: ФДПС «Світ людини» / «Human World» і ФДПС «Навколишній світ» / «Outer World» із подальшим членуванням на субсфери та КП. У межах кожної з цих ФДПС, виходячи з приналежності знака-носія образу (допоміжного суб'єкта) до системи термінів тієї чи тієї галузі на матеріалі ПС, було виокремлено по 3 субсфери: субсфера «Соціум» / «Society», субсфера «Живий організм» / «Living Organism», субсфера «Артефакти» / «Artefacts» (у межах ФДПС «Світ

людини» / «Human World») та відповідно «Природа» / «Nature», субсфера «Універсум» / «Universum», субсфера «Сакральний світ» / «Spiritual World» (у межах ФДПС «Навколишній світ» / «Outer World»). До першої ФДПС увійшли концепти на позначення суспільного та родинного життя людини, її психічного та фізичного стану, а також артефактів, створених людською працею. Серед складових другої ФДПС превалюють концепти, які характеризують природу, універсум та сакральний світ. За допомогою аналізу кожної з фундаментальних донорських поняттєвих сфер із використанням методу фреймового моделювання було охарактеризовано їх структури, що характеризуються складністю та наявністю ієрархічних відношень усередині.

1.3 Методологія зіставного дослідження політичної метафори у публіцистичному дискурсі

Терміносполучення «публіцистичний стиль» утворено від латинського *publicus*, що означає «громадський, державний». Становлення ПС української мови відбувалося у п'ять етапів. Перший із них – давньоруський період (IX – XVI ст.). ПС з давньоруського періоду і майже до середини XVI ст. знаходив своє вираження переважно в жанрі слів і повчань з виразним полемічним ухилом, з XVI ст. – з виразним живомовним компонентом. Другим етапом розвитку українськомовного ПС визначаємо період розквіту полемічної літературної ПТ (XVI – XVIII ст.). Цей період ознаменований низкою майстерних іронічно-сатиричних полемічних творів проповідників і письменників, діячів української церкви. Третім етапом розвитку українськомовного ПС стає час його формування, що розпочався в 1830 – 1880-ті рр. XIX ст. на тлі загальноукраїнської боротьби за єдину літературну мову, її функційне багатство та чистоту. У період 1830 – кін. 1850-х рр. ще не було чітко вироблених лексичних, граматичних і синтаксичних норм. Їх диференційні ознаки стають виразними й окресленими в 1860 – 1880-ті рр.,

коли лексичний фонд української мови вже стає унормованим. На четвертому етапі розвитку ПС української мови (кін. XIX – поч. XX ст.) можемо спостерігати зародження української преси, що стало поштовхом до розвитку публіцистичного стилю нової української літературної мови. Після 1905 р. було знято царську заборону на українську мову, що призвело до розгортання широкої мережі української періодики на території східної України. Разом із тим, активізувалася національно-визвольна боротьба українців, що також посприяло розвитку та збагаченню ПС, який за всю історію свого становлення зміцнів настільки, що зміг витримати більшовицько-комуністичні обмеження та утиски української мови. Помітним кроком у розвитку та формуванні ПС української мови того часу стали поодинокі твори у східноукраїнських альманахах кін. XIX – поч. XX ст. На початку XX ст. українськомовний ПС демонструє значний розвиток, – завдяки збільшенню кількості науково-публіцистичних видань та мовних дискусій про статус української мови й утвердження літературного стандарту. Літературно-критичні виступи окремих представників політичних течій того часу набувають есеїстичної форми. Мова йде про виступи таких діячів, як М. Євшан, С. Єфремов, М. Міхновський, М. Сріблянський (Шаповал), Г. Хоткевич та ін. П'ятим етапом формування ПС української мови стає кін. XX – поч. XXI ст., тобто період сьогодення. Сучасний період стрімкого розвитку ПС пов'язаний із набуттям Україною незалежності: «Відродження українського національно-культурного життя і здобуття Україною незалежності стали поштовхом до значних змін у ПС. З одного боку, з активного вжитку до пасивного словника виходять радянські ідеологічні терміни; з іншого боку, українські слова-реалії і вирази, що є носіями української національної ідеї, фактів та явищ, лексеми, котрі були під забороною та забулися пересічними носіями мови, повертаються й активізуються» [84, с. 110].

Поняття ПС завжди широко досліджуване в українській мовознавчій науці. Студіювання ПС розпочаті з визначення поняття «газетна мова» та її

особливостей, виділення стилю масової преси з-поміж інших функційних стилів мовлення. Важливим моментом для лінгвістів кін. XIX – поч. XX ст. стають питання унормування мови публіцистичного стилю, вироблення певних її стандартів. Процес становлення та формування ПС у XIX – на поч. XX ст. став об'єктом усебічного наукового аналізу М.А. Жовтобрюха, який зауважує: «Наукове дослідження історії літературної мови в усій сукупності її стилів і жанрів обов'язково передбачає також і глибоке, всебічне вивчення мови періодичної преси на всіх етапах її існування» [73, с. 3].

У 20-х рр. XX ст. мовознавці звертаються до дослідження мови преси (так званої газетної мови), «оскільки на той час засоби масових комунікацій були представлені переважно газетною і журнальною періодикою» [84, с. 110]. Дослідники (М. Гладкий, Ю. Горянський, М. Гус, М. Каганович, Я. Шафір) визнають незадовільний стан тогочасної преси, зокрема звертають увагу на її низькопробність, шаблонність; газетна мова розглядувана в контексті мови художньої літератури. В українських лінгвістичних студіях, за словами А.П. Загнітка й І.Г. Данилюка [74], поняття «газетна мова» вперше з'являється у працях М.Д. Гладкого в 1927 р., який стверджує, що в українській мові ще не існує «літературної, або інакше – культурної мови, зафіксованої в письменстві та підпертої практикою повсякденного життя, зв'язаної органічно з усією складною соціальною машиною, з усіма верствами суспільства» [44, с. 26 – 30]. Автором подані перші дослідження лексичного, морфологічного, синтаксичного рівнів публіцистичного стилю.

Лише на поч. 50-х рр. XX ст. проблема функційної диференціації мови стає предметом інтенсивних досліджень у мовознавчих студіях. Теоретичні засади вивчення ПС, започатковані на межі століть, знаходять своє продовження в 50 – 60-х рр. XX ст. Саме в цей період з'являється класифікація стилів та функційних різновидів мови І.Г. Чередниченка, з виокремленням інформаційного та власне публіцистичного стилів [170, с. 54 – 58].

Уперше ПС як елемент стилістичної системи української мови було розглянуто в «Курсі історії української літературної мови» І.К. Білодіда [27], де він отримав назву «суспільно-публіцистичний». У роботі «Сучасна українська літературна мова: стилістика» (1973 р.) [27] публіцистичний стиль описано як функційний різновид української мови та розглянуто його основні характеристики на різних рівнях мовної системи. У 60 – 80-ті рр. ХХ ст. значна увага дослідників приділена виявленню функційно-стилістичних особливостей ПС (Д.Х. Баранник [16; 17]). Дедалі популярнішою стає наукова теза про розмежування публіцистичного і так званого інформаційного стилю: частина мовознавців цілком справедливо й обґрунтовано доводить, що інформаційний стиль є самостійним функційно-стильовим різновидом мови (Ю.О. Арешенков [5; 6], Д.Х. Баранник [16; 17], А.П. Медушевський [123] та ін.) або підстилем публіцистичного дискурсу (М.Д. Феллер [159]). У деяких класифікаціях сучасної функційної стилістики зустрічаються визначення системи стилів, де інформаційний стиль виходить за межі публіцистичного. За словами Ю.О. Арешенкова, в інформаційному стилі «реалізується мовна функція повідомлення, інформування, тоді як у власне публіцистичних текстах актуалізується функція впливу, або апелятивна» [5, с. 44]. Інформаційний стиль як різновид спеціального мовлення вживається у сфері масової комунікації (преса, інформаційні агентства, радіо, телебачення, редакції, творчі об'єднання). Його метою є повідомлення щодо найважливіших явищ навколишньої дійсності. Інформаційний стиль реалізується за допомогою специфічних мовних засобів, зокрема чіткої стандартної схеми організації тексту, високої частотності вживання термінів та оцінної лексики, активного функціонування форм персональності та широкого використання експресивних засобів у поєднанні зі стандартними засобами мовного вираження, притаманними цьому стилю.

Кін. ХХ – поч. ХХІ ст. характеризує загострення інтересу мовознавців до мови масових комунікацій як до визначального чинника динаміки словникового складу української мови (С.Я. Єрмоленко [68], Л.І. Мацько

[122], О.Д. Пономарів [137], О.А. Стишов [151]); виділення мови засобів масової інформації (далі – ЗМІ) в окремий функційний стиль, у межах якого виділяють публіцистичний підстиль (А. Нелюба [126]). Крім того, тривають дискусії щодо визначення місця інформаційного стилю мовлення як різновиду ПС (Т.А. Коць [107], І.В. Онищенко [130] та ін.). Частина дослідників вважають інформаційне мовлення підстилем публіцистики (роботи Н.Д. Бабич [12], М.П. Брандеса [34] та ін.). На сьогодні політичні, ідеологічні, етичні, соціальні переконання й висловлювання адресанта переважно знаходять вираження в письмовій формі, яка отримала назву публіцистичної відповідно до назви жанру та його практиків. ПС відзначається явною прагматичною функцією переконання, спрямованою на здійснення впливу на читача й формування його поглядів відповідно до аргументації автора. Отже, у ПС можна віднайти синтез логічних міркувань, що відображають об'єктивний стан речей та сильний суб'єктивізм, що відображає особисті почуття й емоції автора щодо обговорюваної теми.

На відміну від українського ПС, становлення ПС англійської мови сягає глибокої давнини. Першим етапом становлення ПС англійської мови стає давньогрецький період (V – IV ст. до н. е.). Так, у Стародавній Греції ПС практикувався переважно в його усній формі та був відомий як ораторський стиль, у межах якого реалізувалися погляди та настрої адресанта (оратора). Найдавнішими зразками ПС є твори ораторського красномовства та історико-біографічного життєпису діячів минулого. Дослідники відзначають, що ще антична теорія класифікувала витончену прозу на історіографію, філософію та ораторику (красномовство). Античне красномовство було успадковане насамперед країнами, що входили до складу Римської імперії. Другим етапом розвитку ПС англійської мови став період Середньовіччя (від часів падіння Римської імперії та Великого переселення народів (V ст.) до епохи Відродження та Реформації (кін. XV – поч. XVI ст.)). В Англії епохи правління королівської династії Тюдорів (1485 – 1603 рр.) домінантною була культура усного мовлення. «До основних засобів отримання, передачі та

осмислення новин належали дебати, переговори й бесіди. Офіційна інформація, зокрема, звернення та розпорядження правителів Англії, військові зведення тощо розклеюються у вигляді друкованих бюлетенів у людних місцях. Усне мовлення тривалий час залишається основним звичним способом передачі інформації» [84, с. 111]. Особливий інтерес являє собою історія становлення та розвитку англійсько-американської газетно-журнальної публіцистики, яка є основою всього ПС. У 1475 р. в Англії з'являється книгодрукування, і першою друкарнею стає видавництво В. Кекстона, організоване у Вестмінстерському абатстві. Відтак, до кін. XVII ст. в Англії сформувалася система періодичної преси, що пройшла довгий еволюційний шлях від видаваних з нагоди невеличких книжок з новинами єлизаветинської епохи до усталених та регулярних періодичних видань. Змінилося і ставлення суспільства до них. Періодична преса все більше стає інструментом реформ, а самі видавці й публіцисти усвідомлюють свою відповідальність за друковане слово та формують позицію видання, усе більше усвідомлюючи, що газета не просто поширює новини про події у країні й за кордоном, а й формує громадську думку. Третім етапом становлення англійськомовного ПС можна вважати кін. XVII – поч. XVIII ст. Цей період ознаменований загальним розвитком періодики та стрімким ростом впливу есеїстики. Газети й журнали являли собою «жадібних споживачів» текстів цього жанру, тим самим відчутно збільшивши їх популярність, розширивши читацьку аудиторію есе. Іntenції есеїстики було перенесено з аристократії на середній клас [15, с. 21]. Четвертим етапом становлення ПС англійської мови стає середина XVIII – XX ст. Згідно з традиційними уявленнями, ПС англійської мови виділився як самостійний функційний стиль у середині XVIII ст. З середини XVIII ст. британська газета була дуже схожа на газети сьогодення, що містять зарубіжні й вітчизняні новини, оголошення, анонси та статті з коментарями [155]. П'ятим етапом розвитку ПС англійської мови – як і української – стає кін. XX – поч. XXI ст. Сучасну реальність англійсько-американського життя вирізняє

проникнення творів, у яких є сильним авторське «есеїстичне» начало, до газетної, теле- і радіожурналістики.

Зауважимо, що поняття «публіцистичний стиль» притаманне здебільшого пострадянському науковому лінгвістичному простору. Зарубіжні дослідники говорять про різні варіації ПС, на кшталт: журналістський підстиль, підстиль засобів масової інформації, підстиль газет, підстиль аудіосупроводу, публічний підстиль тощо [44].

В англійській мові до поняття публіцистичного стилю, за визначенням І.Р. Гальперіна, входять ораторське мистецтво та виступи, есе, статті (в газетах, журналах, на радіо) та телевізійні коментарі [42, с. 81]. Дослідник виділяє в окрему групу газетний стиль, до якого відносить стислі випуски новин, газетні заголовки, рекламу та оголошення, передовиці.

Дж. Кетфорд серед функційних стилів англійської мови виділяє журналістський та ПС, що відносить до однієї категорії [190].

Х. Хьюз зазначає, що жанр публіцистичної літератури (journalistic genre) розповідає історію, що є цікавою для людей, та представляє новини в особистісному, а не офіційному або інституційному аспекті [206, с. 212 – 213]. За словами дослідниці, щоб знайти й використовувати архетипові елементи такої розповіді, потрібно «припинити писати новини й почати писати літературу» [206, с. 176].

Основою публіцистичного стилю є газетно-журнальні публікації, що представляють собою найбільш доступний, масовий, широко тиражований вид ПТ, яким властиві аналітична переорієнтація фактологічного й конкретизація узагальненого матеріалу. Саме ці тексти є об'єктом нашого дослідження.

ПС є стилем суспільної комунікації, громадського життя, що має на меті висвітлення актуальних суспільно-політичних та інших проблем сучасності. Виходячи з цієї мети, у ПС поєднано точність викладу матеріалу (факти, дати) та емоційну складову. ПС охоплює масові популярні політичні тексти, що впливають на актуальні суспільно-політичні процеси оперативним

документальним відображенням, заснованим на ідейно-політичному осмисленні й емоційно вираженій оцінці подій.

У ПС виокремлюють: власне публіцистичний, або стиль ЗМІ (повідомлення, хроніки, прокламації, відкриті листи, передові статті, огляди міжнародного життя тощо); науково-публіцистичний (великі праці на теми сучасної політики, економіки та суспільних відносин, літературно-критичні статті, аналітичні огляди, наукові та літературно-мистецькі огляди, рецензії, соціальні портрети тощо); художньо-публіцистичний (нариси, фейлетони, памфлети, мемуари, політичні доповіді тощо).

Отже, ПС – це історично сформований функційний різновид літературної мови, який обслуговує широку сферу суспільних відносин: політичних, морально-етичних, економічних, культурно-релігійних та ін. Цей стиль широко використовуваний у суспільно-політичній літературі, періодичній пресі, радіо- і телепередачах, документальному кіно, у публічних виступах та промовах. ПТ є тематично невичерпним, маючи величезний жанровий діапазон. У свідомості більшості людей ПС традиційно асоційований з мовою засобів масової інформації, хоча на сучасному етапі розвитку англійської та української мов, окрім газетної публіцистики, він представлений ще й текстами, що належать до жанрів красномовства та ораторської мови, в першу чергу, політичного та духовно-морального спрямування, есеїстикою, мемуарною та біографічною літературою, оглядами радіокоментаторів тощо.

Протягом другої половини ХХ – поч. ХХІ ст. ПС є об'єктом дослідження значної кількості вітчизняних та закордонних науковців. Зокрема, було досліджено лексичні особливості ПТ та газетної мови на матеріалі української мови (Н. Бабич та Р. Бродська [12], А.Д. Батурський [24], К.Д. Глуховцева та І. Грицанова [45], Н.Я. Дзюбишина-Мельник [58]), на матеріалі англійської мови (Г. Хамахані [209]); мовностилістичні аспекти ПТ – на матеріалі української мови (Н.М. Бажан [13], А.М. Григораш [48], М.П. Дудик [62; 63]), на матеріалі англійської мови (К. Кемпбел [189],

Д. Медесон [222]); граматичну структуру ПС – на матеріалі української мови (В.І. Грицина [51], О.І. Мізіна [124], І. Півень [136]); перекладознавчий аспект текстів ПС – на матеріалі української мови (О.В. Бабенко [11], Є.О. Барміна [23], О.О. Іванова [77]) та ін. Таким чином, різноманітні сфери ПС досліджуються значною кількістю вітчизняних та закордонних науковців, у роботах яких відображено теоретичні та практичні аспекти вивчення ПТ за низкою критеріїв.

Особливе місце в системі ПС посідає ПМ, що є одним із засобів виразності ПТ. Останніми роками можна спостерігати посилений інтерес до тематики ПМ серед науковців усього світу. Вітчизняні та закордонні вчені зробили значний внесок у розвиток уявлень про місце ПМ в ПТ, зокрема щодо специфіки її функціонування в мас-медійних текстах і класифікації ПМ, а також щодо вивчення когнітивних і перекладацьких аспектів. Водночас, більшість досліджень ґрунтується на матеріалі однієї мови та не містить компаративної складової. Національна система ПМ характеризується, з одного боку, тенденцією до збереження своєї культурної самобутності, а з іншого – тенденцією до взаємодії з системами ПМ, що є характерним і для інших мов.

Незважаючи на те, що абсолютна більшість сучасних зарубіжних досліджень ПМ виконана на англійськомовному матеріалі (Б. Берген [184], Т.С. Кун [213], А.С. Руденко [144], Дж. Лакофф та М. Джонсон [219], Е. МакКормак [221], В. Оттаті, Е. Прайс [230], Дж. Чартеріс-Блек [191; 192] та ін.), зауважимо, що ПМ також активно досліджувана й в українській мові (І.Д. Гажева [39], Х.П. Дацишин [54; 55], М.С. Дорофєєва [59], І.К. Кобякова [100], О.Є. Олеськів [128], В.О. Павлуцька [131], Л.О. Пустовіт [140] та ін.). Зокрема досліджено такі аспекти ПМ: лексико-граматичні та структурні особливості ПМ – на матеріалі української мови (І.К. Кобякова [100], Л.О. Пустовіт [140]) та на матеріалі англійської мови (А.С. Руденко [144]); класифікації метафор за різноманітними критеріями – на матеріалі української мови (Х.П. Дацишин [53], О.Є. Олеськів [128]); семантика ПМ –

на матеріалі української мови (І.Д. Гажева [39]) та на матеріалі англійської мови (А.С. Руденко [144]); когнітивне дослідження ПМ – на матеріалі української мови (Б. Берген [184], М.С. Дорофєєва [59], В.О. Павлуцька [131], І.О. Філатенко [160]) та на матеріалі англійської мови (Т.С. Кун [213], Дж. Лакофф [215], Е. МакКормак [221], В. Оттаті, Р. Ренсторм, Е. Прайс [230], Дж. Чартеріс-Блек [92]); переклад ПМ – на матеріалі української та німецької мов (З.В. Чепурна [169]) та на матеріалі англійської та української мов (О.А. Ясиненко [178], О.А. Ясинецька [179]); прагматика, функціонування та специфіка використання ПМ – на матеріалі української мови (Ю.Є. Біловол [26], Л.Є. Василик [35], Х.П. Дацишин [54], Г.М. Дядюра [65], Д.В. Жидкова [71], А. Костирєва та І.М. Кобзар [105], Л.В. Кравець [110], Л.О. Кудрявцева [112], О.А. Кузьменко та О.О. Жулавська [114], О. Сербенська [145], О. Тебеть, Л.С. Козуб [155], І.О. Філатенко [160], О.М. Чадюк [167], О.О. Чорна [171], К.А. Шелкова [176]) та на матеріалі англійської мови (Д.Л. Берхо [185], Л.Л. Ільницька [79], Дж.С. Міо [223], Н. Хове [205], Дж. Чартеріс-Блек [191]). Порівняльні дослідження ПМ на матеріалі різноструктурних мов не є численними й виконані зарубіжними дослідниками без залучення української мови, а саме: на матеріалі англійської, німецької, словенської, італійської та хорватської мов (С. Братож [188]), на матеріалі китайської й англійської мов (Х. Цзиндун [162]).

Отже, дослідженню ПМ присвячено досить багато робіт, які зосереджені на вивченні її особливостей загалом та певних конкретних аспектів зокрема. Українські дослідники акцентують увагу на теоретичних та практичних нюансах вивчення публіцистичного дискурсу за низкою критеріїв, а закордонні – зосереджуються на розробці різновидів та підстилів публіцистичного дискурсу. Зарубіжні дослідники не вивчають власне ПС англійської мови, зосереджуючись на його різноманітних варіаціях та жанрових різновидах. У визначеннях сутності ПС думки вітчизняних та зарубіжних науковців здебільшого збігаються. Таким чином, незважаючи на глибоке дослідження ПМ на матеріалі близько- та віддаленоспоріднених мов,

ця наукова проблема залишається актуальною, адже вивчення різних аспектів ПМ допомагає проаналізувати суспільні настрої тієї чи тієї країни, а також ставлення до політики інших країн, наділених метафоричними образами в політичному спілкуванні та в процесі зображення в ЗМІ. Таким чином, ПМ активно досліджувана на матеріалі багатьох мов світу, однак майже відсутні роботи, присвячені зіставному дослідженню ПМ на матеріалі української та англійської мов. Вивчення метафори цих двох різноструктурних мов у зіставному аспекті дозволить виявити їх спільні та відмінні риси, що є вкрай важливим для розуміння принципів когнітивно-семантичної класифікації ПМ за КП, і є важливим аспектом взаєморозуміння носіїв української та англійської мов. ПМ є механізмом, який забезпечує побудову цілісного образу світу, створюючи культурну самобутність та специфіку й передаючи вже наявний соціокультурний досвід українського та британського, американського народів.

Актуальність зіставного студіювання ПМ зумовила вибір матеріалу нашого дослідження – у роботі аналізуються КП ПМ української та англійської мов у ПТ. Дисертаційне дослідження має корпусний характер. Об'єктом вивчення виступають УПМ та АПМ, відібрані методом суцільної вибірки з ПТ політичної тематики.

Джерелами відбору матеріалу українськомовної вибірки слугували електронні та друковані версії українських видань газет та журналів, що містять уривки з метафоричним компонентом, серед яких: всеукраїнські «Урядовий кур'єр», «Укрінформ», «Українська правда», «Дзеркало тижня. Україна», «День», «Новое Время», «Сегодня», «Голос України» та ін. Загальний обсяг мовного матеріалу дослідження з метою формування українськомовної вибірки ПМ складає 50 др. арк. Матеріал дослідження англійськомовної політичної метафори вилучено з англійсько-американської преси («Reuters», «The Wall Street Journal Europe», «The Independent», «The Telegraph», «The Financial Times», «The Guardian», «The Economist», «The Daily Mail», «Sunday Times» та ін.). Загальний обсяг мовного матеріалу

дослідження, проаналізованого з метою формування корпусу англійськомовної вибірки ПМ, складає так само 50 др. арк. Розглянуті тексти об'єднує політична спрямованість, вони орієнтовані на широкі верстви населення (масового читача). У зв'язку з цим перевагу надано українським, британським та американським ЗМІ, що мають досить великий тираж. Разом із тим, у вибірці задіяно й популярні регіональні публіцистичні джерела. Вибір саме цих видань у якості джерельної бази дослідження зумовлений тією фундаментальною роллю, яку вони відіграють у формуванні суспільної думки як у цілому в країні, так і окремо в регіонах. Темпоральний відрізок поданої вибірки фактичного матеріалу дослідження охоплює 2000-2020 рр. Загальна кількість відібраних ПМ української мови становить 1691 політична метафора (865 одиниць української мови та 826 одиниць англійської мови).

Однією з ключових проблем мовознавства є проблема методології, тобто методів дослідження мови. Відомо, що будь-яка галузь людського пізнання повинна мати об'єкт і предмет вивчення, а також певні дослідницькі методи, чим досягається науковість результату. На сьогодні актуальними методами зіставного дослідження метафори є метод суцільної вибірки, описовий метод, аналіз дефініційних значень, зіставний метод, когнітивно-семантичний аналіз, компонентний аналіз, концептуальний аналіз, кількісний аналіз. Дослідницькі завдання дисертації вирішуються шляхом використання цілої сукупності методів. Методологічні принципи, підходи та конкретні методи дослідження політичної метафори в ПТ на матеріалі української та англійської мов зумовлені характером матеріалу, метою та завданнями дослідження, які також визначають його процедуру, відповідні етапи та їх послідовність.

У рамках дослідження ми беремо за основу субстанційний принцип. Це означає, що всі імена відповідних концептів будуть представлені як субстантиви або субстантивні словосполучення. Це пояснюється тим, що саме субстантиви володіють найбільш яскраво вираженим метафоричним потенціалом. Як відомо, багато дослідників наділяють такою силою й

дієслова, називаючи відповідні метафори дієслівними. Ми поділяємо позицію тих вчених, які вважають, що дієслово само по собі не є репрезентантом МО, воно лише профілює його, коли в ньому активізуються як прямі, так і переносні значення. МО добре описується, визначається саме в термінах субстантивів. При визначенні МО, присвоєнні імені відповідному концепту, прикметники також піддаються субстантивній трансформації. Нагадаємо, що принципи деяких частин мови взагалі не володіють метафоричним потенціалом (наприклад, прийменники, сполучники).

Визначення теоретичних засад дослідження ПМ у публіцистичному тексті на матеріалі української та англійської мов передбачає використання **критичного аналізу та систематизації наукової літератури** з метою висвітлення генези становлення ПС. За допомогою **методу аналізу та синтезу** здійснено критичний огляд теоретичних і методичних розробок вітчизняних та зарубіжних учених щодо ступеня дослідженості політичної метафори у ПТ на матеріалі української та англійської мов, а також у зіставному аспекті. Такий підхід надав можливість для збору та систематизації інформації про поняття «політична метафора», особливості її функціонування в публіцистичному тексті.

Грунтовний якісний аналіз ПМ у ПТ здійснений із залученням **методу дефініційного аналізу** (А.В. Рудакова, Й.А. Стернін) на основі лексикографічних джерел – тлумачних словників української та англійської мов. Метою цього етапу було виділення ознак досліджуваної метафори, що становлять її поняттєвий зміст. У межах методу визначається кореляція словникових дефініцій лексем, що є компонентами відповідного метафоричного утворення та їх концептуальних значень, що відповідає інтеракційному підходу до трактування механізму метафоризації. У процесі роботи використано тлумачні словники української («Великий тлумачний словник сучасної української мови» за ред. В.Т. Бусел [237], «Словник української мови: в 11 т.» за ред. І.К. Білодіда [240 – 250], «Фразеологічний словник української мови» [252] за ред. Л.С. Паламарчука) та англійської мов

(Collins Online Dictionary and Thesaurus [256], Merriam-Webster Dictionary [259]).

Когнітивно-семантична класифікація зібраних ПМ була здійснена за допомогою *deskриптивно-аналітичного (описового) методу* (В.І. Кодухов [101]).

Добір фактичного мовного матеріалу було проведено за допомогою *методу суцільної вибірки*. Вперше цей метод як методичний інструментарій наукових досліджень було введено Е. Нейманом у 1934 році. У лінгвістиці його вперше застосував у своїй роботі Х. де Ландшер під час вивчення метафори голландського політичного тексту. За допомогою цього методу в нашому дослідженні було відібрано 1691 приклад вживання ПМ у ПТ. Зазначимо, що при емпіричних дослідженнях часто неможливо та й не потрібно охоплювати всю сукупність об'єктів, щодо яких необхідно зробити дослідницькі висновки. У цьому випадку дослідник проводить відбір необхідних об'єктів – визначає вибірку. Остання повинна мати такий характер, який робив би можливим перенесення її результатів і висновків на всю генеральну сукупність. Вважається, що статистичні дані, отримані методом суцільної вибірки, мають досить високий ступінь надійності.

Після формування корпусу ПМ на матеріалі ПТ для проведення необхідних статистичних підрахунків у роботі застосовується *метод кількісних підрахунків* ПМ на матеріалі української та англійської мов, що є універсальним методом дослідження функційних властивостей лексикологічних явищ, зокрема метафор. Метод кількісних підрахунків пов'язаний із дослідженням частотних характеристик вживання тих чи тих метафор у ПТ. Його було використано в процесі підрахунку кількості виокремлених метафоричних субсфер, КП, фреймів і слотів, що дозволило далі навести дані щодо найбільш і найменш чисельних метафоричних моделей. Розрізняють кількісні та статистичні (Р.М. Фрумкіна) квантитативні методи, перші з яких зводяться до простого підрахунку частоти вживання тих чи тих мовних одиниць, а другі передбачають використання різних формул

для виявлення правил розподілу мовних одиниць у мовленні, тенденцій їх функціонування тощо. Квантитативні методи дослідження, що були використані в роботі, сприяють об'єктивності висновків.

Для верифікації кількості отриманих прикладів ПМ застосовано *лінгвостатистичний метод*. Верифікація статистичних даних проводилася за формулою:

$$\frac{X}{Y} \times 100\% = N$$

де:

X = кількість метафор певної ФДПС / субсфери / КП / фрейму / слоту;

Y = загальна кількість даних;

N = процентне співвідношення кожної із зазначених категорій.

Наведемо приклад розрахунку відсоткового відношення ПМ у межах ФДПС «Світ людини».

Відтак, показник кількості метафор ФДПС «Світ людини» розраховується за формулою:

$$\frac{440}{865} \times 100\% = 50,9\%$$

де:

X = 440 – кількість ПМ указаної вихідної ФДПС;

Y = 865 – загальна кількість відібраних метафор у межах двох ФДПС «Світ людини» та «Навколишній світ».

Відтак, частка ПМ ФДПС «Світ людини» серед загальної кількості відібраних УПМ складає 50,9%.

Розрахунок відсоткового відношення субсфер у межах ФДПС «Світ людини» також здійснюється за поданою формулою. Відтак, показник субсфери «Соціум», яка містить у своєму складі 172 метафоричні приклади, розраховується наступним чином:

$$\frac{172}{440} \times 100\% = 39,1\%$$

Про достовірність кількісних показників свідчить загальне процентне співвідношення складових у межах 100%.

Крім того, залучено спеціальні методи дослідження. Так, на першому етапі роботи використаний *метод ідентифікації метафори* (Р. Гіббс, Е. Дейнан, Г. Стейн, А. Ченські), який дозволяє виявити вербальні репрезентанти метафори в тексті. Цей метод базується на взаємодії базового та контекстуального значення відповідних лексем. Під час якісного аналізу було використано такий метод дослідження, як *компонентно-семантичний аналіз* (У. Лаунсбері [220] та Ф. Гудінаф [202]) – для розкриття кореляції конотативного та денотативного потенціалу вербалізаторів метафори (передбачає розкладання відповідних лексем на складники – семи, тобто семантичні компоненти, що забезпечують актуалізацію метафори). За допомогою цього методу корпус відібраних ПМ розподілено за двома ФДПС: ФДПС «Світ людини» / «Human World» і ФДПС «Навколишній світ» / «Outer World» із подальшим членуванням на субсфери та КП. Усі фрейми і слоти структуруються за допомогою *методу фреймово-словового моделювання*, що дозволив визначити приналежність ПМ до певного фрейму та слоту. Як вказує А.П. Чудінов [173; 174], для опису метафоричної моделі необхідно охарактеризувати такі її ознаки: вихідну поняттєву сферу, до якої відносяться неметафоричні смисли охоплених моделлю одиниць; нову поняттєву сферу – сферу-мішень; фрейми, що належать до цієї моделі та структурують донорську концептуальну сферу (кожен із фреймів розуміється як фрагмент мовної картини світу); типові слоти, що є складовими частинами кожного фрейму, тобто елементи ситуації, які включають якусь частину фрейму, якийсь аспект його конкретизації; компонент, який пов'язує первинні й метафоричні смисли, охоплені цією моделлю одиниць (тобто необхідно з'ясувати, що дає підстави для метафоричного використання відповідних

лексем); типові концептуальні вектори метафор, їх прагматичний потенціал, погляди й інтенції суб'єктів комунікації, виражені за допомогою метафор; частотність метафоричної моделі та її домінантність.

Метод опису семантичної денотації (К. Айдукевич) застосовується для визначення денотаційного та конотаційного змісту аналізованих ПМ. У роботі ми виділяємо позитивну, негативну та нейтральну конотації, які передають ПМ, адже вони одночасно містять як детонації (посилання на сенсорно-екзистенційний світ), так і конотації (емоційне забарвлення).

Виявити особливості функціонування метафор у ПС кожної із досліджуваних мов дозволив *метод функційного аналізу* (Е. Бюйсанс, М. Мамудян, А. Мартіне, Ж. Мунен, Дж. Харві). Зокрема йдеться про цільове призначення ПМ у публіцистичних текстах.

Найважливішу роль було відведено **зіставному методу** (В.Д. Аракін, В.Г. Гак, В.І. Кодухов, А.І. Кузнецова та ін.), за допомогою якого було здійснено аналіз українськомовної та англійськомовної метафори в зіставному аспекті. Зіставний метод передбачає пошук і визначення явищ і фактів низки мов, що мають тотожні функції незалежно від того, чи є мови зіставлення генетично спорідненими, а також визначення місця, яке вони посідають у своїй мікросистемі. У нашому випадку зіставний метод дозволяє встановити подібності та відмінності у метафоричних уявленнях носіїв української та англійської мов, які є віддаленоспорідненими.

Отже, процедура зіставного дослідження ПМ на матеріалі ПТ української та англійської мов має такий вигляд:

- відбір ПТ з друкованих та електронних джерел;
- виявлення одиниць дискурсу, які будуються на метафоричній основі;
- визначення кореляцій денотативних та конотативних складових метафоричних утворень;
- класифікація метафор за донорською концептосферою, тобто відповідно до сфери-джерела метафоричної експансії;

- встановлення дистрибуції метафоричних утворень за ієрархічною схемою (ФДПС / субфери ПМ / КП / фрейми / слоти) на основі частотності їх актуалізації у кожній із досліджуваних мов;
- проведення контекстуального аналізу ПМ з метою розкриття характеру її функціонування в ПТ, а також визначення ступеня okazionalnosti або uzualnosti метафори;
- розкриття мотиваційно-прагматичних настанов, які стоять за вживанням тих чи тих політичних метафор, з метою оцінки експресивного навантаження ПТ та творчого потенціалу автора;
- виявлення універсальних і специфічних метафоричних моделей (ПрМ – МО), характерних для українськомовного та англійськомовного ПТ;
- підрахунок кількості найбільш і найменш продуктивних метафоричних моделей в українськомовному та англійськомовному ПС;
- проведення зіставного дослідження отриманих результатів з метою встановлення спільних і відмінних рис ПМ українськомовного та англійськомовного ПС.

Висновок до розділу 1

ПС є історично сформованим функційним різновидом літературної мови, що обслуговує широку сферу суспільних відносин: політичних, морально-етичних, економічних, культурно-релігійних та ін. Цей стиль широко використовуваний у суспільно-політичній літературі, періодичній пресі, радіо- і телепередачах, документальному кіно, у публічних виступах та промовах. Образність ПС часто досягається за допомогою вживання метафор – складних лінгвокогнітивних утворень мови, які допомагають дати характеристику певному явищу, предмету або ситуації шляхом перенесення на них ознак, що є властивими іншому явищу, предмету або ситуації.

Механізм метафоризації передбачає інтеракцію між концептом, який є ПрМ, і концептом, який лежить в основі МО. Під політичною метафорою

розуміємо таку метафору, у якій ПрМ є концептом політичного / політико-економічного характеру, а концептами-донорами є предмети-феномени різних субсфер загальної або макроконцептосфери. Кваліфікаційними ознаками ПМ є високий аксіологічний потенціал, експресивність, здатність до ефективної реалізації авторської інтенції та впливу на аудиторію, здатність до наочно-образного загострення певної проблеми.

Дисертаційне дослідження засноване на принципах використання методик корпусної лінгвістики. Матеріалом дослідження є сучасні українськомовні та англійськомовні метафори, відібрані методом суцільної вибірки з ПТ політичної тематики. Когнітивно-семантична класифікація метафор побудована за суб'єктом-донором на основі ієрархічної схеми, яка передбачає 5 рівнів (ФДПС / субфери ПМ / КП / фрейми / слоти), що дозволяє провести найбільш повний та вичерпний кількісно-якісний аналіз виокремлених метафоричних утворень. Була застосована низка загальнонаукових і спеціальних методів: метод критичного аналізу та систематизації наукової літератури; метод дефініційного аналізу; метод ідентифікації метафори; дескриптивно-аналітичний (описовий) метод; метод компонентно-семантичного аналізу; метод фреймово-слотового моделювання; методика концептуального аналізу; метод суцільної вибірки; метод кількісних підрахунків; зіставний метод.

Основні положення першого розділу висвітлені в одноосібних публікаціях автора: [84; 88; 89; 90; 91].

РОЗДІЛ 2

ФУНДАМЕНТАЛЬНА ДОНОРСЬКА ПОНЯТТЄВА СФЕРА «СВІТ ЛЮДИНИ» / «HUMAN WORLD» У ПУБЛІЦИСТИЧНОМУ ДИСКУРСІ

2.1 Субсфера «Соціум» / «Society»

Пропоноване дослідження на матеріалі української і англійської мов базується на основі ієрархічної схеми, яка складається з 5 рівнів: ФДПС – субфери ПМ – КП – фрейми – слоти. Схематичний рівень дозволяє здійснити найбільш повний та вичерпний кількісно-якісний аналіз метафоричних утворень на матеріалі україно- та англійськомовного тексту (див. Додаток А).

За результатами дослідження політичної метафоризованої концептосфери на матеріалі української та англійської мов, встановлено, що до її складу входять дві ізоморфні ФДПС: «Світ людини» / «Human World» та «Навколишній світ» / «Outer World» (див. Додаток Б). У межах ФДПС «Світ людини» / «Human World» в обох мовах дослідження виділяють субфери: «Соціум» / «Society», «Живий організм» / «Living Organism» та «Артефакти» / «Artefacts» (див. Додаток Б).

ФДПС «Світ людини» / «Human World» становить 50,9% від загальної кількості метафор концептосфери «Політика» на матеріалі української мови (див. Додаток Б). Натомість, в англійськомовній концептосфері ПМ ФДПС «Світ людини» становить менш значний відсоток (50,4%) у порівнянні з українськомовною (див. Додаток Б). Детально проаналізуємо кожен з субсфер ФДПС.

2.1.1 Особливості репрезентації ПМ в українській мові. За даними дослідження, субсфера «Соціум» є найчастотнішою в межах ФДПС «Світ людини» та становить 39,1% від загальної кількості метафор цієї поняттєвої сфери (див. Додаток Б). До субсфери «Соціум» входять ПМ на позначення родинних (див. речення (5)) та суспільних (див. речення (1)) відносин людини.

Субсфера «Соціум» складається з двох КП: «Людина та суспільство» та «Людина та родина». КП «Людина та суспільство» посідає перше місце за частотністю серед КП субсфери «Соціум» (див. Додаток Б). Поданий КП «вербалізується через семантичне поле, яке в загальному вигляді складається з лексичних одиниць, що характеризують суспільні відносини людини у медичній (див. речення (1)), спортивній (див. речення (2)), ігровій, військовій (див. речення (3)), кримінальній, культурній (див. речення (4)), освітній та мистецькій сферах» [96, с. 75].

Семантичне наповнення КП «Людина та суспільство» дозволяє розділити його на чотири фрейми: «Медицина» (див. речення (1)), «Спорт та гра» (див. речення (2)), «Війна та кримінал» (див. речення (3)) та «Культура та мистецтво» (див. речення (4)) (див. Додаток В).

За отриманими даними, фрейм «Медицина» є найбільш продуктивним і становить 54,8% від загальної кількості політичної метафори концепту «Людина та суспільство» (див. табл. 2.1).

Таблиця 2.1

Когнітивно-семантичний склад субсфери «Соціум»

КП	Фрейм	Всього, од.	Всього, %	Разом
«Людина та суспільство»	«Медицина»	63	54,8	100%
	«Спорт та гра»	20	17,4	
	«Війна та кримінал»	18	15,7	
	«Культура та мистецтво»	14	12,1	
«Людина та родина»	«Родина»	30	52,6	100%
	«Шлюб»	19	33,3	
	«Духовна спорідненість»	8	14,1	

У межах фрейму «Медицина» виокремлено 3 слоти: «Хвороба», «Лікування» і «Пацієнти та медичні працівники» (див. Додаток В). До його складу входять метафори, що зображують різноманітні хвороби (див. речення (1)), їх лікування, назви ліків, а також номінації пацієнтів і персоналу та назви лікувальних закладів.

Як свідчать дані таблиці, найбільш продуктивним є слот «Хвороба» (див. речення (1)), який формує 57,1% від загальної кількості метафор фрейму «Медицина» (див. Додаток В). Цей слот об'єднує метафори, що називають фізичні та психічні хвороби людини (див. речення (1)), пошкодження організму, синдроми та симптоми хвороби, причини та збудники хвороб, а також їх поширення й лікування, наприклад:

(1) *Помаранчева параноя Кремля, або російське громадянське суспільство без громадян?* [<http://gurt.org.ua/blogs/Луцевич%20Оприся/1223/>]. – Метафора ускладнюється метанімічним переносом, коли назва кольору-символу спротиву людей використовується, перетворюючись на атрибутив, замість назви самих революційних подій – «Помаранчева революція». Метафоричний перенос відбувається за моделлю «неістота → неістота», у якій психічне захворювання переноситься на сферу політичних відносин. (ПрМ) політичні занепокоєння → (МО) психічна хвороба. У метафоричному значенні «параноя» – це переконаність людини у тому, що її постійно переслідують, яка супроводжується почуттям страху, тривоги [245, с. 66]. Саме це визначення стало джерелом виникнення переносного значення метафори «помаранчева параноя», тобто страх перед революційними настроями громадян.

Відповідно до результатів дослідження, друге місце за продуктивністю займає слот «Лікування», що становить 28,6% від загальної кількості метафор фрейму «Медицина» (див. Додаток В). Поданий фрейм містить метафори, що описують способи лікування та профілактики хвороб, назви ліків, а також стан хворого після лікування, наприклад:

(2) *В Івано-Франківську розповіли, як реанімувати країну.* [<http://www.blitz.if.ua/news/v-ivano-frankivsku-rozpovily-yak-reanimuvaty-krainu.html>]. – Переносне значення лексеми «реанімувати», яка слугує тригером метафори, має значення «рятувати від загибелі» [247, с. 468]. У наведеному реченні метафора підкреслює необхідність відновлювати систему управління, проводити кадрові перестановки в уряді та на керівних

посадах у регіонах з метою змінити ситуацію в економіці та політичному житті країни. Зазначена метафора є позитивно конотованою, що моделюється позитивним потенціалом лексеми «реанімувати», адже порятунок життя є благородною та надзвичайно важливою справою. Метафоричне перенесення відбувається за моделлю «неістота → істота»: (ПМ) влада країни → (МО) лікар, ґрунтується на грі прямого та переносного значень дієслова «реанімувати».

Нечастотним виявився слот «Пацієнти та медичні працівники» (див. речення (3)), який становить 14,3% від загальної кількості метафор фрейму «Медицина» (див. Додаток В). До його складу входять метафори, що включають номінації пацієнтів та медичних працівників лікувальних закладів, наприклад:

(3) *За словами експерта, сьогодні нам конче необхідна команда професійних і порядних «хірургів» в уряді* [<https://day.kyiv.ua/uk/article/ekonomika/uryad-reformatoriv-variant-pershiy>]. – Метафора ґрунтується на грі прямого значення, де «хірург» – це ««лікар, фахівець з хірургії» [250, с. 74], та переносного – «той, хто готовий на рішучі дії у сфері управління». У цьому випадку основою метафоричного переносу є модель «неістота → істота»: (МП) орган управління → (МО) лікар, де лексема «уряд» має метонічне походження, оскільки тлумачиться як сукупність членів цього органу державної влади. До метафори закладено позитивні конотації, адже в контексті наведеного речення йдеться про те, що в уряді повинні бути фахівці, які готові на рішучі кроки задля поліпшення життя людей у країні. З огляду на те, що Україна перебуває у складній економічній кризі, вона потребує залучення до уряду відповідальних реформаторів-професіоналів.

За результатами дослідження встановлено, що фрейм «Спорт та гра» (див. речення (4)) становить 17,4% від загальної кількості фреймів ПМ КП «Людина та суспільство» (див. табл. 2.1). Він об'єднує метафори, що вказують на види спорту та їх термінологію, спортсменів та їх кваліфікацію,

результати спортивних змагань (див. речення (4)), а також назви ігор та їх правила. Відповідно до когнітивно-семантичного наповнення фрейму «Спорт та гра», виокремлено 2 відповідних слоти: «Спорт» та «Гра» (див. Додаток В).

Як свідчать статистичні дані таблиці, слот «Спорт» є найбільш частотним і охоплює 55% від загальної кількості метафор фрейму «Спорт та гра» (див. Додаток В). Слот містить концепти, що зображують види спорту, вказують на номінації спортсменів, їх кваліфікації та результати змагань (див. речення (4)), наприклад:

(4) *Коломойський назвав колишню прем'єрку Юлію Тимошенко «фаворитом чемпіонату»* [https://gazeta.ua/articles/politics/_kolomojskij-poroshenko-bude-shostim/870554]. – У розглянутому прикладі актуалізуються водночас два метафоричних образи: перший – «Юлія Тимошенко» – спортсменка, – «фаворит чемпіонату», тобто (ПМ) політична діячка → (МО) спортсменка та другий, більш об'ємний, – де (МП) президенські перегони → (МО) спортивні змагання. У цьому контексті подвійна метафора передає глумливу конотацію, що відповідає загальному скептичному ставленню до політичних подій в Україні. В основі метафоричного образу лежать когнітивно-семантичні переноси за моделями «істота → істота», а також «неістота → неістота», де тригером усього складного механізму метафори є ключове слово «чемпіонат» з його одночасною актуалізацією прямого та переносного значень.

За даними таблиці, друге місце за частотністю займає слот «Гра» (див. речення (5)), що формує 45% від загальної кількості метафор фрейму «Спорт та гра» (див. Додаток В), наприклад:

(5) *Чернігівська політична шахівниця повністю заставлена фігурами з провладної сили (за виключенням Соколова, якому вже загрожує видалення з дошки)* [<http://nastupna.com/articles/chernigiv-205>]. – У наведеному реченні спостерігається вживання поширеної метафори, що спирається на два шахових образи: 1) «шахівниця (шахова дошка)», 2) «шахові фігури».

Значення цієї спортивної метафори, де політичні дії порівнюються з шаховою грою, актуалізується за допомогою перенесення зазначених термінів шахової гри на світ політики. Загальне метафоричне переосмислення відбувається за моделлю «істота → неістота». (ПМр) політичні дії → (МО) шахова гра, та конкретики за моделлю «істота → неістота» та «неістота → істота»: (ПМ) політичні діячі → шахові фігури, а також: (ПМ) провладні сили → (МО) шахісти. Цей останній (МО) впливає з сукупності конкретних метафоричних перенесень і надається в імплікації. «Політична шахівниця» є цілою політичною системою, полем політичної гри, де діють правила шахів: шахівниця «заставлена фігурами» – політиками, які ведуть між собою гру. Слабшому в політичному сенсі гравцю загрожує «видалення з дошки» – закінчення політичної кар'єри. Наведені метафори є нейтрально-оцінними, дозволяють реципієнтові стежити за розвитком політичних подій та доходити самостійного висновку щодо розігрування тієї чи іншої «шахової партії».

Фрейм «Війна та кримінал» (див. речення (6)) посідає третє місце за частотністю від загальної кількості фреймів політичної метафори КП «Людина та суспільство», що становить 15,7% КП (див. табл. 2.1). Метафори фрейму «Війна та кримінал» вказують на війну та її різновиди, військові дії (див. речення (6)), зброю, злочинців та їх жертв, а також місця позбавлення волі. У межах фрейму «Війна та кримінал» виокремлено 2 слоти: «Війна» та «Кримінал» (див. Додаток В).

Слот «Війна» превалує у складі фрейму «Війна та кримінал» і складає 55,6% від загальної кількості метафор фрейму (див. Додаток В). До його складу входять метафори, що зображують війну та її різновиди, організацію військової служби, військові дії та озброєння (див. речення (6)), початок та закінчення війни, наприклад:

(6) *Дипломатичні маневри щодо надання нової зброї Києву ризикують посилити конфлікт, а пропозиція Росії щодо миротворців ООН може відволікати від справжнього вирішення конфлікту*

[<https://newsnetwork.tv/movie/27967/>]. – У наведеному прикладі спостерігається вживання метафори «дипломатичні маневри». Метафоричне переосмислення відбувається за моделлю «неістота → неістота», де словосполучення «дипломатичний маневр» позначає спритну, хитру дію для досягнення політичних цілей або уникнення чогось [243, с. 619]. Вираз метафоричного походження у контексті наведеного речення містить негативну конотацію, що обумовлено критикою автора статті політичних дій США щодо вирішення конфлікту на Донбасі.

Друге місце за продуктивністю посідає слот «Кримінал», що формує 44,4% від загальної кількості метафор фрейму «Війна та кримінал» (див. Додаток В). Поданий слот об'єднує метафори, що описують злочинців та їх спеціалізацію, злочинні спілки та їхню структуру, жертв злочинців та місця позбавлення волі, наприклад:

(7) *У Житомирського ТТУ з'явилась надія, що грабіжницькі тарифи переглянуть* [<http://zhitomir.life>]. – У цьому прикладі використано мертвий метафоричний епітет «грабіжницькі», що означає «дуже високі» тарифи, за якими людина мусить сплачувати за житлово-комунальні послуги більшу частину свого прибутку, залишаючись після сплати на межі виживання. Метафоричне перенесення ґрунтується на порівнянні стану людини після сплати за тарифами ЖКГ зі станом після пограбування, що закладає у метафору «грабіжницькі тарифи» негативні конотації та відбувається за моделлю «неістота → неістота»: (ПрМ) сплата на житлово-комунальнннііі послуги → (МО) грабіж.

Найменш продуктивним виявився фрейм «Культура та мистецтво», що становить 12,1% від загальної кількості фреймів політичної метафори КП «Людина та суспільство» (див. табл. 2.1). Фрейм «Культура та мистецтво» лежить в основі метафор, що ґрунтуються на елементах творчої художньої діяльності (див. речення (8)), освіти та науки, наприклад:

(8) *Washington Post: Дональд Трамп — «маріонетка Путіна»* [<http://ukrainian.voanews.com>]. – У цьому прикладі вжито мертвий

метафоричний образ «маріонетка». У переносному значенні «маріонетка» – це людина, уряд тощо, що сліпо виконує чийсь волю [243, с. 628]. Метафоричне перенесення відбувається за моделлю «істота → неістота»: (ПрМ) президент США (Трамп) → (МО) лялька. У цьому прикладі МО «маріонетка» використано для характеристики політичної діяльності на той час кандидата в президенти США Дональда Трампа. Метафора передає негативну конотацію, яка базується на переносному значенні лексики «маріонетка», що асоціюється з безвольною пасивною лялькою, якою може керувати кожен охочий, що не припустимо для політичного діяча. Метафора має негативне забарвлення.

Відповідно до семантичного наповнення фрейму «Культура та мистецтво» було виокремлено 2 слоти: «Творча художня діяльність» і «Освіта та наука» (див. Додаток В).

Найбільш продуктивним є слот «Творча художня діяльність» (див. речення (4)), який забезпечує 78,6% від загальної кількості метафор фрейму «Культура та мистецтво» (див. Додаток В). Цей слот базується на концептах, що зображують театральне, образотворче мистецтво, літературу, музику (див. речення (9)) та кіномистецтво, а також професії людей, задіяних у цих напрямках, наприклад:

(9) *Владислав Миколаїв: Запорізька ОДА — головний **диригент конфлікту** в Токмацькому районі* [http://uanews.zp.ua/other/2016/11/28/94348.html]. – У наведеному прикладі спостерігається вживання стертої метафори, де когнітивні елементи надаються в експлікації: (ПМ) Запорізька ОДА → (МО) диригент. У метафоричному значенні «диригент» – це людина, яка керує певним колективом або дією. До метафори закладено негативну конотацію, яку обумовлює наявність лексики «конфлікт». Метафоричне перенесення відбувається за моделлю «істота → істота»: (ПрМ) орган управління, установа → (МО) людина зі сфери мистецтва.

Другим за продуктивністю є слот «Освіта та наука», що покриває 21,4% від загальної кількості метафор фрейму «Культура та мистецтво» (див. Додаток В). Цей слот закладає основи для метафор, що називають науковців та їх спеціалізації, навчальні заклади, досягнення в навчанні та наукових пошуках, наприклад:

(10) *Саакашвілі екстерном пройшов всі політичні «університети» в Україні* [<https://glavcom.ua/columns/srudenko/saakashvili-eksternom-proyshov-458903.html>]. – У прикладі (10) спостерігається вживання метафори, де екс-президент Грузії порівнюється з талановитим студентом, а тригером метафор є дієсловна колокація *пройти університети екстерном*. Сферою-донором тут є сфера «вищої освіти» (ключові слова «університет», «екстерном»). В повідомленні йдеться про стрімкий шлях грузинського політика від дружби з президентом П. Порошенком до головного опонента його влади. До метафори закладено іронічну конотацію, яка реалізується контекстуально. У випадку основою метафоричного перенесення стає модель «істота → істота»: (ПМ) екс-президент → (МО) студент.

ПМ КП «Людина та суспільство», яке становить 66,9% від загальної кількості метафор субсфери «Соціум», широко застосовуються при описі політичних проблем (див. Додаток В). Дані (Додаток Е) свідчать про переважно негативну конотацію ПМ КП «Людина та суспільство» (див. речення (1) - (4)), яка становить 74,7%.

Проте, існують випадки позитивно конотованих (близько 22,6%) та нейтрально-оцінних (2,6%) політичних метафор (див. Додаток Е). Нейтрально-оцінна ПМ складає 2,6% від загальної кількості метафор КП «Людина та суспільство».

За результатами дослідження встановлено, що метафори КП «Людина та суспільство» найчастіше утворюються за такими метафоричними моделями: «неістота → неістота» «неістота → істота», та «істота → істота».

КП «Людина та родина» посідає друге місце за частотністю серед КП субсфери «Соціум» (див. Додаток В) і містить одиниці, що характеризують

категорії спорідненості: «родина (див. речення (11)), спорідненість через укладання шлюбу (див. речення (14)) та духовна спорідненість (див. речення (17)) тощо» [95, с. 76]. Когнітивно-семантичне наповнення КП «Людина та родина» дозволяє розподілити його на три фрейми: «Родина» (див. речення (11)), «Шлюб» (див. речення (14)) та «Духовна спорідненість» (див. речення (17) (див. Додаток В).

Фрейм «Родина» є найбільш частотним і складає 52,6% від загальної кількості фреймів ПМ КП «Людина та родина». Він є основою для метафор, що вказують на членів родини (див. речення (5)) (див. табл. 2.1). У межах фрейму «Родина» виокремлено 3 слоти: «Діти», «Батьки» та «Брати і сестри» (див. Додаток В).

Як свідчать дані (Додаток В), перше місце за частотністю належить слоту «Діти» (див. речення (11)), який лежить в основі 43,4% від загальної кількості метафор фрейму «Родина», наприклад:

(11) *Фармацевтична галузь — падчерка чи донька? Вирішували на колегії державної служби* [http://www.apteka.ua]. —

У прикладі (11) наявне вживання двох метафоричних образів слоту «Діти»: «падчерка» та «донька». Метафоричність ґрунтується на уявленнях народу про недобррозичливе ставлення до падчерки — нерідної дитини одного з батьків, і, навпаки, турботливе ставлення до рідної доньки. Відтак, відносини всередині родини переносяться на політичну сферу, коли чиновники вирішують, як фінансувати фармацевтичну галузь: як «падчерку», тобто недостатньо, або як «доньку» — профінансувати необхідні витрати повністю. У МО «падчерка» закладено негативну конотацію, через позбавлення такої дитини підтримки та любові. МО «донька», навпаки, є позитивно конотованим. Метафоричні перенесення відбуваються за моделлю «неістота → істота»: (ПрМ) галузь економіки, господарство → (МО) донька, падчерка.

Друге місце за частотністю посідає слот «Батьки», що становить 33,3% від загальної кількості метафор фрейму «Родина» (див. Додаток В), наприклад:

(12) *«Україна – рідна мати, що вкрадеш, те й будеш мати»* [<http://texty.org.ua/02/11/2015>]. – У наведеному прикладі використана мертва метафора «Україна – рідна мати». У первинному значенні «мати» – це «жінка стосовно дитини, яку вона народила» [243, с. 647]. У переносному сенсі «мати» – це «що-небудь дуже близьке, рідне» [243, с. 647]. Саме гра прямого та переносного значень лексеми «мати» лягла в основу метафоричного виразу «Україна – рідна мати», тобто Батьківщина. Проте, у прикладі (12) йдеться про те, що теперішня Україна є державою, просякнутою корупцією. До метафори закладено іронічні конотації, що моделюються лексемою «вкрадеш» та ґрунтуються на негативному ставленні до явища корупції та усвідомленні тієї шкоди для економіки держави, якої завдають корупційні схеми. Основою метафоричного переосмислення є модель «неістота → істота»: (ПрМ) країна → (МО) родичка.

Найменш частотним виявився слот «Брати і сестри» (див. речення (13)), що охоплює 23,3% від загальної кількості метафор фрейму «Родина» (див. Додаток В), наприклад:

(13) *Загублена «сестра» України. Чому не вдався державницький проект Кубані* [<https://tyzhden.ua/History/21179>]. – У переносному значенні «сестра» – це «що-небудь близьке, споріднене» [248, с. 150]. У МО «загублена «сестра» України» простежується негативна конотація, що моделюється семантичним значенням лексеми «загублена» у поєднанні з іменником «сестра». Метафоричний перенос відбувається за моделлю «неістота → істота»: (ПрМ) регіон Росії (Кубань) → (МО) сестра, яка виявилася нерідною, недійсною.

За результатами дослідження встановлено, що фрейм «Шлюб» становить 33,3% від загальної кількості фреймів політичної метафори КП «Людина та родина» (див. табл. 2.1). Він є основою метафор, що називають

шлюб, процес його укладання та розірвання (див. речення (14)), весілля та вказують на членів подружжя. Відповідно до конітивно-семантичного наповнення фрейму «Шлюб», було виокремлено 3 слоти: «Укладення та розірвання шлюбу», «Весілля» та «Подружжя» (див. Додаток В).

Перше місце за частотністю належить слоту «Укладення та розірвання шлюбу» (див. речення (14)), який формує 42,1% від загальної кількості метафор фрейму «Шлюб» (див. Додаток В). До його складу входять концепти на позначення процесів одруження (див. речення (14)), розлучення (див. речення (14)) та власне самого шлюбу, наприклад:

(14) *Екс-президент України Леонід Кравчук закликав якомога швидше «розлучитися» з Росією й «одружитися» з Європейським Союзом.* [<http://www.president.gov.ua/news/-35154>]. – У прикладі (14) вживається поширена метафора, яка ґрунтується на асоціаціях з любовними відносинами: «розлучитися (з Росією)» та «одружитися (з Європейським Союзом)». Метафора базується на грі прямих та переносних значень лексеми «розлучатися»: (1) розірвати любовні стосунки та (2) «поривати ділові, дружні і т. ін. стосунки з ким-небудь; припиняти зв'язки, взаємини з кимсь» [247, с. 730] та лексеми «одружитися»: (1) побратися та (2) «налагоджити стосунки». Метафоричну колокацію «одружитися з Європейським Союзом» використано у реченні (14) для описання дружніх стосунків персоніфікованої України та Європейського Союзу, а метафорична колокація «розлучитися з Росією» позначає прохолодні відносини із Росією, яких радить дотримуватися екс-президент. Відтак, до метафоричний образ «одруження з Європейським Союзом» має позитивні конотації, що пов'язано із семантикою лексеми «одруження». Метафоричний образ «розлучення з Росією» продукує негативну конотацію, що пов'язано із болем та душевними переживаннями, які відчуває людина при розлученні. Метафоричне переосмислення відбувається за моделлю «неістота → неістота»: (ПМ) міжнародні стосунки → (МО1) укладання шлюбу та (МО2) розлучення. Але тут виникає і інший, де Україна уподоблюється нареченій і водночас жінці,

яка розлучається, в той час як ЄС виступає в ролі нареченого, а Росія – в якості невдалого чоловіка. В цьому випадку (ПрМ) передається імпліцитно, а (МО) – експліцитно.

Друге місце за частотністю посідає слот «Весілля», що забезпечує 31,6% від загальної кількості метафор фрейму «Шлюб» (див. Додаток В). До складу слоту «Весілля» входять концепти та позначення нареченого та нареченої, а також такі, що описують обряд одруження і святкування з цієї нагоди за звичаєм.

(15) *Українська «Наречена війни» отримала титул Віце-міс Всесвіт-2014 і закликала світ допомогти армії* [<http://bug.org.ua/>]. – У прикладі (15) спостерігається вживання складного метафорико-метанімічного утворення «наречена війни», де умовна наречена не в білому одязі, а в чорно-червоному вбранні, що стало символом трагічних подій на сході України. В цьому випадку маємо подвійний метафоричний перенос. Перший метафоричний перенос здійснюється за формулою «неістота → неістота»: (ПрМ) війна → (МО) шлюбні стосунки, з метанімічним ускладненням: одяг → людина, що надягла це вбрання. Другий метафоричний перенос – «істота → істота»: (ПМ) віце-міс → (МО) наречена.

Згідно з даними таблиці, третє місце за частотністю посідає слот «Подружжя», що становить 26,3% від загальної кількості метафор фрейму «Шлюб» (див. Додаток В), наприклад:

(16) *Чи повторять Трамп і Мей «політичний шлюб» Рейгана і Тетчер?* [<https://www.radiosvoboda.org/a/28255377.html>]. – Метафора здійснюється завдяки грі прямого та переносного значень лексеми: «шлюб» – це (1) «родинний союз, співжиття чоловіка й жінки за взаємною згодою» [250, с. 491], та (2) «тісна взаємодія», що вказує на партнерство та плідну співпрацю Президента США Рональда Рейгана і прем'єр-міністра Британії Маргарет Тетчер у II половині XX ст. Речення звучить достатньо іронічно. Метафоричне переосмислення відбувається за моделлю «неістота →

неістота»: (ПрМ) політичні стосунки → (МО) шлюбні стосунки, а також «істота → істота»: (ПрМ) голови держав → (МО) наречені.

Фрейм «Духовна спорідненість» посідає останє місце за частотністю від загальної кількості фреймів ПМ КП «Людина та родина» і становить 14,1% (див. табл. 2.1). Поданий фрейм об'єднує метафори, що називають родинні зв'язки, які виникли на основі обряду хрещення.

Фрейм «Духовна спорідненість» складається лише зі слоту «Духовні батьки» (див. Додаток В), який об'єднує метафори, що називають хрещеного батька та хрещену матір (див. речення (17)), а також кумів, наприклад:

(17) *Думка: Юлія Тимошенко — хрещена мати офшорної корупції в Україні* [<http://infokava.com/28-06-2016>]. – У поданому реченні вживається метафора «хрещена мати офшорної корупції», яка вказує на те, що, як вважає автор, Ю. Тимошенко першою почала використовувати закордонні рахунки для корупційних справ в Україні. В переносному значенні словосполучення «хрещена мати» позначає «організаторка, натхненниця». До метафоричного образу «хрещена мати офшорної корупції» закладено негативну конотацію, що базується на семантичному значенні лексеми «корупція». Метафоричний перенос відбувається за моделлю «істота → істота»: (ПМ) політична діячка → (МО) хрещена мати.

Отримані дані (Додаток Е) свідчать про переважно негативну конотацію ПМ КП, яка становить 65%. Позитивне значення метафори відзначається у 35% ПМконцепту «Людина та родина». У роботі випадків нейтрально-оцінних ПМ не було зафіксовано.

Отже, моделюється політична реальність за аналогією з життям людини у соціумі, метафорично концептуючи політичну дійсність у вигляді певної подібності соціального життя та політичної сфери. Донорська субсфера «Соціум» розподілена на два КП – «Людина та суспільство» та «Людина та родина». Метафори КП «Людина та суспільство» залучаються до політичної риторики, віддзеркалюючи типові характеристики соціального життя людини, які переносяться на образи політичного світу. Метафори КП

«Людина та родина» відображають специфіку політичного життя завдяки перенесенням образів родинного життя на світ політики.

Переважна частина (69,9%) метафор субсфери «Соціум» передає негативне значення (див. речення (17)). Позитивно конотовані ПМ становлять лише 28,8% (див. речення (11)). Нейтрально-оцінні ПМ відмічено у 1,3% (див. Додаток АБ).

За результатами дослідження встановлено, що в українському тексті метафори КП «Людина та родина» найчастіше утворюються за такими метафоричними моделями: «неістота → істота» та «неістота → неістота».

2.1.2 Особливості репрезентації ПМ в англійській мові. За даними дослідження, субсфера «Соціум» / «Society» є найбільш продуктивною в межах ФДПС «Світ людини» / «Human World» та охоплює 39,7% від загальної кількості метафор цієї поняттєвої сфери (див. Додаток Б). До субсфери «Соціум» / «Society» входять ПМ, які будуються за допомогою концептів-донорів на позначення родинних (див. речення (26)) та суспільних (див. речення (18)) відносин людини. Субсфера «Соціум» / «Society» складається з двох КП: «Людина та суспільство» / «Person and Society» та «Людина та родина» / «Person and Family» (див. Додаток Г).

Подібно до українськомовної політичної концептосфери англійськомовний КП «Людина та суспільство» / «Person and Society» також посідає перше місце за частотністю серед КП субсфери «Соціум» / «Society» (див. Додаток Г). Подане КП складається з концептів, що характеризують суспільні відносини людини у військовій (див. речення (18)), кримінальній (див. речення (19)), медичній (див. речення (20)), спортивній (див. речення (22)), ігровій (див. речення (23)), фінансовій (див. речення (24)), економічній та мистецькій (див. речення (25)) сферах. Порівняно з українськомовною ПМ КП «Людина та суспільство», англійськомовне КП «Людина та суспільство» / «Person and Society» містить концепти з фінансової та економічної галузі, що не властиво КП української мови.

Семантичне наповнення КП «Людина та суспільство» / «Person and Society» дозволяє розподілити його на п'ять фреймів: «Війна та кримінал» / «War and Crime» (див. речення (18)), «Медицина» / «Medicine» (див. речення (20)), «Спорт та гра» / «Sports and Games» (див. речення (22)), «Економіка та фінанси» / «Economics and Finance» і «Культура та мистецтво» / «Culture and Art» (див. речення (25)) (див. Додаток Г).

Фрейм «Війна та кримінал» / «War and Crime» є найбільш частотним і охоплює в основі 34,5% від загальної кількості політичних метафор КП «Людина та суспільство» / «Person and Society» (див. табл. 2.2).

Таблиця 2.2

Когнітивно-семантичний склад субсфери «Соціум» / «Society»				
КП	Фрейм	Всього, од.	Всього, %	Разом
«Людина та суспільство» / «Person and Society»	«Війна та кримінал» / «War and crime»	38	34,5	100%
	«Медицина» / «Medicine»	25	22,7	
	«Спорт та гра» / «Sports and Games»	20	18,3	
	«Економіка та фінанси» / «Economics and Finance»	14	12,7	
	«Культура та мистецтво» / «Culture and Art»	13	11,8	
«Людина та родина» / «Person and Family»	«Родина» / «Family»	35	63,6	100%
	«Шлюб» / «Marriage»	20	36,7	

За даними кількісного аналізу, в англійській мові ПМ цього фрейму є більш частотними, аніж в українськомовних ПМ (15,7%), де фрейм «Війна та кримінал» посідає лише третє місце за частотністю серед фреймів КП «Людина та суспільство» (пор. табл. 2.1. і табл. 2.2).

Перше місце за частотністю належить слоту «Війна» / «War» (див. речення (18)), який нараховує 63,2% від загальної кількості метафор фрейму «Війна та кримінал» / «War and Crime» (див. Додаток Г), наприклад:

(18) *This is going to be a long, tough fight. And frankly sometimes you have to be ready to lose a battle in order to win a war.* Це буде довгий, важкий бій. І відверто кажучи, іноді ти повинен бути готовим **програти битву**, щоб **перемогти у війні** [<https://www.newsday.com/>]. – У цьому прикладі спостерігається вживання низки ключових для створення метафори вербалізованих концептів війни «fight», «battle», «war». Значення цієї розширеної метафори актуалізується завдяки метафоричному перенесенню термінів військової справи на світ політики. За допомогою лексем «fight», «battle» та «war» у контексті цієї статті характеризується дипломатичний конфлікт між британським урядом та іншими національними урядами ЄС, тобто концепти «fight», «battle» та «war» профілюють спільний сенс – суворі та складні політичні перемовини і продукують негативну конотацію, яка посилюється завдяки атрибутам «long» і «tough». Дієслова колокація надає позитивної конотації завдяки лексемі «to win» – вигравати, перемагати. У цьому фрагменті фіксуємо метафоричне переосмислення за формулою «істота → істота»: (ПрМ) політичні перемовини → (МО) військові дії.

Так само, як і в українському ПД у фреймі «Війна та кримінал», другим за продуктивністю є слот «Кримінал» / «Crime» (див. речення (19)), що становить 36,8% від загальної кількості метафор фрейму «Війна та кримінал» / «War and Crime» (див. Додаток Г), наприклад:

(19) *Judging in these terms, the character of the Republican presidential nominee Donald J. Trump has emerged as a political terrorist.* Судячи з цього, персонаж кандидата в президенти від Республіканської партії Дональда Дж. Трампа виявився **політичним терористом** [<https://www.veteranstoday.com/>]. – У прикладі (19) спостерігається вживання стертої метафори «a political terrorist». Зазначена метафора є негативно конотованою, що базується на пейоративному забарвленні лексеми «terrorist». Метафоричне переосмислення відбувається за моделлю «істота → істота»: (ПрМ) президент → (МО) терорист. Метафоричність цієї

конфігурації не є безсумнівною, оскільки на перший план висувається аксіологічний момент, а не образний.

Фрейм «Медицина» / «Medicine» (див. речення (20)) становить 22,7% від загальної кількості фреймів ПМ КП «Людина та суспільство» / «Person and Society» (див. табл. 2.2). Порівняно з українськомовною ПМ цього фрейму, частка якої сягає 54,8% КП «Людина та суспільство», можна зауважити меншу його частотність у межах політичної концептосфери, яка обслуговує англومовний ПТ. У межах фрейму «Медицина» / «Medicine» виокремлено 2 слоти: «Хвороба» / «Disease» та «Лікування» / «Treatment» (див. Додаток Г), тим часом, як слот «Пацієнти та медичні працівники», який було виділено в українськомовній ПМ, не є релевантним для англійськомовного ПТ.

Першим за продуктивністю є слот «Хвороба» / «Disease» (див. речення (20)), який охоплює 60% від загальної кількості метафор фрейму «Медицина» / «Medicine» (див. Додаток Г). Відтак, частка цього слоту в англійській ПМ є більшою, аніж в українськомовній вибірці, де вона сягає 57,1%, наприклад:

(20) *Europe's Deadly Paralysis on Migration. Смертельний параліч Європи щодо міграції* [<https://www.nytimes.com>]. – Значення цієї стертої метафори актуалізується за допомогою метафоричного перенесення терміна медичної галузі – paralysis – у сферу політичного життя. В цьому фрагменті йдеться про права міграційної політики європейських країн. Метафора передає негативні конотації, що ґрунтуються на пейоративному значенні лексеми «paralysis», яке підсилюється завдяки вживанню атрибутива «deadly» – смертельний. Метафоричне переосмислення відбувається за моделлю «неістота → неістота»: (ПрМ) міграційна політика → (МО) параліч.

Другим за продуктивністю є слот «Лікування» / «Treatment», що охоплює 40% від загальної кількості АПМ фрейму «Медицина» / «Medicine» (див. Додаток Г). При цьому частка цього слоту в англійськомовних ПТ є

більшою, аніж в українськомовній вибірці, де вона становить 28,6%, наприклад:

(21) *Barham Salih looks to inject new life into Kurdish politics*. Бархам Саліх намагається **ввести нове життя** в курдську **політику** [<http://www.rudaw.net>]. – У цьому реченні спостерігається використання стертої метафори. У контексті наведеного речення йдеться про «хвору» політику, для лікування якої необхідно вдатися до ін'єкцій, що оздоровляють політику та «вдихнуть» їй нове життя. Метафора є позитивно конотованою, що обумовлено значенням словосполучення «new life». Метафоричне перенесення здійснюється за формулою «істота → істота»: (ПМ) Брахам Саліх → (МО) лікар, де профілювання забезпечує дієслівне словосполучення зі сфери лікування.

Фрейм «Спорт та гра» / «Sports and Games» (див. речення (22)) є основою 18,3% від загальної кількості політичних метафор КП «Людина та суспільство» / «Person and Society» (див. табл. 2.2). Із зіставлення виходить, що, незважаючи на те, що цей фрейм ПМ в англійськомовних МТ посідає третє місце за частотністю від загальної кількості фреймів політичної метафори КП «Людина та суспільство» / «Person and Society», а його еквівалент в українськомовних контекстах – друге, у відсотковому співвідношенні ці фрейми майже рівнозначні: 18,3% – АПМ та 17,4% – УПМ.

Перше місце за частотністю належить слоту «Спорт» / «Sports» (див. речення (22)), який охоплює 60% від загальної кількості метафор фрейму «Спорт та гра» / «Sports and Games» (див. Додаток Г). Порівняно з УПМ, де відсотковий показник цього слоту сягає 55%, у АПМ цей показник є дещо вищим (60%). На відміну від УПМ, до складу цього слоту також входять метафори, що зображують термінологію видів спорту, наприклад:

(22) *Donald Trump embarks on **marathon tour** of Asia*. Дональд Трамп вирушає у **марафонський тур** по Азії [<https://newstoad.net/>]. – У прикладі (22) наявне вживання стертої метафори, яка ґрунтується на переносному значенні

лексеми «marathon»: «an event or task that it takes a long time and is very tiring» [256]. В наведеному прикладі йдеться про насичену ділову подорож Трампа, що потребує від нього виконання значної кількості важких завдань. Метафора є негативно конотованою, тому що вона асоціюється з труднощами, подолання яких чекає на людину. Метафоричне переосмислення відбувається за моделлю «істота → істота»: (ПрМ) Трамп → (МО) спортсмен (бігун), а також за моделлю «неістота → неістота»: (ПМ) ділова подорож → (МО) марафон.

Друге місце за частотністю посідає слот «Гра» / «Games», що охоплює 40% від загальної кількості метафор фрейму «Спорт та гра» / «Sports and Games» (див. Додаток Г). Зіставлення відсоткових показників цього слоту УПМ та АПМ засвідчує, що відсотковий показник УПМ (45%) є дещо вищим, аніж частка цього слоту АПМ (40%) (див. Додаток Д). До його складу входять метафори МО, яких зображують різні ігри, наприклад:

(23) *Trump must deal **knockout sanctions** to Maduro regime. Трамп повинен накласти **нокаут-санкції** на режим Мадуро* [<http://businessinsider.com>]. – У наведеному прикладі спостерігається вживання стертої метафори, яка базується на взаємодії прямого та переносного значень лексеми «knockout». Нагадаємо, що нокаут – це «the termination of a boxing match when one boxer has been knocked down and is unable to rise and resume boxing within a specified time» [259]. У переносному сенсі це повний (політичний) розгром. У контексті йдеться про запровадження з боку Трампа, який уподоблюється боксеру, що посилає супротивника в нокаут. Метафоричне переосмислення відбувається за моделлю «істота → істота»: (ПрМ) президент Трамп → (МО) боксер. Друга метафорична трансформація здійснюється за моделлю «неістота → неістота»: (ПМ) санкції → (МО) боксерський удар.

Фрейм «Економіка та фінанси» / «Economics and Finance» (див. речення (24)) становить 12,7% від загальної кількості фреймів ПМ КП «Людина та суспільство» / «Person and Society» (див. табл. 2.2). Безумовно, такий значний відсотковий показник є вагомим чинником виокремлення метафор

економічної та фінансової сфери до окремого фрейму. Разом із тим, в українськомовній політичній концептосфері, яка є основою УПМ, цей фрейм був дуже незначним, тому на ньому не було акцентовано увагу адресата. До складу фрейму «Економіка та фінанси» / «Economics and Finance» входять концепти фінансової (див. речення (24)) та економічної діяльності, що під час вербалізації спираються на відповідну термінологію. На основі когнітивно-семантичного наповнення фрейму «Економіка та фінанси» / «Economics and Finance», було виокремлено 2 слоти: «Економіка» / «Economics» і «Фінанси» / «Finance» (див. Додаток Г).

Перше місце за частотністю належить слоту «Фінанси» / «Finance» (див. речення (24)), який охоплює 57,1% від загальної кількості ПМ фрейму «Економіка та фінанси» / «Economics and Finance» (див. Додаток Г). До його складу входять метафори, що зображують фінансову сферу життя людини (див. речення (24)), наприклад:

(24) *Trump's attacks on Senate Republicans are **paying political dividends**.*
*Напади Трампа на республіканців Сенату **приносять політичні дивіденди***
[www.washingtonpost.com]. – У наведеному прикладі спостерігається вживання стертої метафори. Метафоричне значення ґрунтується на грі прямого та переносного значень лексеми «dividend». Нагадаємо, що перше значення слова «dividend» – це «the part of a company's profits which is paid to people who have shares in the company» [256]. Переносне значення – це «переваги», «знак» (preferences). У контексті цього речення під виплатою політичних дивідендів мається на увазі отримання зиску та переваги для чинного президента США. Аналіз широкого контексту свідчить, що метафора є позитивно конотованою. У цьому реченні фіксуємо метафоричне переосмислення за формулою «неістота → неістота»: (ПрМ) знак, переваги → (МО) грошові прибутки. Додатково реалізується і інший образ, де політик виглядає як лихвар за конфігурацією «істота → істота».

Друге місце за частотністю посідає слот «Економіка» / «Economics», який охоплює 42,9% від загальної кількості метафор фрейму «Економіка та

фінанси» / «Economics and Finance» (див. Додаток Г). До його складу входять концепти, що вказують на економічні стосунки, операції, тощо.

Найменш частотним є фрейм «Культура та мистецтво» / «Culture and Art», що становить 11,8% від загальної кількості фреймів ПМ КП «Людина та суспільство» / «Person and Society» (див. табл. 2.2). Порівняно з УПМ цього фрейму, частка якого склала 12,1%, АПМ займає дещо нижчу позицію з показником 11,8% (див. Додаток Д).

Відповідно до когнітивно-семантичного наповнення фрейму «Культура та мистецтво» / «Culture and Art», було виокремлено слот «Творча художня діяльність» / «Creative Artistic Activity», який покриває 100% від загальної кількості метафор фрейму «Culture and Art» (див. Додаток Г). До його складу входять метафори, що ґрунтуються на концептах-донорах, які зображують театральне, образотворче мистецтво, літературу, а також музику та кіномистецтво (див. речення (25)), наприклад:

(25) *Trevor Noah names Trump «the Academy Award winner for best actor in a presidency»*. Тревор Ной називає Трампа «лауреатом премії за найкращого актора на президентській посаді» [<https://www.usatoday.com>].
– У цьому прикладі спостерігається вживання метафоричної колокації «winner for best actor in a presidency». У контексті наведеного речення йдеться про нещирість Д.Трампа на президентському посту, що закладає до метафори іронічну конотацію. Подана метафора стає результатом метафоричного перенесення за моделлю «істота → істота»: (ПрМ) президент → (МО) актор. Вона має іронічне забарвлення.

Зазначимо, що в межах фрейму «Культура та мистецтво» / «Culture and Art», що є основою метафор в англійськомовних ПТ, на відміну від українськомовних ТП, не було виділено слоту, пов'язаного з освітою та наукою, тобто цей слот є лакунарним випадком. Очевидно, що ця сфера суспільного життя піддається метафоризації вкрай рідко, а, отже, прикладів АПМ освітньої чи наукової тематики виявлено не було.

Метафори КП «Людина та суспільство» / «Person and Society», які складають 66,7% від загальної кількості ПМ субсфери «Соціум» / «Society», широко застосовуються при описі політичних проблем (див. Додаток Г), тим часом, як 66,9% УПМ КП «Людина та суспільство» також застосовується під час опису політичної ситуації в країні та світі (див. Додаток В). Фреймово-слотовий поділ АПМ цього КП відрізняється від поділу тотожного КП українськомовної вибірки (виокремлення фрейму «Економіка та фінанси»; відсутність слоту «Освіта та наука»), проте, загалом у відсотковому відношенні КП «Людина та суспільство» / «Person and Society» практично збігається з УПМ КП «Стан людини» (пор.: 66,7% АПМ < 66,9% УПМ) (див. Додаток В та Г).

За результатами дослідження, більша частина метафор КП «Людина та суспільство» / «Person and Society» передає негативне або іронічне значення як в англійській, так і в українській мовах (пор: 75,5% і 74,7% відповідно) (див. Додаток Е). Позитивно конотовані ПМ на матеріалі обох мов є нечастотними і становлять в англійській мові 20,9% (див. речення (24)), в українській – 22,6% (див. Додаток Е). У поодиноких випадках визначено нейтрально-оцінні ПМ цього КП АПМ (3,6%) та УПМ (2,6%) (див. Додаток Е).

Метафоричне переосмислення в межах КП «Людина та суспільство» / «Person and Society» привалює за такими метафоричними моделями: «неістота → неістота», «істота → істота».

КП «Людина та родина» / «Person and Family» посідає друге місце за продуктивністю серед КП субсфери «Соціум» / «Society» (див. Додаток Г). Когнітивно-семантичним ядром КП стають концепти, що під час вербалізації описують політичну реальність у термінах, побудованих на сприйнятті категорій спорідненості: родина (див. речення (26)) та спорідненість через укладання шлюбу (див. речення (29)) тощо.

Когнітивно-семантичне наповнення КП «Людина та родина» / «Person and Family» дозволяє розподілити його на два фрейми: «Родина» / «Family»

(див. речення (26)) та «Шлюб» / «Marriage» (див. речення (28)) (див. Додаток Г). Зауважимо, що в УПМ у межах КП «Людина та родина» було виокремлено слот «Духовне родство», що не властиво АПМ.

За отриманими даними, фрейм «Родина» / «Family» є найбільш частотним і складає 63,6% від загальної кількості фреймів ПМ КП «Людина та родина» / «Person and Family». Цей показник є вищим, аніж відсотковий показник УПМ фрейму «Родина», що становить 52,6% (див. Додаток Д).

Першим за продуктивністю є слот «Батьки» / «Parents» (див. речення (26)), що охоплює 42,9% від загальної кількості метафор фрейму «Родина» / «Family» (див. Додаток Г), на відміну від УПМ, де цей слот займає лише друге місце з показником 33,3%. Слот «Батьки» / «Parents» лежить в основі метафор, що базуються на концептах-донорах «батько» та «мати» (див. речення (26), наприклад:

(26) *Sasikala: The «new mother» of Tamil Nadu politics. Сасікала: «нова мати» політики Тамілнаду* [http://www.bbc.com/]. —

У наведеному прикладі спостерігається вживання генітивної метафори «new mother of politics». У цьому реченні метафора передає позитивні конотації, що моделюються семантикою лексеми «mother» у значенні «жінка-політик, яка дійсно піклується про добробут громадян своєї країни». Метафоричне переосмислення відбувається за моделлю «істота → істота»: (ПрМ) жінка-політик → (МО) мати.

Другим за продуктивністю є слот «Діти» / «Children», який покриває 34,3% від загальної кількості метафор фрейму «Родина» / «Family» (див. Додаток Д). Разом з тим, в УПМ цей слот займає домінуючу позицію з показником 43,4%. Слот «Діти» / «Children» базується на КП на позначення власних та всиновлених дітей.

Найменш продуктивним виявився (3) слот «Брати і сестри» / «Brothers and Sisters» (див. речення (27)), що лежить в основі 22,8% від загальної кількості метафор фрейму «Родина» / «Family» (пор.: УПМ 23,3%) (див. Додаток Д), наприклад:

(27) *The Swiss president referred to the two countries as «sister republics» and spoke of the close economic and political relationship they shared.* Президент Швейцарії назвав дві країни «**республіками-побратимами**» і розповів про тісні економічні та політичні відносини, які вони поділяють [<https://www.swissinfo.ch/>]. – У наведеному реченні вживається стерта метафора, яка будується на активізації переносного значення слова «sister». У контексті речення (27) метафора «sister republics» несе позитивне семантичне навантаження, що впливає з контексту «що-небудь близьке, споріднене» [248, с. 150]. Метафоричне перенесення відбувається за моделлю «неістота → істота»: (ПМ) республіки країни → (МО) сестра.

Фрейм «Шлюб» / «Marriage» (див. речення (28)) формує 36,7% від загальної кількості АПМ КП «Людина та родина» / «Person and Family» (див. табл. 2.2) (пор. УПМ фрейму «Шлюб» 33,3%). У межах цього фрейму вирізняємо 2 слоти: «Укладення та розірвання шлюбу» / «Marriage and Divorce» та «Весілля» / «Wedding» (див. Додаток Д). Зазначимо, що в УПМ ми також виокремлювали фрейм «Подружжя», проте в АПМ цього фрейму виявилися нечастотними, що стало підставою для включення їх до складу слоту «Весілля» / «Wedding».

Перше місце за частотністю належить слоту «Укладення та розірвання шлюбу» / «Marriage and Divorce» (див. речення (28)), який формує 60% від загальної кількості метафор фрейму «Шлюб» / «Marriage» (див. Додаток Г). Цей показник є вищим, аніж відсотковий показник УПМ слоту «Укладення та розірвання шлюбу», який налічує 42,1%, наприклад:

(28) *Britain and EU make progress on Brexit **divorce bill**.* Великобританія та ЄС досягли прогресу у **законопроекті про розлучення Brexit** [<http://money.cnn.com>]. – У наведеному прикладі спостерігається вживання стертої метафори «divorce bill». Метафора базується на грі прямого значення лексеми «divorce» – «the action or an instance of legally dissolving a marriage» [259] і переносного – «відділення, вихід». Відтак, якщо членство Британії в ЄС метафорично представлено як заміжжя, то її вихід з Європейського

Союзу асоціюється з розлученням та отриманням документа про розірвання шлюбу. Метафора є нейтрально-оцінною, де метафоричне перенесення відбувається за моделлю «неістота → неістота»: (ПрМ) вихід (із) організації → (МО) розлучення. Додатковий МО базується на конфігурації «неістота → істота»: (ПрМ) країна → (МО) чоловік та жінка.

Друге місце за частотністю займає слот «Весілля» / «Wedding», що формує 40% від загальної кількості метафор фрейму «Шлюб» / «Marriage» (див. Додаток Г). Цей показник є вищим, ніж відсотковий показник УПМ слоту «Весілля», який складає 31,6%. До АПМ цього слоту також входять метафори, де МО формує концепт «медовий місяць» (див. речення (29)), наприклад:

(29) *The end of the Trump-GOP honeymoon. Кінець медового місяця Республіканської партії Трампа* [http://www.foxnews.com]. –

У прикладі (29) використовується стерта метафора «Trump-GOP honeymoon». Метафора базується на грі прямого та переносного значень лексеми «honeymoon» – 1) «a period of harmony immediately following marriage; a trip or vacation taken by a newly married couple» [259]; 2) the period of time when a new government leader has just started and no one criticizes him. У поданому контексті переносне значення лексеми «honeymoon» актуалізується завдяки атрибуту Trump-GOP. У наведеному реченні йдеться про закінчення спокійного періоду на початку перебування кандидата від Республіканської партії Д. Трампа на президентському посту. У цьому реченні метафора передає іронічну конотацію. Перший метафоричний перенос відбувається за моделлю «неістота → неістота»: (ПМ) перебування на політичній посаді → (МО) медовий місяць, а другий – «істота → істота»: (ПМ) президент та партія → (МО) чоловік та жінка.

ПС англійської мови часто послуговується метафорами КП «Людина та родина» / «Person and Family» для опису політичних проблем, а їх частка становить близько 33,3% від загальної кількості метафор субсфери «Соціум» / «Society» (див. Додаток Г). Фреймово-слотовий поділ АПМ цього

КП дещо відрізняється від поділу КП українськомовної вибірки (відсутність слоту «Духовна спорідненість»), але загалом у відсотковому відношенні КП «Людина та родина» / «Person and Family» практично збігається з УПМ КП «Людина та родина» (пор.: 33,3% АПМ > 33,1% УПМ) (див. Додаток В та Г).

Більша частина (67,3%) метафор КП «Людина та родина» / «Person and Family» передає позитивне значення (див. речення (29)), на відміну від УПМ, де переважно негативна конотація ПМ КП становить 65% (див. Додаток Е).

Проте, в АПМ КП «Людина та родина» / «Person and Family» також трапляються випадки негативно конотованої метафори (18,2%) (див. Додаток Е). Зауважимо, що відсоток позитивно конотованої УПМ КП «Людина та родина» становить 35%. Частка нейтрально-оцінних АПМ становить (14,5%) (див. речення (28)). Зауважимо, що випадків нейтрально-оцінної УПМ не зафіксовано.

ПМ КП «Людина та родина» / «Person and Family» утворюються за такими метафоричними моделями: «неістота → неістота», «неістота → істота», «істота → істота».

Отже, в межах субсфери «Соціум» / «Society» політична реальність моделюється шляхом асоціювання політичних реалій з людським життям у соціумі. Відтак, політична дійсність концептуалізується на основі уподібнення соціального та політичного життя. Субсферу «Соціум» розподілено на два КП – «Людина та родина» / «Person and Family» та «Людина та суспільство» / «Person and Society». ПМ КП «Людина та родина» / «Person and Family» активно залучаються до ПС, відображаючи політичне життя країни в образах родинного життя. ПМ КП «Людина та суспільство» / «Person and Society» беруть участь у концептуалізації політичної риторики.

Переважна частина (46,9%) метафор субсфери «Соціум» / «Society» передає негативне значення. Позитивно конотовані ПМ становлять 44,1%. Нейтрально-оцінні ПМ помічено у 9% (див. Додаток АБ).

Найпоширенішими метафоричними моделями ПМ субсфери «Соціум» / «Society» є «неістота → неістота», «істота → неістота», «істота → істота».

2.2 Субсфера «Живий організм» / «Living Organism»

2.2.1 Особливості репрезентації ПМ в українській мові. Субсфера «Живий організм» є другою за частотністю субсферою в межах ФДПС «Світ людини» та становить 34,1% від загальної кількості ПМ цієї сфери (див. Додаток Б). До субсфери «Живий організм» входять ПМ на позначення частин тіла людини (соматизми) (див. речення (32)), її фізичних та психофізіологічних властивостей (діяльність сенсорних і перцептивних систем людини) (див. речення (31)). Ця субсфера складається з двох КП: «Фізіологічний та психічний стан людини» та «Анатомія людини» (див. Додаток Б). КП «Фізіологічний та психічний стан людини» переважає за частотністю серед КП субсфери «Живий організм» (див. Додаток Ж). Ці КП характеризують стан людського організму, а саме: фізичний, фізіологічний (див. речення (30)) та психічний стани, зокрема, уявлення людини про емоційну складову психічного стану. Семантичне наповнення КП «Фізіологічний та психічний стан людини» дозволяє розподілити його на: «Психологічний та емоційний стан» та «Фізичний та фізіологічний стан» (див. речення (30)). Фрейм «Психологічний та емоційний стан» є найбільш частотним і складає 55% від загальної кількості фреймів ПМ КП «Фізіологічний та психічний стан людини» (див. табл. 2.3).

Таблиця 2.3

Когнітивно-семантичний склад субсфери «Живий організм»

КП	Фрейм	Всього, од.	Всього, %	Разом
«Фізіологічний та психічний стан людини»	«Психологічний та емоційний стан»	44	55	100%
	«Фізичний та фізіологічний стан»	36	45	
«Анатомія людини»	«Анатомічні органи»	44	63	100%
	«Анатомічні системи»	26	37	

До його складу входять ПМ, що зображують психо-емоційний стан людини, зокрема її емоційне ставлення до оточуючих людей та обставин життя. У межах фрейму «Психологічний та емоційний стан» виокремлено 2 слоти: «Емоційний стан» та «Емоційне ставлення» (див. Додаток Ж).

Перше місце за частотністю належить слоту «Емоційний стан», який формує 70,5% від загальної кількості метафор фрейму «Психологічний та емоційний стан» (див. Додаток Ж). Концепти цього слоту репрезентують позитивні (радість, задоволення, захоплення, впевненість, симпатія, любов, ніжність, блаженство тощо), негативні (злість, лють, страх, горе, розчарування, ненависть, зловтіха, тривога, туга, відчай, гнів тощо) та нейтральні (допитливість, сподівання, здивування, задумливість) емоції людини.

Менш частотним виявився слот «Емоційне ставлення», що формує 29,5% від загальної кількості ПМ фрейму «Психологічний та емоційний стан» (див. Додаток Ж). Слот «Емоційне ставлення» забезпечує ПМ, що описують ставлення людини до певної проблеми: позитивне (повага, прийняття, радість, задоволення), негативне (зневага, неприйняття, осуд) чи нейтральне (байдужість).

Фрейм «Фізичний та фізіологічний стан» (див. речення (30)) становить 45% від загальної кількості ПМ КП «Фізіологічний та психічний стан людини» (див. табл. 2.3) та посідає друге місце за частотністю. Поданий фрейм об'єднує ПМ, що зображують народження людини, її харчування (див. речення (30)), ріст та смерть. У межах фрейму «Фізичний та фізіологічний стан» виокремлено 4 слоти: «Народження», «Харчування», «Ріст» та «Смерть» (див. Додаток Ж).

Перше місце за частотністю належить слоту «Харчування» (див. речення (30)), який формує 52,8% від загальної кількості ПМ фрейму «Фізичний та фізіологічний стан» (див. Додаток Ж). Зазначений слот містить ПМ, образ яких пов'язаний з процесом харчування людини (див. речення (30)), а також результатом надмірного або недостатнього харчування, наприклад:

(30) *МВФ тримає Україну на голодному пайку* [<https://news.finance.ua/ua/news>]. – У поданому прикладі спостерігається вживання стертої метафори. Ця метафора означає, що МВФ не дає обіцяні Україні кредити через певні невиконані зобов'язання. Тригером метафори є дієслівне словосполучення «тримати на голодному пайку», тобто «жорстоко поводитися». Негативну конотацію обумовлює негативна семантика прикметника. Дієслівний тригер включає два напрями створення МО за моделлю «неістота → істота»: (1) (ПрМ) міжнародна організація → (МО) господар, хазяїн, що жорстоко поводить з залежною від нього людиною; (2) (МП) країна → принижена, залежна людина.

Друге місце за частотністю посідає слот «Смерть», який формує 30,6% від загальної кількості ПМ фрейму «Фізичний та фізіологічний стан» (див. Додаток Ж). Слот «Смерть» охоплює метафори, які спираються на образи, пов'язані зі смертю людини.

Третє місце за частотністю посідає слот «Народження», що лежить в основі 11,1% від загальної кількості ПМ фрейму «Фізичний та фізіологічний стан» (див. Додаток Ж). Цей слот формує метафори, образ яких пов'язаний з народженням дитини, наприклад:

(31) *Переговори у Досі «народили» слабкі кліматичні домовленості* [<http://www.climateinfo.org.ua/>]. – У наведеному реченні спостерігається вживання ПМ, яку наврядчи можна кваліфікувати як оригінальну. У переносному сенсі «народжувати» позначає «давати початок чому-небудь, створювати що-небудь, бути причиною появи когось, чогось»; «дати багато плодів, принести великий урожай» [244, с. 175]. У прикладі (31) метафора акцентує увагу на тому, що перемовини були напруженими, але дали мізерні результати. Зазначена метафора є іронічно конотованою, що впливає з контексту. У цьому реченні фіксуємо метафоричні переосмислення за формулою «неістота → істота»: (1) (ПрМ) переговори, перемовини → (МО) породілля; (2) (ПМ) домовленості → (МО) немовля. Тригером вибудови двох МО є дієслово «народжувати».

Останнім за частотністю є слот «Ріст», що охоплює 5,5% від загальної кількості ПМ фрейму «Фізичний та фізіологічний стан» (див. Додаток Ж). Слот «Ріст» забезпечує ПМ, КП яких пов'язані з процесом росту людини.

Метафори КП «Психологічний та емоційний стан» часто вживаються для опису політичних проблем. Метафори, що підкреслюють психічний стан людини, поєднуються в межах фрейму – «Психологічний та емоційний стан», тоді як ПМ, що утворені на образах народження людини, її харчування, росту та смерті, відносимо до фрейму «Фізичний та фізіологічний стан». Анатомічні метафоричні образи відображено в межах фреймів – «Анатомічні органи» та «Анатомічні системи».

Більша частина (71,4%) (див. Додаток К) метафор КП «Психологічний та емоційний стан» передає негативне значення. Зазначимо також, що досить частотними є випадки позитивно конотованої метафори, що становить близько 23,4% від загальної кількості метафор КП «Фізіологічний та психічний стан людини». У поодиноких випадках (5,2%) ПМ КП «Фізіологічний та психічний стан людини» є нейтрально-оцінними.

Метафори КП «Психологічний та емоційний стан» утворюються за такими метафоричними моделями: «неістота → істота» та «істота → істота».

КП «Анатомія людини» (див. речення (32)) на другому місці за частотністю від загальної кількості метафор субсфери «Живий організм» і включає КП на позначення фізіологічних органів. Когнітивно-семантичне наповнення КП «Анатомія людини» дозволяє розподілити його на два фрейми: «Анатомічні органи» (див. речення (32)) та «Анатомічні системи» (див. речення (33)) (див. Додаток Ж).

Фрейм «Анатомічні органи» становить 63% від загальної кількості ПМ КП «Анатомія» (див. табл. 2.3) і включає слот «Частини тіла» (див. Додаток Ж), наприклад:

(32) *Тут сьогодні формується нове **обличчя українського війська** – Президент дав старт українсько-американським навчанням «Фіарлес Гардіан–2015»* [https://ua-news.liga.net]. – Метафору використано у значенні

формування в Україні взірцевої армії, яка буде гідною нащадків бойової козацької слави. Метафора передає позитивні конотації, що базуються на кваліфікаторі «нове», яке має мілітаризований заряд. Метафоричне переосмислення відбувається за моделлю «неістота → неістота»: (ПМ) устрій (армії) → нове обличчя (соматизм).

Фрейм «Анатомічні системи» становить 37% від загальної кількості фреймів ПМ КП «Анатомія» (див. табл. 2.3) і об'єднує 2 слоти: «Серцево-судинна система» (див. речення (33)) та «Кісткова система» (див. Додаток Ж). Найбільш частотним виступає слот «Серцево-судинна система» (61,5%) (див. Додаток Ж), наприклад:

(33) *«Артерії» нашої безпеки* [<http://wz.lviv.ua/life/122684>]. – У прикладі (33) йдеться про дороги, адже відремонтовані дороги є запорукою безпеки життя водіїв. Переносне значення лексеми «артерія», яке є вже зафіксованим у словниках: «важливий комунікаційний шлях, напр.: залізнична лінія, судноплавна ріка, канал, головна вулиця і т. ін.» [240, с. 62] приводить до виникнення мертвої метафори, що має нейтральну конотацію. Метафоричне перенесення відбувається за моделлю «істота → неістота»: (ПМ) шлях → (МО) кровоносна судина (артерія).

Менш частотним є слот «Кісткова система» (див. речення (34)), який формує 38,5% фрейму «Анатомічні системи» (див. Додаток Ж), наприклад:

(34) *Міносвіти почало ламати хребет корупції* [<https://cheline.com.ua/news/politics/>]. – У наведеному реченні завдяки комбінуванню з лексемою «корупція» відбувається активізація переносного значення словосполучення «ламати хребет», а саме «ліквідувати коріння, основу». Нагадаємо, що у вторинному значенні «хребет» – це «основа, опора, кістяк» [250, с. 138]. Колокація означає «перемагати корупцію, обмежувати поле або сферу її розповсюдження, примушувати громадян скоритися новим правилам антикорупційної політики держави тощо». Зазначене дієслівне словосполучення обумовлює персоніфікацію суб'єкта дії – Міносвіти, організації, яка тут уподібнюється активній рішучій людині. Зазвичай

дієслово «ламати» вживається у негативному значенні, проте в контексті речення (34) воно наділено саме позитивними обертонами, адже йдеться про рішуче (активне) руйнування корупції у сфері освіти. Фіксуємо головне метафоричне переосмислення за моделлю «істота → неістота»: (ПрМ) установа, організація → (МО) людина. «Хребет корупції» можна кваліфікувати як стерте метафоричне словосполучення, яке створює додатковий МО: (ПМ) корупція → (МО) соматизм. Цей МО активізується завдяки соматичному значенню лексеми «хребет». В аналізованому випадку можна говорити про ускладнену метафоричну конструкцію.

Аналіз конотаційного змісту ПМ КП «Анатомія людини» виявив превалювання негативної конотації. Отримані дані (Додаток К) свідчать про переважно негативну конотацію ПМ КП, що становить 56,1%. Позитивно конотовану ПМ зафіксовано у 34,5% прикладів КП «Анатомія» (див. Додаток К). Нейтрально-оцінні ПМ (див. речення (33)) є найменш частотними.

Зауважимо, що утворення ПМ КП «Анатомія людини» відбувається за метафоричною моделями: «істота → неістота» та «неістота → неістота».

Отже, людина моделює політичну реальність за своєю подобою. Їй властиво метафорично концептуалізувати політичну дійсність у вигляді певної подібності свого тіла і складових його органів, своїх фізіологічних дій і потреб та психофізичних властивостей. Переважна частина (63,7%) метафор субсфери «Живий організм» передає негативне значення (див. речення (30)). Позитивно конотовані ПМ становлять лише 29% (див. речення (32)). Нейтрально-оцінні ПМ (див. речення (33)) відзначено у 7,3% (див. Додаток АБ).

Найпоширенішими метафоричними моделями ПМ субсфери «Живий організм» є: «істота → неістота» та «істота → істота».

2.2.2 Особливості репрезентації ПМ в англійській мові. Субсфера «Живий організм» / «Living Organism» є другою за частотністю субсферою в межах ФДПС «Світ людини» / «Human World» (33,9%) (див. Додаток Б),

подібно до УПМ, де ця субсфера також посідає друге місце за частотністю в межах сфери «Світ людини» (див. Додаток Б).

КП «Анатомія людини» / «Human Anatomy» посідає перше місце за частотністю концептів серед КП субсфери «Живий організм» / «Living Organism» (див. Додаток 3) на відміну від УПМ, де цей КП посідає друге за частотністю елементів місце серед КП субсфери «Живий організм». Це КП складається з концептів, що характеризують людський організм. Фреймовий поділ цього КП в АПМ збігається з поділом відповідного КП в УПМ і розподіляється на два фрейми: «Анатомічні органи» / «Anatomic Organs» (див. речення (35)) та «Анатомічні системи» / «Anatomic Systems» (див. речення (36)) (див. Додаток І).

Відповідно до результатів дослідження, фрейм «Анатомічні органи» / «Anatomic Organs» є найбільш частотним і становить 54,7% від загальної кількості фреймів політичної метафори, яка будується на елементах КП «Анатомія людини» / «Human Anatomy» (див. табл. 2.4):

Таблиця 2.4

Когнітивно-семантичний склад субсфери «Живий організм» / «Living Organism»

КП	Фрейм	Всього, од.	Всього, %	Разом
«Анатомія людини» / «Human Anatomy»	«Анатомічні органи» / «Anatomic Organs»	47	54,7	100%
	«Анатомічні системи» / «Anatomic Systems»	39	45,3	
«Фізіологічний та психічний стан людини» / «Physical and Mental State»	«Фізичний та фізіологічний стан» / «Physical and Physiological State»	30	54,5	100%
	«Психічний та емоційний стан» / «Mental and Emotional State»	25	45,5	

Зіставлення засвідчує, що в англійській мові ПМ цього фрейму є менш частотними, аніж в українськомовних ПМ (63%) (див. Додаток 3), де фрейм «Анатомічні органи» також посідає перше місце за частотністю серед

фреймів КП «Анатомія людини». У межах фрейму «Анатомічні органи» / «Anatomical Organs», подібно до УПМ, виокремлено слот «Частини тіла» / «Parts of the Body» (див. Додаток II), наприклад:

(35) *Jihad at the heart of Europe. Джихад у серці Європи* [<https://www.economist.com/>]. – У цьому прикладі спостерігається вживання стертої метафори «*the heart of Europe*». Метафора виникає в результаті гри прямого соматичного значення лексеми «heart» та її вторинного значення «centre» – «the central or innermost part of something» [260]. У цьому прикладі йдеться про «серце Європи» – Брюссель, який де-факто є столицею ЄС – політичний і військовий центр Європи. У цьому контексті йдеться про те, що Брюссель є не лише серцем Європи, а й центром світових терористичних мереж, які ведуть джихад – війну проти невірних, вчиняючи жорстокі терористичні напади на мирне населення по всьому світу. Саме генетичний метафоризований вираз є нейтрально-оцінним, але його вбудовано в контекст негативного забарвлення. Метафоричне переосмислення у свій час відбувається за моделлю «неістота → неістота»: (ПрМ) місто (Брюссель) → (МО) соматизм (серце).

Так само, як і в українській КП «Анатомія людини», друге місце за частотністю посідає фрейм «Анатомічні системи» / «Anatomical Systems», що становить 45,3% від загальної кількості фреймів ПМ КП «Анатомія людини» / «Human Anatomy» (див. табл. 2.4) і об'єднує 2 слоти: «Серцево-судинна система» / «Circulatory System» та «Кісткова система» / «Skeletal System» (див. Додаток II), як і в межах відповідного фрейму українськомовної вибірки (див. Додаток Ж).

Найбільш частотним є слот «Серцево-судинна система» / «Circulatory System» (див. речення (36)), який формує 66,7% від загальної кількості метафор фрейму «Анатомічні системи» / «Anatomical Systems» (див. Додаток 3). Відтак, частка цього слоту в АПМ є більшою, ніж в українськомовній вибірці, де вона сягає 61,5% (див. Додаток 3). Цей слот

містить концепти, які верболізовані за допомогою термінології пов'язаної з кровоносною системою людини, наприклад:

(36) *Republican voters don't care about policy. They just want **political blood***
Республіканські виборцям байдужа політика. Вони просто хочуть
політичної крові [<http://theweek.com/>]. – У прикладі (36) спостерігається вживання стертої метафори «political blood». Метафоричний сенс базується на прямому та переносному значеннях лексеми «blood» – 1) «the fluid that circulates in the heart, arteries, capillaries, and veins of a vertebrate animal carrying nourishment and oxygen to and bringing away waste products from all parts of the body» [259] і 2) revenge and destruction. Не викликає жодних сумнівів, що політична боротьба – дуже жорстока та безпощадна, особливо, коли йдеться про вибори на посаду Президента країни та до Конгресу США. У цьому реченні метафора має негативну конотацію, що моделюється переносним значенням лексеми «blood» і підкреслює кровожерливість. Перший метафоричний перенос відбувається за моделлю «неістота → неістота»: (ПрМ) помста та знищення → (МО) пролиття крові. Другий метафоричний перенос відбувається за моделлю «істота → істота»: (ПМ) виборці → (МО) бійці, месники. Цей МО є наявним в імплікації.

Слот «Кісткова система» / «Skeletal System» охоплює 33,3% від загальної кількості метафор фрейму «Анатомічні системи» / «Anatomical Systems» (див. Додаток 3). При цьому частка цього слоту в англійській ПМ є меншою, аніж в українськомовній вибірці, де вона сягає 38,5%, наприклад:

(37) *Election is **Backbone of Democracy** in Nepal. Вибори є **опорою демократії** в Непалі* [<https://newsblaze.com/>]. – У реченні (37) спостерігається вживання мертвої метафори «backbone of democracy». Метафоричний сенс метафори базується на грі двох значень лексеми «backbone» (опора, основа) – «the foundation or most substantial or sturdiest part of something» [259] та «хребет» (соматизм). Позитивної конотації метафорі «backbone of democracy» надає лексема «backbone», яка набуває позитивної семантики через асоціацію у свідомості більшої частини людей з основою, опорою, запорукою чогось, у

поєднанні з лексемою «demoscasy», що також для суспільства загалом є позитивно конотованою. У цьому реченні фіксуємо метафоричне переосмислення за формулою «неістота → неістота»: (ПрМ) основа → (МО) хребет.

Таким чином, ПМ КП «Анатомія людини» / «Human Anatomy» є важливим способом структурування мовної картини політичного світу, і, зокрема, інтерпретації політичної дійсності. Метафорика за допомогою концептів-донорів цієї субсфери є певною системою, що забезпечує образну репрезентацію світу політики шляхом концептуалізації анатомічної будови людського організму.

Отримані дані (Додаток К) свідчать про переважно негативну конотацію ПМ КП «Анатомія людини» / «Human Anatomy», яка становить 69,3%. Аналогічно, переважна більшість УПМ КП «Анатомія людини» також негативно конотована (56,1%). Проте існують випадки позитивно (30,7%) конотованої ПМ (пор.: 34,5% УПМ). Випадків нейтрально-оцінної АПМ не зафіксовано, на відміну від УПМ, де цей показник становить 9,5%. Фреймово-слотовий поділ АПМ цього КП аналогічний до концепту «Анатомія людини» українськомовної вибірки, проте загалом у відсотковому відношенні концепт «Анатомія людини» / «Human Anatomy» посідає домінуючу позицію у порівнянні з УПМ КП «Анатомія людини» (пор.: 61% АПМ > 46,7% УПМ).

У межах КП «Анатомія людини» / «Human Anatomy» зафіксовано метафоричні переосмислення за моделями: «неістота → неістота» та «істота → істота». КП «Фізіологічний та психологічний стан людини» / «Physical and Mental State» посідає друге місце за частотністю серед КП субсфери «Живий організм» / «Living Organism» (див. Додаток З). Цей КП містить концепти, що характеризують фізичний, фізіологічний та психічний стан людського організму. Фреймовий поділ КП «Фізіологічний та психічний стан людини» / «Physical and Mental State» повністю збігається із відповідним поділом українськомовної вибірки (див. Додток И).

Фрейм «Фізичний та фізіологічний стан» / «Physical and Mental State» (див. речення (38)) є найбільш частотним і складає 54,5% від загальної кількості фреймів ПМ КП «Фізіологічний та психічний стан людини» / «Physical and Mental State» (див. табл. 2.4). Зазначимо, що в УПМ цей фрейм є менш частотним і складає 45% від загальної кількості фреймів ПМ КП «Фізіологічний та психічний стан людини» (див. табл. 2.3). У межах фрейму «Фізичний та фізіологічний стан» / «Physical and Mental State», аналогічно до українськомовної вибірки, виокремлено 4 слоти: «Народження» / «Birth», «Харчування» / «Nutrition», «Ріст» / «Growth» та «Смерть» / «Death» (див. Додаток И).

Перше місце за частотністю належить слоту «Смерть» / «Death» (див. речення (38)), який бере участь у формуванні 33,3% від загальної кількості метафор фрейму «Фізичний та фізіологічний стан» / «Physical and Physiological State» (див. Додаток З). Відтак, частка цього слоту в англійській ПМ є більшою, ніж в українськомовній вибірці, де вона сягає 30,6% (див. Додаток З). Слот «Смерть» / «Death» формує метафори, які базуються на образах, пов'язаних зі смертю людини, наприклад:

(38) *The Republican party is dying in Hawaii. Республіканська партія помирає на Гавайях* [HTTPS://THEOUTLINE.COM/]. – У поданому прикладі спостерігається вживання стертої метафори. Метафоричне значення будується на грі прямого та переносного значень дієслова: Пр: 1) «die» – «(of a person, animal, or plant) stop living» [260] та 2) «stop one's activity». Відтак, подана метафора позначає занепад республіканської партії США на Гавайях, що уподібнюється до її «смерті». Метафора є негативно конотованою, що обумовлено негативним ставленням людей до смерті. Фіксуємо два напрями метафоричного переосмислення: перше за формулою «неістота → істота»: (ПрМ) партія → (МО) живий суб'єкт; друге за формулою «неістота → неістота»: (ПрМ) занепад, кінець існування → (МО) смерть. У першому випадку ОМ подано в імплікації, в другому – в імплікації подається ПМ.

Друге місце за частотністю посідає слот «Народження» / «Birth», що охоплює 26,7% від загальної кількості метафор фрейму «Фізичний та фізіологічний стан» / «Physical and Physiological State» (див. Додаток І). При цьому частка цього слоту в англійській ПМ є більшою, ніж в українськомовній вибірці, де вона сягає 11,1%. Цей слот формує метафори, образ яких пов'язаний з народженням дитини (див. Додаток І).

Третє місце за частотністю посідає слот «Харчування» / «Nutrition» (див. речення (39)), що формує 23,3% від загальної кількості метафор фрейму «Фізичний та фізіологічний стан» / «Physical and Physiological State» (див. Додаток І). Порівняно з українськомовною ПМ цього слоту, частка якої сягає 52,8% від загальної кількості слотів метафор фрейму «Фізичний та фізіологічний стан», можна зауважити значно меншу його частотність у межах метафоризованої англійськомовної політичної концептосфери. Семантичне наповнення слоту «Харчування» / «Nutrition» збігається з аналогічним слотом українськомовної вибірки (див. Додаток І), наприклад:

(39) *Brazil's elite is being eaten alive by corruption scandals. Еліту Бразилії з'їдають заживо корупційні скандали* [<https://www.washingtonpost.com/>]. – У цьому прикладі використовується оригінальна подвійна метафоризація. Метафоричні образи створюються завдяки одночасній активізації основного та переносного значень дієслова «to eat»: 1) «to chew and swallow the food» та 2) «to erode or destroy something gradually» [260]. Відтак у метафоричному сенсі вираз «eaten alive» позначає страждання, які відчувають ті, кого «з'їдають заживо». Зазвичай така жорстокість може бути притаманною деяким диким тваринам, рептиліям або канібалам. У цьому випадку в ролі подібних диких тварин виступають персоніфіковані скандали. У контексті поданого речення йдеться про невдоволеність бразильської політичної еліти викриттям і розголосом їх корупційних оборудок борцями з корупцією, які не дають корупціонерам зловживати своїм службовим становищем та обкрадати народ своєї країни. У цьому контексті метафора несе негативне навантаження. Перший МО

формується завдяки метафоричному перенесенню за формулою «неістота → істота»: (ПрМ) корупційні скандали → (МО) хижаки, де МО надається імпліцитно. Водночас виникає інший МО за моделлю «істота → істота»: (ПМ) еліта (група людей) → (МО) істота (жива), яку можна з'їсти живцем. МО в цьому випадку репрезентовано в імплікації.

Останнє за частотністю місце належить слоту «Ріст» / «Growth», який формує 16,7% від загальної кількості метафор фрейму «Фізичний та фізіологічний стан». Порівняно з УПМ, де відсотковий показник цього слоту сягає 5,5%, у АПМ цей показник є значно вищим (16,7%) (див. Додаток І).

Фрейм «Психічний та емоційний стан» / «Mental and Emotional State» (див. речення (40)) становить 45,5% від загальної кількості фреймів політичної метафори КП «Фізіологічний та психічний стан людини» / «Physical and Mental State» (див. табл. 2.4) та посідає друге місце за частотністю, тим часом, як в УПМ цей фрейм посідає домінуючу позицію з показником 55% від загальної кількості фреймів ПМ КП «Стан людини» (див. табл. 2.3). До складу фрейму «Психічний та емоційний стан» / «Mental and Emotional State» входять концепти-донори, що зображують психічний стан людини, зокрема її емоційний стан та емоційне ставлення до оточуючих людей та життєвих обставин.

Подібно до УПМ, у межах фрейму «Психічний та емоційний стан» / «Mental and Emotional State» виокремлено 2 слоти: «Емоційний стан» / «Emotional State» та «Емоційне ставлення» / «Emotional Attitude» (див. Додаток І).

Перше місце за частотністю належить слоту «Емоційний стан» / «Emotional State» (див. речення (40)), який охоплює 64% від загальної кількості метафор фрейму «Психічний стан» / «Mental State» (див. Додаток 3). Цей показник є трохи нижчим, аніж відсотковий показник УПМ слоту «Емоційний стан», що становить 70,5%, наприклад:

(40) *Ignorance Does Not Lead to Election Bliss. Невігластво не призводить до благодаті виборів* [HTTPS://WWW.THEATLANTIC.COM].

– Нагадаємо, що лексема «bliss» має таке словникове тлумачення – «perfect happiness; great joy; a state of spiritual blessedness, typically that reached after death [260]. У цьому прикладі: 1) метафоричний сенс сталої фраземи «blissful ignorance» оживлюється завдяки її перерозкладу, що супроводжується заміною атрибутива на субстантив (blissful-bliss) та 2) метафоричність базується на уявленнях про велике щастя, насолоду, подібну до раювання, якої, на думку автора статті, ніколи не досягне людина, яка, беручи участь у виборах, не володіє всією необхідною інформацією про кандидатів, зокрема, та базовими фоновими знаннями про політичне життя своєї країни та її історичний шлях загалом. Колокація «election bliss», незважаючи на закладений у ній позитивний зміст, у контексті речення набуває іронічного конотативного забарвлення. Метафоричний перенос відбувається за моделлю «неістота → неістота»: (ПрМ) вибори → (МО) благодать.

Друге місце за частотністю посідає слот «Емоційне ставлення» / «Emotional Attitude», що охоплює 36% від загальної кількості слотів метафор фрейму «Психічний та емоційний стан» (див. Додаток І) (пор. УПМ слоту «Емоційне ставлення» 29,5%).

ПМ КП «Фізіологічний та психічний стан людини» / «Physical and Mental State» структуруються на основі образів фізичного, фізіологічного та психічного стану людського організму.

Відтак фреймово-слотовий поділ АПМ цього КП збігається з поділом тотожного КП українськомовної вибірки, проте загалом у відсотковому відношенні КП «Фізіологічний та психічний стан людини» / «Physical and Mental State» поступається УПМ КП «Фізіологічний та психічний стан людини» (пор.: 39% АПМ < 53,3% УПМ). За результатами дослідження встановлено, що більша частина (65,7%) (див. Додаток К) метафор КП «Фізіологічний та психічний стан людини» / «Physical and Mental State» передає негативне значення (див. речення (39)), тотожно до УПМ, де показник негативно або іронічно конотованої метафори є дещо вищим (72,2%). Проте існують випадки позитивно конотованої (близько 31%) (пор.:

19,4% в УПМ) ПМ. У поодиноких випадках (3,3%) (пор.: 8,3% в УПМ) ПМ КП також є нейтрально-оцінними.

ПМ КП «Фізіологічний та психічний стан людини» / «Physical and Mental State» стає результатом метафоричного перенесення за типами «істота → істота», «неістота → неістота» та «неістота → істота».

Переважна частина (67,5%) метафор субсфери «Живий організм» / «Living Organism» має негативне значення. Позитивно конотовані політичні метафори становлять лише 30,9%. Нейтрально-оцінних ПМ виявлено у 1,6% (див. Додаток АБ).

У межах субсфери «Живий організм» / «Living Organism» продуктивними є такі метафоричні моделі: «істота → неістота», «неістота → неістота».

2.3 Субсфера «Артефакти» / «Artefacts»

2.3.1 Особливості репрезентації ПМ в українській мові. За даними дослідження, субсфера «Артефакти» становить 26,8% від загальної кількості метафор ФДПС «Світ людини» (див. Додаток Б). До субсфери «Артефакти» входять ПМ на позначення технічних та архітектурних об'єктів, технічних систем (див. речення (41)), пристроїв (див. речення (42)) та процесів, типів транспортних засобів (див. речення (44)) та їх частин (див. речення (45)), будівель (див. речення (47)) та споруд (див. речення (48)), «предметів побуту (див. речення (50)), одягу та взуття, тканин та матеріалів, їжі (див. речення (51)) та напоїв (див. речення (52))». Субсфера «Артефакти» складається з трьох концептів: «Технічні об'єкти», «Архітектурні об'єкти» та «Побут» (див. Додаток Л).

КП «Технічні об'єкти» є найбільш продуктивним серед КП субсфери «Артефакти» (див. Додаток Л). Ці КП характеризують «технічні системи (див. речення (41)), пристрої, процеси та транспортні засоби (див. речення (44)), які об'єднані за принципом номінації різних механізмів та пристроїв,

які використовує людина для здійснення якої-небудь корисної праці і для пересування в просторі» [92, с. 159]. Когнітивно-семантичне наповнення КП «Технічні об'єкти» дозволяє розподілити його на два фрейми: «Технічні пристрої» та «Транспортні засоби» (див. Додаток Л).

Фрейм «Технічні пристрої» є найбільш частотним і становить 55,6% від загальної кількості фреймів ПМ КП «Технічні об'єкти» в межах субсфери «Артефакти» (див. табл. 2.5).

Таблиця 2.5

Когнітивно-семантичний склад субсфери «Артефакти»

КП	Фрейм	Всього, од.	Всього, %	Разом
«Технічні об'єкти»	«Технічні пристрої»	25	55,6	100%
	«Транспортні засоби»	20	44,4	
«Архітектурні об'єкти»	«Будівлі»	26	68,4	100%
	«Споруди»	12	31,6	
«Побут»	«Предмети побуту»	17	48,6	100%
	«Предмети одягу та взуття»	10	28,6	
	«Кулінарія»	8	22,8	

Метафори фрейму «Технічні пристрої» активно залучаються до політичної риторики, формуючи уявлення про державу (або її окремі частини, наприклад, про інститути влади, партії, регіони) як про функціонуючу технічну систему, а також описують процеси управління, регулювання державного механізму різними способами. У межах фрейму «Технічні пристрої» виокремлено 3 слоти: «Технічні системи», «Технічні прилади» та «Технічні процеси» (див. Додаток Л).

Перше місце за продуктивністю належить слоту «Технічні системи» (див. речення (41)), який лежить в основі 68% від загальної кількості метафор фрейму «Технічні пристрої» (див. Додаток Л). Цей слот забезпечує метафори, що зображують різні технічні системи (див. речення (41)) та пристрої, які є штучно створеними та призначеними для задоволення певної потреби. До технічних систем відносять окремі машини, апарати, прилади,

спорудження, ручні знаряддя, їх елементи у вигляді вузлів, блоки, агрегати тощо. Вони є статичними об'єктами в просторі щодо інших механізмів, хоча деякі їх частини є, звичайно ж, рухливими (ці частини і виконують корисну діяльність), але сама система, як правило, локалізована в одній точці, наприклад:

(41) *Партійний генератор ідей* [<https://www.pravda.com.ua/columns/>]. – У поданому прикладі спостерігається вживання мертвої метафори «генератор ідей». Метафора будується на грі первинного значення лексеми «генератор». Значення лексеми «генератор» – «апарат для вироблення, утворення чогось; машина для перетворення механічної енергії в електричну» [141, с. 50] та переносному – «мозок», яке активується завдяки іменнику «ідей». У цьому випадку йдеться про розробку членами політичних партій суспільно-корисних та чітких політичних проєктів, що є запорукою для розвитку країни та суспільства. Позитивної конотації надає ключова лексема «генератор», що асоціюється з пропонуванням та впровадженням політиками нових ідей та думок, які є запорукою покращення ситуації в країні. Метафоричне переосмислення відбувається за моделлю «неістота → неістота»: (ПМ) мозок → (МО) агрегат, механізм, технічний прилад.

Друге місце за продуктивністю посідає слот «Технічні прилади» (див. речення (42)), що формує 24% від загальної кількості метафор фрейму «Технічні пристрої» (див. Додаток Л). Зазначений слот складається з концептів на позначення різних технічних приладів, пристроїв та апаратів, наприклад:

(42) *Пропагандистський міксер* [<https://ua.censor.net.ua/news/427950/>]. – Нагадаємо, що лексема «міксер» має пряме значення – «прилад для приготування різних сумішей» [243, с. 735]. Метафоричний вираз «пропагандистський міксер» вказує на суміш дезінформації, яку подає за правду російська державна пропагандистська машина за допомогою масового залучення до традиційної пропаганди та контрпропаганди інформаційних «тролів», що ведуть інформаційну гібридну війну проти

України, подаючи інформацію як мішанину правдивої негативної інформації та відвертої брехні. Негативної конотації надає лексема «пропагандистський», яка у свідомості реципієнта, – пересічного громадянина –, найчастіше асоціюється з ідейним впливом політичних партій на широкі маси людей для поширення політичних ідей, поглядів тощо, що призводить до нав'язування цих поглядів та подальшої політичної боротьби з їхніми супротивниками. В основі образної ознаки поданої метафори знаходиться концептуальне перенесення за моделлю «неістота → неістота»: (ПрМ) орган пропаганди (ЗМП) → (МО) кухонний прилад, де ПМ репрезентовано імпліцитно і задається атрибутивом пропагандистським.

Найменш продуктивним виявився слот «Технічні процеси» (див. речення (43)), який охоплює 8% від загальної кількості метафор фрейму «Технічні пристрої» (див. Додаток Л). До слоту «Технічні процеси» входять КП на позначення різноманітних технологічних операцій та дій, що виконуються в процесі технічної роботи, наприклад:

(43) *Зі свого боку, дедалі посилюючи військово-патріотичну і антитерористичну риторику, чинна влада напевне спробує використати поточний момент для подальшого **закручування гайок** у сфері свободи масових громадських зібрань, мітингів <...>* [http://www.nau.inet.ua, 21.07.2016]. – У переносному значенні фразема «закручувати гайки» позначає посилювати вимоги, ставати більш суворим [241, с. 16]. Мається на увазі, що влада прагне встановити жорсткий порядок, сувору дисципліну, утискаючи, пригнічуючи свободу тих, хто цьому заважає. Людське суспільство уподібнюється до механізму, а влада до механіка, який контролює його дії. Міцно загвинчена гайка в цьому метафоричному образі виступає в ролі символу максимально обмеженої свободи, що викликає негативні асоціації, а, отже, метафора є негативно конотованою. Метафоричне переосмислення відбувається за моделлю «неістота → істота»: (ПрМ) влада → (МО) механік, а також за моделлю «істота → неістота»: (ПМ) людина → (МО) гайка (деталь механізму).

Фрейм «Транспортні засоби» (див. речення (44)) становить 44,4% від загальної кількості фреймів ПМ КП «Технічні об'єкти» (див. табл. 2.5). До складу фрейму «Транспортні засоби» входять концепти на позначення транспортних засобів (див. речення (44)) та їх деталей. У межах фрейму «Транспортні засоби» виокремлено 2 слоти: «Типи транспортних засобів» та «Частини транспортних засобів» (див. Додаток Л).

Слот «Типи транспортних засобів» (див. речення (44)) кількісно переважає слот «Частини транспортних засобів» та покриває 55% від загальної кількості метафор фрейму «Транспортні засоби» (див. Додаток Л). До його складу входять КП, що інтерпретують та зображують політичні процеси та явища через призму назв типів транспортних засобів, що слугують для перевезення людей та вантажів на відносно далекі відстані, наприклад:

(44) *У нашій країні велика частина ЗМІ, опинившись у власності представників старої влади, олігархів, загалом більше грає регресивну, деструктивну роль, розгойдує політичний човен у державі* [<http://svitlytsia.crimea.ua/> 12.08.2005]. – У прикладі (44) використовується метафора з експліційно-репрезентованим ПМ основного МО – «руйнівник держави». Відтак «розгойдувати політичного човна» позначає «чинити деструктивний вплив на консолідацію суспільства», в наведеному прикладі за допомогою ЗМІ. Ця метафора має негативну конотацію, що базується на значенні дієслова «розгойдувати». Головний метафоричний образ профілюється переносним значенням дієслівного словосполучення «розгойдувати човен». Метафоричне трансформування тут здійснюється за моделлю «неістота → неістота»: (ПМ) ЗМІ → (МО) руйнівник держави. У свою чергу, створюється і другий МО завдяки активізації переносного значення лексеми «човен» – «державний устрій» за моделлю «неістота → неістота»: (ПМ) державний устрій → (МО) човен.

Менш продуктивним виявився слот «Частини транспортних засобів», відсотковий показник якого становить 45% від загальної кількості слотів

метафор фрейму «Транспортні засоби» (див. Додаток Л). До складу слоту «Частини транспортних засобів» входять концепти на позначення деталей та частин транспортних засобів, наприклад:

(45) *Земельні* *«гальма»* *української* *економіки*

[<http://www.ktm.ukma.edu.ua/>]. – У переносному значенні «гальма» – це «те, що затримує що-небудь, не дає розвиватися, рухатися вперед; перешкода, затримка» [241, с. 23]. Метафора звертає увагу на проблеми, які не дозволяють економіці держави розвиватися. Негативного забарвлення надає лексема «гальма», що має негативну контекстуальну конотацію. Подана метафора стає результатом когнітивно-семантичного перенесення за моделлю «неістота → неістота»: (ПрМ) неврегульованість земельного кодексу → (МО) гальма (деталі машини).

Дані свідчать про переважно негативну конотацію ПМ КП «Технічні об'єкти», що становить 73,5% (див. Додаток Л). Позитивно конотована ПМ сягає 26,5% від загальної кількості метафор КП «Технічні об'єкти» та реалізується семантично. Метафорам КП «Технічні об'єкти» притаманна метафорична модель «неістота → неістота».

КП «Архітектурні об'єкти» є другим за продуктивністю серед КП субсфери «Артефакти» (див. Додаток Л). Засобами реалізації цього КП стають концепти, що описують політичну реальність у термінах архітектури та комунального господарства. До КП «Архітектурні об'єкти» у межах фреймів «Будівлі» та «Споруди» входять концепти на «позначення споруд та їхніх частин (див. речення (46)), призначених для життя людини та ведення господарської діяльності, а також на позначення об'єктів комунального господарства» [92, с. 160] (див. речення (48)).

Фрейм «Будівлі» є найбільш продуктивним і складає 68,4% від загальної кількості фреймів ПМ КП «Архітектурні об'єкти» (див. Додаток Л). Складовими цього фрейму є концепти, що вказують на дім та його архітектуру (див. речення (46)). У межах фрейму «Будівлі» виокремлено 2 слоти: «Типи будівель» та «Архітектура будинку» (див. Додаток Л).

Більш частотним є слот «Архітектура будинку» (див. речення (46)), який формує 76,9% від загальної кількості метафор фрейму «Будівлі» (див. Додаток Л). ПМ, що зображують конструкцію будинку (див. речення (46)), а також будівництво будинку, його ремонт і руйнування є складовими компонентами цього слоту, наприклад:

(46) *Петро Порошенко відкрив «символічні двері» в ЄС* .[24tv.ua, 11.06.2017]. – У поданому прикладі спостерігається вживання стертого метафоричного образу. У переносному значенні «двері» – це «шлях, вихід до чого-небудь, кудись» [241, с. 217]. Метафора у цьому контексті речення позначає шлях України до Європейського союзу, старт якому дає безвізовий режим. До метафори закладено контекстуально позитивну конотацію, оскільки йдеться про доступ до європейських цінностей. Метафоричний перенос відбувається за моделлю «неістота → неістота»: (ПрМ) вільний доступ → (МО) двері (частина будівлі).

Менш частотним є слот «Типи будівель» (див. речення (47)), який належить до 23,1% від загальної кількості метафор фрейму «Будівлі» (див. Додаток Л). До його складу входять концепти, що зображують дім загалом та його різновиди, наприклад:

(47) *Затвердження Радою ЄС безвізового режиму для України є поверненням українців до спільного європейського дому*. [https://www.ukrinform.ua/ 11.05.2017]. – У наведеному прикладі спостерігається вживання мертвої метафори «європейський дім», яка обумовлює створення головного МО (тобто є тригером), де українці уподібнюються до родичів, членів родини. У контексті поданого речення йдеться про цілісну систему Європейського союзу, територію, на теренах якої відсутній візовий режим. До метафоричного образу «європейського дому» як родини, закладено позитивну конотацію, що базується на контексті і його ключових елементах (затвердження, повернення, дім тощо). Перше метафоричне переосмислення відбувається за моделлю «неістота → неістота»: (ПрМ) українці (нація) → (МО) члени родини. Друге метафоричне

переосмислення відбувається теж за формулою «неістота → неістота»: (ПрМ) союз (нація) → (МО) дім.

Фрейм «Споруди» посідає друге місце за частотністю від загальної кількості фреймів ПМ КП «Архітектурні об'єкти», що становить 31,6% КП (див. Додаток Л). До його складу входять концепти, що позначають об'єкти комунального господарства (див. речення (48)) та приміщення господарського призначення (див. речення (49)). У межах фрейму «Споруди» виокремлено 2 слоти: «Об'єкти комунального господарства» та «Приміщення господарського призначення» (див. Додаток Л).

Найбільш частотним виявився слот «Об'єкти комунального господарства» (див. речення (48)), частка якого становить 75% від загальної кількості слотів метафор фрейму «Споруди» (див. Додаток Л). До складу слоту «Об'єкти комунального господарства» входять концепти на позначення об'єктів комунального господарства, наприклад:

(48) *Міжнародний молодіжний форум – **дорога в майбутнє** для молодих та активних.* [<http://gurt.org.ua/news/informator/28472/>]. – У наведеному прикладі спостерігається вживання стертої метафори «дорога в майбутнє». У переносному значенні «дорога» – це «напрямок діяльності, шлях розвитку» [242, с. 378]. Метафоричний вираз «дорога в майбутнє» вказує на здійснення будь-яких соціальних процесів, розвиток держави, суспільства тощо. Метафора має позитивну конотацію, тобто вказує на правильний напрямок руху. Метафоричне переосмислення здійснюється за формулою «неістота → неістота»: (ПрМ) форум молоді → (МО) дорога в майбутнє.

Друге місце за частотністю посідає слот «Приміщення господарського призначення» (див. речення (49)), що охоплює 25% від загальної кількості метафор фрейму «Будівлі та споруди» (див. Додаток Л). До складу слоту «Приміщення господарського призначення» входять концепти нежитлових приміщень, які використовуються для господарсько-побутових потреб, наприклад:

[<http://ipo.org.ua/622/>; 2.09.2009]. – У цьому прикладі спостерігається вживання так званої генативної метафори, яка ще не втратила певної свіжості і яка підкреслює переваги європейської інтеграції задля українського суспільства. У метафоричному значенні лексема «майстерня» позначає збори, які мають на меті організацію й проведення ґрунтовних навчань з метою надання детальної інформації щодо певної проблеми [243, с. 600]. Метафора має позитивну конотацію. Метафоричне переосмислення відбувається за моделлю «неістота → неістота»: (ПрМ) збори представників ЗМІ → (МО) майстерня.

Дані (Додаток П) свідчать про позитивну конотацію ПМ КП «Архітектурні об’єкти», що складає 84,2%. Негативну конотацію ПМ КП «Архітектурні об’єкти» виявлено лише у 15,8% (Додаток П). За результатами роботи встановлено, що метафори КП «Архітектурні об’єкти» утворюються за метафоричною моделлю «неістота → неістота».

КП «Побут» посідає третє місце за частотністю серед КП субсфери «Артефакти» (див. Додаток Л) та об’єднує ПМ, які містять у своєму складі концепти, що вказують на предмети побуту, домашнє начиння (див. речення (50)), посуд, продукти харчування, гастрономічні страви та їх інгредієнти (див. речення (51)), напої (див. речення (52)), процеси приготування і вживання їжі, а також кухонне начиння; одяг, зокрема, текстильні аксесуари і їх частини, взуття, тощо.

До КП «Побут» входить 3 фрейми: «Предмети побуту», «Предмети одягу та взуття» та «Кулінарія» (див. Додаток Л). Фрейм «Предмети побуту» є найбільш частотним і складає 48,6% від загальної кількості фреймів політичної метафори КП «Побут» (див. Додаток Л). До складу цього фрейму входять концепти на позначення предметів побуту (див. речення (50)), домашнього господарювання та меблів. У межах фрейму «Предмети побуту» виокремлено 2 слоти: «Предмети домашнього господарювання» та «Меблі» (див. Додаток Л).

Найбільш частотним є слот «Предмети домашнього господарювання» (див. речення (50)), що формує 76,4% від загальної кількості метафор фрейму «Предмети побуту» (див. Додаток Л). Він об'єднує метафори, які базуються на концептах, що вказують на предмети домашнього господарства та домашнього вжитку, знаряддя праці, інструменти, наприклад:

(50) *Старі граблі нової Генпрокуратури* [<https://www.radiosvoboda.org>, 31 Липень 2014]. – У цьому прикладі спостерігається вживання генітивної метафори «граблі Генпрокуратури». У метафоричному значенні «граблі» – це помилки, що випливає з приказки «Не ставай на граблі, бо дістанеш по чолі» [252, с. 442]. У цьому прикладі «старими граблями» називають помилки, які вже колись були допущені працівниками Генеральної прокуратури України, проте жодних висновків з цих помилок не було зроблено. Старих керівників Генпрокуратури було усунено від виконання службових обов'язків за допомогою такої процедури, як виведення поза штат. Відтак «позаштатні» співробітники продовжують числитися в органах, чекаючи свого перепризначення й продовжуючи отримувати зарплатню. У цьому реченні метафора передає негативні саркастичні конотації, що обумовлено недовірливим ставленням народу до Генпрокуратури та її працівників. Метафоричне переосмислення відбувається за моделлю «неістота → неістота»: (ПрМ) помилки → (МО) старі граблі. Додаткове переосмислення отримує і лексема «Генпрокуратура», яка нагадує поганого сільського працівника: (ПМ) організація (Генпрокуратура) → (МО) поганий селянин.

Друге місце за частотністю посідає слот «Меблі», що формує 23,6% від загальної кількості метафор фрейму «Предмети побуту» (див. Додаток Л). До складу слоту «Меблі» входять концепти на позначення корпусних та м'яких меблів, а також декоративних меблів та меблевої фурнітури.

Фрейм «Предмети одягу та взуття» посідає друге місце за частотністю серед фреймів КП «Побут», що становить 28,6% від загальної кількості фреймів ПМ зазначеного КП (див. Додаток Л). До складу цього фрейму входять концепти на позначення предметів одягу та взуття, їх частин,

текстилю та аксесуарів. У межах фрейму «Предмети одягу та взуття» виокремлено 2 слоти: «Одяг» та «Взуття» (див. Додаток Л).

Більш частотним є слот «Одяг», який створює 60% від загальної кількості метафор фрейму «Предмети одягу та взуття» (див. Додаток Л). До його складу входять концепти на позначення одягу, матеріалів для його виготовлення, процесу пошиття, носіння, ступеня зношування та ремонту одягу.

Друге місце за частотністю посідає слот «Взуття», що становить 40% від загальної кількості метафор фрейму «Предмети одягу та взуття» (див. Додаток Л). До складу слоту «Взуття» входять метафори, що називають різноманітні види взуття, описують процеси його носіння та ремонту.

Фрейм «Кулінарія» (див. речення (51)) становить 22,8% від загальної кількості фреймів ПМ КП «Артефакти» (див. Додаток Л). У межах фрейму «Кулінарія» виокремлено 2 слоти: «Їжа» та «Напої» (див. Додаток Л). До складу цього фрейму входять концепти на позначення страв (див. речення (51)), напоїв (див. речення (52)), а також інгредієнтів для їхнього приготування.

Аналіз отриманих даних дозволив установити, що найчастотнішим слотом фрейму «Кулінарія» є слот «Їжа» (див. речення (51)), який налічує 62,5% від загальної кількості метафор фрейму «Кулінарія» (див. Додаток Л). Він об'єднує метафори, що називають страви, продукти харчування, виготовлені людиною, наприклад:

(51) *Не шукайте «шкварки» в «мармуляді»*
[<http://sambirwz.lviv.ua/news/1068---lr--lr.html>]. – У прикладі (51) спостерігається вживання подвійної гастрономічної метафори, основою якої є лексеми зазначеного слоту: «шкварки» та «мармуляд» (мармелад – з галицького діалекту). У прямому значенні лексема «шкварка» – це «підсмажений шматок сала, з якого частково витопився жир» [250, с. 473], тоді як «мармелад» – це «кондитерський виріб із фруктових пюре, звареного з цукром» [243, с. 630]. У метафоричному сенсі «шкварка» – це

політик, погляди якого йдуть у розріз із загальною партійною думкою з того чи іншого приводу, а «мармуляд» стає уособленням власне «правильної» партійної думки. У цьому контексті мається на увазі те, що однопартійці вважають політика, для якого важливим є слухати не лише членів своєї політичної партії, а й власне серце, яке підкаже реальний стан справ з того чи іншого питання, зрадником. Також важливим є висловлення політичним діячем власного погляду, навіть якщо він не розділяється однопартійцями. Метафоричний вираз «шкварки в мармуляді» продукує негативну конотацію, а між відповідними лексемами встановлюються відносини з погляду смакових якостей, що продукується контекстуально. У цьому реченні фіксуємо головне метафоричне переосмислення за формулою «неістота → неістота»: (ПрМ) небажані політичні процеси → (МО) продукти харчування з поганим смаком.

Друге місце за частотністю посідає слот «Напої» (див. речення (52)), що забезпечує 37,5% від загальної кількості метафор фрейму «Кулінарія» (див. Додаток Л), наприклад:

(52) *Тим не менш активісти блокади не сумують і за інерцією продовжують знімати політичні вершки з проєкту "блокада Донбасу"* [https://apostrophe.ua, 17 березня 2017]. – У цьому реченні спостерігається вживання «кухарської» метафори, яка ще повністю не перетворилася на мертву. У метафоричному сенсі «вершки» – це «найкраща частина чогось» [240, с. 338]. У цьому контексті метафора має іронічну конотацію. Загальноситуативне метафоричне перенесення відбувається за моделлю «істота → істота»: (ПМ) активіст → (МО) кухар, а конкретний – за моделлю «неістота → неістота»: (ПрМ) найкращі результати → (МО) вершки.

Отже, політична дійсність метафорично концептуалізується у вигляді певної подібності державної системи до дому, при цьому держава характеризується як великий житловий будинок, у якому проживають, дружно або в сварці, різні люди, які споруджують цей будинок та ведуть у ньому побут.

Більша частина (71,4%) метафор КП «Побут» передає негативне значення. Також існують випадки позитивно конотованої (близько 17,2%) політичної метафори (див. Додаток П). Нейтрально-оцінні ПМ є найменш численними. Вона складає близько 11,4% метафор КП «Побут».

Метафори КП «Побут» утворюються відповідно до таких метафоричних моделей: «неістота → неістота» та «неістота → істота».

Переважна частина (53,6%) метафор субсфери «Артефакти» передає негативне значення. Позитивно конотовані політичні метафори становлять 42,6%. Нейтрально-оцінні ПМ виявлено у 3,8% (див. Додаток АБ). Найпоширенішою метафоричною моделлю ПМ субсфери «Артефакти» є «неістота → неістота».

2.3.2 Особливості репрезентації ПМ в англійській мові. Елементи донорської субсфери «Артефакти» / «Artefacts» складають 26,4% від загальної кількості КП ФДПС «Світ людини» / «Human World» (див. Додаток Б) та посідають третє місце за частотністю. Зазначимо, що в українськомовній ПМ ця субсфера також є третьою за частотністю в межах понятійної сфери «Світ людини» з показником 26,8% (див. Додаток Б).

Поділ субсфери «Артефакти» / «Artefacts» повністю збігається з поділом відповідної субсфери українськомовної вибірки, тому є ізоморфним та складається з трьох КП: «Побут» / «Household», «Технічні об'єкти» / «Technical Objects» та «Архітектурні об'єкти» / «Architecture Objects» (див. Додаток М).

КП «Побут» / «Household» посідає перше місце за частотністю серед КП субсфери «Артефакти» / «Artefacts» (див. Додаток М), на відміну від УПМ, де КП посідає третє місце за частотністю з показником 29,7% (див. Додаток Н). Поділ КП «Побут» / «Household» на фрейми цілком збігається з поділом відповідного КП української мови (див. табл. 2.5).

Фрейм «Предмети побуту» / «Houseware» є найбільш частотним і складає 47,6% від загальної кількості фреймів ПМ КП «Побут» («Household») (див. табл. 2.6).

Таблиця 2.6

Когнітивно-семантичний склад субсфери «Артефакти» / «Artefacts»

КП	Фрейм	Всього, од.	Всього, %	Разом
«Побут» / «Household»	«Предмети побуту» / «Houseware»	20	47,6	100%
	«Предмети одягу та взуття» / «Clothes and Footwear»	12	28,6	
	«Кулінарія» / «Cookery»	10	23,8	
«Технічні об'єкти» / «Technical Objects»	«Технічні пристрої» / «Technical Devices»	22	57,9	100%
	«Транспортні засоби» / «Vehicles»	16	42,1	
«Архітектурні об'єкти» / «Architecture Objects»	«Будівлі» / «Buildings»	24	80	100%
	«Споруди» / «Outbuidlings»	6	20	

Зазначимо, що в УПМ цей фрейм є більш частотним і складає 48,6% від загальної кількості фреймів ПМ КП «Побут» (див. табл. 2.5). Поділ фреймів на слоти, які забезпечують метафори в англійськомовних ПТ, збігаються з відповідним поділом фреймів українськомовної вибірки (див. Додаток Н).

Перше місце за частотністю належить слоту «Предмети домашнього господарювання» / «Household Items» (див. речення (53)), який формує 60% від загальної кількості метафор фрейму «Предмети побуту» / «Houseware» (див. Додаток М). Відтак частка цього слоту в АПМ є меншою, аніж в українськомовній вибірці, де вона сягає 76,4% (див. Додаток Н), наприклад:

(53) *Donald Trump is using Barack Obama as a security blanket.* Дональд Трамп використовує Барака Обаму як **ковдру безпеки** [6/02/2017 <https://edition.cnn.com>]. – Оригінальна метафора будується на грі прямого словникового значення лексеми «blanket» – «a large usually oblong piece of woven fabric used as a bed covering» [259] та переносного значення – прикриття, захист (defence). Метафора «security blanket» позначає гарантію безпеки, адже команда Трампа, роблячи кроки, які є майже ідентичними політиці Б. Обами під час його перебування на посаді, перекладають

відповідальність на попередника, таким чином стверджуючи, що усі помилки їх зробив Обама та його команда. Метафора впливає з більш широкого контексту і позиції автора статті. Метафоричне переосмислення відбувається за моделлю «істота → неістота»: (ПМ) экс-президент → (МО) ковдра.

Друге місце за частотністю займає слот «Меблі» / «Furniture», що формує 40% від загальної кількості метафор фрейму «Предмети побуту» / «Houseware» (див. Додаток М). При цьому частка цього слоту в англійській ПМ є більшою, аніж в українськомовній вибірці, де вона сягає 23,6%.

Так само, як і в українській метафоризованій концептосфері «Політика», друге місце за частотністю посідає фрейм «Предмети одягу та взуття» / «Clothes and Footwear», що становить 28,6% від загальної кількості фреймів політичної метафори КП «Побут» / «Household» (див. табл. 2.6). Зіставлення засвідчує, що в англійській мові ПМ цього фрейму є менш частотною, аніж в українськомовній ПМ (45,3%) (див. Додаток Н). Поділ фрейму «Предмети одягу та взуття» / «Clothes and Footwear» на слоти збігається з поділом відповідного фрейму українськомовної вибірки. У межах фрейму «Предмети одягу та взуття» / «Clothes and Footwear», подібно до УПМ, виокремлено 2 слоти: «Одяг» / «Clothes» та «Взуття» / «Footwear» (див. Додаток Н).

Перше місце за частотністю належить слоту «Одяг» / «Clothes» (див. речення (54)), який охоплює 66,7% від загальної кількості метафор фрейму «Предмети одягу та взуття» / «Clothes and Footwear» (див. Додаток М). Відтак частка цього слоту в АПМ є більшою, аніж в українськомовній вибірці, де вона сягає 60% (див. Додаток Н), наприклад:

(54) *Have Donald Trump's campaign rallies gotten «old hat»?* Чи отримали передвиборчі *мітинги* Дональда Трампа «*стару шляпу*»? [June 26, 2016, <https://www.usatoday.com>]. – У цьому прикладі спостерігається вживання стертої метафоричної ФО «rallies have gotten old hat». Фразема «old hat» означає щось старомодне та нудне, відстале від життя, а точніше «старий трюк, прийом». У контексті цього речення йдеться про передвиборчу кампанію Дональда Трампа, яка здається авторові статті нецікавою, адже, на

його думку, всі давно склали своє враження про цього політика. Метафора передає негативне ставлення автора статті до цього політичного діяча. Подана метафора стає результатом метафоричного перенесення за моделлю «неістота → неістота»: (ПМ) консервативні засоби передвиборчої агітації → (МО) стара шляпа.

Друге місце за частотністю посідає слот «Взуття» / «Footwear» (див. речення (55)), що становить 33,3% від загальної кількості метафор фрейму «Предмети одягу та взуття» / «Clothes and Footwear» (див. Додаток М). Зіставлення засвідчує, що в англійській мові ПМ цього слоту є менш частотною, аніж в українськомовній ПМ (40%) (див. Додаток Н). Семантичне наповнення слоту «Взуття» / «Footwear» збігається з відповідним слотом українськомовної вибірки, наприклад:

(55) *Theresa May brings Donald Trump to heel. Тереза Мей підкорює Дональда Трампа* [26 Jan 2018, <http://nordic.businessinsider.com>]. – У цьому прикладі спостерігається вживання метафоричної за походженням ФО, яка вже втратила свою оригінальність «brings Donald Trump to heel». Зараз ця ФО позначає «підкорити», «змусити коритися». У цьому прикладі йдеться про те, що британський прем'єр Тереза Мей жорстко відповіла на неодноразові образи Трампом Британії та деяких її лідерів, що змусило Президента США визнати свою провину та вибачитися. Вказана ФО є тригером метафоричної ситуації, завдяки якій виникає образ покірного собаки, якому надано наказ «до ноги». Метафоризація відбувається за моделлю «істота → істота»: (ПрМ) президент США → (МО) покірний собака, де МО має імпліцитний характер, Тереза Мей тут виглядає як дресирувальниця собак.

Фрейм «Кулінарія» / «Cookery» (див. речення (56)) становить 23,8% від загальної кількості політичної метафори КП «Побут» / «Household» (див. табл. 2.6). Цей показник є вищим, аніж відсотковий показник УПМ фрейму «Кулінарія», що становить 22,8% (див. Додаток Н). У межах фрейму «Кулінарія» / «Cookery», аналогічно до УПМ, виокремлено 2 слоти: «Їжа» / «Food» та «Напої» / «Drinks» (див. Додаток М).

Найбільш частотним є слот «Їжа» / «Food» (див. речення (56)), який бере участь у формуванні 60% від загальної кількості метафор фрейму «Кулінарія» / «Cookery» (див. Додаток М). Частка цього слоту в АПМ є меншою, аніж в українськомовній вибірці, де вона сягає 62,5% (див. Додаток Н). Наведемо приклад:

(56) *Australia's **scrambled egg of government**: who has the environmental power?* **Яєчня уряду в Австралії: хто має екологічну силу?** [5.12.2012, <https://theconversation.com>]. – Ця генітивна метафора звучить досить оригінально і може кваліфікуватись як креативна (оригінальна). Тригером метафори є сема [stir], – складова значення лексикалізованого сполучення «scrambled eggs». У статті йдеться про те, що відбувається плутанина щодо відповідальності гілок влади в Австралії у питанні навколишнього середовища в країні. У цьому реченні метафора має негативні конотації. Метафоричний перенос відбувається за моделлю «неістота → неістота»: (ПрМ) погане (хаотичне) управління → (МО) яєчня.

Друге місце за частотністю посідає слот «Напої» / «Drinks» (див. речення (57)), що формує 40% від загальної кількості метафор фрейму «Кулінарія» / «Cookery» (див. Додаток М). При цьому частка цього слоту в англійській ПМ є більшою, аніж в українськомовній вибірці, де вона сягає 37,5% (див. Додаток Н). Слот «Напої» / «Drinks» включає концепти, що вказують на називають алкогольні та безалкогольні напої, наприклад:

(57) *I rejected advice to make **juicy campaign promises** in 2016 - Mahama . Я відхилив пораду дати **соковиті передвиборчі обіцянки** в 2016 році – Махама* [26 November 2017, <https://www.ghanaweb.com>]. – У наведеному прикладі спостерігається вживання стертої розмовної метафори «juicy campaign promises», яка будується на прямому та переносному значеннях лесеми «juicy»: 1) «containing a lot of liquid» та 2) «rich in interest; very interesting and exciting» [259]. Оживлення переносного значення здійснюється завдяки дескриптору «campaign». У цьому контексті частково йдеться про заманливі передвиборчі обіцянки, від яких автор висловлення відмовився як

від нечесної маніпуляції. До метафори закладено іронічну конотацію. Метафоричне переосмислення відбувається за моделлю «неістота → неістота»: (ПрМ) фальшиві обіцянки → (МО) смачний напій (сік).

Спостереження свідчать, що фреймово-слотовий поділ АПМ цього КП збігається з поділом тотожного КП українськомовної вибірки, проте загалом у відсотковому відношенні показники КП «Побут» / «Household» випереджають показники УПМ КП «Побут» (пор.: 38,2% АПМ < 29,7% УПМ).

Більша частина (59,5%) метафор КП «Побут» / «Household» передає негативне значення, тотожно до УПМ, де показник негативно конотованих метафор є значно вищим (71,4%) (див. Додаток П). Проте існують випадки позитивно конотованої (близько 33,3%) (пор.: 17,2% в УПМ) ПМ. Нейтрально-оцінні ПМ є нечастотними (близько 7,2%) (пор.: 11,4% в УПМ) (див. Додаток П).

Метафори КП «Побут» / «Household» утворюються за такими метафоричними моделями: «неістота → неістота», «істота → істота» та «істота → неістота».

КП «Технічні об'єкти» / «Technical Objects» посідає друге місце за частотністю серед КП субсфери «Артефакти» / «Artefacts», на відміну від УПМ, де це КП є найчастотнішим КП субсфери «Артефакти» з показником 38,1% (див. Додаток М). Поділ на фрейми КП «Технічні об'єкти» / «Technical Objects» практично збігається з поділом відповідного КП українськомовної вибірки.

Фрейм «Технічні пристрої» / «Technical Devices» є найбільш частотним і складає 57,9% від загальної кількості фреймів ПМ КП «Технічні об'єкти» / «Technical Objects» (див. табл. 2.6). Зіставлення засвідчує, що АПМ фрейму «Технічні пристрої» / «Technical Devices» є більш частотними, аніж в українськомовній ПМ: (пор.: 57,9% АПМ > 55,6% УПМ) (див. Додаток Н), де вказаний фрейм також посідає перше місце за частотністю серед фреймів КП «Технічні об'єкти». У межах фрейму «Технічні пристрої» / «Technical

Devices» виокремлено 2 слоти: «Технічні системи» / «Technical Systems» та «Технічні прилади»/ «Technical Devices» (див. Додаток Н), на відміну від УПМ, де також було виокремлено слот «Технічні процеси». Проте, в англійськомовній вибірці не було відмічено метафор зі вказаним слотом в основі.

Перше місце за частотністю належить слоту «Технічні системи» / «Technical Systems» (див. речення (58)), який формує 63,6% від загальної кількості метафор фрейму «Технічні пристрої» / «Technical Devices» (див. Додаток М). При цьому частка цього слоту в англійській ПМ є меншою, ніж в українськомовній вибірці, де вона сягає 68% (див. Додаток Н), наприклад:

(58) *Tories look to break «conveyor belt» of crime. Topi намагаються зламати «конвеєр» злочину* [8 Jan 2002, <https://www.theguardian.com>]. – У наведеному прикладі спостерігається вживання генітивної метафори «conveyor belt of crime». Метафора будується на переносному значенні лексикалізованого словосполучення «conveyor belt» – безперервна низка певних явищ, подій і тощо., що сприймаються негативно. Саме це семантичне значення моделює негативну конотацію зазначеної метафори. Метафоричне переосмислення відбувається за моделлю «неістота → неістота»: (ПМ) постійний потік злочинів → (МО) конвеєр.

Друге місце за частотністю посідає слот «Технічні прилади» / «Technical Devices» (див. речення (59)), що охоплює 36,4% від загальної кількості метафор фрейму «Технічні пристрої» / «Technical Devices» (див. Додаток М). При цьому частка цього слоту в англійській ПМ є більшою, ніж в українськомовній вибірці, де вона становить 24% (див. Додаток Н). До його складу, поруч з семантичним наповненням, зазначеним під час розгляду українськомовної ПМ (див. Додаток Н), також входять метафори, що базуються на концептах, які відображають роботу з різноманітними технічними приладами, пристроями та апаратами, наприклад:

(59) *Trump Ironing His Kilt. Трамп прасує свій кілт* [jun 1, 2016, <https://www.theatlantic.com>]. – У наведеному прикладі спостерігається

вживання креативної (оригінальної) метафори, яка, у свою чергу, будується на метонімічному перенесенні [Scotland → kilt]. Метафора ґрунтується на грі прямого значення лексики «to iron» (прасувати) та її переносного значення: готуватися до будь-якої офіційної події або церемонії, яке виявляється під впливом контексту імплікативно. У цьому прикладі метафору використано з метою повідомити читачеві в іронічній формі про приготування кандидата в Президенти США Д.Трампа до поїздки в Шотландію, щоб відвідати офіційне відкриття поля для гольфу. Поданий фрагмент передає іронічно-жартівливе ставлення автора статті до описуваної події. Кінцевий образ стає результатом метафоричного перенесення за моделлю «істота → істота»: (ПМ) Трамп → (МО) домогосподарка або (ПМ) Трамп → (МО) хлопець, який збирається «на танці». Варіативність обумовлена тим, що МО надається в імплікації.

Фрейм «Транспортні засоби» / «Vehicles» (див. речення (60)) становить 42,1% від загальної кількості фреймів ПМ КП «Технічні об'єкти» / «Technical Objects» (див. Додаток М). Зазначимо, що в УПМ цей фрейм є більш частотним і складає 44,4% від загальної кількості фреймів політичної метафори КП «Технічні об'єкти» (див. Додаток Н). У межах фрейму «Транспортні засоби» / «Vehicles», подібно до УПМ, виокремлено 2 слоти: «Типи транспортних засобів» / «Types of Vehicles» та «Частини транспортних засобів» / «Parts of Vehicles» (див. Додаток М).

Перше місце за частотністю належить слоту «Типи транспортних засобів» / «Types of Vehicles» (див. речення (60)), який формує 62,5% від загальної кількості метафор фрейму «Транспортні засоби» / «Vehicles» (пор.: УПМ 55%) (див. Додаток М), наприклад:

(60) *Don't miss the train to Europe. He snízniť sa na potyag do Європи* [08.09.2004, <http://www.ohr.int/?p=45109>]. – У метафоричному сенсі ««miss the train to Europe» позначає втрату Боснією та Герцоговиною шансу потрапити до ЄС через низку факторів. Автор статті закликає до впровадження реформ, які стануть запорукою вступу цієї країни до ЄС. Метафора формується завдяки грі первинного та переносного значень колокації «miss the train»,

тобто 1) «спізнитися, не сісти на потяг» та 2) «втратити шанс» («to miss the chance»). Метафоричне переосмислення відбувається за моделлю «неістота → неістота»: (ПрМ) втрата шансу → (МО) спізнення до потягу. Тут також виникають інші МО: 1) (ПрМ) країна → (МО) пасажир; 2) (ПМ) континент → (МО) залізнична станція. В першому випадку задіяно модель «неістота → істота», в другому – «неістота → неістота».

Друге місце за частотністю посідає слот «Частини транспортних засобів» / «Parts of Vehicles» (див. речення (61)), що лежить в основі 37,5% від загальної кількості метафор фрейму «Транспортні засоби» / «Vehicles» (див. Додаток М). Порівняно з українськомовною ПМ цього слоту, частка якої сягає 45% від загальної кількості метафор фрейму «Транспортні засоби» / «Vehicles», можна зауважити значно меншу його частотність у межах англійськомовної політичної концептосфери (див. Додаток Н), наприклад:

(61) *Politics Puts the Brakes on Development*. Політика гальмує розвиток [June 29, 2012, <https://www.techchange.org>]. – Метафора «*puts the brakes on development*» позначає затримку розвитку, здійснення чого-небудь. У цьому реченні метафора передає негативні конотації, що моделюються семантичним значенням лексеми «*brake*». Метафоричне переосмислення відбувається за моделлю «істота → неістота»: (ПМ) політики → (МО) водії, які загальмовують рух. МО надається в імплікації, тригером метафори є дієслівна колокація «to put the brakes», в якій одночасно актуалізуються основні (гальма) і переносні значення (перешкода, перепона), тобто застосовується модель «неістота → неістота».

Фреймово-слотовий поділ АПМ цього КП дещо відрізняється від однойменного КП українськомовної вибірки, а, загалом, у відсотковому відношенні КП «Технічні об'єкти» / «Technical Objects» поступається УПМ КП «Технічні об'єкти» (пор.: 34,5% АПМ < 38,1% УПМ).

Більша частина (65,8%) (див. Додаток П) метафор КП «Технічні об'єкти» / «Technical Objects» передає негативне значення, тотожно до УПМ,

де показник негативно конотованої метафори є дещо вищим (73,5%). Позитивно конотована ПМ сягає 23,7% від загальної кількості метафор КП «Технічні об'єкти» / «Technical Objects». Також існують випадки нейтрально-оцінної ПМ (близько 10,5%) (пор.: не зафіксовано в УПМ).

Метафори КП «Технічні об'єкти» / «Technical Objects» утворюються за такими метафоричними моделями: «неістота → неістота» та «істота → істота».

КП «Архітектурні об'єкти» / «Architecture Objects» є найменш частотним серед КП субсфери «Артефакти» / «Artefacts», на відміну від УПМ, де цей КП є другим за частотністю КП субсфери «Артефакти» з показником 32,2%. Поданий КП складається з концептів, що описують політичну реальність у термінах архітектури та комунального господарства. Поділ на фрейми КП «Архітектурні об'єкти» / «Architecture Objects», які обслуговує англійськомовні ПМ КП українськомовної ПМ (див. Додаток Н).

Фрейм «Будівлі» / «Buildings» є більш частотним і становить 80% від загальної кількості політичної метафори КП «Архітектурні об'єкти» / «Architecture Objects» (див. Додаток М), зазначимо, що в УПМ цей фрейм також посідає домінуючу позицію з показником 68,4% від загальної кількості політичної метафори КП «Архітектурні об'єкти» (див. Додаток М). У межах фрейму «Будівлі» / «Buildings», подібно до УПМ, виокремлено 2 слоти: «Архітектура дому» / «House Architecture» та «Назви дому» / «House Nominations» (див. Додаток М).

Перше місце за частотністю належить слоту «Архітектура дому» / «House Architecture» (див. речення (62)), який налічує 75% від загальної кількості метафор фрейму «Будівлі» / «Buildings» (див. Додаток М). Цей показник є дещо нижчим, аніж відсотковий показник УПМ слоту «Архітектура дому», що становить 76,9%, наприклад:

(62) *More Conservatives have expressed doubts about Theresa May's leadership, with one MP warning that the «window is closing» on her tenure and two former cabinet ministers suggesting she could be replaced when a Brexit deal*

is done. Більше консерваторів висловлюють сумнів щодо керівництва Терези Мей, один депутат попереджає, що «вікно закривається» щодо її повноважень, а двоє колишніх міністрів кабінету припускають, що її можна буде замінити, коли буде укладено угоду про Brexit. [29.01.2018, <https://www.theguardian.com>]. – У цьому прикладі використовується метафора «window is closing», де лексема «window» переосмислюється і набуває значення «можливість», «доступ» на перший план висувається сема «accessible pass». У статті йдеться про те, що розгляд питання доцільності перебування Терези Мей на посаді прем'єр-міністра Великої Британії необхідно вирішити негайно. Метафора набуває негативної конотації завдяки контекстуальному наповненню статті. Метафоричне переосмислення відбувається за моделлю «неістота → неістота»: (ПрМ) неможливість перебування на посаді → (МО) вікно (зачинене).

Друге місце за частотністю посідає слот «Типи будів» / «Types of Buildings», який налічує 25% від загальної кількості метафор фрейму «Будівлі» / «Buildings» (див. Додаток М). Порівняно з українськомовною ПМ цього слоту, частка якої сягає 23,1% від загальної кількості метафор фрейму «Будівлі» (див. Додаток М), можна зауважити про дещо вищу його частотність у межах англійськомовної політичної концептосфери.

Фрейм «Споруди» / «Outbuildings» посідає друге місце за частотністю від загальної кількості ПМ КП «Архітектурні об'єкти» / «Architectural Objects», що становить 20% КП (див. Додаток М). Зіставлення засвідчує, що в англійській мові ПМ цього фрейму є менш частотною, ніж в українськомовній ПМ (31,6%) (див. Додаток Н). До складу цього фрейму входять концепти, що вказують на об'єкти комунального господарства та приміщення господарського призначення. У межах фрейму «Споруди», подібно до УПМ, виокремлено 2 слоти: «Об'єкти комунального господарства» / «Public Premises» та «Приміщення господарського призначення» / «Commercial Premises».

Перше місце за частотністю посідає слот «Об'єкти комунального господарства» / «Public Premises», що охоплює 66,7% від загальної кількості метафор фрейму «Споруди» / «Outbuildings» (див. Додаток М). При цьому частка цього слоту в англійській ПМ є меншою, ніж в українськомовній вибірці, де вона становить 75% (див. Додаток Н).

Друге місце за частотністю займає слот «Приміщення господарського призначення» / «Commercial Premises» (див. речення (63)), що формує 33,3% від загальної кількості метафор фрейму «Споруди» / «Outbuildings» (див. Додаток М). Відтак, частка цього слоту в АПМ є більшою, ніж в українськомовній вибірці, де вона сягає 25% (див. Додаток Н), наприклад:

(63) *Dan Simpson: Trump outside the corral*. Ден Сімпсон: **Трамп за межами загону** [<https://www.post-gazette.com/opinion/dan-simpson/2017/05/>]. – Спостерігається вживання оригінальної метафори, яка ґрунтується на актуалізації переносного значення лексеми «corral». У статті США на чолі з президентом Трампом за допомогою метафори порівнюється з загonom для свійських тварин, а саме Трамп – з однією з таких тварин. У семантиці лексеми «corral» закладено відкрито пейоративну конотацію через асоціацію з худобою, яка живе в неволі. Подвійне метафоричне переосмислення здійснюється 1) за формулою «неістота → істота»: (ПрМ) США → (МО) засіб для худоби; 2) за формулою «істота → істота»: (ПрМ) Трамп → (МО) свійська тварина.

Фреймово-слотовий поділ АПМ цього КП збігається з поділом тотожного КП українськомовної вибірки, проте у відсотковому відношенні КП «Архітектурні об'єкти» / «Architecture Objects» поступається КП відповідного УПМ.

Дані свідчать про негативну конотацію АПМ КП «Архітектурні об'єкти» / «Architecture Objects», що складає 56,7% (див. Додаток П), на відміну від УПМ, де це КП є переважно позитивно конотованим (84,2%). У багатьох випадках АПМ КП «Архітектурні об'єкти» / «Architecture Objects» також передають позитивну конотацію (див. Додаток П) (пор.: 84,2% в

УПМ). Незначна частина АПМ КП «Архітектурні об'єкти» / «Architecture Objects» є нейтрально-оцінними (3,3%) (пор.: не зафіксовано в УПМ).

Метафори КП «Архітектурні об'єкти» / «Architecture Objects» стають результатом метафоричного перенесення за моделями: «неістота → неістота» та «істота → істота».

Отже, субсфера «Артефакти» є неоднорідною та складною за структурою. Вона містить у своєму складі ПМ, що відображають та моделюють політичну реальність, проводячи аналогію зі світом, створеним людиною, де політичні реалії представляються як предмети, створені людською працею: технічні, побутові та архітектурні артефакти.

Переважна частина (60,7%) АПМ субсфери «Артефакти» / «Artefacts» передає негативне значення. Позитивно конотовані політичні метафори становлять 32,3%. Нейтрально-оцінні ПМ виявлено у 7% (див. Додаток АБ).

У межах субсфери «Артефакти», що стосується формування АПМ, продуктивними є такі метафоричні моделі: «неістота → неістота», «істота → істота», «неістота → істота».

Висновок до розділу 2

Розділ 2 дисертаційного дослідження присвячений когнітивно-семантичній класифікації ПМ та механізмам її створення на матеріалі україно- та англійськомовного ПТ.

Було встановлено, що система україно- та англійськомовної політичної концептуальної метафори є складною багаторівневою ієрархією, де виокремлюються дві ізоморфні ФДПС «Світ людини» / «Human World» та «Навколишній світ» / «Outer World», кожна з яких поділяється на відповідні ієрархічні рівні, які її актуалізують: субсфери, КП, фрейми та слоти. Найчастотнішою є ФДПС «Світ людини» / «Human World» в обох мовах дослідження. За даними дослідження, субсфера «Соціум» / «Society» є

найчастотнішою в межах цієї сфери та становить 39,1% УПМ та 39,7% АПМ від загальної кількості метафор цієї понятійної сфери.

В українськомовному тексті метафори КП «Людина та суспільство» посідають перше місце та налічують 66,9% від загальної кількості метафор субсфери «Соціум». У межах КП «Людина та суспільство» фрейм «Медицина» є найбільш частотним (54,8%), де слот «Хвороба» посідає перше місце (57,1%), а слот «Пацієнти та медичні працівники» виявився найменш частотним (14,3%). Найменш частотним виявився фрейм «Культура та мистецтво», що становить 12,1% від загальної кількості фреймів політичної метафори КП «Людина та суспільство», у межах якого перше місце за частотністю належить слоту «Творча художня діяльність» (78,6%). За результатами дослідження встановлено, що метафори КП «Людина та родина» посідають друге місце в межах субсфери «Соціум», де фрейм «Родина» є найбільш частотним (52,6%) з найактивнішим слотом «Діти» (43,4%) та найменш активним слотом «Брати і сестри» (23,3%). Фрейм «Духовна спорідненість» посідає останнє місце за частотністю від загальної кількості фреймів політичної метафори КП «Людина та родина» (14,1%) та складається лише зі слоту «Духовні батьки».

В англійськомовному тексті КП «Людина та суспільство» / «Person and Society» також посідає перше місце за частотністю серед КП субсфери «Соціум» / «Society», у межах якого найчастотнішим фреймом є «Війна та кримінал» (34,5%) з найактивнішим слотом «Війна» / «War» (63,2%) та найменш активним слотом «Кримінал» / «Crime» (36,8%). Найменш частотним фреймом КП «Людина та суспільство» / «Man and society» є «Культура та мистецтво» / «Person and Society» (11,8%) з єдиним слотом «Творча художня діяльність» / «Creative Artistic Activity», який покриває 100% від загальної кількості метафор цього фрейму. КП «Людина та родина» / «Person and Family» посідає останнє місце за частотністю серед КП субсфери «Соціум» / «Society». Фрейм «Родина» / «Family» є найбільш частотним і становить 63,6% від загальної кількості фреймів цього КП, де

перше місце за частотністю належить слоту «Батьки» / «Parents» (42,9%) та останнім за частотністю є слот «Брати і сестри» / «Brothers and Sisters» (22,8%). Найменш частотним є фрейм «Шлюб» / «Marriage», який формує 36,7% від загальної кількості АПМ КП «Людина та родина» / «Person and Family». У межах цього фрейму вирізняємо найактивніший слот «Укладення та розірвання шлюбу» / «Marriage and Divorce» (60%) та найменш активний слот «Весілля» / «Wedding» (40%).

За даними дослідження, субсфера «Артефакти» посідає останнє місце та становить 26,8% від загальної кількості метафор ФДПС «Світ людини» на матеріалі української мови (див. Додаток 1). КП «Технічні об'єкти» посідає перше місце за частотністю серед КП субсфери «Артефакти», де фрейм «Технічні пристрої» є найбільш частотним (55,6%) з найактивнішим слотом «Технічні системи» (68%) та найменш активним слотом «Технічні процеси» (8%). Фрейм «Транспортні засоби» є найменш частотним та становить 44,4% від загальної кількості фреймів політичної метафори КП «Технічні об'єкти», найактивнішим слотом є «Типи транспортних засобів» (55%) та найменш активним є слот «Частини транспортних засобів» (45%). КП «Побут» посідає останнє місце за частотністю серед КП субсфери «Артефакти». Найбільш частотним є фрейм «Предмети побуту» і становить 48,6% від загальної кількості фреймів політичної метафори КП «Побут», у межах якого найчастотнішим є слот «Предмети домашнього господарювання» (76,4%), а найменш частотним є слот «Меблі» (23,6%). Найменш частотним є фрейм «Кулінарія», який становить 22,8% від загальної кількості фреймів політичної метафори КП «Артефакти», у межах якого вирізняємо найбільш активний слот «Їжа» (62,5%) та найменш активний слот «Напої», що забезпечує 37,5% від загальної кількості метафор фрейму «Кулінарія».

За даними дослідження, субсфера «Артефакти» / «Artefacts» є також найменш частотною та становить 26,4% від загальної кількості КП ФДПС «Світ людини» / «Human World» на матеріалі англійської мови. КП «Побут» / «Household» посідає перше місце за частотністю серед КП субсфери

«Артефакти» / «Artefacts» (29,7%), у межах якого фрейм «Предмети побуту» / «Houseware» є найбільш частотним і становить 47,6% від загальної кількості фреймів політичної метафори КП «Побут» / «Household». Найактивнішим слотом цього фрейму є «Предмети домашнього господарювання» / «Household Items» (60%), а найменш частотним є слот «Меблі» / «Furniture» (40%). Фрейм «Кулінарія» / «Cookery» є найменш частотним та становить 23,8% від загальної кількості ПМ КП «Побут» / «Household», у межах якого найактивнішим слотом є «Їжа» / «Food» (60%), а найменш активним є слот «Кулінарія» / «Cookery» (40%).

Найпоширенішими метафоричними моделями ФДПС «Світ людини» в українськомовному ПТ є «неістота → неістота», «неістота → істота», «істота → істота», в англійськомовному ПТ — «неістота → неістота», «істота → істота», «неістота → істота».

Згідно з дослідженням українськомовної вибірки ПМ, найбільш частотним є використання мертвої та стертої метафор, менш частотною є використання оригінальної, та поширеної метафор. В англійськомовній вибірці ПМ найбільш частотним є використання стертої метафори, менш частотним є використання оригінальної мертвої та поширеної метафор.

Аналіз конотативного значення засвідчив, що англійськомовній та українськомовній ПМ загалом притаманне негативне або іронічне емоційне забарвлення (62,4% УПМ та 58,4% АПМ). Позитивного конотативного значення набувають лише 33,5% українськомовних та 35,8% англійськомовних ПМ. Найменш численними є нейтрально-оцінні ПМ (4,1% УПМ та 5,8% АПМ) (див. Додаток Ц), що дозволяє реципієнтові визначити конотативну складову відповідно до власних політичних поглядів.

Основні положення другого розділу висвітлені в одноосібних публікаціях автора [92; 93; 96].

РОЗДІЛ 3
ФУНДАМЕНТАЛЬНА ДОНОРСЬКА ПОНЯТТЄВА СФЕРА
«НАВКОЛИШНІЙ СВІТ» / «OUTER WORLD»
У ПУБЛІЦИСТИЧНОМУ ДИСКУРСІ

ФДПС «Навколишній світ» / «Outer World» складає 49,1% від загальної кількості метафор, що «обслуговують» вихідну концептосферу «Політика» на матеріалі української мови (див. Додаток Б). На матеріалі англійської мови ця поняттєва сфера охоплює 49,6% від загальної кількості метафоризованої концептосфери «Політика» / «Politics» (див. Додаток Б). «До цієї сфери належать явища зовнішнього світу, які існують поза волею людини і на які вона може вплинути лише опосередковано» [87, с. 172]. У свою чергу ФДПС поділяється на узагальнені поняттєвої сфери – субсфери, що актуалізують відповідні ключові структури ФДПС. У межах цієї донорської поняттєвої сфери виокремлюємо ізоморфні субсфери: «Природа» / «Nature» (див. речення (71)), «Універсум» / «Universon» (див. речення (93)) та «Сакральний світ» / «Spiritual World» (див. речення (114)) (див. Додаток Б). Детально проаналізуємо кожен з субсфер цієї ФДПС.

3.1 Субсфера «Природа» / «Nature»

3.1.1 Особливості репрезентації ПМ в українській мові. За даними дослідження, субсфера «Природа» є найчастотнішою субсферою в межах ФДПС «Навколишній світ» та становить 38,8% від загальної кількості метафор цієї поняттєвої сфери (див. Додаток Б).

До субсфери «Природа» входять ПМ, що містять концепти на позначення об'єктів живої (див. речення (65)) та неживої (див. речення (73)) природи, зокрема, флори (див. речення (71)) та фауни (див. речення (64)), геології (див. речення (73)) та метеорології (див. речення (76)), уподібнюючи реальність природного середовища об'єктам та суб'єктам соціополітичних

процесів. Субсфера «Природа» складається з двох КП: «Жива природа» та «Нежива природа» (див. Додаток Р).

КП «Жива природа» посідає перше місце за частотністю серед КП субсфери «Природа» (див. Додаток Р) і складається з концептів-донорів, що характеризують об'єкти флори (див. речення (71)) та фауни (див. речення (64)), «уподібнюючи в узуальних сенсах певні соціально значущі ситуації тваринам та їх поведінці або рослинам, їх характеристикам та якостям, а також особливостям догляду за ними» [94, с. 105].

Когнітивно-семантичне наповнення КП «Жива природа» дозволяє розподілити його на два фрейми: «Тварини» (див. речення (64)) та «Рослини» (див. речення (69)) (див. Додаток Р).

Фрейм «Тварини» є найбільш частотним і складає 62,5% від загальної кількості фреймів політичної метафори КП «Жива природа» (див. табл. 3.1).

Таблиця 3.1

Когнітивно-семантичний склад субсфери «Природа»

КП	Фрейм	Всього, од.	Всього, %	Разом
«Жива природа»	«Тварини»	60	62,5	100%
	«Рослини»	36	37,5	
«Нежива природа»	«Геологія»	46	66,7	100%
	«Метеорологія»	23	33,3	

У межах фрейму «Тварини» виокремлено 5 слотів: «Склад світу тварин», «Поведінка та інстинкти», «Частини тіла тварин», «Групи тварин», «Відносини з людиною» (див. Додаток К). Він формує метафори, які включають концепти, що вказують на представників різних класів тварин (див. речення (64)), їх типову поведінку та інстинкти (див. речення (65)), частини тіла тварин (див. речення (66)), об'єднання тварин у групи (див. речення (67)), використання / експлуатування тварин в побуті (див. речення (68)).

Перше місце за частотністю належить слоту «Склад світу тварин» (див. речення (64)), який охоплює 36,7% від загальної кількості метафор фрейму «Тварини» (див. Додаток Р). Він створює метафори, що включають концепти на позначення різних класів тварин (див. речення (64)), «серед яких домашні і дикі тварини, хижаки, ссавці, птахи, риби, плазуни, комахи, гризуни, безхребетні тощо, спосіб життя яких переосмислюється в певних характеристиках і якостях, які постійно виявляються (на думку носіїв мови)» [94, с. 105], наприклад:

(64) *Чергова качка Кремля. "Росія 24" показала "розкішну віллу Яценюка" з фото із сайту дизайну інтер'єрів* [<http://espresso.tv>, 24 травня, 2017]. – Наведене речення містить вживання лексеми метафоричного походження. Її можна кваліфікувати тільки як мертву, оскільки її переносне значення зафіксовано в словниках. У метафоричному значенні «качка» – це свідомо і цілеспрямовано перекручена інформація в друкованому ЗМІ з метою розіграшу або злого наміру. Отож, будь-яку недостовірну інформацію, що з'явилася в пресі, прийнято називати газетною качкою. Метафора передає негативні конотації, що базуються на засудженні використання неправдивої інформації на сторінках преси. Метафоричне переосмислення у свій час відбулося за моделлю «неістота → істота»: (ПрМ) брехня, фейкова інформація → качка (птиця).

Друге місце за частотністю посідає слот «Поведінка та інстинкти» (див. речення (65)), що становить 23,3% від загальної кількості метафор фрейму «Тварини» (див. Додаток Р). До його складу входять метафори, що номінують поведінку, повадки та інстинкти тварин, зокрема типову поведінку тварин, поведінку під час взаємодії тварина-тварина, поведінку тварин в екстремальних і небезпечних ситуаціях, агресивну поведінку, захист тощо, наприклад:

(65) *З ким "бодасться" Росія – справжня міць американського флоту* [<https://politerno.com.ua>, Травень 1, 2017]. – У наведеному прикладі спостерігається вживання досить свіжого метафоричного образу, коли країна

уподібнюється до тварини. У переносному значенні «бодатися» – це вести конкурентну боротьбу. До метафори закладено негативні конотації, що базуються на авторському трактуванні подій. Зазначимо, що у свідомості реципієнта дієслово «бодатися» асоціюється з боєм, який може завдати тварина рогами під час нападу. Подана метафора стає результатом метафоричного перенесення за моделлю «неістота→істота»: (ПМ) країна → (МО) корова (тварина). Дієслово «бодатися» є тригером створення анімалістичної метафори.

Третє місце за частотністю належить слоту «Частини тіла тварин» (див. речення (37)), який налічує 20% від загальної кількості метафор фрейму «Тварини» (див. Додаток Р), наприклад:

(66) *Саме туди й спрямував Кремль своє **отруйне жало підбурювання*** до сепаратизму та громадянської війни [13/04/2014 <http://myzhovkva.com>]. – У наведеному прикладі спостерігається вживання генітивної метафори «отруйне жало підбурювання». Атрибутивний вираз «отруйне жало» є образним (інструмент політичного тиску) і в контексті наведеного речення позначає дошкульну та різку політику російського керівництва щодо підбурювання жителів Донбасу до сепаратизму. Метафора є негативно конотованою, що базується на наявності негативних сем у значенні лексем «отруйне» та «жало». У цьому реченні фіксуємо також метафоричне переосмислення за формулою головного створення МО «неістота → істота»: (ПрМ) керівництво Кремля → (МО) оса (шкідлива комаха). Друга модель – «неістота → неістота»: (ПрМ) негативна поведінка (підбурювання) → (МО) укусу осі. Як бачимо, метафора тут має багатошарову структуру: одні МО доповнює інші.

Нечастотним виявився слот «Групи тварин» (див. речення (67)), який формує 13,3% від загальної кількості метафор фрейму «Тварини» (див. Додаток Р). До складу слоту «Групи тварин» входять концепти на позначення гурту тварин та ієрархічних відносин у тваринному світі, наприклад:

(67) *Ляшко: Депутатів хочуть залякати і перетворити на стадо баранів* [<http://nau.inet.ua/analytics/103>]. – У наведеному прикладі спостерігається вживання вже мертвого метафоричного образу «стадо баранів», що позначає людей, які сліпо, без роздумів ідуть за ким-небудь [248, с. 636]. У контексті цього речення йдеться про те, що на депутатів чиниться тиск, а це не дозволяє їм висловлювати власні думки, і вони покірно виконують надані вказівки. Зазначена метафора є зневажливою та вкрай негативно конотованою, що пов'язано з аксіологічним значенням лексеми «баран» у переносному сенсі. Метафоричне перенесення відбувається за моделлю «істота → істота»: (ПМ) люди (депутати) → (МО) тварини (барани). Наведений вираз є тригером для головного МО речення: (ПМ) олігархічно власні структури → (МО) пастух, вівчар.

Останнє місце за частотністю належить слоту «Відносини з людиною» (див. речення (68)), що охоплює 6,7% від загальної кількості метафор фрейму «Тварини» (див. Додаток Р). До його складу входять метафори, концепти-донори яких означають використання / експлуатування тварин у побуті (див. речення (68)), а також вказують на взаємодію людини з хижаками, наприклад:

(68) *Кому доїти Україну: соцмережі відреагували на зустріч Волкера і Суркова* [<https://znaj.ua>, 22.08. 2017]. – У прикладі (68) спостерігається вживання стертої метафори. У переносному значенні «доїти» – це «необмежено користуватися чийми-небудь матеріальними засобами; здобувати від кого-небудь матеріальну допомогу» [241, с. 350]. Метафоричність базується на грі вказаного переносного та прямого словникового тлумачень лексеми «доїти» – «надавлуючи на дійки, видушувати молоко з вимені» [241, с. 350]. У цьому реченні метафора має негативні конотації, що моделюються переносним значенням слова «доїти», адже йдеться про отримання учасниками мінських переговорів зиску з ситуації на Донбасі. Завдяки активізації переносного значення дієслова «доїти» відбувається створення двох МО. Перший базується на моделі

«неістота → істота»: (ПрМ) країна → (МО) дояр(ка); другий – на моделі «неістота → істота»: (ПрМ) країна → (МО) тварина (корова).

Фрейм «Рослини» (див. речення (69)), становить 37,5% від загальної кількості фреймів політичної метафори КП «Жива природа» (див. табл. 3.7). Зазначений фрейм відображає давнє архетипове сприйняття світу, що спирається на образи рослини, дерева і його складових (коріння, листя, насіння, квіти тощо.) для характеристики людини і її діяльності. У межах фрейму «Рослини» виокремлено 4 слоти: «Будова рослин», «Види рослин», «Життєвий цикл рослин», «Догляд за рослинами» (див. Додаток Р). До складу фрейму «Рослини» концепти на позначення будови рослин (див. речення (69)), видів рослин (див. речення (70)), життєвого циклу рослин (див. речення (71)), догляду за рослинами (див. речення (72)).

Перше місце за частотністю належить слоту «Будова рослин» (див. речення (69)), що створює 41,7% від загальної кількості метафор фрейму «Рослини» (див. Додаток Р). До його складу входять концепти, що зображують частини рослин (див. речення (69)), зокрема, стовбур, гілки, коріння, листя, насіння, пелюстки тощо, наприклад:

(69) *В Сумах чотири гілки влади зустрілись на міні-футбольному майданчику* [http://futsalua.org, 07.09.2016]. – У наведеному прикладі спостерігається вживання лексеми «гілки» в значенні, яке має метафоричне походження, але вже зафіксовано як словникове, тому в цьому випадку можна говорити тільки про мертву метафору. Свого часу метафоричне переосмислення було здійснено за формулою «неістота → неістота»: (ПМ) підрозділ → (МО) частина рослини.

Друге місце за частотністю посідає слот «Види рослин», який формує 27,8% від загальної кількості метафор фрейму «Рослини» (див. Додаток Р). До його складу входять концепти, що інтерпретують та зображують політичні процеси та явища через призму назв рослин, їх видів, серед яких дерева, кущі, трави, квіти, фрукти та ягоди, овочі, гриби, зелень тощо, наприклад:

(70) *Жінка в політиці: реп'яхи стереотипів* [<http://slovoprosvity.org> 19.11.2009]. – У наведеному прикладі використовується вживання генітивна метафора, де образ «реп'ях» є стертим, але частково оживлюється завдяки лексемі «стереотип». Колюча чіпка головка реп'яха, що має численні колючки, здатна чіплятися до одягу людей, хутра тварин тощо та міцно на них триматися. Відтак, реп'яхи погіршують якість хутра худоби, до того ж їх важко відокремити від одягу та волосся людини. Ця властивість реп'яха стала основою для метафоричного перенесення на загальноприйняті стереотипи, які міцно тримаються у свідомості людей. У контексті наведеного речення йдеться про один із найбільш чіпких гендерних стереотипів щодо розподілу соціальних ролей між чоловіком і жінкою, зокрема про те, що жінкам не місце в політиці. Метафора набула в українській мові негативного відтінку, що базується на взаємодії прямого та переносного значень лексеми «реп'ях» – (1) рослина (2) настирливість, докучливість. Метафоричне переосмислення відбувається за моделлю «неістота → неістота»: (ПМ) стереотип поведінки → (МО) рослина. В цьому випадку ПрМ і МО репрезентовані експліцитно.

Третє місце за частотністю належить слоту «Життєвий цикл рослин», що формує 16,7% від загальної кількості метафор фрейму «Рослини» (див. Додаток Р). Поданий слот містить концепти, що пов'язані з життєвим циклом рослин, зокрема, від моменту проростання до формування перших зелених листків (див. речення (71)), цвітінням, утворенням плодів й насіння та їх відмиранням, наприклад:

(71) *Судова реформа дає перші паростки*. [8-12-2016 <http://www.analytictv.org>]. – У цьому прикладі використовуються лексеми метафоричного походження. У переносному значенні «паросток» – це «ознака, перші вияви того, що щось почало розвиватися» [245, с. 75]. У цьому контексті йдеться про те, що неправосудні рішення, які було прийнято старими корумпованими суддями, скасовано колегією Апеляційного суду. Зазначена метафора є мертвою (переносне значення зафіксоване словником).

Вона є позитивно конотованою. Метафоричне перенесення у свій час відбувалося за моделлю «неістота → неістота»: (ПрМ) результати реформи → (МО) рослина.

Нечастотним виявився слот «Догляд за рослинами», який покриває 13,9% від загальної кількості метафор фрейму «Рослини» (див. Додаток Р). До складу слоту «Догляд за рослинами» входять концепти на позначення дій та зусиль людини, які вона докладає для вирощування рослин, зокрема, з метою подальшого збору врожаю, наприклад:

(72) *Хто дармовими ліками чи навіть пляшкою горілки **виборця** «окучує».* [abodrov.at.ua 2012-05-30]. – У наведеному прикладі спостерігається вживання метафори, яка базується на переносному значенні дієслова «окучувати», що має значення «впливати на кого-небудь, щонебудь, домагаючись потрібного ефекту» [245, с. 416]. Ця метафора ще не виглядає повністю мертвою, оскільки частково активізується завдяки контексту. У цьому випадку йдеться про те, що кандидати в депутати вдаються до всяких підкупів, щоб схилити електорат голосувати за них на виборах. У цьому контексті метафора набуває негативної конотації. Перше метафоричне переосмислення відбувається за моделлю «істота → істота»: (ПрМ) кандидат (в депутати) → (МО) садівник, де тригером метафоричного переосмислення є дієслово «очікувати», що активізує і другу метафоричну трансформацію за моделлю «істота → неістота»: (ПМ) виборець → (МО) рослина, де МО не є вербалізованим, тобто він надається в імплікації.

Більша частина (62,5%) (див. Додаток У) метафор КП «Жива природа» передає негативне значення. Отримані статистичні дані свідчать про те, що позитивно конотована метафора КП «Жива природа» є менш частотною та становить 35,4%. У поодиноких випадках ПМ КП є нейтрально-оцінними.

Спостереження свідчать, що метафори КП «Жива природа» утворюються за такими метафоричними моделями: «неістота → неістота», «неістота → істота», «істота → неістота».

КП «Нежива природа» посідає друге місце за частотністю серед КП субсфери «Природа» (див. Додаток Р). Одиницями цього КП є концепти, що описують політичну реальність у термінах геології та метеорології. До КП «Нежива природа» входять концепти природних багатств нашої планети (див. речення (73)), її надр, водних просторів та стану води (див. речення (74)), а також назви стихійних лих (див. речення (75)), атмосферних явищ, особливості клімату та погодних умов (див. речення (76)) тощо.

Когнітивно-семантичне наповнення КП «Нежива природа» дозволяє розподілити його на два фрейми: «Геологія» (див. речення (73)) та «Метеорологія» (див. речення (76)) (див. Додаток Р).

Фрейм «Геологія» є найбільш частотним і становить 66,7% від загальної кількості фреймів політичних метафор КП «Нежива природа» (див. табл. 3.1). Відповідно до когнітивно-семантичного наповнення фрейму «Геологія», було виокремлено 3 слоти: «Земля», «Вода» та «Стихійні лиха» (див. Додаток Р).

Перше місце за частотністю належить слоту «Земля» (див. речення (73)), який формує 39,1% від загальної кількості метафор фрейму «Геологія» (див. Додаток Р). До його складу входять концепти на позначення різних форм рельєфу (див. речення (73)), ґрунтів та багатств надр землі, корисних копалин, наприклад:

(73) *Новий політичний ландшафт України* [<http://uacrisis.org>, 10 листопада 2014]. – У поданому прикладі спостерігається вживання стертої метафори «політичний ландшафт». Переносне значення лексеми «ландшафт» це співвідношення різних позицій, тощо. Саме розклад політичних сил у країні й представлено в контексті як політичний ландшафт. У тексті статті йдеться про те, що Україна на позачергових виборах обрала новий парламент, у якому суттєво змінилася розстановка політичних сил. Метафора є нейтральною. Метафоричне переосмислення відбувається за моделлю «неістота → неістота»: (ПрМ) політична ситуація → (МО) характер місцевості.

Друге місце за частотністю посідає слот «Вода» (див. речення 74)), що становить 34,8% від загальної кількості метафор фрейму «Геологія» (див. Додаток Р). До його складу входять концепти, що вказують на різні стани води, в тому числі і розгул водної стихії:

(74) *На Італію насувається політичний шторм* [02.12.2016 <http://ukrreporter.com.ua>]. – У цьому прикладі спостерігається вживання метафори, яка ще, на наш погляд, повністю не стерлася. Метафора базується на активізації переносного значення, а саме «бухливі негативні події», «криза». Слово «шторм» акцентує увагу читача на непередбачуваному, грізному характері поведінки природної стихії, що стало передумовою для виникнення метафоричного образу. Образи сильних і бурхливих хвиль, катастрофічної, руйнівної сили, за давніми уявленнями, фатальні для мореплавців, використовуються для номінації відкрито негативних явищ у політичному житті країни. Під «політичним штормом» в Італії автор має на увазі референдум, який сполошив Європу, оскільки може призвести не лише до відставки прем'єр-міністра, а й загрожує стабільності євро, а, отже, може призвести до фінансової кризи в ЄС. Зазначена метафора є негативно конотованою, що продукується значенням лексеми «шторм». У цьому реченні фіксуємо метафоричне переосмислення за формулою «неістота → неістота»: (ПМ) кризова політична ситуація → (МО) природна стихія, шторм.

Найменш частотним виявився слот «Стихійні лиха» (див. речення (75)), що становить 26,1% від загальної кількості метафор фрейму «Геологія» (див. Додаток Р). До його складу входять концепти різноманітних катастроф, з якими людство неодноразово стикалося за всю свою історію існування. Метафори, створені на базі слоту «Стихійні лиха», представляють політичні, економічні, фінансові, соціальні події як непередбачувані та руйнівні. Серед них: виверження вулканів, землетруси, повені, цунамі, смерчі, пожежі тощо, наприклад:

(75) *Тож якщо в парламенті таки вибухне поки приспаний вулкан політичних пристрастей, і ці пристрасті будуть постійно підігріватися*

популістами, – перевибори неминучі. [07 липня 2017, <http://www.pravda.com.ua>]. – У наведеному прикладі є метафора, яку ще можна розглядати як не зовсім стерту. Метафора базується на контекстуальній активізації переносного значення лексеми «вулкан». Сучасні політичні події в країні співвідносяться з діяльністю вулкана. У цьому контексті метафора несе негативну конотацію, адже йдеться про політичне життя в українському парламенті, яке асоціюється з виверженням вулкана, що є непередбачуваним та руйнівним стихійним лихом. Метафоричне уявлення політичної ситуації в країні як виверження вулкана моделює образ агресивної і небезпечної дійсності, що може спіткати країну. Подана метафора стає результатом метафоричного перенесення за моделлю «неістота → неістота»: (ПрМ) ситуація в парламенті → (МО) вулкан.

Фрейм «Метеорологія» посідає друге місце за частотністю від загальної кількості фреймів ПМ КП «Нежива природа» (див. речення (76)), що становить 33,3% КП (див. Додаток Р). До складу цього фрейму входять концепти, що характеризують «атмосферу та її стан, кліматичні, погодні та метеоумови» [94, с. 106] (див. речення (76)), а також сезони. У межах фрейму «Метеорологія» виокремлено 3 слоти: «Атмосфера та метеоумови», «Клімат та погода» і «Пори року» (див. Додаток Р).

Перше місце за частотністю посідає слот «Атмосфера та метеоумови» (див. речення (76)), що становить 43,5% від загальної кількості слотів фрейму «Метеорологія» (див. Додаток Р). До складу слоту «Метеоумови» входить концепти на позначення газової оболонки Землі, вітру, повітря (див. речення (76)), атмосферної вологи, температури повітря, електричних та оптичних явищ в атмосфері, наприклад:

(76) *Зараз на валютному ринку – то штиль, то шторм, а кийські обмінники – наче барометри, показують, яка зараз погода в економіці і в політиці, і що на нас очікує* [15 ноября 2014 <http://www.puls.kiev.ua>]. – У поданому прикладі спостерігається створення поширеного образу економічної ситуації в країні, як погодних умов, що складається завдяки

вживанню метафори та порівняння «київські обмінники – наче барометри». Переносне значення лексеми «шторм» – «надзвичайно сильний вияв чогонебудь» активізується, як і переносне значення слова «шторм» – «затишшя», контекстуально. Метафоричний перенос зі сфери погоди на політичну сферу акцентує увагу на мінливості «політичної погоди», нестійкий характер політичної ситуації, економічної та політичної ситуації в країні, несподівані зміни в політичному житті, а також багато інших негативних явищ у суспільстві асоціюється з погодою, яка здатна різко змінюватися. Метафоричне уявлення політичної, соціальної, економічної ситуації в країні як посилення швидкості повітряних потоків (від штилю до шторму) моделює образ перемінливої дійсності, часом навіть агресивної і небезпечної, що здатна чинити негативний емоційний вплив на реципієнта, викликаючи у нього відчуття нестабільності, тривожності, тому взагалом має негативне забарвлення. Метафоричне переосмислення здійснюється за формулою «неістота → неістота»: (ПрМ) політична економічна ситуація → (МО) мінлива погода.

Друге місце за частотністю посідає слот «Клімат та погода», що становить 34,8% від загальної кількості слотів метафор фрейму «Метеорологія» (див. Додаток Р). Цей слот об'єднує метафори, що будуються на номінації основних характеристик клімату та погодних умов, прогнозі погоди та засобах захисту від непогоди.

Останнє місце за частотністю належить слоту «Пори року» (див. речення (77)), що охоплює 21,7% від загальної кількості метафор фрейму «Метеорологія» (див. Додаток Р). До його складу входять концепти на позначення пір року і назв місяців, наприклад:

(77) *На вулицях Києва розпочалася "політична весна" опозиції* [28 квітня 2012 <https://24tv.ua/>]. – Метафоричне вживання виразу в значенні «зміни на краще» має давню історію. Нагадаємо, наприклад, вислів «Празька весна», що символізує боротьбу за незалежність і розвиток країни, підйом національної самосвідомості громадян Чехословаччини в 1968 році.

Метафора «політична весна» має яскраво виражене позитивне забарвлення, що продукується фоновими і асоціативними знаннями, характеризуючи ситуацію в країні як час політичного та громадського підйому, оновлення та розквіту. Метафоричне переосмислення відбувається за моделлю «неістота → неістота»: (ПрМ) боротьба за незалежність та розвиток країни → (МО) весна.

Отримані дані (Додаток У) свідчать про негативну конотацію більшої частини ПМ КП «Нежива природа», що становить 53,25%. Позитивне значення мають 18,3% цього виду ПМ. Існують поодинокі випадки нейтрально-оцінної ПМ (близько 6,5%).

Метафори КП «Нежива природа» утворюються за метафоричною моделлю «неістота → неістота».

Отже, політична реальність моделюється за аналогією політичного світу зі світом живої та неживої природи. Метафори світу живої природи розподілено на два фрейми – «Тварини» та «Рослини». Метафори фрейму «Тварини» активно залучаються до політичної риторики, відображаючи загалом типові характеристики тваринного світу, якими наділений образ того чи іншого політика: поведки, особливості поведінки, якості тощо. Зооморфні метафоричні образи затребувані для метафоричного представлення політичної дійсності, актуалізації образів агресивних дій, запеклої боротьби, притаманних політичному життю. Метафори фрейму «Рослини» залучаються до політичної риторики, відображаючи специфіку політичного життя, процедури виборів, способи залучення виборців, характер взаємодії політичних партій та виборців, процеси прийняття законів, реформування і міжнародної взаємодії. Метафори світу неживої природи також було розподілено на два фрейми – «Геологія» та «Метеорологія». Метафори фрейму «Геологія» активно залучаються до ПС, відображаючи загалом політичне життя країни, зокрема діяльність у стінах Верховної Ради, а також політичні події за кордоном. Метафори фрейму «Метеорологія» активно залучаються для позначення елементів політичного життя країни, яке

журналісти представляють як мінливе, погано прогнозоване, але в той же час динамічне і таке, що розвивається циклічно.

Переважна частина (57,9%) метафор субсфери «Природа» передає негативне значення. Позитивно конотовані політичні метафори становлять 37,8%. Нейтрально-оцінні ПМ виявлено у 4,3% (див. Додаток АБ).

Найпоширенішими метафоричними моделями ПМ субсфери «Природа» є: «неістота → неістота», «неістота → істота», «істота → неістота».

3.1.2 Особливості репрезентації ПМ в англійській мові. За даними дослідження, субсфера «Природа» / «Nature» є найчастотнішою субсферою в межах ФДПС «Навколишній світ» / «Outer World» та охоплює 42,7% від загальної кількості концептів-донорів метафор цієї поняттєвої сфери (див. Додаток Б). Зазначимо, що в українськомовній ПМ ця субсфера також є найчастотнішою (38,8%) в межах ФДПС «Навколишній світ».

КП «Жива природа» / «Living Nature» посідає перше місце за частотністю серед КП субсфери «Природа» / «Nature» (див. Додаток С), подібно до УПМ, де це КП також займає домінуючу позицію з показником 58,2% (див. Додаток Р).

Фрейм «Тварини» / «Animals» є найбільш частотним і складає 63,5% від загальної кількості фреймів АПМ, що формується завдяки концептам-донорам КП «Жива природа» / «Living Nature» (див. табл. 3.2).

Таблиця 3.2

Когнітивно-семантичний склад субсфери «Природа» («Nature»)

КП	Фрейм	Всього, од.	Всього, %	Разом
«Жива природа» / «Living Nature»	«Тварини» / «Animals»	66	63,5	100%
	«Рослини» / «Plants»	38	36,5	
«Нежива природа» / «Inanimate Nature»	«Геологія» / «Geology»	44	62	100%
	«Метеорологія» / «Meteorology»	27	38	

Зазначимо, що в УПМ цей фрейм є менш частотним і складає 62,5% від загальної кількості фреймів ПМ КП «Жива природа» / «Living nature» (див. табл. 3.1). У межах фрейму «Тварини» / «Animals», подібно до УПМ, виокремлюємо 5 слотів: «Склад світу тварин» / «Animal Species», «Частини тіла тварин» / «Parts of Animal Bodies», «Поведінка та інстинкти» / «Behavior and Instincts», «Групи тварин» / «Groups of Animals», «Відносини з людиною» / «Human-Animal Interaction» (див. Додаток С).

Перше місце за частотністю належить слоту «Склад світу тварин» / «Animal Species» (див. речення (78)), який становить 33,3% від загальної кількості метафор фрейму «Тварини» / «Animals» (див. Додаток С). Частка цього слоту в АПМ є меншою, аніж в українськомовній вибірці, де вона становить 36,7%, наприклад:

(78) *Reuters: Among **political sharks**, Ukrainian pilot Savchenko to be «a small **piranha**».* Ройтерс: Серед **політичних акул** український пілот Савченко є **«маленькою піраньєю»** [June 10, 2016, <https://www.kyivpost.com/>]. – У наведеному прикладі вживається поширена метафора, яка базується на протиставленні двох метафоричних образів стертого «political sharks» та креативного (оригінального) «a small piranha». У контексті цього речення під «political sharks» маються на увазі досвідчені політичні діячі, які по-хижацьки експлуатують інших людей та ресурси своєї посади з корисливою метою. «A small piranha» у метафоричному значенні позначає недосвідченість Н. Савченко як політика, проте натякає на те, що її все ж варто побоюватися більш досвідченим політикам. Ця поширена метафора має негативні конотації, що досягаються за рахунок первинної семантики лексем «shark» та «piranha», інтенціонал яких включає сему «хижак». Метафоричні перенесення відбуваються за моделлю «істота → істота»: 1) (ПМ) політичні діячі → (МО) акули; 2) (ПМ) Н. Савченко → (МО) піранья.

Друге місце за частотністю посідає слот «Частини тіла тварин» / «Parts of Animal Bodies» (див. речення (79)), який налічує 22,7% від загальної

кількості метафор фрейму «Тварини» / «Animals» (див. Додаток С). Порівняно з УПМ цього слоту, частка якого склала 20%, АПМ займає дещо вищу позицію (див. Додаток Т). Зазначимо, що в УПМ слот «Частини тіла тварин» посідає лише третє місце за частотністю серед метафор фрейму «Тварини» / «Animals» (див. Додаток Т). До складу слоту «Частини тіла тварин» / «Parts of Animal Bodies» входять метафори, що спираються на образи різноманітних частин тіла тварин, що тим чи іншим чином асоціюються з політичним життям країни, наприклад:

(79) *How a Greek Port Became a **Chinese «Dragon Head»***. Як грецький порт став **китайською «головою дракона»** [April 25, 2016, <https://thediplomat.com>]. – У цьому прикладі завдяки дієслову «to become» спостерігається вживання метаморфози. Але водночас формується і МО, верболізований як «Dragon Head». Як відомо, дракон у китайців виступає символом завзятості та успіху, відтак Пірейський порт, про який йдеться в тексті статті, має надзвичайно вагоме значення в регіоні, зокрема для китайців, які, користуючись грецькою кризою Єврозони, вклали свої інвестиції в розбудову Пірейського порту, що дає змогу реалізувати китайську стратегію подолання прірви між Європою та Євразією. Метафора має позитивні конотації. Метафоричне переосмислення здійснюється за формулою «неістота → неістота»: (ПМ) Пірейський порт → (МО) голова дракона.

Третє місце за частотністю належить слоту «Поведінка та інстинкти» / «Behavior and Instincts» (див. речення (80)), що охоплює 18,2% від загальної кількості метафор фрейму «Тварини» / «Animals» (див. Додаток С). Відтак, частка цього слоту в АПМ є меншою, аніж в українськомовній вибірці, де вона сягає 23,3%, а вказаний слот посідає друге місце за частотністю серед метафор фрейму «Тварини» (див. Додаток Т), наприклад:

(80) ***Reality bites Trump. Реальність кусає Трампа*** [November 9, 2017, <https://edition.cnn.com>]. – У поданому прикладі на метафоричному образі будується заголовок статті. Метафора є наслідком гри прямого та

переносного значень лексеми «bite» – 1) кусати 2) завдати болю, образити. «use the teeth to cut into something» [260]. Завдяки прямому значенню – саме цей образ виникає в першу чергу, – реальність тут уподібнюється собаці, а тригером метафори виступає дієслово «to bite». Метафора має негативну конотацію, яка продукується асоціацією з тим болем, який завдає укус тварини, але перетворюється на біль моральний. Метафоричне переосмислення відбувається за моделлю «неістота → істота»: (ПрМ) жорстока реальність → (МО) собака або інша тварина (істота), яка наносить укуси. МО репрезентовано в імплікації.

Нечастотним виявився слот «Групи тварин» / «Groups of Animals» (див. речення (81)), який охоплює 15,2% від загальної кількості АПМ фрейму «Тварини» / «Animals» (див. Додаток С). При цьому частка цього слоту в англійській ПМ є дещо більшою, аніж в українськомовній вибірці, де вона сягає 13,3% (див. Додаток Т), наприклад:

(81) *Blindly following the political flock. Сліпо слідуючи за політичною зграєю* [<https://www.dailymerald.com>, November 26, 2002]. – Хоча метафоричне значення лексеми «flock» вже зафіксовано словниками, ця мертва метафора частково оживлюється завдяки контексту, зокрема дикриктору «blindly», та грі первинного та вторинного значень. У цьому випадку профілюється значення «сліпо слідувати політичним настроям більшості громадян, не маючи власної думки». Ця мертва метафора передає негативні конотації, що моделюються контекстуально. Метафоричне переосмислення відбувається за моделлю «істота → істота»: (ПрМ) люди, громади → (МО) стадо, стая.

Останнє місце за частотністю належить слоту «Відносини з людиною» / «Human-Animal interaction» (див. речення (82)), що формує 10,6% від загальної кількості метафор фрейму «Тварини» / «Animals» (див. Додаток С). При цьому частка цього слоту в англійській ПМ є більшою, аніж в українськомовній вибірці, де вона сягає 6,7% (див. Додаток Т). На цьому

слоті будуються метафори, що зображують годування тварин, а також взаємодію людини і тварини, наприклад:

(82) *How sanctions are feeding Putin's kleptomania. Як санкції підживлюють путінську клептоманію* [Sep 17, 2014, <https://ipolitics.ca/>]. – Метафора базується на грі прямого значення лексеми «feed» (годувати) та переносного (підживлювати, питати, поповнювати) та «порушенню» важливості іменника «sanctions», яке за нормою семантичного узгодження не може виконувати роль актанта. У цьому фрагменті йдеться про те, що домашній арешт Володимира Євтушенкова, одного з найбагатших людей Росії, є частиною спроби націоналізувати його нафтовий бізнес. Цей крок показує, як західна стратегія ізоляції Росії у відповідь на її зовнішню агресію проти України приносить користь близькому колу друзів президента Володимира Путіна, які відчують, що можуть захопити будь-що в Росії, незважаючи на свою репутацію. Метафора є негативно конотованою, тому що у поданому контексті вона асоціюється з рекетом та підступною політикою. Метафоричний перенос відбувається за моделлю «неістота → істота»: 1) (ПМ) санкції → (МО) годувальник, де МО присутній в імплікації; 2) «неістота → істота»: 1) (ПМ) клептоманія → (МО) тварина, яку годують, з МО в імплікації. Тригером цих МО є дієслово «to feed».

Фрейм «Рослини» / «Plants» (див. речення (83)), охоплює 36,5% від загальної кількості англійськомовної політичної метафори КП «Жива природа» / «Living Nature» (див. табл. 3.2). Зіставлення засвідчує, що в англійській мові ПМ цього фрейму є менш частотною, ніж в українськомовній ПМ (37,5%), де фрейм «Рослини» також посідає друге місце за частотністю серед фреймів КП «Жива природа» (див. табл. 3.1). У межах фрейму «Рослини» / «Plants» виокремлено 3 слоти: «Види рослин» / «Types of Plants», «Будова рослин» / «Parts of Plants», «Життєвий цикл рослин» / «Plants Life Cycle», на відміну від УПМ, де також було виокремлено додатковий слот «Догляд за рослинами» (див. Додаток Т).

Перше місце за частотністю належить слоту «Види рослин» / «Types of Plants» (див. речення (83)), який охоплює 47,4% від загальної кількості метафор фрейму «Рослини» / «Plants» (див. Додаток С). Відтак, частка цього слоту в англійській ПМ є більшою, аніж в українськомовній вибірці, де вона сягає 27,8%, а слот «Види рослин» є лише другим за частотністю серед метафор фрейму «Рослини», наприклад:

(83) *Craig Kelly, who chairs backbench committee on environment and energy, says he thinks **Paris agreement is «cactus»**. Крейг Келлі, голова комітету з питань навколишнього середовища та енергетики, вважає, що **Паризька угода є «кактусом»*** [29 Mar 2017, <https://www.theguardian.com>]. – У цьому прикладі використовується метафора, що досі не втратила своєї оригінальності «Paris agreement is «cactus», яка ґрунтується на грі прямого та переносного значень. Метафоричне значення лексеми «cactus» походить з австралійського сленгу, де вона позначає щось померле, даремне або зламане [260]. Із контексту цієї статті випливає, що Паризькі угоди «померли», тобто вже не є актуальними. Метафора несе негативне семантичне навантаження. Образне переосмислення відбувається за моделлю «неістота → неістота»: (ПрМ) угода → (МО) рослина. Обидва члени конфігурації подаються в експлікації.

Друге місце за частотністю посідає слот «Будова рослин» / «Parts of Plants» (див. речення (84)), що охоплює 34,2% від загальної кількості АПМ фрейму «Рослини» / «Plants» (див. Додаток С). У порівнянні з українськомовною вибіркою виходить, що частка цього слоту в АПМ є меншою (пор.: 34,2% АПМ < 41,7% УПМ) (див. Додаток Т), наприклад:

(84) ***Sensitive political petals beware. Остерігайтеся чутливих політичних пелюстків*** [May 30, 2016, <https://www.theaustralian.com.au/>]. – У цьому фрагменті спостерігається використання оригінальної (креативної) метафори, коли політичні реалії несподівано асоціюються з пелюстками. У статті йдеться про Комітет з питань злочинності та корупції в Квінсленді, завданням якого є боротьба з корупцією у державному секторі. Але цей

комітет витрачає ресурси платників податків на розслідування витоків до засобів масової інформації, що створює загрозу свободі слова. А свобода слова в будь-якій країні асоціюється з чимось дуже вразливим та крихким, що накладає на неї образ надмірно ніжних пелюсток у політичному ландшафті, з якими треба бути дуже обережними. Метафора є особливо виразною, завдяки різкому контрасту між жорстокою та брудною політикою і невинними пелюстками. Метафоричний перенос відбувається за моделлю «неістота → неістота»: (ПМ) свобода слова → (МО) пелюстки.

Найменш частотним виявився слот «Життєвий цикл рослин» / «Plants Life Cycle», що формує 18,4% від загальної кількості метафор фрейму «Рослини» / «Plants» (див. Додаток С). При цьому частка цього слоту в англійській ПМ є більшою, аніж в українськомовній вибірці, де вона сягає 16,7% (див. Додаток Т).

Фреймово-слотовий поділ АПМ цього КП збігається з поділом тотожного КП українськомовної вибірки, проте, загалом у відсотковому відношенні АПМ, що будуються на елементах КП «Жива природа» / «Living Nature», випереджають УПМ відповідного КП «Жива природа» (пор.: 59,4% АПМ < 58,2% УПМ).

Більша частина (64,4%) (див. Додаток У) метафор КП «Жива природа» / «Living Nature» передає негативне значення, як і в УПМ, де показник негативно конотованої метафори є дещо вищим (62,5%). Позитивно конотовані АПМ, сягають 30,8% від загальної кількості метафор КП «Жива природа» / «Living Nature» (пор.: 31% в УПМ). У поодиноких (4,8%) випадках АПМ цього КП також передають нейтральну оцінку (пор.: 3,3% в УПМ).

Отримані результати свідчать про те, що метафори концепту «Жива природа» / «Living Nature» утворюються за такими метафоричними моделями: «неістота → неістота», «неістота → істота» та «істота → істота».

КП «Нежива природа» / «Inanimate Nature» посідає друге місце за частотністю концептів-донорів серед концептів субсфери «Природа» /

«Nature» (див. Додаток С), на відміну від УПМ, де це КП також посідає друге місце за частотністю, проте з дещо вищим показником (див. Додаток Р) (пор.: 41,8% УПМ > 40,6% АПМ). Поділ на фрейми КП «Нежива природа» / «Inanimate Nature» повністю збігається з поділом на фрейми відповідного КП української мови (див. Додаток Р), що також дозволяє розподілити його на два фрейми: «Геологія» / «Geology» (див. речення (85)) та «Метеорологія» / «Meteorology» (див. речення (87)) (див. Додаток С).

Фрейм «Геологія» / «Geology» є найбільш частотним і становить 62% від загальної кількості фреймів політичної метафори КП «Нежива природа» / «Inanimate Nature» (див. табл. 3.2). Зазначимо, що в УПМ цей фрейм є більш частотним і становить 66,7% від загальної кількості фреймів політичної метафори КП «Нежива природа» (див. табл. 3.1). До його складу входять концепти, що зображують різні форми рельєфу, ґрунти, надра землі, корисні копалини, водні простори та стихійні лиха (див. речення (85)). Відповідно до семантичного наповнення фрейму «Геологія» / «Geology», тотожно до УПМ, було виокремлено 3 слоти: «Стихійні лиха» / «Natural Disasters», «Земля» / «Earth» та «Вода» / «Water» (див. Додаток С).

Перше місце за частотністю належить слоту «Стихійні лиха» / «Natural Disasters» (див. речення (85)), що охоплює 43,2% від загальної кількості метафор фрейму «Геологія» / «Geology» (див. Додаток С). Частка цього слоту в англійській ПМ є значно більшою, аніж в українськомовній вибірці, де вона сягає лише 26,1%, а сам слот посідає третє місце за частотністю серед метафор фрейму «Геологія» (див. Додаток Т). Метафори цього слоту зображують непередбачувані та руйнівні політичні, економічні, фінансові та соціальні події у світі, наприклад:

(85) *So long, 2016: the year of the **political earthquake**. Так довго, 2016: рік політичного землетрусу* [Sat 24 Dec 2016 , <https://www.theguardian.com/>]. – У поданому прикладі спостерігається вживання мертвої метафори «political earthquake». Метафоричний сенс базується на прямому та переносному значеннях лексеми «earthquake»: порівн.: 1) землетрус – «a shaking of the

ground caused by movement of the Earth's crust» [256] та 2) потрясіння – «a great upheaval» [260]. Стерта метафора «political earthquake» виникла для опису великих потрясінь та переворотів у світі політики. У тексті статті йдеться про те, що 2016 рік став роком великих політичних потрясінь: Brexit, вибори в США, зростання терористичної загрози, міграційна криза в Європі, війна в Сирії тощо. Метафора є негативно конотованою. Метафоричне перенесення відбувається за моделлю «неістота → неістота»: (ПрМ) світова криза → (МО) землетрус.

Друге місце за частотністю посідає слот «Земля», який лежить в основі 34,1% від загальної кількості метафор фрейму «Геологія» / «Geology» (див. Додаток С). При цьому частка цього слоту в англійській ПМ є меншою, ніж в українськомовній вибірці, де вона сягає 39,1%, а сам слот є найчастотнішим (див. Додаток Т).

Найменш частотним виявився слот «Вода» (див. речення (86)), що є основою створення МО в 22,7% від загальної кількості метафор фрейму «Геологія» / «Geology» (див. Додаток С). Порівняно з українськомовною ПМ цього слоту, частка якої охоплює 34,8% від загальної кількості метафор фрейму «Геологія» / «Geology», можна зауважити значно меншу його частотність у межах англійськомовної політичної концептосфери, наприклад:

(86) *Trump in Political Maelstrom Over Moore Senate Candidacy*. *Трамн у політичному стихійному лиху через кандидатуру Мура в сенат* [<https://www.voanews.com/>, November 15, 2017]. – У цьому прикладі спостерігається вживання колокації метафоричного походження, яка вже втратила якість стилістичного прийому і перетворилася в одне з найвиразніших кліше політичних текстів, про що свідчить, наприклад, словникова стаття, де це значення внесено як перше, а вихідне значення займає третю позицію. Метафоричне значення моделюється прямим і переносним значеннями лексеми «maelstorm»: 1) a confusing situation, full of events or string emotions that are difficult to understand or deal with; 2) dust or water that moves very quickly in circles; 3) a violent storm. У контексті

поданого речення йдеться про те, що Президент США Дональд Трамп стоїть перед політичною дилемою у взаєминах з кандидатом від Республіканської партії до Сенату США від штату Алабама Роем Муром, якого було звинувачено в сексуальних домаганнях. Метафора передає негативні конотації, що моделюються семантичним значенням лексеми «maelstrom». В основу образної ознаки поданої метафори покладено метафоричне перенесення за формулою «неістота → неістота»: (ПрМ) аморальна поведінка політиків → (МО) стихійне лихо.

Фрейм «Метеорологія» / «Meteorology» посідає друге місце за частотністю від загальної кількості фреймів, які формують МО політичної метафори КП «Нежива природа» / «Inanimate Nature», що становить 38% КП (див. табл. 3.2). Зауважимо, що в УПМ цей фрейм є менш частотним і охоплює 33,3% від загальної кількості політичних метафор КП «Нежива природа» (див. Додаток Т). У межах фрейму «Метеорологія», подібно до УПМ, виокремлено 3 слоти: «Атмосфера та метеоумови» / «Atmosphere and Meteorological Conditions», «Клімат та погода» / «Climate and Weather» та «Пори року» / «Seasons» (див. Додаток Т).

Перше місце за частотністю посідає слот «Атмосфера та метеоумови» / «Atmosphere and Meteorological Conditions» (див. речення (87)), що формує 37% від загальної кількості метафор фрейму «Метеорологія» / «Meteorology» (див. Додаток С). Порівняно з українськомовною ПМ цього слоту, частка якої сягає 43,5% від загальної кількості метафор фрейму «Метеорологія», можна зауважити значно меншу його частотність у межах англійськомовної політичної концептосфери, наприклад:

(87) *UP caught in political heat wave* . *УП потрапив у політичну спеку* [<http://www.asianage.com> Jul 18, 2016]. – Метафора базується на грі прямого та переносного словникового значень лексикалізованого словосполучення «спека» — «heat wave» та його переносного значення — «обурення», «збентеження». У цьому контексті йдеться про загострення пристрастей навколо особистості новопризначеного голови індійської партії Uttar Pradesh

Раджа Баббара. У цьому реченні під «political heat wave» мається на увазі підступність політичних опонентів Баббара, які поширюють проти нього плітки. Метафора передає негативні конотації. Метафоричне переосмислення відбувається за моделлю «неістота → неістота»: (ПМ) політичні заворушення → (МО) спека.

Друге місце за частотністю посідає слот «Клімат та погода» / «Climate and Weather» (див. речення (88)), що бере участь у 33,3% від загальної кількості метафор фрейму «Метеорологія» / «Meteorology» (див. Додаток С). Цей показник є дещо нижчим, аніж відсотковий показник УПМ слоту «Клімат та погода», що становить 34,8%, наприклад:

(88) *Russia's relations with its neighbours become increasingly chilly. Відносини Росії з сусідами стають дедалі прохолоднішими* [september 3, 2013 <https://www.ft.com>]. – Метафора тут втратила свою якість стилістичного прийому, оскільки переносне значення лексеми «chilly» вже зафіксоване як одне із самостійних значень у словниках «chilly» – 1) chilly cold enough to make you feel uncomfortable 2) unfriendly [259]. У статті йдеться про недружні та напружені стосунки між РФ та країнами, з якими вона межує. Кліше «chilly relations» несе негативну конотацію, що продукується інтенсіоналом лексеми «chilly» – cold (хододний, неприємний) та посилюється за допомогою інтенсифікатора «increasingly». Метафоричне переосмислення в свій час було здійснено за формулою «неістота → неістота»: (ПрМ) міжнародні стосунки → (МО) холод (холодна погода).

Останнє місце за частотністю належить слоту «Пори року» / «Seasons» (див. речення (89)), що становить 29,7% від загальної кількості метафор фрейму «Meteorology» (див. Додаток С) (пор. УПМ слоту «Пори року» – 21,7%), наприклад:

(89) *Russia's political winter leaves Syria's spring on ice. Російська політична зима залишає сирійську весну на льоду* [<http://www.ispionline.it>]. – У поданому прикладі поширеної метафори спостерігається вживання двох стертих метафоричних образів вказаного фрейму: «Russia's political winter»

та «Syria's spring». Метафоричний сенс базується на грі прямих та переносних значень лексем «spring» та «winter», де «spring» асоціюється з «надіями на покращення», а «winter» – з депресією, безнадією. У цьому контексті «Russia's political winter» позначає занепад Росії як результат посилення її авторитаризму та агресивної позиції на міжнародній арені, зокрема йдеться про нехтування гуманітарною кризою в Сирії, сприяння кровопролиттю задля досягнення власних політичних цілей, підтримку режиму Башара Асада тощо. Вираз «Syria's spring» позначає посилення протестних настроїв у Сирії та громадянську війну на її теренах, що в майбутньому має привести країну до розквіту, розвитку та перемоги демократії. Поширена метафора базується на протистоянні позитивного та негативного образів. Метафоричні переноси будуються за моделлю «неістота → неістота»: 1) (ПрМ) політика (Росії) → (МО) зима; 2) (ПрМ) політика (Сирії) → (МО) весна. Хоча вказані образи є сталими, але саме структура поширення оживлює ці політичні кліше.

Відтак, фреймово-слотовий розподіл АПМ цього КП відрізняється від тотожного КП українськомовної вибірки, проте, загалом, у відсотковому відношенні КП «Нежива природа» / «Inanimate Nature» поступається УПМ КП «Нежива природа» (пор.: 40,6% АПМ < 41,8% УПМ).

Отримані дані свідчать про переважно негативну конотацію ПМ КП «Нежива природа» / «Inanimate Nature», яка складає 77,5% (пор.: 53,25% в УПМ) (див. Додаток У). Позитивно конотована ПМ, сягає 18,3% від загальної кількості метафор КП «Нежива природа» / «Inanimate Nature» (пор.: 40,25% в УПМ) (див. Додаток У). У поодиноких випадках (близько 4,2%) ПМ цього КП також передають нейтральну оцінку (пор.: 6,5% в УПМ) (див. Додаток У).

Зазначимо, що метафорам КП «Нежива природа» / «Inanimate Nature» властива метафорична модель: «неістота → неістота».

Отже, джерелами метафоричної експансії слугують поняттєві сфери «Тваринний світ», «Світ рослин», «Геологія» та «Метеорологія», об'єднані в

межах цієї роботи у відповідні фрейми, тобто людина моделює політичну реальність, проводячи аналогію зі світом живої та неживої природи, а усвідомлення соціальних та політичних реалій відбувається за допомогою концептуалізації світу природи, який оточує людину.

Переважна частина (71%) метафор субсфери «Природа» / «Nature» передає негативне значення. Позитивно конотовані ПМ становлять 24,6%. Нейтрально-оцінні ПМ виявлено у 4,4% (див. Додаток АБ).

У межах субсфери «Природа» / «Nature» продуктивними є такі метафоричні моделі: «неістота → неістота», «істота → неістота» та «істота → істота».

3.2 Субсфера «Універсум» / «Universum»

3.2.1 Особливості репрезентації ПМ в українській мові. За даними дослідження, субсфера «Універсум» є другою за частотністю субсферою в межах ФДПС «Навколишній світ» та становить 37,7% від загальної кількості метафор цієї поняттєвої сфери (див. Додаток Б).

До субсфери «Універсум» входять ПМ на позначення об'єктів та характеристик простору та руху (див. речення (90)), переміщення у просторі, сприймання кольору, звуку (див. речення (96)) та запаху (див. речення (97)), уподібнюючи об'єктивну просторову реальність об'єктам та суб'єктам політичних процесів. Субсфера «Універсум» складається з двох концептів: «Простір та рух» і «Сприймання навколишньої дійсності» (див. Додаток Ф).

КП «Простір та рух» посідає перше місце за частотністю серед КП субсфери «Універсум» (див. Додаток Ф). У межах цього КП поєднуються концепти на позначення видів простору (див. речення (90)), а також універсальні просторові поняття номінації, що «притаманні різним видам простору та переміщення в просторі» [97, с. 79].

Когнітивно-семантичне наповнення КП «Простір та рух» дозволяє розподілити його на два фрейми: «Види простору» та «Переміщення в просторі» (див. Додаток Ф).

Фрейм «Види простору» є найбільш частотним і складає 60% від загальної кількості фреймів політичної метафори КП «Простір та рух» (див. табл. 3.3).

Таблиця 3.3

Когнітивно-семантичний склад субсфери «Універсум»

КП	Фрейм	Всього, од.	Всього, %	Разом
«Простір та рух»	«Види простору»	60	60	100%
	«Переміщення в просторі»	40	40	
«Сприймання навколишньої дійсності»	«Колір»	26	43,3	100%
	«Звук»	20	33,3	
	«Запах»	14	23,4	

У межах фрейму «Види простору» виокремлено 4 слоти: «Небесний та повітряний простір», «Космічний простір», «Водний простір», «Універсальні просторові характеристики» (див. Додаток Ф). До його складу входять концепти на позначення об'єктів космічного (див. речення (91)), небесного та повітряного (див. речення (90)), водного простору (див. речення (92)), а також універсальні просторові уявлення (див. речення (93)).

Перше місце за частотністю належить слоту «Небесний та повітряний простір» (див. речення (90)), який охоплює 33,3% від загальної кількості метафор фрейму «Види простору» (див. Додаток Ф). Він допомагає створювати образи «різних метафорично переосмислених образів небесного та повітряного простору» [97, с. 80] (див. речення (90)), наприклад:

(90) *Фицук на "сьомому небі": Більше 10 млн. грн. додатково виділять на медичну галузь краю* [<http://bukinfo.com.ua/>, 4 Липня 2017]. – У наведеному прикладі спостерігається вживання мертвої метафори, яка базується на «перебувати на «сьомому небі»». У метафоричному сенсі людина, про яку

кажуть, що вона перебуває на «сьомому небі», є дуже задоволеною чимось або безмежно щасливою» [244, с. 249]. Ця просторова метафора уподібнює стан блаженства з перебуванням на небі, у раю. Саме це семантичне наповнення моделює позитивну конотацію метафори. У цьому реченні фіксуємо метафоричне переосмислення за моделлю «неістота → істота»: (ПрМ) блаженство, радість → (МО) небесна сфера, рай.

Друге місце за частотністю посідає слот «Космічний простір» (див. речення (91), що формує 28,3% від загальної кількості метафор фрейму «Види простору» (див. Додаток Ф). До його складу входять метафори, що базуються на донорських концептах космосу, космічних об'єктів та небесних тіл, наприклад:

(91) *За три роки влада так і не пояснила, звідки беруться «космічні» тарифи*, – Добродомов [Лют 17, 2017 <http://nkontrol.org.ua/>]. – У наведеному прикладі спостерігається вживання мертвої метафори «космічні тарифи», але досить експресивного виразу. У переносному значенні «космічний» – це «дуже високий, великий» [243, с. 306]. У цьому контексті йдеться про занадто високі тарифи на комунальні послуги, що змушують людей віддавати більшу частину свого заробітку на їх сплату. Зазначена метафора є негативно конотованою, що моделюється переносним значенням лексеми «космічний» стосовно тарифів. Метафоричний перенос відбувається за моделлю «неістота → істота»: (ПрМ) великі економічні показники → (МО) космічний простір.

Третє місце за частотністю посідає слот «Водний простір», який лежить в основі 21,7% від загальної кількості метафор фрейму «Види простору» (див. Додаток Ф). До складу слоту «Водний простір» входять образи природних та штучних водойм, що тим чи іншим чином асоціюються з політичним життям країни, наприклад:

(92) *Омелян: В «Укрзалізниці» не вичерпуються корупційні потоки* [25.01, <http://glavcom.ua/>]. – У цьому прикладі спостерігається вживання мертвого метафоричного виразу «корупційні потоки». Метафоричне

значення словосполучення «корупційні потоки» будується на переносному сенсі лексеми «потік» – «безперервний рух, надходження великої кількості чого-небудь» [246, с. 409]. Під «корупційними потоками» маються на увазі нелегальні фінансові потоки, метою яких є привласнення коштів та виведення їх у офшори. Зазначена метафора є негативно конотованою, що моделюються значенням лексеми «корупція». Подана метафора стає результатом метафоричного перенесення за моделлю «неістота → неістота»: (ПрМ) корупційна → (МО) течія.

Нечастотним виявився слот «Універсальні просторові характеристики» (див. речення (93)), який охоплює 16,7% від загальної кількості метафор фрейму «Види простору» (див. Додаток Ф). До складу слоту «Універсальні просторові характеристики» входять концепти, які містять у своєму складі просторові уявлення, що можуть бути властиві одному або декільком видам простору (див. речення (93)), наприклад:

(93) *Шлях в безодню: як МВФ перетворює Україну в банкрута* [<http://donbass.ua/>, 11.09.2017]. – У наведеному прикладі спостерігається вживання метафоричного виразу «шлях в безодню». У контексті наведеного речення йдеться про те, що кредитування МВФ доведене Україну до дуже важкого економічного стану та неминучої загибелі фінансової системи країни. До метафори закладено негативні конотації, що продукуються значенням лексеми «безодня». Метафоричне переосмислення відбувається за моделлю «неістота → неістота»: (ПрМ) економічна криза → (МО) прірва, безодня.

Фрейм «Переміщення в просторі» становить 40% від загальної кількості фреймів ПМ КП «Простір та рух» (див. табл. 3.3). У межах фрейму «Переміщення в просторі» виокремлено 3 слоти: «Способи та інтенсивність переміщення», «Спрямованість та орієнтація руху» і «Характер руху». Зазначений фрейм відображає метафори, що позначають способи та інтенсивність переміщення у просторі, спрямованість (див. речення (94)) та характер переміщення.

Перше місце за частотністю належить слоту «Способи та інтенсивність переміщення», що становить 42,5% від загальної кількості слотів метафор фрейму «Переміщення в просторі» (див. Додаток Ф). До його складу входять метафори, що зображують різноманітні способи та інтенсивність переміщення в просторі, а також середовище цього переміщення.

Друге місце за частотністю посідає слот «Спрямованість руху» (див. речення (94)), що організує 32,5% від загальної кількості метафор фрейму «Переміщення в просторі» (див. Додаток Ф). До його складу входять метафори, що характеризують рух за його спрямованістю, наприклад:

(94) *Реформа поліції крокує вперед!* [<http://blogs.pravda.com.ua/> 21 вересня 2017]. – У наведеному прикладі спостерігається вживання стертої метафори «реформа крокує вперед». У цьому контексті мається на увазі прогрес у проведенні реформи поліції в Україні. Метафора набуває позитивної конотації, що продукується змістовим наповненням статті. У цьому прикладі фіксується метафоричне переосмислення за формулою «неістота → істота»: (ПрМ) політичні зміни → (МО) людина, де тригером є дієслово «крокувати».

Останнє місце за частотністю належить слоту «Характер руху», що профілює 25% від загальної кількості метафор фрейму «Переміщення в просторі» (див. Додаток Ф). До його складу входять концепти на позначення характеру руху.

Більша частина (65%) (див. Додаток III) метафор КП «Простір та рух» передає негативне значення (див. речення (91)). Отримані дані (Додаток III), свідчать про те, що позитивно конотовані ПМ складають 25% від загальної кількості метафор КП «Простір та рух». У поодиноких випадках (10%) ПМ цього КП є нейтрально-оцінними.

Метафоричне переосмислення в межах КП «Простір та рух» більш за все відбувається за такими метафоричними моделями: «неістота → неістота» та «неістота → істота».

КП «Сприймання навколишньої дійсності» посідає друге місце за частотністю серед КП субсфери «Універсум» (див. табл. 3.3) та складається з концептів, що характеризують політичну реальність, та будуються на сприйнятті кольору, звуку та запаху. До КП «Сприймання простору» входять концепти на позначення кольорових та звукових (див. речення (96)) характеристик простору, а також концепти на позначення запаху (див. речення (97)).

Когнітивно-семантичне наповнення КП «Сприймання навколишньої дійсності» дозволяє розподілити його на три фрейми: «Колір», «Звук» (див. речення (96) та «Запах» (див. речення (97)) (див. Додаток Ф).

Фрейм «Колір» є найбільш частотним і складає 43,3% від загальної кількості фреймів політичної метафори КП «Сприймання навколишньої дійсності» (див. табл. 3.3). «Зазначений фрейм відображає сприйняття людиною кольору, що переноситься на сферу політичного життя» [97, с. 81]. У межах фрейму «Колір» виокремлено 2 слоти: «Хроматичні кольори» та «Ахроматичні кольори» (див. Додаток Ф).

Перше місце за частотністю належить слоту «Хроматичні кольори», який профілює 57,7% від загальної кількості метафор фрейму «Колір» (див. Додаток Ф). Метафори цього слоту будуються на уяві про три основні та похідні кольори, які є результатом змішування основних кольорів.

Друге місце за частотністю посідає слот «Ахроматичні кольори», що становить 42,3% від загальної кількості слотів метафор фрейму «Колір» (див. Додаток Ф). Поданий слот містить у своєму складі концепти на позначення ахроматичних кольорів, що відсутні у спектрі. До ахроматичних належать білий і чорний, а також усі сірі кольори, які отримують за допомогою змішання білого і чорного кольорів у різних пропорціях, але ці якості не дуже важливі для створення кольорових метафор, наприклад:

(95) *Оприлюднено фрагменти "чорної бухгалтерії" Партії регіонів: за 6 місяців 2012 року на політичну корупцію витрачено \$ 66 млн.* [31.05.16, <https://ua.censor.net.ua/>]. – У цьому прикладі спостерігається вживання мертвого

метафоричного виразу «чорна бухгалтерія». В переносному значенні лексема «чорний» це «неофіційний» та «незаконний». Під «чорна бухгалтерія» тлумачиться як фінансово-економічні процеси і облікові заходи, реалізовані підприємством потай від держави. Метою використання «чорної» бухгалтерії є приховування доходів від оподаткування. До метафоричного словосполучення «чорна бухгалтерія» закладено негативну конотацію, що моделюється його значенням. Метафоричне переосмислення відбувається за моделлю «неістота → неістота»: (ПрМ) незаконні фінансові оборудки → (МО) чорний колір.

Фрейм «Звук» (див. речення (96)), становить 33,3% від загальної кількості фреймів ПМ КП «Сприймання навколишньої дійсності» (див. табл. 3.3). Зазначений фрейм відображає сприйняття людиною звуків, образ чого переноситься на сферу політичного життя. У межах фрейму «Звук» виокремлено 2 слоти: «Види звуку» (див. речення (96)) та «Інтенсивність звуку».

Перше місце за частотністю належить слоту «Види звуку» (див. речення (96)), що бере участь у створенні 43,5% від загальної кількості метафор фрейму «Звук» (див. Додаток Ф). До його складу входять концепти-донори на позначення різних видів звуку (див. речення (96)), наприклад:

(96) *Обсяг контрабанди через лінію розмежування перебільшений, це політичний шум*, - Черниш [14.02.17, <https://ua.censor.net.ua>]. – У поданому прикладі спостерігається вживання стертої метафори «політичний шум». Метафоричне значення лексеми «шум» будується на грі прямого значення – «безладне звучання багатьох голосів; гомін, галас» та переносного значення – «розмови, пересуди, жваві обговорення, викликані підвищеною цікавістю до кого-, чого-небудь» [250, с. 561]. Метафора акцентує увагу на тому, що обсяг контрабанди через лінію розмежування є перебільшеним, а, отже, розмови про це є лише неаргументованим «політичним шумом». Метафора набула в українській мові негативного відтінку, що базується на активізації негативної

семи лексеми «шум». Метафоричний перенос відбувається за моделлю «неістота → неістота»: (ПМ) плітки → (МО) шум.

Друге місце за частотністю посідає слот «Інтенсивність звуку», який охоплює 34,8% від загальної кількості метафор фрейму «Звук» (див. Додаток Ф). Він складається з концептів, що показують політичні процеси та явища через призму інтенсивності звуку.

Фрейм «Запах» займає останнє місце за частотністю від загальної кількості фреймів ПМ КП «Сприймання навколишньої дійсності», що становить 23,4% відповідно КП (див. табл. 3.3). До складу цього фрейму входять концепти-донори, що «вказують на приємні та неприємні запахи та аромати» [97, с. 82]. У межах фрейму «Запах» виокремлено 2 слоти: «Приємний запах» та «Неприємний запах» (див. Додаток Ф).

Перше місце за частотністю займає слот «Неприємний запах» (див. речення (97)), що є основою для 64,3% від загальної кількості метафор фрейму «Запах» (див. Додаток Ф). До складу слоту «Неприємний запах» входять концепти, які вказують на неприємний запах (див. речення (97)), наприклад:

(97) *Тернопільське сміття смердить політикою* [<https://te.20minut.ua/>, 17 жовтня 2008]. – У поданому прикладі спостерігається вживання оригінальної метафори, яка актуалізується завдяки грі прямого значення лексеми «смердіти» – «мати, виділяти неприємний запах, погано пахнути» і її переносного значення – «нагадувати когось, щось, виявляти ознаки, властивості кого-, чого-небудь; відгонити» [248, с. 397]. У поданому контексті йдеться про те, що стихійні сміттєзвалища виникли через бездіяльність чиновників міськради. Метафора має негативний відтінок, що спирається на пейоративне значення дієслова-тригера метафори. Фіксуємо метафоричне переосмислення за формулою «неістота → неістота»: (ПрМ) політичне середовище → (МО) смердючий смітник.

Друге місце за частотністю належить слоту «Приємний запах», що становить 34,8% від загальної кількості слотів метафор фрейму «Запах» (див.

Додаток Ф). До його складу входять концепти на позначення приємного запаху, наприклад:

(98) *В БЮТ відчули **аромат позачергових виборів** та вирішили створити коаліцію* [http://p-r.com.ua/, 04.12.08]. – У наведеному прикладі спостерігається вживання оригінальної генітивної метафори. У контексті наведеного речення йдеться про жадані для політичної партії позачергові вибори, передчуття яких уподібнюється приємному аромату. Метафора є іронічно конотованою. Метафоричне переосмислення відбувається за моделлю «неістота → неістота»: (ПМ) передчуття позачергових виборів → (МО) запашна (пахуча) речовина.

Отримані дані свідчать про негативну конотацію ПМ КП «Сприймання навколишньої дійсності», що складає 75% усіх ПМ цього КП. Випадки позитивно конотованої ПМ виявлено в близько 21,7% метафор КП «Сприймання навколишньої дійсності». Нейтрально-оцінні ПМ КП «Сприймання навколишньої дійсності» є нечисленними та складають близько 3,3% ПМ (див. Додаток Ш).

За результатами дослідження встановлено, що метафори концепту «Сприймання навколишньої дійсності» утворюються за такими метафоричними моделями: «неістота → неістота» та «неістота → істота».

Отже, людина проводить аналогію між політичним життям країни та світу і універсумом, об'єктивною реальністю у часі та просторі. Метафори субсфери «Універсум» активно залучаються до політичної риторики, відображаючи об'єкти та суб'єкти політичних процесів у типових характеристиках об'єктивної просторової реальності. Метафоричні образи субсфери «Універсум» задіяні для метафоричного представлення політичної дійсності, актуалізації образів передвиборчої боротьби, бездіяльності чиновників, запеклої боротьби, протистояння, які супроводжуються гучними заявами та скандалами, корупції у владних кабінетах тощо, притаманних політичному життю країни. Метафори простору та переміщення простору розподілено на два фрейми – «Види простору» та «Переміщення в просторі».

Метафори фрейму «Види простору» уподібнюють політичне життя до об'єктів космічного, небесного та повітряного, водного простору, а також універсальних просторових характеристик. Фрейм «Переміщення в просторі» містить ПМ на позначення способів та інтенсивності, спрямованості та характеру переміщення у просторі, що відображає загалом політичне життя країни та ставлення мовця до певних його аспектів. Метафори КП «Сприймання навколишньої дійсності» відбивають політичне життя країни через спектр кольорових, звукових та нюхових перцепцій людини.

Переважна частина (70%) метафор субсфери «Універсум» передає негативне значення. Позитивно конотовані політичні метафори становлять 23,4%. Нейтрально-оцінних ПМ виявлено у 7,5% випадків (див. Додаток АБ).

Найпоширенішими метафоричними моделями ПМ субсфери «Універсум» є «неістота → неістота», «неістота → істота», «істота → неістота», «істота → істота» та «істота → істота».

3.2.2 Особливості репрезентації ПМ в англійській мові. За даними дослідження, субсфера «Універсум» / «Universe» є другою за частотністю субсферою в межах ФДПС «Навколишній світ» / «Outer World» та складає 36,6% від загальної кількості метафор цієї поняттєвої сфери (див. Додаток Б). Зазначимо, що в українськомовній ПМ ця субсфера також посідає друге місце за частотністю з показником 37,7% від загальної кількості метафор ФДПС «Навколишній світ» (див. Додаток Б). Субсфера «Універсум» / «Universe» АПМ, як і УПМ, складається з двох КП: «Простір та рух» / «Space and Movement» та «Сприймання навколишньої дійсності» / «Perception of Surrounding Reality» (див. Додаток Х).

КП «Простір та рух» / «Space and Movement» є найбільш частотним серед КП субсфери «Універсум» / «Universe» (див. Додаток Х), подібно до УПМ, де цей концепт також посідає домінуючу позицію з показником 62,5% (див. Додаток Ф). Це КП, що обслуговує метафоризацію в англійськомовних ПТ, як і в українськомовних, розподіляється на два

фрейми: «Переміщення в просторі» / «Moving in Space» (див. речення (99)) та «Види простору» / «Types of Space» (див. речення (101)) (див. Додаток X).

Фрейм «Переміщення в просторі» / «Moving in Space» є найбільш частотним і охоплює 55,6% від загальної кількості англійськомовних ПМ КП «Простір та рух» / «Space and Movement» (див. табл.3.4).

Таблиця 3.4

Когнітивно-семантичний склад субсфери «Універсум» / «Universe»

КП	Фрейм	Всього, од.	Всього, %	Разом
«Простір та рух» / «Space and Movement»	«Переміщення в просторі» / «Moving in Space»	50	55,6	100%
	«Види простору» / «Types of Space»	40	44,4	
«Сприймання навколишньої дійсності» / «Perception of Surrounding Reality»	«Колір» / «Color»	23	38,3	100%
	«Звук» / «Sound»	17	28,3	
	«Запах» / «Scent»	12	20	
	«Смак» / «Taste»	8	13,4	

Зазначимо, що в УПМ цей фрейм є менш частотним і охоплює 40% від загальної кількості ПМ КП «Простір та рух» (див. табл. 3.3). У межах фрейму «Переміщення в просторі» / «Moving in Space», подібно до УПМ, виокремлено 3 слоти: «Способи та інтенсивність переміщення» / «Ways and Intensity of Movement», «Спрямованість та орієнтація руху» / «Direction and Orientation of Movement» та «Характер руху» / «Motion Characteristics» (див. Додаток X).

Перше місце за частотністю належить слоту «Способи та інтенсивність переміщення» / «Ways and Intensity of Movement» (див. речення (99)), що лежить в основі 42% від загальної кількості метафор фрейму «Переміщення в просторі» / «Moving in Space». Частка цього слоту в АПМ практично тотожна до українськомовної вибірки, де вона сягає 42,5% (див. Додаток X), наприклад:

(99) *Economy drags Putin's ambitions down to earth. Економіка тягне амбіції Путіна на землю* [<https://www.ft.com/>, JANUARY 24, 2016]. – Метафора базується на актантному вживанні субстантива «economy» з дієсловом «to drag», суперечить нормативній валентності цього слова. Функція прямого додатка абстрактного субстантива «ambitious» при дієслові «to drag» теж приводить до трансформації його в конкретний об'єкт. Таким чином, дієслово «drag» є тригером цієї ускладненої подвійної метафори. Вказана метафора позначає те, що економічна ситуація в країні повертає Президента РФ Путіна до реальності, в якій його геополітичні амбіції стикаються з реаліями економіки та глобалізації. Метафора передає негативний розвиток подій для російського президента. Метафоричний перенос відбувається за моделлю 1) «неістота → істота»: (ПрМ) економіка → (МО) погана людина і супроводжується трансформацією абстрактного поняття в конкретний об'єкт; 2) «неістота → неістота»: (ПрМ) амбіції → (МО) ноша, хоча відсутність вербалізованого МО дозволяє його асоціювати з людиною, яку принижують.

Друге місце за частотністю займає слот «Спрямованість руху» / «Direction and Orientation of Movement», що лежить в основі 34% від загальної кількості АПМ фрейму «Переміщення в просторі» / «Moving in Space» (див. Додаток Х). Порівняно з УПМ цього слоту, частка якого становить 32,5%, АПМ займає дещо вищу позицію (див. Додаток Ц).

Останнє місце за частотністю належить слоту «Характер руху» / «Motion Characteristics» (див. речення (100)), що форму 24% від загальної кількості метафор фрейму «Переміщення в просторі» / «Moving in Space» (див. Додаток Х). Зазначимо, що в УПМ слот «Характер руху» також є найменш частотним серед слотів, що забезпечують створення метафор фрейму «Переміщення в просторі» з показником 25% (див. Додаток Ц), наприклад:

(100) *A year into the Trump Presidency, federal transit support limps along. Через рік президентства Трампа, федеральна транзитна підтримка кульгає* [<https://www.thetransportpolitic.com/>, 2018/01/10/]. – Метафора

будується на взаємодії прямого (кульгата) та переносного значень дієслова «limp» – «to go unsteadily; to proceed slowly or with difficulty» [259]. У цьому прикладі метафору використано з метою показати незадовільний стан та недоліки підтримки федерального транзиту як результат перебування Д. Трампа на посаді Президента США впродовж року. До метафори закладено негативну конотацію, що базується на семі «хибно» дієслова «limp». Метафоричне переосмислення відбувається за моделлю «неістота → істота»: (ПрМ) економічна політика → (МО) кульга (кульгова людина). Тригером метафори є дієслово «to limp», яке профілює МО.

Фрейм «Види простору» / «Types of Space» охоплює 44,4% від загальної кількості АПМ КП «Простір та рух» / «Space and Movement» (див. табл. 3.4). Зіставлення засвідчує, що в англійській мові ПМ цього фрейму є менш частотною, аніж в українськомовній ПМ (60%), де фрейм «Види простору» посідає перше місце за частотністю серед фреймів КП «Простір та рух» (див. табл. 3.3). У межах фрейму «Види простору» / «Types of Space», подібно до УПМ, виокремлено 4 слоти: «Космічний простір» / «Outer Space», «Небесний та повітряний простір» / «Sky and Air Space», «Водний простір» / «Water Space», «Універсальні просторові уявлення» / «Universal Space Nominations» (див. Додаток Ц).

Перше місце за частотністю належить слоту «Космічний простір» / «Outer Space» (див. речення (101)), який охоплює 35% від загальної кількості АПМ фрейму «Види простору» / «Types of Space» (див. Додаток Х). Зауважимо, що в УПМ частка цього слоту є меншою та становить 28,3% від загальної кількості метафор фрейму «Види простору» (див. Додаток Ц). На відміну від УПМ, до його складу також входять метафори на позначення зоряних систем (див. речення (101)), наприклад:

(101) *Political Galaxy Makes for Easy Voting. Політична галактика сприяє легкому голосуванню* [https://www.tucsonweekly.com, SEP 24, 2014]. – У цьому прикладі йдеться про спеціальну комп'ютерну програму, яка має метафоричну назву Political Galaxy. Ця програма дозволяє користувачам

вводити ім'я політиків, і моментально отримати інформацію про серйозні проблеми, пов'язані з їх політичною кампанією, тим самим даючи виборцеві можливість вивчити біографію, голосування, посади, рейтинги, виступи та фінансування кожного з кандидатів. Метафорична назва базується на грі прямого та переносного значень (неоглядний простір даних) лексеми «galaxy», що обумовлено рекламним характером назви цієї програми і пов'язано із змістовим наповненням статті. В основу образності наведеної метафори покладено метафоричне перенесення за формулою «неістота → неістота»: (ПрМ) політична інформація → (МО) зоряна система.

Друге місце за частотністю посідає слот «Небесний та повітряний простір» / «Sky and Air Space» (див. речення (102)), який охоплює 25% від загальної кількості метафор фрейму «Види простору» / «Types of Space» (див. Додаток X). Із порівняння з українськомовною вибіркою виходить, що частка цього слоту в АПМ є меншою (пор.: 25% АПМ < 33,3% УПМ) (див. Додаток Ц), наприклад:

(102) *Trump and May - A match not made in heaven. Трамп і Мей - союз, який не відбувся на небі* [<http://www.foxnews.com/>, 06.01.2018]. – У наведеному прикладі обігруєть приказка «a match is made in heaven», яка перефразовується і набуває іронічного забарвлення. Відносини політичних діячів уподібнюються невдалому шлюбу. У цьому контексті поданого речення мається на увазі те, що Президент США Д. Трамп та прем'єр-міністр Великобританії Т. Мей багато у чому відрізняються, проте й схожі між собою тим, що мають одного спільного ворога – ЗМІ. Наведена метафора стає результатом метафоричного перенесення за моделлю «неістота → неістота»: (ПМ) взаємини політичних діячів → (МО) невдалий шлюб, а також «істота → істота»: (ПМ) політичні лідери → (МО) наречені.

Третє місце за частотністю посідає слот «Водний простір» / «Water Space», який охоплює 22,5% від загальної кількості метафор фрейму «Види простору» / «Types of Space» (див. Додаток X). При цьому частка цього слоту

в англійській ПМ є більшою, ніж в українськомовній вибірці, де вона сягає 21,7% (див. Додаток Ц).

Нечастотним виявився слот «Універсальні просторові уявлення» / «Universal Space Nominations» (див. речення (103)), який охоплює 17,5% від загальної кількості метафор фрейму «Види простору» / «Types of Space» (див. Додаток Х). Зазначимо, що в УПМ цей слот також є найменш частотним і складає 16,7% від загальної кількості ПМ фрейму «Види простору» (див. Додаток Ц), наприклад:

(103) *The Turnbull government teeters on the edge of the abyss. Уряд Тернбулла балансує на краю прірви* [<https://thenewdaily.com.au>, 2017/08/18]. – У наведеному прикладі спостерігається вживання стертої метафоричної дієслівної фраземи «teeter on the edge of the abyss», яка вже перетворилася на політичне кліше. Цю фразему охоче використовують автори публіцистичних матеріалів. У цьому випадку йдеться про те, що уряд Малькольма Тернбулла в Новій Зеландії зіткнувся з низкою проблем, вирішення яких ставить його під удар та примушує «балансувати на краю прірви». Зазначена метафора є негативно конотованою, що моделюється значенням вказаної фраземи з тією небезпекою, яка може спіткати посадовців. Метафоричне переосмислення відбувається за моделлю «неістота → неістота»: (ПрМ) погане (неуспішне) керування країною → (МО) балансування на краю прірви, а також «неістота → істота», де (ПрМ) влада → (МО) людина, що знаходиться під загрозою падіння. Крім того, в слові «abyss» актуалізується сема «криза»: (ПМ) криза → (МО) прірва, за моделлю «неістота → неістота».

Таким чином, фреймово-слотовий поділ АПМ цього КП дещо відрізняється від тотожного КП українськомовної вибірки, проте загалом у відсотковому відношенні КП «Простір та рух» / «Space and Movement» поступається УПМ КП «Простір та рух» (пор.: 60% АПМ < 62,5% УПМ).

Більша частина (66,8%) ПМ КП «Простір та рух» / «Space and Movement», у конкретних статтях передає негативне значення (див. речення (102), (103)) (пор.: 53,25% в УПМ) (див. Додаток Ш). Позитивно конотовані

АПМ, становлять 27,5% від загальної кількості метафор КП «Простір та рух» / «Space and Movement» (пор.: 40,25% в УПМ). У поодиноких випадках (5,7%) (пор.: 6,5% в УПМ) АПМ КП також передається нейтральною оцінкою.

За результатами дослідження встановлено, що метафоричне переосмислення метафор КП «Простір та рух» / «Space and Movement» відбувається за такими метафоричними моделями: «неістота → неістота», «неістота → істота», «істота → неістота», «істота → істота».

КП «Сприймання навколишньої дійсності» / «Perception of Surrounding Reality» посідає друге місце за частотністю серед КП субсфери «Універсум» / «Universum», на відміну від УПМ, де це КП також посідає друге місце за частотністю, проте з дещо нижчим показником (див. Додаток Б) (пор.: 37,5% УПМ < 40% АПМ). Це КП розподіляється на чотири фрейми: «Колір» / «Color», «Звук» / «Sound» (див. речення (104)), «Запах» / «Scent» (див. речення (106)), «Смак» / «Taste» (див. речення (108)) (див. Додаток Х).

Фрейм «Колір» / «Color» є найбільш частотним і охоплює 38,3% від загальної кількості політичних метафор КП «Сприймання навколишньої дійсності» / «Perception of Surrounding Reality» (див. табл. 3.4). Зазначимо, що в УПМ цей фрейм є більш частотним і охоплює 43,3%% від загальної кількості ПМ КП «Сприймання навколишньої дійсності» / «Perception of Surrounding Reality» (див. табл. 3.10). У межах фрейму «Колір» / «Color», тотожно до УПМ, було виокремлено 2 слоти: «Хроматичні кольори» / «Chromatic Colors» та «Ахроматичні кольори» / «Achromatic Colors» (див. Додаток Х).

Перше місце за частотністю належить слоту «Хроматичні кольори» / «Chromatic Colors», який формує 69,6% від загальної кількості метафор фрейму «Колір» / «Color» (див. Додаток Ц). Частка цього слоту в англійській ПМ є значно більшою, аніж в українськомовній вибірці (пор.: 57,7% УПМ < 69,6% АПМ).

Друге місце за частотністю займає слот «Ахроматичні кольори» / «Achromatic Colors», що становить 30,4% від загальної кількості метафор фрейму «Колір» / «Color» (див. Додаток X). При цьому частка цього слоту в англійській ПМ є меншою, аніж в українськомовній вибірці, де вона становить 42,3%. Семантичний зміст слоту «Ахроматичні кольори» / «Achromatic Colors» збігається з відповідним слотом української мови (див. Додаток Ц).

Фрейм «Звук» / «Sound» (див. речення (104)) охоплює 28,3% від загальної кількості політичних метафор КП «Сприймання простору» / «Perception of Space» (див. табл. 3.4). Зазначимо, що в УПМ цей фрейм є більш частотним і складає 33,3% від загальної кількості ПМ КП «Сприймання навколишньої дійсності» / «Perception of Surrounding Reality» (див. Додаток Ц).

Перше місце за частотністю належить слоту «Види звуку» / «Sound Types» (див. речення (104)), що охоплює 58,8% від загальної кількості метафор фрейму «Звук» / «Sound» (див. Додаток X) в англійськомовних ПТ. Зазначимо, що в УПМ цей слот є менш частотним і охоплює 43,5% від загальної кількості ПМ фрейму «Звук» (див. Додаток Ц), наприклад:

(104) *Parliament ends on high note. Парламент закінчує на високій ноті* [December 07, 2017, <http://www.cookislandsnews.com/>]. – У наведеному прикладі спостерігається вживання стертої метафори, значення якої базується на переносному значенні словосполучення «high note» – «a successful point in an event or period of time» [260]. У цьому контексті йдеться про те, що сесія парламенту завершилася оголошенням про те, що урядом забезпечується наявність автобуса для перевезення школярів у Мангаї, що є святковим передріздвяним подарунком громаді міста. До метафори закладено позитивну конотацію, яка моделюється семантично. За основу образної ознаки тут покладено метафоричне перенесення за формулою «неістота → неістота»: (ПрМ) Парламент → (МО) оркестр, де тригером цієї метафори є лексикалізоване словосполучення «high note» з його грою

прямого та переносного значень, що теж створює МО за моделлю «неістота → неістота»: (ПМ) піднесений настрій → (МО) звук (висока нота).

Друге місце за частотністю посідає слот «Інтенсивність звуку» / «Sound Intensity» (див. речення (105)), який охоплює 41,2% від загальної кількості метафор фрейму «Звук» / «Sound» (див. Додаток X). Частка цього слоту в АПМ є більшою, ніж в українськомовній вибірці, де вона становить 34,8% (див. Додаток Ц), наприклад:

(105) *The loud drumbeat to impeach Donald Trump. Гучний звук барабанних паличок призводить до імпичменту Дональда Трампа* [<https://www.newsday.com>]. – У цьому прикладі спостерігається вживання контекстуально метафоризованого словосполучення, де на перший план висувається значення «гучні вимови». У цьому контексті йдеться про те, що стосовно відставки Трампа лунають гучні заяви від його політичних опонентів, зокрема мільйонера Тома Стейєра, який спонсорував низку рекламних щитів з вимогою усунення від влади Президента Трампа. У цьому реченні метафора має іронічне звучання, яке профілюється негативно зарядженим дієсловом «to impeach». Фіксуємо метафоричне переосмислення за формулою «неістота → неістота»: (ПрМ) політичні вимоги → (МО) звук барабанних паличок.

Фрейм «Запах» / «Scent» займає третє місце за частотністю серед фреймів ПМ КП «Сприймання навколишньої дійсності» / «Perception of Surrounding Reality», що становить 20% цього КП (див. табл. 3.10). Порівняно з УПМ цього фрейму, частка якого становить 23,4%, АПМ займає дещо нижчу позицію (див. Додаток Ц).

Перше місце за частотністю посідає слот «Неприємний запах» / «Bad Smell» (див. речення (106)), що формує 66,7% від загальної кількості метафор фрейму «Запах» / «Scent» (див. Додаток X). Відтак, частка цього слоту в АПМ є більшою, ніж в українськомовній вибірці, де вона становить 64,3% (див. Додаток Ц), наприклад:

(106) *The stench of failure is the one and only thing Trump cannot withstand. Сморід від невдач – це єдине, чого не може витримати Трамп* [Nov 9, 2017, <https://www.washingtonpost.com/>]. – У цьому прикладі використовується стерта метафора, яка базується на грі прямого словникового та переносного значень лексеми «stench» – 1) «a strong and very unpleasant smell» [260] та 2) something unpleasant that makes you believe that something very bad and dishonest is happening [259]. До метафори закладено негативну конотацію, яку несе семантика лексеми «stench» – «сморід» у прямому та переносному значеннях. У цьому контексті йдеться про відчуття неминучого провалу, якого так боїться Трамп, а тому забороняє нелояльним до нього ЗМІ правдиво висвітлювати інформацію. До метафори закладено негативну конотацію, яка моделюється семантикою лексеми «failure». Метафоричний перенос здійснюється за формулою «неістота → неістота»: (ПМ) політичні провали → (МО) сморід.

Друге місце за частотністю належить слоту «Приємний запах» / «Pleasant Smell» (див. речення (107)), що охоплює 33,3% від загальної кількості метафор фрейму «Запах» / «Scent» (див. Додаток X). Частка цього слоту в АПМ є меншою, аніж в українськомовній вибірці, де вона становить 34,8%, наприклад:

(107) *The sweet smell of success, Donald Trump style. Солодкий запах успіху, стиль Дональда Трампа* [<https://www.newsday.com/>, March 16, 2012]. – У цьому реченні спостерігається використання стертої генетичної метафори «the sweet smell of success». Метафоричний перенос базується на асоціації солодкого приємного запаху зі сприятливим та приємним політичним досвідом. Саме семантичне значення слів «sweet» та «success» продукує позитивні конотації метафори, що вона викликає в реципієнта, який підтримує політику Трампа. Метафоричне переосмислення відбувається за моделлю «неістота → неістота»: (ПМ) політичні успіхи → (МО) приємний запах.

Найменш частотним виявився фрейм «Смак» / «Taste» (див. речення (108)), що охоплює 13,4% від загальної кількості ПМ КП «Сприймання навколишньої дійсності» / «Perception of Surrounding Reality» (див. табл. 3.4). Зауважимо, що в УПМ прикладів, які можна було б віднести до зазначеного фрейму, зафіксовано не було.

Більш частотним виявився слот «Неприємний смак» / «Unpleasant Taste» (див. речення (108)), що охоплює 62,5% від загальної кількості метафор фрейму «Смак» / «Taste». Зазначимо, що в межах українськомовної вибірки частка цього слоту сягає 64,3% (див. Додаток Ц), наприклад:

(108) *Trump administration ends 2017 on a sour note. Адміністрація Трампа закінчує 2017 рік на кислій ноті* [<https://www.veteranstoday.com, December 22, 2017>]. – У поданому прикладі спостерігається вживання стертої метафоричної фрази «on a sour note», яка ще відчувається завдяки грі прямого та переносного значень лексеми «sour» – 1) «feeling or expressing resentment, disappointment, or anger» [260] та 2) less enjoyable, pleasant or satisfactory or unpleasant, unsuccessful [259]. Саме це переносне значення лексеми «sour» домінує у метафоричному виразі «ends on a sour note» зі значенням «чогось дуже неприємного». У цьому реченні метафора передає негативну оцінку політики Трампа, що моделюються семантикою лексеми «sour». У цьому реченні фіксуємо метафоричне переосмислення за формулою «неістота → неістота»: (ПМ) невдала політика → (МО) погана музична гра, де звуки викликають депресію та сум.

Друге місце за частотністю посідає слот «Приємний смак» / «Pleasant Taste» (див. речення (109)), що охоплює 37,5% від загальної кількості метафор фрейму «Смак» / «Taste» (пор.: 3,8% УПМ) (див. Додаток Ц), наприклад:

(109) *Sweet words we may soon hear: «Mr. President, you are a target for obstruction of justice charges».* *Солодкі слова, які ми можемо незабаром почути: «Президенте, Ви є об'єктом перешкоджання звинуваченню у правосудді»* [<http://www.latimes.com, Jan 23, 2018>]. – У прикладі (109)

спостерігається вживання метафоричного за походженням епітета «sweet», який має універсальне меморативне значення, коли поєднується з лексемами різних сфер, тільки слово «sweet» вживається в первинному значенні, яке пов'язане зі смаком. У цьому контексті йдеться про приємні новини, які сподіваються почути супротивники Президента Трампа. Метафоричний перенос свого часу відбувається за моделлю «неістота → неістота»: (ПМ) приємна звістка → (МО) солодощі.

Зауважимо, що фреймово-слотовий поділ АПМ цього КП дещо відрізняється від КП «Сприймання навколишньої дійсності» українськомовної вибірки, проте загалом у відсотковому відношенні КП «Сприймання навколишньої дійсності» / «Perception of Surrounding Reality» випереджає УПМ КП «Сприймання навколишньої дійсності» (пор.: 40% АПМ > 37,5% УПМ).

Дані свідчать про переважно негативну конотацію ПМ КП «Сприймання навколишньої дійсності» / «Perception of Surrounding Reality», що становить 70,7% тотожно до УПМ, де показник негативно конотованих метафор є дещо вищим (75%) (див. Додаток III). Позитивно конотована ПМ охоплює 26,1% від загальної кількості метафор КП «Сприймання навколишньої дійсності» / «Perception of Surrounding Reality» (пор.: 31% в УПМ). У поодиноких випадках (3,2%) ПМ КП також передають нейтральну оцінку (пор.: 3,3% в УПМ).

За результатами дослідження встановлено, що метафоричний перенос у межах КП «Сприймання навколишньої дійсності» / «Perception of Surrounding Reality» відбувається за метафоричною моделлю: «неістота → неістота».

Отже, англійськомовній ПМ також властиво моделювати політичну реальність за аналогією з об'єктивною реальністю у часі та просторі. Метафори субсфери «Універсум» / «Universe» активно залучаються до політичної риторики для відображення об'єктів та суб'єктів політичних процесів у типових характеристиках об'єктивної просторової реальності. Метафори субсфери «Універсум» / «Universe» актуалізують образи

передвиборчої боротьби, діяльності чиновників, боротьби за права найманих робітників тощо, що притаманні політичному життю країни. Метафори універсуму розподілено на два КП – «Простір та рух» / «Space and movement» та «Сприймання навколишньої дійсності» / «Perception of Surrounding Reality».

Переважає частина (68,8%) метафор субсфери «Універсум» / «Universon» має негативне значення. Позитивно конотовані ПМ становлять 26,8%. Нейтрально-оцінні ПМ відмічено у 4,4% (див. Додаток АБ).

У межах субсфери «Універсум» («Universon») продуктивними є такі метафоричні моделі: «неістота → неістота», «неістота → істота», «істота → неістота», «істота → істота».

3.3 Субсфера «Сакральний світ» / «Spiritual World»

3.3.1 Особливості репрезентації ПМ в українській мові. За даними дослідження, субсфера «Сакральний світ» є найменш частотною субсферою в межах ФДПС «Навколишній світ» та складає 23,5% від загальної кількості метафор цієї поняттєвої сфери (див. Додаток Б).

Субсфера «Сакральний світ» представлена релігійними і чарівно-міфологічними метафорами, які апелюють до вищих, неземних сил, тобто таких, що не підвладні (у релігійній сфері) силам людини і пов'язані з сакральною (віросповідання), чаклунською (чари) і міфологічною сферами. До субсфери «Сакральний світ» входять ПМ «на позначення релігійних (див. речення (110)) та міфологічних (див. речення (113)) істот, об'єктів та ритуальних дій, а також магічних атрибутів, осіб, що займаються магією та ворожінням (див. речення (116)), а також процесу ворожіння (див. речення (115)), уподібнюючи сакральний світ у християнській та язичницькій парадигмах об'єктам та суб'єктам політичних процесів» [95, с. 21]. Субсфера «Сакральний світ» складається з двох КП: «Релігія та міфологія» та «Магія та ворожіння» (див. Додаток Ц).

КП «Релігія та міфологія» посідає перше місце за частотністю серед КП субсфери «Сакральний світ» (див. Додаток Щ). Воно містить концепти-донори, що позначають релігійні атрибути (див. речення (110), «міфологічні поняття та дії» [86, с. 38] (див. речення (113)). Семантичне наповнення КП «Релігія та міфологія» дозволяє розподілити його на два фрейми: «Релігія» (див. речення (110)) та «Міфологія» (див. речення (113)) (див. Додаток Щ).

За отриманими даними, фрейм «Релігія» є найбільш частотним і становить 63,3% від загальної кількості ПМ КП «Релігія та міфологія» (див. табл. 3.5).

Таблиця 3.5

Когнітивно-семантичний склад субсфери «Сакральний світ»

КП	Фрейм	Всього, од.	Всього, %	Разом
«Релігія та міфологія»	«Релігія»	38	63,3	100%
	«Міфологія»	22	36,7	
«Магія та ворожіння»	«Чорна магія»	22	55	100%
	«Біла магія»	18	45	

У межах фрейму «Релігія» виокремлено 3 слоти: «Релігійні образи», «Культові ритуали та обрядові дії», «Служителі культу» (див. Додаток Щ). До його складу входять релігійні образи, що «ототожнюються з силами добра (див. речення (110)) (богів, янголів, святих, мучеників, віруючих тощо) та зла (демонів, грішних янголів, грішників тощо), а також концепти на позначення культових ритуалів та обрядових дій, зокрема й предметів культу та релігійних текстів і на позначення служителів культу» [94, с. 22].

Перше місце за частотністю належить слоту «Релігійні образи» (див. речення (110)), який бере участь у створенні 47,4% від загальної кількості метафор фрейму «Релігія» (див. Додаток Щ). До його складу входять релігійні образи добра (див. речення (110)) та зла, наприклад:

(110) *Державна зрада Тимошенко: Навіщо влада робить з Юлі мученицю* [<https://www.dopo.ua/>, 6 червня 2017]. – У поданому прикладі спостерігається вживання стертої метафори. Лексеми «мученик» та «мучениця», як відомо, позначають «того, хто переносить або переніс муки, випробування; канонізований церквою святий, що зазнав мук за віру» [243, с. 833]. У поданому фрагменті речення йдеться про те, що дії та заяви представників нині чинної влади стосовно газових контрактів, підписаних Ю. Тимошенко 2009 року, із звинуваченнями її в корупції та державній зраді, дали змогу політику вдатися, як вважає автор статті, до притаманного їй образу великомучениці, що приводить до зростання її рейтингу. В загальному контексті метафора набуває іронічної конотації, що базуються на ставленні автора статті до згаданого політика та продукується змістовим наповненням статті. Метафоричне переосмислення відбувається за формулою «істота → істота»: (ПрМ) політична діячка → (МО) релігійна постать.

Друге місце за частотністю посідає слот «Культові ритуали та обряди», що становить 31,6% від загальної кількості метафор фрейму «Релігія» (див. Додаток Щ). Поданий слот містить метафори, що зображують номінації культових та релігійних ритуалів та обрядодій (див. речення (59)), наприклад:

(111) *Для заспокоєння суспільства потрібно **принести уряд в жертву***, - *expert view* [<https://newsnetwork.tv/>, 12.10.2017]. – У поданому прикладі спостерігається вживання стертої метафори. Нагадаємо, що лексема «жертва» за релігійними обрядами деяких народів означає предмет або жива істота, яких приносили як дар богам» [241, с. 521]. У цьому контексті вираз «приносити в жертву» має значення «відмовлятися від когось, чогось, позбуватися когось, чогось» [241, с. 521]. Йдеться про необхідність зміни чинного складу уряду на більш компетентних фахівців. Подвійне метафоричне переосмислення відбувається за моделлю «неістота → істота»: (ПМ) установа → (МО) сакральна істота, тобто уряд – жертва, а також за

моделлю «неістота → істота»: (ПМ) установи влади → (МО) жрець. Перша експліцитна конфігурація концептів обумовлює другу, де члени конфігурації надано експліцитно (ментальні концепти). Дієслівний вираз «приносити в жертву» є тригером метафоричних трансформацій.

Останнє місце за частотністю посідає слот «Служителі культу» (див. речення (112)), який налічує 22,2% від загальної кількості метафор фрейму «Релігія» (див. Додаток Щ). До складу слоту «Служителі культу» входять метафори, які спираються на образи служителів культу, що тим чи іншим чином асоціюються з політичними діячами країни, наприклад:

(112) *Народна черниця* — Савченко змінила імідж [05.09.2017, <http://expres.ua/>]. – У наведеному прикладі спостерігається вживання метафори «народна черниця». Пряме словникове значення лексеми «чернець» – це «член релігійної громади, який прийняв постриг і дав обітницю вести аскетичне життя відповідно до монастирського статуту; монах» [250, с. 311]. Залежно від свого чину ченці, зазвичай, носять спеціальний одяг чорного кольору. У наведеному контексті йдеться про те, що народний депутат Надія Савченко вдягнула на одне з засідань Верховної Ради чорний закритий жакет та довгу чорну спідницю. Такий одяг дуже схожий на чернече вбрання. Треба зазначити, що метафоричне перенесення тут є наслідком первинного метонімічного перенесення: жінка → її одяг, який у свою чергу, викликає асоціації з чернецтвом, будучи одним з його символів. У цьому реченні метафора набуває негативної конотації, що продукується змістовим наповненням статті. В основі образної ознаки поданої метафори знаходиться метафоричне перенесення за формулою «істота→ істота»: (ПМ) людина (депутатка) → (МО) черниця.

Фрейм «Міфологія» (див. речення (113)), становить 36,7% від загальної кількості ПМ КП «Релігія та міфологія» (див. табл. 3.5). У межах фрейму «Міфологія» виокремлено 2 слоти: «Міфологічні істоти» та «Пантеон богів». Зазначений фрейм відображає метафори, що позначають «міфологічних істот

слов'янської та античної міфології (див. речення (113)), а також переносять образи пантеону богів на українських політиків» [95, с. 23].

Перше місце за частотністю належить слоту «Міфологічні істоти» (див. речення (113)), що формує 42,5% від загальної кількості метафор фрейму «Міфологія» (див. Додаток ІІІ). Основу цього слоту складають концепти, що зображують різноманітних міфологічних істот античної (див. речення (113)) та слов'янської язичницької міфології, наприклад:

(113) **Реформа для «перевертнів»:** *Арсен Аваков не поспішає подавати у відставку* [http://www.umoloda.kiev.ua, 2016]. – У наведеному прикладі постійно спостерігається вживання мертвої метафори, оскільки лексема «перевертні» в переносному значенні використовується в політичному дискурсі. Нагадаємо, що перше значення лексеми «перевертень», за народними повір'ями, це «людина, чаклуванням обернута на тварину або предмет; нечиста сила, що набрала вигляду кого-, чого-небудь» [245, с. 138]. У цьому контексті йдеться про «перевертнів у погонах», тобто про непрофесійних та корумпованих правоохоронців, яким вдалося успішно пройти люстрацію та влаштуватися до лав нової поліції. Відтак, за такої ситуації, на погляд автора, не можна говорити про вдалість реформи МВС, яку проводить міністр Аваков. Зазначена метафора є негативно конотованою. Метафоричне переосмислення відбувається за моделлю «істота → сакральна істота»: (ПрМ) правоохоронець → (МО) нечиста сила (перевертень).

Друге місце за частотністю посідає слот «Пантеон богів та героїв» (див. речення (114)), що становить 32,5% від загальної кількості слотів метафор фрейму «Міфологія» (див. Додаток ІІІ). До його складу входять концепти, що стосуються богів та героїв античної, а також слов'янської міфології, наприклад:

(114) **Геракл Олексійович Порошенко?** [17 червня 2014 https://tsn.ua/]. – У поданому прикладі спостерігається вживання оригінальної метафори, яка базується на образі Геракла – героя давньогрецької міфології, сина Зевса, відомого своїми дванадцятьма визначними подвигами. В статті метафора

акцентує увагу на тому, що перед Петром Порошенком стояло надскладне завдання за нових історичних умов і викликів, які постали перед Україною після Революції гідності. Автор статті сумнівався, чи буде в змозі новий Президент здійснити «один з подвигів Геракла» та вивести країну з кризи, тобто очистити авгієві стайні. Знак питання «збиває» пафосне забарвлення вихідного героїчного образу Геракла. У цьому реченні фіксуємо метафоричне переосмислення за формулою «істота → міфологічна істота»: (ПрМ) президент → (МО) міфологічний герой, що здійснюється завдяки антономазії, яку використано безпосередньо в номінації особистості.

Більша частина (80%) (див. Додаток АА) метафор КП «Релігія та міфологія» передає негативне значення. Проте існують поодинокі випадки позитивно конотованої ПМ, що сягає 20% від загальної кількості метафор КП «Релігія та міфологія». Випадків нейтрально-оцінних ПМ цього КП зафіксовано не було.

В основі образних ознак ПМ концепту «Релігія та міфологія» лежать метафоричні перенесення за моделями: «істота → істота» та «неістота → істота».

КП «Магія та ворожіння» посідає друге місце за частотністю серед КП субсфери «Сакральний світ» (див. Додаток Щ) складається з концептів, які описують політичну реальність у термінах, побудованих на магічних поняттях, обрядах та діях. До КП «Магія та ворожіння» входять концепти на «позначення людей, які займаються магією та ворожінням, магічних атрибутів, ритуалів, прийомів, дій» [85, с. 114] (див. речення (115)) та їх результату (див. речення (115)). Зазначимо, що магічні дії та ворожіння можуть здійснюватися з певною «корисною» метою, наприклад, допомога знахаря, або з метою зашкодити людині, наприклад, навести порчу.

Когнітивно-семантичне наповнення КП «Магія та ворожіння» дозволяє розподілити його на два фрейми: «Чорна магія» (див. речення (115)) та «Біла магія» (див. речення (117) (див. Додаток Щ).

Фрейм «Чорна магія» є найбільш частотним і складає 55% від загальної кількості фреймів ПМ КП «Магія та ворожіння» (див. табл. 3.5). Зазначений фрейм актуалізує метафори, що містять образи негативної чорної магії, назви прийомів, ритуалів та дій (див. речення (115)) та осіб, які займаються чорною магією, що переносяться на сферу політичного життя. У межах фрейму «Чорна магія» виокремлено 2 слоти: «Магічні ритуали» та «Особи, що займаються магією» (див. Додаток ІІІ).

Найбільш частотним є слот «Магічні ритуали» (див. речення (115)), який покриває 63,6% від загальної кількості метафор фрейму «Чорна магія» (див. Додаток ІІІ). До його складу входять концепти на позначення різноманітних магичних прийомів, обрядів, ритуалів та дій, що спрямовані на досягнення певного негативного ефекту та заподіяння шкоди (див. речення (115)), наприклад:

(115) *Путіну хтось пов'язав червону вовняну нитку на правому зап'ясті. Щоб Обама не наврочив або Кемерон порчу не навів?* [<http://fakty.ictv.ua/>, 19.05.2016]. – У цьому прикладі спостерігається вживання двох метафоричних образів, де керівники держав виглядають як чаклуни: «Обама не наврочив» та «Камерон не навів порчу». Пряме значення лексеми «наврочити» – це «принести горе, заподіяти нещастя, пошкодити комусь поглядом, словами чи діями (за забобонними уявленнями)» [244, с. 41]. Пряме значення словосполучення «нанести шкоди». У контексті поданого речення йдеться про те, що В. Путін, на думку коментатора, остерігається американського Президента та британського прем'єр-міністра, носячи на правому зап'ясті червону бавовняну нитку, що є своєрідним оберегом. Автор вислову, звичайно, вдається до жарту та іронії, адже російському Президенту варто очікувати від вказаних політиків не магичного втручання, а конструктивних зауважень та критики щодо його міжнародної політики. Таким чином, в основі метафори закладено іронічну конотацію. Метафоричне переосмислення відбувається за моделлю «істота → істота»: (ПМ) політичний діяч → (МО) чаклун.

Друге місце за частотністю посідає слот «Особи, що займаються магією», що становить 36,4% від загальної кількості слотів метафор фрейму «Чорна магія» (див. Додаток Щ). У його межах об'єднуються метафори, що називають осіб, які практикують магію, яка шкодить іншим людям (див. речення (116)), наприклад:

(116) *Їде одна чаклунка до Москви і говорить про те, що вона переконала Путіна, щоб Росія продавала нам газ за 45 доларів. Хіба ви в це вірите?* [http://www.umoloda.kiev.ua/, 24.01.2006]. – У поданому прикладі спостерігається вживання метафори, яка будується на грі прямого та переносного значень лексеми «чаклунка»: 1) «людина, яка займається чаклунством» та 2) «людина, яка робить все надзвичайно вміло, вправно» [250, с. 266]. Чаклунка у значенні, яке актуалізується в прикладі (64), відноситься до Ю. Тимошенко. Метафора акцентує увагу на тому, що мовець критично оцінює та ставить під сумнів її здатність переконати В. Путіна продавати газ Україні за заниженою від ринкової ціною. Скоріш за все, у цих газових домовленостей є певний аспект, прихований від загалу. Зазначена метафора набуває в контексті іронічної негативної конотації, що продукується аксіологією та змістовим наповненням статті. В основі образної ознаки поданої метафори знаходиться метафоричне перенесення за моделлю «істота → істота»: (ПрМ) людина, політична діячка → (МО) чаклунка.

Фрейм «Біла магія» займає останнє місце за частотністю від загальної кількості ПМ КП «Магія та ворожіння», що становить 45% цього КП (див. табл. 3.5). До складу цього фрейму входять концепти, що називають прийоми, ритуали та дії (див. речення (117)), а також «осіб, які займаються білою магією та ворожінням, що переносяться на сферу політичного життя» [95, с. 24]. У межах фрейму «Біла магія» виокремлено 3 слоти: «Магічні дії», «Особи, що практикують магію» та «Магічні предмети» (див. Додаток Щ).

Перше місце за частотністю належить слоту «Магічні дії» (див. речення (117)), який охоплює 61,1% від загальної кількості метафор фрейму «Біла

магія» (див. Додаток Щ). До його складу входять концепти на позначення різноманітних магічних прийомів, обрядів, ритуалів та дій, які спрямовані на досягнення певного позитивного ефекту (див. речення (117)), наприклад:

(117) *Замість того, щоб забезпечити виконання ст. 49 Конституції України, добиватися внесення змін до бюджету та збільшення видатків на медицину, вони продовжують **повторювати** свої **заклинання**, від яких кількість грошей на охорону здоров'я не збільшується.* [<https://news247.com.ua/>, 30.10.2017]. – Метафора будується навколо контекстуального переосмислення лексеми «заклинання», що пояснюється в словниках як «усталена словесна формула, звичайно супроводжувана відповідними діями, що має магічну силу; замовляння» [242, с. 148]. У цьому контексті йдеться про виступи Кабміну щодо медичної реформи в Україні, де неодноразово повторюються клішовані фрази, які звучать як заклинання, щодо необхідності реформування медицини, проте не запропоновано джерел фінансування впровадження медичної реформи. Метафора акцентує увагу на тому, що ці «заклинання» – повторювання одного й того ж, які, на думку міністрів, є корисними та продуктивними, але насправді не приносять жодної користі. Зазначена метафора є негативно конотованою, що продукується змістовим наповненням статті. Фіксуємо метафоричне переосмислення за формулою «істота → істота»: (ПрМ) депутати → (МО) чаклуни, де МО надається імпліцитно, та (ПМ) обіцянки (депутатів) → (МО) заклинання, де імпліцитним є ПМ.

Друге місце за частотністю посідає слот «Особи, що практикують магію», який вказує на 27,8% від загальної кількості метафор фрейму «Біла магія» (див. Додаток Щ). Поданий слот об'єднує метафори, що називають осіб, які практикують магію, з метою надати допомогу іншим людям (див. речення (118)), наприклад:

(118) ***Добра фея МВФ**, мабуть, таки вирішила не фінансувати президентські вибори в Україні, адже дивідендів від цього не отримає у жодному разі.* [<http://postup.brama.com/>, 14.12.2009]. – У поданому прикладі

спостерігається вживання ще не стертої метафори «добра фея МВФ», де присутні як слово-параметр (фея), так і слово-аргумент (МВФ). Як відомо, лексема «фея» у міфології деяких західноєвропейських народів — це «істота жіночої статі (звичайно доброзичлива), здатна творити чудеса; чарівниця» [249, с. 581]. Метафора акцентує увагу на тому, що МВФ начебто допомагає Україні в скрутному фінансовому становищі подібно до того, як добра фея допомогла Попелюшці у однойменній казці. Проте цього разу фонд вирішив не надавати черговий транш перед президентськими виборами в Україні. Відтак у цьому реченні метафора набуває іронічного забарвлення, адже відмова фонду в фінансуванні країни може сприйматися реципієнтом скоріше негативно, ніж позитивно. Подана метафора стає результатом метафоричного перенесення за моделлю «неістота → істота»: (ПрМ) МВФ організація, установа → (МО) фея.

Останнє місце за частотністю належить слоту «Магічні предмети» (див. речення (119)), що формує 11,1% від загальної кількості метафор фрейму «Біла магія» (див. Додаток III). До його складу входять концепти на позначення магічних предметів та засобів ворожіння, наприклад:

(119) *«Чарівна паличка» для чернігівців: переваги громадського бюджету* – [http://postup.brama.com/, 16.09.2016]. – У поданому прикладі спостерігається вживання метафоризованого атрибутивного лексикалізованого словосполучення «чарівна паличка», яке позначає предмет у вигляді невеликого жезла, що має чудодійні властивості [245, с. 29]. У контексті наведеного речення йдеться про громадський бюджет міста Чернівці, за допомогою якого громадяни міста можуть брати участь у прийнятті рішень щодо розподілу бюджетних коштів. Метафора має в українській мові позитивний відтінок, що базується на прямому значенні лексеми «чарівний». Метафоричне переосмислення відбувається за моделлю «неістота → істота»: (ПМ) інструмент бюджетних змін → (МО) чарівна паличка.

Дані (Додаток АА) свідчать про переважно негативну конотацію ПМ концепту, що становить 82,5%. За результатами дослідження, позитивно конотовані ПМ складають 15% від загальної кількості метафор КП «Магія та ворожіння».

Метафоричне переосмислення метафор концепту «Магія та ворожіння» відбувається за моделями: «неістота → неістота», «істота → істота» та «неістота → істота».

Отже, в українськомовному політичному дискурсі відбувається інтерпретація реалій політичного життя країни за аналогією з сакральним світом за істотними ознаками досліджуваних явищ і політичних діячів. Сакральні образи вкоренилися в українському соціальному та політичному мовленні, номінуючи реалії соціально-політичної сфери поняттями з церковного культу, біблійними й міфологічними персонажами та сюжетами, а також образними уявленнями різноманітних магічних дій для опису подій, що відбуваються в політиці.

Переважна частина (81,25%) метафор субсфери «Сакральний світ» передає негативне значення. Позитивно конотовані ПМ становлять 17,5%. Нейтрально-оцінні ПМ виявлено у 1,25% (див. Додаток АБ).

Найпоширенішими метафоричними моделями ПМ субсфери «Сакральний світ» є «неістота → неістота», «істота → неістота», «істота → істота».

3.3.2 Особливості репрезентації ПМ в англійській мові. За даними дослідження, субсфера «Сакральний світ» / «Spritual world» є найменш частотною субсферою в межах ФДПС «Навколишній світ» / «Outer World» та охоплює 20,7% від загальної кількості метафор цієї поняттєвої сфери (див. Додаток Б). Зазначимо, що в українськомовній ПМ ця субсфера також є найменш частотною (23,5%) у межах донорської поняттєвої сфери «Навколишній світ».

Вербалізація англійськомовної субсфери «Сакральний світ» / «Spritual World» відбувається за допомогою лексичних засобів, що репрезентують

концепти-донори, які зображують політичні процеси завдяки переосмисленню міфологічних, релігійних, магічних понять, що збігається з відповідною субсферою українськомовної вибірки, хоча деякі МО надаються в імплікації.

КП «Релігія та міфологія» / «Religion and Mythology» посідає перше місце за частотністю серед КП субсфери «Сакральний світ» / «Spritual World» (див. Додаток Ю). Порівняно з українськомовними ПМ КП «Релігія та міфологія», АПМ КП «Релігія та міфологія» / «Religion and Mythology» є більш частотними (пор.: 64,7% АПМ > 60% УПМ). Це КП складається з двох фреймів: «Релігія» / «Religion» (див. речення (120)) та «Міфологія» / «Mythology» (див. речення (120)) (див. Додаток Я), як і аналогічне КП, лексеми якого беруть участь в створенні метафор в українськомовному ПТ.

Фрейм «Релігія» / «Religion» є найбільш частотним і охоплює 54,5% від загальної кількості політичних метафор КП «Релігія та міфологія» / «Religion and Mythology» (див. табл. 3.6).

Таблиця 3.6

Когнітивно-семантичний склад субсфери «Сакральний світ» / «Spiritual world»

КП	Фрейм	Всього, од.	Всього, %	Разом
«Релігія та міфологія» / «Religion and Mythology»	«Релігія» / «Religion»	36	65,5	100%
	«Міфологія» / «Mythology»	19	34,5	
«Магія та ворожіння» / «Magic and Divination»	«Чорна магія» / «Black Magic»	20	66,7	100%
	«Біла магія» / «White Magic»	10	33,3	

Зіставлення свідчить, що в англійській мові ПМ цього фрейму є більш частотними, аніж в українськомовних ПМ (пор.: 65,5% АПМ < 63,3% УПМ) (див. табл. 3.5 та 3.6).

Перше місце за частотністю належить слоту «Релігійні образи» / «Religious Images» (див. речення (120)), який охоплює 38,9% від загальної

кількості метафор фрейму «Релігія» / «Religion» (див. Додаток Ю). Частка цього слоту в англійській ПМ є значно меншою, аніж в українськомовній вибірці (пор.: 38,9% АПМ < 47,4% УПМ) (див. Додаток Я), наприклад:

(120) *Trump honors «angels sent to us from God» in Memorial Day speech.* Трамп вшановує «**янголів, посланих нам від Бога**», у промові до Дня пам'яті [May 29, 2017, <http://www.washingtonexaminer.com>]. – У наведеному реченні спостерігається вживання цитованої метафори «angels sent to us from God». Метафоричні образи будуються на прямому і переносному значеннях лексеми «angel» – 1) «a spiritual being believed to act as an attendant, agent, or messenger of God, conventionally represented in human form with wings and a long robe» [260] та 2) defender. У цьому контексті поданого речення йдеться про захисників країни, яких Президент порівнює з її янголами-охоронцями, посланими самим Богом. Президент Трамп увічнив пам'ять загиблих чоловіків і жінок, що служили в збройних силах США. У цьому реченні відбувається метафоричне переосмислення за формулою «істота → сакральна істота»: (ПрМ) військовослужбові сили → (МО) янголи.

Друге місце за частотністю займає слот «Культові ритуали та обряди» / «Cult Rituals and Ceremonies» (див. речення (121)), що охоплює 33,3% від загальної кількості метафор фрейму «Релігія» / «Religion» (див. Додаток Ю). При цьому частка цього слоту в англійській ПМ є дещо більшою, аніж в українськомовній вибірці, де вона становить 31,6% (див. Додаток Я), наприклад:

(121) *A commander-in-chief must know and understand the consequences of a decision that requires some Americans to make the «ultimate sacrifice» and what his or her decision means to their families. Головнокомандувач повинен знати і розуміти наслідки рішення, яке вимагає від деяких американців зробити «жертвопринесення» і що його рішення означає для їх сімей* [August 03, 2016, <http://www.sacbee.com/>]. – Тригером метфори є дієслівний вираз «to make the ultimate sacrifice», який вказує на те, що є люди, які готові віддати життя на військовій службі заради блага країни (the act of dying while

you are fighting for a principle or order to help other people [260]). Проте, автор статті підкреслює той факт, що Президент Дональд Трамп висловився з неповагою до матері загиблого капітана армії США Хумаюна Хана, що викликало шквал критики. Метафора є стертою, оскільки ключове дієслівне словосполучення вже фіксується в словниках як стала фразема «to make the ultimate sacrifice», що означає «to die for one's motherland». За основу образної ознаки покладено метафоричне перенесення за формулою «неістота → істота»: (ПрМ) смерть заради батьківщини → (МО) самопожертва, жертвопринесення, а також створюється і відповідний МО загиблих солдат, які виглядають як істоти, яких приносять у жертву під час різних релігійних ритуалів. Цей образ створюється за моделлю «істота → істота»: (ПМ) солдат, воїн → (МО) ритуальна жертва.

Останнє місце за частотністю посідає слот «Служителі культу» / «Cult Servants», який охоплює 27,8% від загальної кількості метафор фрейму «Релігія» / «Religion» (див. Додаток Ю). Зазначимо, що в УПМ цей слот є менш частотним і складає 22,2% від загальної кількості ПМ фрейму «Релігія» (див. Додаток Я).

Фрейм «Міфологія» / «Mythology» (див. речення (122)), охоплює 34,5% від загальної кількості ПМ КП «Релігія та міфологія» / «Religion and Mythology» (див. табл. 3.6). Порівняно з українськомовною ПМ цього фрейму, частка якої сягає 36,7% КП «Релігія та міфологія», можна зауважити меншу його частотність у межах англійськомовної політичної концептосфери (див. табл. 3.5), яка «обслуговує» англійськомовні ПТ. У межах фрейму «Міфологія» / «Mythology», тотожно до УПМ, виокремлено 2 слоти: «Міфологічні істоти» / «Mythological Creatures» та «Пантеон богів та героїв» / «Gods and Heroes Pantheon» (див. Додаток Ю).

Перше місце за частотністю належить слоту «Міфологічні істоти» / «Mythological Creatures» (див. речення (122)), що охоплює 73,7% від загальної кількості метафор фрейму «Міфологія» / «Mythology» (див. Додаток Ю). Частка цього слоту в АПМ є значно більшою, ніж в

українськомовній вибірці, де вона становить 54,5% (див. Додаток Я). До його складу входять метафори, які будуються на зображенні різноманітних міфологічних істот античної міфології (див. речення (122)) та європейського фольклору, наприклад:

(122) *There is hardly any question that **the Three Harpies** Remixed – Hillary, Flournoy and Nuland – will get «their» war on Syria. Навряд чи є питання, що **Три Гарпії** разом - Гілларі, Флорной та Нуланд - отримають «свою» війну проти Сирії* [June 30, 2016, <https://www.counterpunch.org>]. – У поданому прикладі спостерігається вживання метафоричного образу «the Three Harpies». Нагадаємо, що словникове тлумачення лексеми «Harp» – «a rapacious monster described as having a woman's head and body and a bird's wings and claws or depicted as a bird of prey with a woman's face» [260]. У метафоричному значенні «гарпією» називають людину з важким, нестерпним характером. Відтак, у цьому контексті автор статті називає трьох «гарпій» сучасної світової політики – Г. Клінтон, М. Флурной (колишня заступниця міністра оборони США) та В.Нуланд (колишня помічниця державного секретаря США у справах Європи та Євразії), звинувачуючи їх у розв'язанні війни в Сирії. Ця метафора має негативні конотації, що моделюються семантикою лексеми «harp». Метафоричне переосмислення здійснюється за формулою «істота → істота»: (ПМ) жінки-політики → (МО) гарпії. Образ започизений з грецької міфології. Гарпії з'являються в легендах про аргонавтів, зокрема у Гомера.

Друге місце за частотністю посідає слот «Пантеон богів та героїв» / «Gods and Heroes Pantheon» (див. речення (123)), що охоплює 26,3% від загальної кількості метафор фрейму «Міфологія» / «Mythology» (див. Додаток Ю). Частка цього слоту в АПМ є меншою, аніж в українськомовній вибірці, де вона становить 45,5% (див. Додаток Я). До його складу входять метафори, що базуються на іменах богів та героїв античної та скандинавської міфології, наприклад:

(123) *The Athena principle: Ivanka and Donald Trump. Принцип Афін:* Іванка та Дональд Трамп [July 24, 2016? <http://www.thegamesmenplay.com>]. – Метафоричний сенс базується на міфологічній аналогії і має антропоморфний характер, як відомо, «Athena» – це «the patron goddess of Athens, typically allegorized into a personification of wisdom» [260]. За давньогрецькими легендами, Афіна була найулюбленішою донькою свого батька Зевса, так само й Іванка Трамп є улюбленою дочкою Президента Трампа, яку він поважає та до думки якої дослухається. Метафора є, на перший погляд, позитивно конотованою, але має приховане іронічне забарвлення. Така конотація моделюється семантично. Метафоричне переосмислення відбувається за моделлю «істота → істота»: (ПМ) дочка президента → (МО) богиня (Афіна).

Отож, фреймово-слотовий поділ КП «Релігія та міфологія» / «Religion and Mythology» збігається з аналогічним поділом КП УПМ.

Дані (Додаток АА) свідчать про переважно негативну конотацію ПМ КП «Релігія та міфологія» / «Religion and Mythology», яка становить 56,4% (пор.: 80% УПМ). Позитивно конотована ПМ сягає 41,8% від загальної кількості метафор КП «Релігія та міфологія» / «Religion and Mythology» (пор.: 20% УПМ). Нейтрально-оцінні, що спостерігаються лише в 1,8% від загальної кількості ПМ КП «Релігія та міфологія» / «Religion and Mythology» (пор.: в УПМ не зафіксовано) та переважно реалізується контекстуально.

На підставі розглянутих прикладів ПМ концепту «Релігія та міфологія» / «Religion and Mythology» зазначимо, що найпродуктивнішою метафоричною моделлю в межах поданого концепту є моделі «істота → істота» та «неістота → істота».

КП «Магія та ворожіння» / «Magic and Divination» посідає друге місце за частотністю серед КП субсфери «Сакральний світ» / «Spritual world» (див. Додаток Ю), на відміну від УПМ, де це КП також посідає друге місце за частотністю, проте з дещо вищим показником (див. Додаток Я) (пор.: 40% УПМ < 35,3% АПМ). Вказане КП розподіляється на два фрейми: «Чорна

магія» / «Black Magic» (див. речення (124)) та «Біла магія» / «White Magic» (див. речення (126) (див. Додаток Ю).

Фрейм «Чорна магія» / «Black Magic» є найбільш частотним і охоплює 66,7% від загальної кількості політичної метафори КП «Магія та ворожіння» / «Magic and Divination» (див. табл. 3.6). Зазначимо, що в УПМ цей фрейм є менш частотним і складає 55% від загальної кількості ПМ КП «Магія та ворожіння» (див. Додаток Я). Слотовий поділ фрейму «Чорна магія» / «Black Magic» збігається з поділом відповідного слоту української мови (див. Додаток Я).

Перше місце за частотністю належить слоту «Магічні ритуали» / «Magical Rituals» (див. речення (124), який охоплює 60% від загальної кількості метафор фрейму «Чорна магія» / «Black Magic» (див. Додаток Ю). Порівняно з УПМ цього слоту, частка якого склала 63,6%, АПМ займає дещо нижчу позицію (див. Додаток Я), наприклад:

(124) *Having a high IQ is a curse ... just look at Donald Trump. Мати високий рівень IQ - це прокляття ... просто погляньте на Дональда Трампа* [Sun 10 Dec 2017, <https://www.theguardian.com/>]. – У наведеному прикладі спостерігається вживання оживлення стертого метафоричного значення лексеми «a curse». У метафоричному сенсі прокляттям називають те, що обтяжує, мучить, робить людину нещасною, завдає лиха, горя тощо. Відтак, у поданому реченні автор статті глузує з Президента Трампа, який має високий рівень інтелекту, проте це, на думку науковців, є фактором ризику для психологічних і фізіологічних збудників. Саме тому Трамп більш схильний до таких станів, як розлади настрою і тривога, алергія, астма та аутоімунні захворювання. Ця стерта метафора має іронічну конотацію. Метафоричний перенос відбувається за моделлю «неістота → неістота»: (ПМ) розум, ерудиція → (МО) прокляття (лихо).

Друге місце за частотністю займає слот «Особи, що займаються магією» / «People Engaged in Magic» (див. речення (125)), що охоплює 40% від загальної кількості метафор фрейму «Чорна магія» / «Black Magic» (див.

Додаток Ю). Зазначимо, що в УПМ слот «Особи, що займаються магією» також є найменш частотним серед метафор фрейму «Чорна магія» з показником 36,4% (див. Додаток Я), наприклад:

(125) *Trump is the Exorcist of Political Correctness. Трамп – екзорцист політичної коректності* [21.12.2016, <https://www.aim.org>]. – Метафора базується на уподібненні дій чаклуна діям політичної особи. Нагадаємо, що лексема «exorcist» тлумачується як «someone who performs exorcisms (the expulsion or attempted expulsion of a supposed evil spirit from a person or place)» [256]. У цьому прикладі йдеться про те, що поведінка Трампа є далекою від принципів політичної коректності, які він відкидає, а точніше витравлює, оскільки вважає їх недоцільними в політиці. Метафора має саркастичну конотацію, що контекстуально моделюється лексемою «exorcist». Метафоричний образ стає результатом трансформації за моделлю «істота → істота»: (ПМ) президент Трамп → (МО) маг, чаклун.

Фрейм «Біла магія» / «White Magic» посідає останнє місце за частотністю від загальної кількості фреймів ПМ КП «Магія та ворожіння» / «Magic and Divination», що становить 33,3% зазначеного КП (див. табл. 3.6). Зіставлення засвідчує, що в англійській мові ПМ цього фрейму є менш частотною, аніж в українськомовній ПМ (45%) (див. табл. 3.11). У межах фрейму «Біла магія» / «White Magic», за аналогією до УПМ, виокремлено 3 слоти: «Магічні дії» / «Magical Rituals», «Особи, що практикують магію» / «People Engaged in Magic» та «Магічні предмети» / «Magical Items» (див. Додаток Ю).

Перше місце за частотністю належить слоту «Магічні дії» / «Magical Rituals» (див. речення (126)), який охоплює 50% від загальної кількості метафор фрейму «Біла магія» / «White Magic» (див. Додаток Ю). Зауважимо, що в УПМ частка цього слоту є більшою та становить 61,1% від загальної кількості метафор фрейму «Магічні дії» (див. Додаток Я), наприклад:

(126) *Originally Enchanted By Trump, California Farmers Panic As Their Fields Go Unpicked Due To His Immigration Policies. Спочатку, зачаровані*

Трампом, каліфорнійські фермери впадають у паніку, оскільки їхні поля залишаються невибраними через його імміграційну політику [Feb 16, 2017, <https://www.themaven.net>]. – У цьому прикладі тригером цієї стертої метафори є елемент «enchanted», який у словниках тлумачиться як «placed under or as if under a magic spell» [259]. У цьому контексті йдеться про те, що каліфорнійські фермери, які були зачаровані передвиборчими обіцянками Трампа і голосували за нього на президентських виборах у США, тепер панікують через його імміграційну політику та шкодують про свій вибір. Лексема «enchanted» контекстуально набуває іронічної конотації, несе негативне семантичне навантаження і допомагає утворити образ президента-маніпулятора. Біла магія в статті перетворюється на чорну, судячи з її наслідків. За основу образної ознаки тут покладено метафоричне перенесення за моделлю «істота (людина) → істота (людина)»: (ПМ) Трамп → (МО) чаклун.

Друге місце за частотністю займає слот «Особи, що практикують магію» / «People Engaged in Magic» (див. речення (127)), що охоплює 30% від загальної кількості метафор фрейму «Біла магія» / «White Magic» (див. Додаток Ю). Порівняння з українськомовною вибіркою свідчить, що частка цього слоту в АПМ є більшою (пор.: 30% АПМ > 27,8% УПМ) (див. Додаток Я), наприклад:

(127) *Trump is the greatest **political magician** ever. Трамп – найбільший політичний чаклун* [June 7, 2017, <https://www.desmoinesregister.com/>]. – У наведеному реченні спостерігається вживання стертої метафори. Пряме словникове тлумачення лексеми «magician» це «one skilled in magic» [259], тобто маг, чаклун, який проводить відповідні магічні маніпуляції. У метафоричному сенсі чарівником називають людину, яка захоплює, приваблює чим-небудь та здатна вирішувати складні питання з легкістю, наче за помахом чарівної палички. У цьому контексті метафора передає іронічне ставлення до політичної гри Трампа. У цьому реченні фіксуємо

метафоричне переосмислення за формулою «істота → істота»: (ПМ) Трамп → (МО) маг, чаклун.

Останнє місце за частотністю належить слоту «Магічні предмети» / «Magical Items», що лежить в основі 20% від загальної кількості метафор фрейму «Біла магія» / «White Magic» (див. Додаток Ю). Зіставлення засвідчує, що в англійській мові ПМ цього слоту є більш частотною, аніж в українськомовній ПМ (11,1%) (див. Додаток Я).

Отримані дані свідчать про переважно негативну конотацію ПМ КП, що становить 70% (пор. 82,5% УПМ) (див. Додаток АА). Позитивно конотована ПМ, що становить 30% від загальної кількості метафор КП «Магія та ворожіння» / «Magic and Divination» (пор.: 15% УПМ). Випадків нейтрально-оцінної ПМ КП зафіксовано не було (пор.: 2,5% УПМ).

Є всі підстави вважати, що метафори КП «Магія та ворожіння» / «Magic and Divination» утворюються за такими метафоричними моделями: ««неістота → неістота» та «істота → істота».

Отже, людина моделює політичну реальність за аналогією політичного життя країни з сакральним світом. Релігійні, міфологічні та магичні метафори активно використовуються для відображення типових характеристик об'єктів та суб'єктів політичних процесів, актуалізації образів політиків та висвітлення політичного життя країни.

Переважна частина (63,2%) метафор субсфери «Сакральний світ» / «Spritual world» передає негативне значення. Позитивно конотовані політичні метафори становлять 35,9%. Нейтрально-оцінні ПМ було виявлено у 0,9% (див. Додаток АБ).

У межах субсфери «Сакральний світ» / «Spritual world» продуктивними є такі метафоричні моделі: «неістота → неістота», «істота → істота».

Висновок до розділу 3

ФДПС «Навколишній світ» / «Outer World» є менш частотною у межах двох фундаментальних поняттєвих сфер на матеріалі обох мов дослідження.

На матеріалі української мови, за даними дослідження, субсфера «Природа» є найчастотнішою субсферою в межах ФДПС «Навколишній світ» та становить 38,8% від загальної кількості метафор цієї поняттєвої сфери. КП «Жива природа» посідає перше місце за частотністю серед КП субсфери «Природа», в межах якого фрейм «Тварини» є найбільш частотним (62,5%) з найактивнішим слотом «Склад світу тварин» (36,7%) та найменш активним слотом «Відносини з людиною» (6,7%). Найменш частотним є фрейм «Рослини» з найактивнішим слотом «Будова рослин» (41,7%), а найменш активним слотом є «Догляд за рослинами» (13,9%). КП «Нежива природа» посідає останнє місце за частотністю серед КП субсфери «Природа», де найчастотнішим фреймом є «Геологія» (66,7%) з найактивнішим слотом «Земля» (39,1%), а найменш активним слотом – «Стихійні лиха» (26,1%). Найменш активним фреймом є «Метеорологія», що становить 33,3% від загальної кількості фреймів політичної метафори КП «Нежива природа», де найактивнішим слотом є «Атмосфера та метеоумови» (43,5%) та найменш активним слотом є «Пори року» (21,7%).

Як свідчать дані дослідження, на матеріалі англійської мови субсфера «Природа» / «Nature» є також найчастотнішою субсферою в межах ФДПС «Навколишній світ» / «Outer World» та охоплює 42,7% від загальної кількості концептів-донорів метафор цієї поняттєвої сфери. КП «Жива природа» / «Living Nature» посідає перше місце за частотністю серед КП субсфери «Природа» / «Nature», у межах якої фрейм «Тварини» / «Animals» є найбільш частотним і становить 63,5% від загальної кількості фреймів КП «Жива природа» / «Living Nature» з найактивнішим слотом «Склад світу тварин» / «Animal Species» (33,3%) та найменш активним слотом «Відносини з людиною» / «Human-Animal Interaction» (10,6%). Фрейм «Рослини» / «Plants»

займає останнє місце та охоплює 36,5% від загальної кількості АПМ КП «Жива природа» / «Living Nature» з найбільш частотним слотом «Види рослин» / «Types of Plants» (47,4%) та найменш частотним слотом «Життєвий цикл рослин» / «Plants Life Cycle» (18,4%). КП «Нежива природа» / «Inanimate Nature» посідає останнє місце за частотністю концептів-донорів серед концептів субсфери «Природа» / «Nature» з найбільш частотним фреймом «Геологія» / «Geology» (62%) з найбільш активним слотом «Стихійні лиха» / «Natural Disasters» (43,2%) та найменш активним слотом «Вода» (22,7%). Фрейм «Метеорологія» / «Meteorology» посідає друге та останнє місце за частотністю від загальної кількості фреймів, які формують МО політичної метафори КП «Нежива природа» / «Inanimate Nature» (38%) з найактивнішим слотом «Атмосфера та метеоумови» / «Atmosphere and Meteorological Conditions» (37%) та найменш активним слотом «Пори року» / «Seasons» (29,7%).

За даними дослідження, субсфера «Сакральний світ» / «Spiritual World» є найменш частотною субсферою в межах ФДПС «Навколишній світ» в обох мовах дослідження та становить 23,5% від загальної кількості метафор цієї поняттєвої сфери в українськомовному тексті. КП «Релігія та міфологія» посідає перше місце за частотністю серед КП субсфери «Сакральний світ», де найбільш частотним фреймом є «Релігія» (63,3%) з найактивнішим слотом «Релігійні образи» (47,4%), найменш активним слотом «Служителі культу» (22,2%). Фрейм «Міфологія» посідає останнє місце та становить 36,7% від загальної кількості ПМ КП «Релігія та міфологія», у межах якого найбільш активним є слот «Міфологічні істоти» (54,5%), а найменш активним є слот «Пантеон богів та героїв» (45,5%). КП «Магія та ворожіння» посідає останнє місце за частотністю серед КП субсфери «Сакральний світ», у межах якого фрейм «Чорна магія» є найбільш частотним і становить 55% від загальної кількості фреймів ПМ КП «Магія та ворожіння», з найактивнішим слотом «Магічні ритуали» (63,6%) та найменш активним слотом «Особи, що займаються магією» (36,4%). Найменш частотним є фрейм «Біла магія»

(45%) з найактивнішим слотом «Магічні дії» (61,1%) та найменш активним слотом «Магічні предмети» (11,1%).

На матеріалі англійськомовного тексту субсфери «Сакральний світ» / «Spiritual World» є також найменш частотною субсферою в межах ФДПС «Навколишній світ» / «Outer World» та охоплює 20,7% від загальної кількості метафор цієї поняттєвої сфери. КП «Релігія та міфологія» / «Religion and Mythology» посідає перше місце за частотністю серед КП субсфери «Сакральний світ» / «Spiritual World» (64,7%) з найбільш частотним фреймом «Релігія» / «Religion» (54,5%), у межах якого найактивнішим слотом є «Релігійні образи» / «Religious Images» (38,9%) та найменш активним є слот «Служителі культу» / «Cult Servants» (27,8%). Фрейм «Міфологія» / «Mythology» є найменш частотним та охоплює 34,5% від загальної кількості політичної метафори КП «Релігія та міфологія» / «Religion and Mythology» з найбільш активним слотом «Міфологічні істоти» / «Mythological Creatures» (73,7%) та найменш активним слотом «Пантеон богів та героїв» / «Gods and Heroes Pantheon» (26,3%). КП «Магія та ворожіння» / «Magic and Divination» посідає останнє місце за частотністю серед КП субсфери «Сакральний світ» / «Spiritual World» (див. Додаток 1) (35,3%), у межах якого найчастотнішим фреймом є «Чорна магія» / «Black Magic» (66,7%) з найактивнішим слотом «Магічні ритуали» / «Magical Rituals» (60%) та найменш активним слотом «Особи, що займаються магією» / «People Engaged in Magic» (40%). Фрейм «Біла магія» / «White Magic» посідає останнє місце за частотністю від загальної кількості фреймів ПМ КП «Магія та ворожіння» / «Magic and Divination» (33,3%), у межах якого найбільш частотним є слот «Магічні дії» / «Magical Rituals» (50%) та найменш частотним є слот «Магічні предмети» / «Magical Items» (20%).

Найпоширенішими метафоричними моделями ФДПС «Навколишній світ» в українськомовному ПТ є «неістота → неістота», «неістота → істота», «істота → істота», в англійськомовному ПТ — «неістота → неістота», «неістота → істота», «істота → істота».

Згідно з дослідженням українськомовної вибірки ПМ, найбільш частотним є використання мертвої та стертої метафор, менш частотною є використання оригінальної, та поширеної метафор. В англійськомовній вибірці ПМ найбільш частотним є використання стертої метафори, менш частотним є використання оригінальної мертвої та поширеної метафор.

Аналіз конотативного значення засвідчив, що українськомовній та англійськомовній ПМ загалом притаманне негативне або іронічне емоційне забарвлення (69,7% УПМ та 67,7% АПМ). Позитивного конотативного значення набувають лише 26,2% українськомовних та 29,1% англійськомовних ПМ. Найменш численними є нейтрально-оцінні ПМ (4,1% УПМ та 3,2% АПМ), що дозволяє реципієнтові визначити конотативну складову відповідно до власних політичних поглядів.

Проаналізувавши конотацію українськомовної та англійськомовної ПМ, зазначимо, що переважна більшість метафор є негативно або іронічно конотованими. Виходячи з того, що жива метафора відображає свідомо проведену когнітивну операцію концептуалізації політичного життя країни, образу політиків та їх вчинків, відтак за відповідних умов вона здатна вплинути на сприйняття адресатом певної ситуації або події. У нашому випадку йдеться про те, що українськомовний та англійськомовний читач у більшості випадків отримує заряд негативного ставлення до політиків. У певних ситуаціях негативна характеристика політиків дійсно є результатом їх політичних помилок, проте часто політичні опоненти замовляють статті негативного змісту, щоб дискредитувати репутацію своїх конкурентів. Очевидно, що навіювання такого пейоративного ставлення до політиків здатне за відповідних умов негативно вплинути на сприйняття аполітичним адресатом певної ситуації.

Основні положення третього розділу висвітлені в одноосібних публікаціях автора [85; 86; 87; 94; 95; 97; 207].

ВИСНОВКИ

Грунтовний аналіз вітчизняної та закордонної наукової літератури дав змогу позиціонувати метафору не як суто лінгвістичний феномен, а як складне лінгвокогнітивне утворення, у формуванні якого задіяна ціла низка лінгво-ментальних засобів. Механізм метафоризації передбачає інтеракцію між концептом, який є ПрМ і концептом-донором, який лежить в основі МО. ПрМ, як і МО в тексті, у тому числі ПТ, можуть бути репрезентовані як в експліцитній, так і в імпліцитній формах. За відсутності конкретних вербалізаторів вони виокремлювані в контексті (вузькому або широкому). Завдяки експлікації ПМ або МО репрезентовані більш конкретно, тоді як імплікація зумовлює варіативність конкретних імен концептів-донорів, тобто МО. Але ця варіативність можлива лише у рамках преференційної ситуації або події, описуваної через засоби метафоризації. У межах конкретної референційної ситуації може виникати низка МО, ґрунтованих на різних метафоричних конфігураціях, але об'єднаних однією тематикою і приналежних до концептуальної субсфери-донора.

Під ПМ розуміємо таку метафору, в якій ПрМ є концепт політичного та політико-економічного характеру (держава, парламент тощо), а концептами-донорами є предмети-феномени різних субсфер загальної або макроконцептосфери.

До конститутивних ознак ПМ належать високий аксіологійний потенціал, експресивність, здатність до ефективної реалізації авторської інтенції та наочно-образного загострення певної проблеми.

Визначальною в студіюванні постає когнітивно-семантична класифікація метафор за суб'єктом-донором. Згідно з цією типологією метафори згруповано за тематичною приналежністю знаку-носія образу до системи термінів певної галузі: медичні, спортивні, військові, технічні, фінансові, театральні, будівельні, метеорологічні метафори тощо. В основу

класифікації за концептом-донором покладено розподіл на антропоморфні, просторові, машинні, анімалістичні, релігійні метафори.

Методологічним ключем для розкриття лінгвокогнітивних особливостей політичної метафори в публіцистичному дискурсі на матеріалі української та англійської мов стали методи компонентно-семантичного аналізу, фреймово-слотового моделювання, зіставний метод. Релевантними виявилися методи дефініційного аналізу, ідентифікації метафори, дескриптивно-аналітичний (описовий) метод тощо.

Ієрархічна схема за концептами-донорами забезпечує проведення повного аналізу когнітивно-семантичних кореляцій у межах ПТ двох зіставляваних мов. Вона ґрунтована на виокремленні таких рівнів: ФДПС, субсфери, КП, фрейми та слоти. Схеми зіставлення збігаються в українській та англійській мовах за більшістю позицій, але є незначні кількісні та якісні розбіжності: а) ФДПС «Світ людини» / «Human World»: 3 субсфери в обох мовах дослідження – 7 КП в обох мовах дослідження – 18 фреймів в українськомовному публіцистичному дискурсі та 18 фреймів в англійськомовному публіцистичному дискурсі – 39 слотів в українськомовному публіцистичному дискурсі та 35 слотів в англійськомовному публіцистичному дискурсі; б) ФДПС «Навколишній світ» / «Outer World»: 3 субсфери в обох мовах дослідження – 5 КП в обох мовах дослідження – 13 фреймів в українськомовному публіцистичному дискурсі та 14 фреймів в англійськомовному публіцистичному дискурсі – 38 слотів в українськомовному публіцистичному дискурсі та 39 слотів в англійськомовному публіцистичному дискурсі.

З двох ФДПС найбільш частотною є «Світ людини» / «Human World» (50,9% (українська мова) та 50,4% (англійська мова)), сформована ПМ, модельованими через родинні та суспільні відносини, а також створеними людиною артефактами. Менш частотною є ФДПС «Навколишній світ»/ «Outer World» (49,1% (українська мова) та 49,6% (англійська мова)), яку утворюють ПМ, що містять у своєму складі лексеми на позначення

природних об'єктів, універсальних просторових номінацій і сакрального світу.

До лакунарних сфер: а) ФДПС «Світ людини» / «Human World» належать фрейм «Економіка та фінанси» / «Economics and Finance», слоти «Фінанси» / «Finance» й «Економіка» / «Economics» в англійській мові; фрейм «Духовна спорідненість», слоти «Пацієнти та медичні працівники», «Освіта та наука», «Подружжя», «Духовні батьки», «Технічні процеси» в українській мові; б) ФДПС «Навколишній світ» / «Outer World» – фрейм «Смак» / «Taste», слоти «Неприємний смак» / «Unpleasant Taste», «Приємний смак» / «Pleasant Taste» в англійській мові; слоти «Догляд за рослинами», «Вода» в українській мові.

Серед моделей, які вказують на кореляцію ПрМ і МО, домінують такі моделі:

а) ФДПС «Світ людини» / «Human World» – «неістота → неістота», «неістота → істота», «істота → істота» (українська мова), «неістота → неістота», «істота → істота», «неістота → істота» (англійська мова); б) ФДПС «Навколишній світ» / «Outer World» – «неістота → неістота», «неістота → істота», «істота → істота» (українська мова), «неістота → неістота», «неістота → істота», «істота → істота» (англійська мова). Зазначені моделі ПрМ і МО можуть бути представлені експліцитно й імпліцитно.

У політичному дискурсі превалюють стерті метафори. Згідно з дослідженням українськомовної вибірки ПМ, найбільш частотним є використання мертвої та стертої метафор, менш частотним – оригінальної та поширеної метафор. В англійськомовній вибірці ПМ найбільш частотним є вживання стертої метафори, менш частотним – оригінальної, мертвої та поширеної метафор. Оригінальні метафори зустрічаються нечасто, що відповідає загальній тенденції ПТ до стандартизації. На фоні кліше креативні метафори виглядають як особливо-марковані елементи з погляду експресивного потенціалу різних стилістичних прийомів.

Негативна конотація метафор переважає (66,1% (українська мова) і 63% (англійська мова)). Позитивна метафора є менш частотною: 29,8% (українська мова) і 32,4% (англійська мова)). Найменш численними є нейтрально-оцінні ПМ (4,1% (українська мова) і 4,6% (англійська мова)). Домінування негативно-конотованих ПМ зумовлене критичною спрямованістю більшої частини ПТ.

Виходячи з того, що жива метафора відображає свідомо проведену когнітивну операцію концептуалізації політичного життя країни, образу політиків та їх вчинків, за відповідних умов вона здатна вплинути на сприйняття адресатом певної ситуації або події. У нашому випадку йдеться про те, що українськомовний та англійськомовний читач здебільшого отримує заряд негативного ставлення до політиків. У деяких випадках негативна характеристика політиків дійсно є результатом їх політичних помилок, проте, часто політичні опоненти замовляють статті негативного змісту, щоб погіршити репутацію своїх конкурентів. Очевидно, що навіювання такого пейоративного ставлення до політиків здатне за відповідних умов негативно вплинути на сприйняття аполітичним адресатом певної ситуації.

Перспективу дослідження вбачаємо в поглибленому вивченні семантичної класифікації метафор за основним суб'єктом, а також за типами метафоричного переносу. Одним із пріоритетних напрямків подальшого студіювання також може постати питання мотивованості конотативного значення ПМ української та англійської мов у різних дискурсах.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Алексеева Л.О. Виразальні засоби мови у текстах розмовного, художнього та публіцистичного стилів. Донецьк : Юго-Восток, 2009. 202 с.
2. Андрейченко О. І. Метафора театру в сучасному політичному дискурсі : когнітивний аспект. Сімферополь : Таврійський нац. ун-т імені В. І. Вернадського. 2011. URL: http://movoznavstvo.com.ua/download/pdf/2011_1/article/2.pdf (дата звернення: 20.12.2015).
3. Андрейченко О.І. Метафоричне вираження концептосфери «політика» в сучасному публіцистичному дискурсі. *Ученые записки Таврического национального университета им. В.И. Вернадского. Сер. «Филология. Социальные коммуникации»*. Том 24 (63). Часть 2. 2011. № 4. С.81–86.
4. Аракин В.Д. Сравнительная типология английского и русского языков: Учеб. пособие для студентов пед. ин-тов по спец."Иностр. яз." 2-е изд. Москва: Просвещение, 1989. 148 с.
5. Арешенков Ю. О. «Стиль» як категоріальне поняття стилістичної науки. *Науковий вісник Чернівецького університету. Слов'янська філологія. Збірник наукових праць*. Чернівці: Рута, 2001. Вип. 117–118. С. 3–10.
6. Арешенков Ю.О. А 80 Стилїстика української мови: Конспект лекцій та плани занять. 3-є вид. Кривий Ріг: КрДПУ, 2007. 46 с.
7. Аристотель и античная литература. Под ред. М.Л. Гаспарова. Москва: Наука, 1978. 233 с.
8. Арутюнова Н. Д., Журина М. А. Теория метафоры: сборник. Пер. с англ., фр., нем., исп., польск. яз. Вступ. ст. и сост. М.:Прогресс, 1990. 512 с.
9. Арутюнова Н.Д. Языковая метафора : (Синтаксис и лексика). Язык и мир человека. Москва, 1999. С. 348–363.
10. Аскольдов С. А. Концепт і слово. Русская словесность. От теории словесности к структуре текста : антология. М. : Academia, 1997. С. 267–279.
11. Бабенко О.В., Москаленко Т.А. Газетно-публіцистичні тексти та їх переклад. Наука. Теорія і практика. С. 93–96. URL:

http://конференция.com.ua/files/image/konf%2010/konf%2010_3_24.pdf (дата звернення: 15.12.2015).

12. Бабич Н., Бродська Р. Лексика як один із засобів організації публіцистичного тексту : (на матеріалі газети «Буковина» 1885-1916 рр.). Наук. вісн. Чернів. ун-ту (Словянська філологія). Чернівці: Рута, 2001. Вип. 119. С. 3–14.

13. Бажан Н. М. Мовні засоби публіцистики М. Коцюбинського. Мовознавство. №4. 1970. С. 81–87.

14. Базилевич Н. В. Дискурс рефлексії політичного лідера в лінгвокогнітивному ракурсі (на матеріалі історико-мемуарних творів В. Черчилля). Дисертація канд. філол. наук: 10.02.04, Херсон. держ. ун-т. Херсон, 2015. 200 с.

15. Балаклицький М.А. Есе як художньо-публіцистичний жанр: методичні матеріали для студентів зі спеціальності «Журналістика». Харків : ХНУ імені В.Н.Каразіна, 2007. 74 с.

16. Баранник Д. Х. Мовна структура публіцистичного стилю. Українська мова і література в школі. 1978. №8. С.27–34.

17. Баранник Д. Х. Церемоніальний різновид публіцистичного стилю. Мовознавство. 1977. № 3. С.14–19.

18. Баранник Д.Х. Актуальні проблеми дослідження мови масової інформації. Мовознавство. 1983. №6. С. 13–17.

19. Баранов А. Н. Политическая метафорика публицистического текста: возможности лингвистического мониторинга. Язык СМИ как объект междисциплинарного исследования. Москва, 2003. С.394–400.

20. Баранов А.М. Дескрипторная теория метафоры М.: Языки славянской культуры, 2014. 632 с.

21. Баранов А.М., Караулов Ю.М. Російська політична метафора: матеріали до словника. М., 1991. 145 с.

22. Бардіна Н. В. Когнітивний підхід до визначення поняття “рідна мова”. *Громадянський патріотизм і проблеми викладання українистики у вузах Одещини* : матеріали обл. наук.-практ. конф. Одеса, 2001. С. 15-20.

23. Барміна Є.О. Нейтралізація при перекладі конструктивів дебітивної модальності (на матеріалі публіцистичного дискурсу). *Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка*. 2013. № 9 (268). Ч. I. С. 6–10.
24. Батурський А. Д. Із спостережень над публіцистичною лексикою з негативним емоційним забарвленням. *Наук. зап. Ніжин. пед. ін-ту*. Сер. філол. наук. Ніжин, 1962. Т. 13. С. 193–216.
25. Біловол Ю.Є. Заголовок у письменницькій публіцистиці: прагматичний потенціал і засоби увиразнення. *Соціальні комунікації сучасного світу* : наук.-теорет. зб. Запоріжжя. 2009. С. 50–52.
26. Біловол Ю.Є. Метафора в публіцистиці письменників. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка*. Серія Філологічні науки, 2011. № 03 (214). С. 201–208.
27. Білодід І. К. Сучасна українська літературна мова: стилістика / АН УРСР. Київ : Наук. думка, 1973. 588 с.
28. Білодід І.К. Курс історії української літературної мови : у 2-х т. / гол. ред. Інститут мовознавства ім. О. Потебні АН УРСР. 1958. Т. 1. 596 с.
29. Блек М. Теория метафоры. Сборник: Пер. с англ., фр., нем., исп., польск. яз. Вступ. ст. и сост. Н. Д. Арутюновой; Общ. ред. Н. Д. Арутюновой и М. А. Журиной. М.: Прогресс, 1990. 512 с.
30. Блинова Н.М. Типологія соціокультурної метафори у публіцистиці Івана Франка. *Вісник Дніпропетровського університету*. 2012. Т. 20. Вип. 18. С. 28–33.
31. Бляхер, Е.Д., Волынская, Л.М. *Научная метафора: к методологии исследования трансляции знания*. Философские науки. 1989. № 2. С. 29–38.
32. Богатько В. В. Еліптичні конструкції у мові сучасної публіцистики. *Наук. зап. Вінниц. держ. пед. ун-ту ім. М. Коцюбинського*. Сер. Філологія. Вінниця, 2002. С. 44–47.
33. Брага І. І. Метафоричні моделі українського політичного дискурсу. Проблеми семантики слова, речення, тексту : Зб. наук. пр. Київ : КДЛУ, 2000. Вип. 3. С. 21–26.

34. Брандес М. П. Стилистика текста: Теоретический курс. Москва: Прогресс-Традиция, 2004. 208 с.
35. Василик Л. Є. Номінативний та метафоричний концепти в публіцистичному тексті. *Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна*. Сер. Філологія. 2007. № 766. Вип. 51. С. 249–252.
36. Ващук Т. М. Прагматико-функціональні властивості німецького політичного дискурсу. Дис. канд. філол. наук: 10.02.04, Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. Л., 2014. 200 с.
37. Верньо Ж. К интегративной теории представления. *Иностранная психология*. М., 1995. Т. 3. № 5. С.9–17.
38. Волков А.А. Курс русской риторики. Москва: Изд-во храма св. муч. Татианы, 2001. 336 с.
39. Гажева І.Д. Ономасіологічний підхід до метафори в контексті зміни лінгвістичних парадигм. Семантика мови і тексту: матеріали V Міжнар. наук. конференції. 1996. С. 12–13.
40. Гак В.Г. Метафора универсальная и специфическая. Метафора в языке и тексте: сб. статей. Москва, «Наука», 1988. С. 11–26.
41. Гак В.Г. Русский язык в сопоставлении с французским. 2-е изд., перераб. и доп. Москва: Рус.яз., 1988. 263 с.
42. Гальперин И.Р. Stylistic. Москва: «Высшая школа», 1977. 342 с.
43. Гладкий М. Д. Суть популярного викладу : (Проблема газетної мови). Червона преса. 1928. № 4. С. 30–37.
44. Гладкий М. Наша газетна мова. К.: Державне видавництво України, 1928. Фотопередрук Олекси Горбача. Мюнхен, 1992. 174 с.
45. Глуховцева К. Д., Грицанова І. Лексичні засоби вираження емоційності та експресивності в газетно-публіцистичному стилі. *Наук. вісн. Чернів. ун-ту*. Слов'ян. філологія. Чернівці: Рута, 2001. Вип. 119. С. 14–21.
46. Головенко К. В. Внутрішня форма метафори в англійській та українській мовах. Дисертація канд. філол. наук: 10.02.17, Донец. нац. ун-т. Донецьк, 2013. 200 с.

47. Городиловська Г. П. Проблема стилів в українському мовознавстві. *Вісник Львівського університету. Сер. Журналістика*. Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2003. Вип. 23. С. 136–143.
48. Григораш А. М. Контекстні засоби інтерпретації фразеологізмів у публіцистиці: (на матеріалі преси України 90-х років). *Наука і сучасність*. Київ, 1998. Ч. 1. С. 165–170.
49. Григораш А. М. Фразеологія суспільно-політичного характеру у сучасній публіцистиці: переосмислення та інтерпретація: (на матеріалі сучасної преси України 90-х років). *Наук. зап. Нац. пед. ун-ту ім. М. Драгоманова*. Київ, 2001. Вип. 40. С. 144–147.
50. Григораш А.М. Внутрішньофразеологічні синтаксичні прийоми авторської інтерпретації фразеологічних одиниць у публіцистичних текстах: (На матеріалі преси України 90-х років). *Українська філологія: Школи, постаті, проблеми*. Львів, 1999. Ч. 2. С. 120–125.
51. Грицина В. І. Суб'єктивно-модальна функція елементів інфраструктури речення у публіцистичних текстах. *Вісн. Запоріж. держ. ун-ту*. Сер. Філол. науки. Запоріжжя, 1999. №2. С. 34–36.
52. Дацишин Х. М. Морфологічний і синтаксичний принцип структурної класифікації метафор у політичному дискурсі. Львів : ЛНУ ім. І.Франка, 2000. 231 с.
53. Дацишин Х. П. Антропоморфна метафора в сучасному українському політичному дискурсі (за матеріалами мас-медіа). *Українська періодика: історія і сучасність: доп. та повідомл. сьомої Всеукр. наук.-теорет. конф.*, Львів, 17–18 трав. 2002 р. Львів, 2002. С. 501–504.
54. Дацишин Х. П. Метафора в українському політичному дискурсі (за матеріалами сучасної періодики): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : 10.01.08. Львів, 2005. 18 с.
55. Дацишин Х. П. Статична та динамічна метафора в сучасному українському політичному дискурсі. Інститут журналістики. URL: <http://journlib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=1079> (дата звернення: 29.01.2016).

56. Дацишин Х.П. Політична метафора в індивідуальній мовотворчості журналіста. Вісник Львівського університету. Серія журналістики. 2004. Вип. 25. С. 427–433.
57. Девидсон Д. Що означають метафори. Теорія метафори. М., 1990, с.172.
58. Дзюбишина-Мельник Н. Я. Деякі закономірності варіювання лексем у публіцистично-інформаційному стилі кінця XIX – початку XX ст.. *Наук. зап. Нац. ун-ту «Києво-Могилянська академія»*. Київ, 2000. Т. 18. Ч. 1. С. 24–26.
59. Дорофєєва М.С. Когнітивно-ситуативне моделювання у спеціальному перекладі . Проблеми семантики, прагматики та когнітивної лінгвістики. К.: Вид. центр КНЛУ, 2016. №30. С. 63–81.
60. Дрібнюк О.Т. Функції метафори в публіцистичному стилі. Мова і культура. 2011. Вип. 14. Т. 8. С. 140–143.
61. Дубенко О. Ю. Порівняльна стилістика англійської і української мов: навч. посіб. Вид. 2-е переробл. і допов. Вінниця : НОВА КНИГА. 2011. 328 с.
62. Дудик М.П. Про мовностилістичні аспекти публіцистики. *Проблеми граматики і лексикології української мови: зб. наук. праць*. Київ, 2001. С. 191–198.
63. Дудик П. С. Стилістика української мови : навч. посіб. Київ : ВЦ «Академія», 2005. 368 с.
64. Дэвидсон Д. Что означают метафоры. Теория метафоры: сборник переводов с англ., фр., нем., исп., польск. яз.; вступ. ст. и сост. Н.Д.Арутюнова; общ. ред. Н.Д.Арутюнова, М.А.Журинская. Москва: Прогресс, 1990. С. 173–194.
65. Дядюра Г. М. Функціональні параметри образності в науковому стилі (на матеріалі текстів природничих та технічних наук): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філ. наук: 10.02.01. Київ, 2001. 22 с.
66. Євланова О. О. Політичний дискурс Вацлава Гавела й Вацлава Клауса: засоби та прийоми мовного впливу [Текст] : автореф. дис. канд. філол. наук : 10.02.03. Київ, 2018. 20 с.

67. Євсюкова Т., Бутенко Е. Ю. Лингвокультурология: учебник. 2-е изд., стер. Москва : Флинта, 2014. 480 с.
68. Єрмоленко С.Я., Колесник Г.М., Ленець К.В. Мова і час. Розвиток функціональних стилів сучасної української мови. Київ: Наук. думка, 1977. 236 с.
69. Єщенко Т.А. Семантико-стилістичні типи метафор: теоретичний аспект. *Донецький вісник Наукового товариства ім. Шевченка*. Т.18. Мова. Донецьк: Український культурологічний центр, 2010. С. 224 – 240.
70. Жаботинська С.А. Синтаксична метафора у світлі граматики конструкцій (багатозначність структури NP2 of NP1). *Studia philologica*. 2012. Вип. 1. С. 43–51.
71. Жидкова Д.В. Функціонування політичної метафори у мас-медійних текстах під час передвиборчих перегонів. Мовні і концептуальні картини світу. 2013. Вип. 46 (1). С. 535–542.
72. Жовтобрюх М.А. Мова української періодичної преси (до середини 90-х років XIX століття). Київ: Вид-во АН УРСР, 1963. 412 с.
73. Жовтобрюх М.А. Мова української преси (дев'яності роки XIX ст.). Київ: Наук. думка, 1963. 303 с.
74. Загнітко А. П., Данилюк І. Г. Поняття «газетна мова» в працях Миколи Гладкого. *Функціонально-комунікативні вияви граматичних одиниць: зб. наук. праць*. Київ: ІЗМН, 1997. С. 121–132.
75. Заикина О. Н. «Небесные светила назначенным путем неведомая сила влечет...» (Е. Баратынский): семантическая классификация метафор и сравнений в семантическом поле «свет». *Cuadernos de Rusística Española*. 2012. № 8. С. 149–161.
76. Іваницька Н.Б. Зіставне мовознавство в системі лінгвістичних дисциплін. *Нова філологія*. 2014. № 64. С. 220–225.
77. Іванова О.О. Лінгво-стилістичні особливості перекладу англійських газетних текстів українською мовою. *Наукові записки. Серія Філологічна. Національний технічний університет України “КПІ”*. 2012. Вип. 25. С. 34–36.

78. Іващенко В.Л., Туровська Л.В. Слов'янське зіставне, порівняльне і типологічне термінознавство кінця XX – початку XXI століть. Мовознавство. 2014. № 2. С. 24–42.
79. Ільницька Л.Л. Метафора в сучасному англomовному політичному дискурсі. *Актуальні проблеми філології та перекладознавстві* : зб. наук. пр. Хмельницький : ХНУ. 2009. Вип. 4. С. 84–87.
80. Ільченко О.А. Метафоричні словосполучення економічного дискурсу в мові ЗМІ XXI ст. : аксіологічний аспект. *Наукові записки Національного університету "Острозька академія"* : зб. наук. пр. Сер. Філологічна Острог. 2012. Вип. 29. С. 75–77.
81. Іссерс О. С. Коммуникативные стратегии и тактики русской речи. 3-е изд. ст. Москва: Едиториал УРСС, 2003. 284 с.
82. Іссерс О. С. Коммуникативный успех как прогнозируемая категория. Культурно-речевая ситуация в современной России. Екатеринбург: Изд-во Урал. ун-та, 2000. 379 с.
83. Іссерс О. С. Речевое воздействие : учеб. пособие. Москва: Флинта: Наука, 2009. 224 с.
84. Кабанцева Н.В. Генеза становлення публіцистичного стилю в українській та англійській мовах. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету: Філологія*. Одеса, 2015. Вип. 18. С. 110–111.
85. Кабанцева Н.В. Концепт «Магія та ворожіння» політичної метафори на матеріалі української та англійської мов. *Таврійські філологічні наукові читання: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції*. Київ, 2019. С. 114–116.
86. Кабанцева Н.В. Концепт «Релігія та міфологія» політичної метафори на матеріалі української та англійської мов. *Science initiative «Universum». UNIVERSUM N V I Proceedings of International scientific conference*. Сан-Франциско, 2019. С. 37–39
87. Кабанцева Н.В. Концептуальні поля політичної метафори фундаментальної вихідної понятійної сфери понятійної сфери «Навколишній

світ» в українській та англійській мовах. *«Південний архів» (Збірник наукових праць, Філологічні науки)*. Херсон, 2018. Вип. LXXIII. С. 172–176.

88. Кабанцева Н.В. Семантична класифікація метафор. *Науково-практична конференція «Сучасна філологія: теорія та практика»*. Одеса: Міжнародний гуманітарний університет, 2014. С. 158–160.

89. Кабанцева Н.В. Семантические особенности метафоры в публицистике на материале английского языка. *Міжнародна науково-практична конференція «Сучасна філологія: тенденції та пріоритети розвитку»*. Одеса: південно-українська організація «Центр філологічних досліджень», 2014. С. 97–99.

90. Кабанцева Н.В. Семантична класифікація метафори в публіцистиці на матеріалі англійської та української мов. Одеса: *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Сер. Філологія. 2014. № 10. Том 2. С. 92–94.

91. Кабанцева Н.В. Семантична класифікація метафор у сучасній лінгвістиці. *Міжнародна науково-практична конференція аспірантів та молодих учених*. Одеса: Міжнародний гуманітарний університет, 2015. С. 70–72.

92. Кабанцева Н.В. Субсфера «Артефакти» як концептуальне поле політичної метафори на матеріалі української та англійської мов. *Міжнародна науково-практична конференція «Актуальні проблеми філологічної науки: сучасні наукові дискусії»*. Одеса: Міжнародний гуманітарний університет, 2018. С. 158–161.

93. Кабанцева Н.В. Субсфера «Живий організм» як складова концептосфери «Політична метафора» на базі української мови. *Міжнародна заочна науково-практична конференція «Актуальні проблеми сучасної філології»*. Одеса: Міжнародний гуманітарний університет, 2017. С. 39–43.

94. Кабанцева Н.В. Субсфера «Природа» як концептуальне поле політичної метафори на матеріалі української та англійської мов. *Вчені записки Таврійського національного університету ім. В. І. Вернадського: Філологія. Соціальні комунікації*. Київ, 2018. Том 29 (68) №1. С. 104–110.

95. Кабанцева Н.В. Субсфера «Сакральний світ» як концептуальне поле політичної метафори на матеріалі української та англійської мов. *Magyar Tudományos Journal*. Будапешт, 2019. Issue : 27. Р. 20–26.
96. Кабанцева Н.В. Субсфера «Соціум» як концептуальне поле політичної метафори на матеріалі української та англійської мов. *Scientific journal «Fundamentalis Scientiam»*. Мадрид, 2018. Issue : 15. С. 74–77.
97. Кабанцева Н.В. Субсфера «Універсум» як концептуальне поле політичної метафори на матеріалі української та англійської мов. *Науковий збірник «Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка»*. Дрогобич, 2018. Випуск № 21. С. 78–84.
98. Капелюшний А.О. Практична стилістика української мови : навч. посіб. Вид. 2-ге, переробл. Львів : ПАЮ, 2007. 400 с.
99. Карпенко Ю.О. Вступ до мовознавства: підручник. Київ : Видавничий центр «Академія», 2006. 336 с.
100. Кобякова К.І. Креативне конструювання вторинних утворень в англомовному художньому дискурсі: монографія. Вінниця: Нова книга, 2007. 128 с.
101. Кодухов В. И. Методы лингвистического анализа. Уч. пос. Ленинград: ЛГПИ им. А.И. Герцена, 1963. 128 с.
102. Коломієць О.М. Вживання метафор у англійських, польських та українських синоптичних повідомленнях у публіцистичному стилі. *Сучасні дослідження з іноземної філології : збірник наукових праць*. Вип. 11 / відп. ред. М.П. Фабіан. Ужгород: ПП «Аутдор-Шарк», 2013. С. 184–190.
103. Кононенко І.В. Українська та польська мови: контрастивне дослідження : [монографія] / Ірина Віталіївна Кононенко. Варшава : В-тво Варшавського у-ту, 2012. 804 с.
104. Корунець І.В. Порівняльна типологія англійської та української мов. Вінниця : Нова книга, 2003. 464 с.
105. Костирева А., Кобзар І.М. Метафоризація як засіб формування й реалізації прагматичних цілей. *Teoretyczne i praktyczne innowacje naukowe : zbior*

raportow naukowych . Krakow: Wydawca. С.116–119. URL: http://xn--e1aajfpcds8ay4h.com.ua/files/image/konf_13/doklad_13_5_27.pdf (дата звернення: 15.10.2016).

106. Коць Т. А. Лексика публіцистичного стилю початку ХХ ст. і формування літературного слоника. Українська мова. 2009. № 4. С. 65–72.

107. Коць Т. А. Публіцистичний стиль початку ХХ століття як джерело формування синтаксичної норми . Мовознавство. 2013. №1 . С. 30–35.

108. Коць Т. Перші лінгвістичні розвідки про публіцистичний стиль української мови. *Вісник Львівського університету*. Сер. Журналістика. Львів, 2003. Вип. 23. С. 76–80.

109. Кочерган М. П. Основи зіставного мовознавства : [підручник] / Михайло Петрович Кочерган. К. : ВЦ “Академія”, 2006. 424 с.

110. Кравець Л.В. Динаміка метафори в українській поезії ХХ століття: монографія. Київ : Видавничий центр «Академія», 2012. 416 с.

111. Кубрякова Е.С. Части речи в ономаσιологическом освещении. Монография. Москва: Наука, 1978. 114 с.

112. Кудрявцева Л. О. та ін. Сучасні аспекти дослідження мас-медійного дискурсу: експресія – вплив – маніпуляція. Мовознавство. 2005. № 1. С. 58–66.

113. Кузнецова А.И. Понятие семантической системы языка и методы ее исследования. Изд-во Моск-го универс-та, 1963. 58 с.

114. Кузьменко О. А., Жулавська О.О. Метафора у політичному дискурсі. URL: <http://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream/123456789/26177/1/Kuzmenko.pdf> (дата звернення: 26.02.2016).

115. Лагута О. Н. Метафорология: теоретические аспекты. Новосиб. гос. ун-т. Новосибирск, 2003. Ч. 1. 114 с.

116. Ліхачев Д. С. Концептосфера русского языка. Русская словесность. От теории словесности к структуре текста: Антология. М.: Akademia, 1997. С. 280–287.

117. Маслова В. А. Введение в когнитивную лингвистику. Москва: Флинта; Наука, 2004. 296 с.

118. Маслова В. А. Когнитивная лингвистика: учеб. пособ. Минск: ТетраСистемс, 2005. 256 с.
119. Маслова В. А. Лингвокультурология. Москва: Академия, 2001. 204 с.
120. Маслова В.А. Когнитивная лингвистика : учеб. пособие. Минск: ТетраСистемс, 2008. 272 с.
121. Маслова В. А. Филологический анализ поэтического текста. Минск: БРФФИ, 1999. 208 с.
122. Мацько Л.І., Сидоренко О. М., Мацько О.М. Стилїстика української мови: підручник. Київ: Вища шк., 2003. 462 с.
123. Медушевський А. П. "Сучасна українська літературна мова: підручник для студентів російських відділів філологічних факультетів педагогічних інститутів. Київ: Вища школа, 1975. 400 с.
124. Мізіна О.І. Тенденції розвитку системи індивідуально-авторських композитів (на матеріалі ад'єктивних складнонульсуфіксальних дериватів з першим та другим іменниковим компонентом). *Вісник Дніпропетровського університету*. Сер. Мовознавство. 2013. Т. 21. Вип. 19(2). С. 118–128.
125. Москвін В.П. Русская метафора. Очерк семиотической теории. Изд. 2-е, перераб. и доп. Москва: ЛЕНАНД, 2006. 184 с.
126. Нелюба А. Теорія і практика ділової мови. Харків: Акта, 1997. 192 с.
127. Немец Г. Н. Публицистическая метафора в эссеистическом тексте: когнитивная сущность и режимы интерпретации. *Вестник Пятигорского государственного лингвистического университета*. 2011. № 1, Ч. 1. С. 108–114.
128. Олеськів О.Є. Структурно-синтаксична та морфологічна класифікація метафор у англійському політичному газетному дискурсі. *Нова філологія* (за ред. В.М.Манакіна). Запоріжжя: ЗНУ, 2009. № 35. С. 124–128.
129. Олійник Л.В. Класифікація метафоричних переосмислень в німецькій молодіжній мові. *Наукові записки. Серія "Філологічна". Національний технічний університет України "КПІ"*. Київ, 2013. Вип. 35. С. 266–268.

130. Онищенко І. В. Категорія оцінки та засоби її вираження в публіцистичних та інформаційних текстах: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.01. Дніпропетровськ, 2005. 20 с.
131. Павлуцька В.О. Когнітивні аспекти дослідження метафори в політичному дискурсі. *Вісник Житомирського державного університету. Сер. Філологічні науки*. Житомир, 2009. Вип. 46. С. 209–212.
132. Панфилова Е.Г., Сироткина И. В. Особенности употребления метафоры в романе Дж. Голсуорси «Собственник. Сага о Форсайтах». МНИЖ. 2014. №4–2 (23). С. 112–115.
133. Петлюченко Н. В. Когнитивные механизмы речевого воздействия харизматической языковой личности. *Тези доповідей міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції "Філологія ХХІ століття: теорія, практика, перспективи "*. Одеса: Фенікс, 2012. С. 78-80
134. Петлюченко Н. В. Когнітивні механізми харизматичного мовленнєвого впливу. *Вісник Київського лінгвістичного університету. Серія Філологія*. Київ, 2012. Т.15, №2. С. 124-130
135. Пилинський М. М. та ін. Взаємодія художнього і публіцистичного стилів української мови. АН УРСР, Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні. Київ : Наук. думка, 1990. 215 с.
136. Півень І. Функціонування предикативних конструкцій в англомовному текстах художнього та публіцистичного стилів. Інтернет проект наукового спрямування «Науковий блог». 2010. URL: <http://naub.org.ua/?p=1081> (дата звернення: 12.01.2016).
137. Пономарів О. Д. Стилїстика сучасної української мови : підручник. Вид. 3-тє, перероб. і доповн. Тернопіль: Навчальна книга, 2000. 248 с.
138. Попова З.Д., Стернин І.А. Очерки по когнитивной лингвистике. Воронеж: Истоки, 2001. 192 с.
139. Попова Т.Г., Сачкова Е.В. Метафора во многостилевом аспекте. *Вестник костромского государственного университета*. Кострома, 2016. Т.22. № 4. С. 144–147.

140. Пустовіт Л. Е. Лексико-семантическая структура метафоры: на материалах украинской советской поэзии: автореф. дис. на соиск. учен. степени канд. филол. наук : 10.02.02. Киев, 1979. 26 с.
141. Пустовіт Л. О. Засоби вираження метафори. Культура слова. 1976. Вип. 11. С. 34–42.
142. Ричардс А. Философия риторики. Теория метафоры. Москва : Прогресс, 1990. С. 44–67.
143. Ромащенко А.А., Ромащенко М.А. Актуализация понятий "концепт" и "концептуальное поле" в методологии историко-философских исследования. Исторические, философские, политические и юридические науки, культурология и искусствоведение: вопросы теории и практики : в 2-х ч. 2015. Ч. 1, № 7. С. 147-150
144. Руденко А.С. Структурні та семантичні особливості метафор в американському варіанті англійської мови. *Перекладацькі інновації : матеріали II Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції*, Суми, 15-16.03 2012. (Ред.кол.: С.О. Швачко, І.К. Кобякова, О.О. Жулавська та ін). Суми : СумДУ, 2012. С. 21-23.
145. Сербенська О. Політична метафора в наукових текстах Івана Франка. *Іван Франко – письменник, мислитель, громадянин : матер. Міжнар. наук. конф.* Львів, 1998. С. 646–651.
146. Славова Л. Л. Мовна особистість у сучасному американському та українському політичному дискурсі. Дисертація д-ра філол. наук: 10.02.17, Київ. нац. лінгвіст. ун-т. Київ, 2015. 360 с.
147. Слишкін Г.Г. Лингвокультурные концепты прецедентных текстов в сознании и дискурсе М. : Academia, 2000. 139 с.
148. Степанов Ю. С. Язык и Метод. К современной философии языка. Москва: «Языки русской культуры», 1998. 784 с.
149. Стернин И. А., Рудакова А. В. Словарные дефиниции и семантический анализ. Воронеж: «Истоки », 2017. 34 с.
150. Стернин И.А. Введение в речевое воздействие. Воронеж: Полиграф, 2001. 252 с.

151. Стишов О.А. Українська лексика кінця XX століття (на матеріалі мови засобів масової інформації). Київ, 2005. 388 с.
152. Стрій Л. І. Ритуальні жанри українського політичного дискурсу: структурно-семантичний і лінгвопрагматичний аспекти. Дисертація канд. філол. наук: 10.02.01, Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова. Одеса, 2015. 190 с.
153. Строганова Г. О. Конвенційні і неконвенційні метафори в німецькому економічному медіа дискурсі. Дисертація канд. філол. наук: 10.02.04, Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. Київ, 2015. 180 с.
154. Супрунова Л.В. Метафора в речи преподавателя как прием смыслового акцентирования (историографический аспект). *Наука ЮУрГУ: материалы 66-й научной конференции Секции социально-гуманитарных наук*. Юж.-Урал. гос. ун-т. Челябинск: Издательский центр ЮУрГУ, 2014. С. 417–423.
155. Тебетъ О., Козуб Л. Специфіка використання метафори у англomовному політичному дискурсі. Національний університет біоресурсів і природокористування України. URL: http://elibrary.nubip.edu.ua/10626/3/стаття-Тебетъ,_Козуб.pdf (дата звернення: 23.03.2016).
156. Телия В.Н. Метафоризация и ее роль в создании языковой картины мира. Роль человеческого фактора в языке: язык и картина мира. Москва, 1998. С. 98–132.
157. Федоренко С.В., Станішевська Т.І. Англomовний публіцистичний дискурс як соціокультурологічний лінгвістичний феномен сучасного комунікативного простору в перекладацькому аспекті. «Молодий вчений». Сер. Філологічні науки. 2015. № 1 (16). С. 194–196.
158. Федорів Я. Лінгвістичні моделі дискурсу публічних виступів : нариси із сучасних культурно-мовленнєвих практик. Київ : ВПЦ НаУКМА, 2010. 188 с.
159. Феллер М. Стил ь и знак. Стил ь как способ изображения действительности. Львов: Вища школа, 1984. 167 с.
160. Филатенко И. А. Метафорические модели современного политического дискурса Украины : прагматическая характеристика. Актуальные проблемы вербальной коммуникации. Київ, 2004. С. 123–127.

161. Фрумкина Р. М. Статистические методы изучения словарного состава. Москва, 1962. 113 с.
162. Хао Цзиндун Сравнительное исследование прагматической функции метафоры в политических новостях Китая и США. *Вестник Чучжоуского института*. Чучжоу, 2014. № 12. С. 60-71.
163. Харитоновна Д. Д. Український політичний дискурс: когнітивно-семантичні та прагмакомунікативні виміри. Дисертація канд. філол. наук: 10.02.01, Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. Київ, 2018. 212 с.
164. Харченко О. В. Стилiстична фiгура метафора та її американськi комедійнi рiзновиди. *Науковi записки Нацiонального унiверситету "Острозька академiя"*. Сер. Фiлологiчна. 2013. Вип. 36. С. 247–250.
165. Худолій А.О. Динаміка функціональних змін у мові американської публіцистики кінця XX – початку XXI століття :автореф. дис. на здобуття наук. ступ. канд. філол. наук : 10.02.04. Київ, 2004. 23 с.
166. Цзе Ч. Метафора на страницах современной российской прессы. *Вісник Харківського нац. ун-ту*. Сер. Філологія. 2001. № 520. Вип. 33. С. 252–257.
167. Чадюк О. М Метафора у сфері сучасної української політичної комунікації: дис. на здобуття наук. ступ. канд. філол. наук : 10.02.01. Київ, 2005. 230 с.
168. Чадюк О.М. Метафора у сфері сучасної української політичної комунікації: автореф. дисс. на здобуття наук. ступ. канд. філол. наук: 10.02.01. Київ, 2005. 22 с.
169. Чепурна З.В. Метафорика при перекладі політичних промов німецьких політиків українською мовою. *Науковi записки*. Сер. Філологічна. 2012. Вип. 25. С. 122–124.
170. Чередниченко І. Г. Нариси з загальної стилістики сучасної української мови. Київ : Рад. школа, 1962. 495 с.
171. Чорна О.О. Особливості функціонування метафори в політичному дискурсі сучасної публіцистики (на матеріалі української та чеської періодики). *Лінгвістика і поетика тексту. Філологічні студії*. 2013. Вип. 9. С. 637–643.

172. Чорна О.О. Політична метафора в сучасній публіцистиці (на матеріалі української та чеської періодики). *Компаративні дослідження слов'янських мов і літератур (Мовознавство)*. 2012. Вип. 17. С. 137–142.
173. Чудинов А.П. Российская политическая метафора в начале XXI века. Политическая лингвистика. Екатеринбург, 2008. Вып. 1 (24). С. 86–93.
174. Чудинов А.П. Россия в метафорическом зеркале: Когнитивное исследование политической метафоры (1991–2000). Монография. Урал. гос. пед. ун-т. : Екатеринбург, 2001. 238 с.
175. Шафир Я. Вопросы газетной культуры. Москва. Ленинград: Госиздат, 1927. 209 с.
176. Шелкова К. А. Метафора як основний засіб переконання електорату та впливу на суспільну думку в промовах політиків Дніпропетровщини. *Лінгвістичні дослідження*. 2013. Вип. 36. С. 223–230.
177. Яременко С. А. Публіцистичний стиль української мови: парадигма становлення в контексті історії літературної мови початку XX ст. *Гуманітарна освіта в технічних вищих навчальних закладах*. 2009. Вип. 19. С. 232–240.
178. Ясиненко О.А. Англомовна неометафорика концепту «реклама – нестримна стихія» у перекладі українською мовою. *Вісник СумДУ Сер. Філологія*. 2007. № 1. Т.2. С. 175–180.
179. Ясинецька О. А. Переклад нових англомовних публіцистичних метафор українською мовою : дис. канд..філол. наук : 10.02.16. Запоріжжя, 2008. 328 с.
180. Ясинецька О.А. Переклад метафори як мовна репрезентація концептуальних картин світу. «*Філологічні трактати*». 2010. №1. С. 96–100.
181. Asher N., Lascarides A. The Semantics and Pragmatics of Metaphor. In Bouillon, P. and F. Busa (eds.) *The Language of Word Meaning*. Cambridge University Press, 2001. P. 262–289.
182. Bailey R. Conceptual Metaphor. Language, Literature and Pedagogy. *Journal of Language and Learning*. 2003. Vol. 1. № 2. P. 59–72.

183. Benoit W. L. Framing through temporal metaphor : The "bridges" of Bob Dole and Bill Clinton in their 1996 acceptance addresses. *Communication Studies*. 2001. 52 (1). P. 70–84.
184. Bergen B. To Awaken a Sleeping Giant: Cognition and Culture in 23 September 11 Political Cartoons. *Language, Culture, and Mind* / ed. M. Achard, S. Kemmer. Stanford, 2004. P. 23–36.
185. Berhó D.L. Working Politics : Juan Domingo Perón's Creation of Positive Social Identity. *Rocky Mountain Review of Language and Literature*. 2000. Vol. 54. № 2. P. 65–76. URL: <http://www.rmmla.innoved.org/ereview/54.2/pdfs/54-2-2000aberhod.pdf> (Last accessed: 13.02.2016).
186. Black M. Models and Metaphors: Studies in Language and Philosophy. Cornell University Press, 1962. 267 p.
187. Bontekoe R. The Function of Metaphor. *Philosophy & Rhetoric*. 1987. Vol. 20, №. 4. P. 209–226.
188. Bratož S. Metaphors in Political Discourse from a Cross-Cultural Perspective. URL: http://www.emuni.si/press/ISSN/1855-3362/7_003-023.pdf (Last accessed: 15.05.2018).
189. Campbell K. Journalistic discourses and constructions of modern knowledge. *Nineteenth Century Media and the Construction of Identities*. Basingstoke: Palgrave, 2000. P. 40–55.
190. Catford J. A linguistic theory of translation. Oxford University Press, London, 1965. 103 p.
191. Charteris-Black J. Corpus Approaches to Critical Metaphor Analysis. Basingstoke, Hampshire and New York : Palgrave Macmillan, 2004. 263 p.
192. Charteris-Black J. Politicians and Rhetoric. The Persuasive Power of Metaphor. N. Y. : Palgrave MacMillan, 2005. 384 p.
193. Chilton P. A. Security Metaphors, Cold War Discourse from Containment to Common House, New York, Bern, Frankfurt. Peter Lang, 1996. 468p.
194. Conboy M. Journalism in Britain: A Historical Introduction. SAGE Publications Ltd, 2011. 240 p.

195. Conboy M. The Press and Popular Culture. SAGE Publications Ltd, 2004. 248 p.
196. Crystal, D., Davy, D. Investigating English style. Hong Kong: Wilture Enterprises, 1969. 264 p.
197. Dang Hong Phuc. A study on metaphor and simile in English idioms and Vietnamese equivalents. Hanoi, 2010. URL: <https://ru.scribd.com/doc/32025804/27/Classification-of-metaphor-according-to-semantic-aspect> (Last accessed: 13.02.2016).
198. De Landtsheer Ch. Function and the language of politics. A linguistic uses and gratification approach. *Communication and cognition*. 1991. Vol. 24. № 3.
199. Figar V. Analysis of Conceptual Metaphors in the Political Discourse of Daily Newspapers: Structure, Function, and Emotional Appeal (MA Thesis). University of Nis, Faculty of Philosophy, English Department. 2013. 160 p.
200. Fillmore C. J., Baker C. A Frames Approach to Semantic Analysis. The Oxford Handbook of Linguistic Analysis. B. Heine, H. Narrog (Eds.). Oxford: Oxford Un-ty Press, 2010. P. 313–340.
201. Glanzberg M. Metaphor and Lexical Semantics. University of California, Davis. 46 p. URL: <http://semanticsarchive.net/Archive/mQ4MDYwZ/metaphorlexsem.pdf> (Last accessed: 23.04.2016).
202. Goodenough W.H. Componential Analysis and the Study of Meaning. *Language*, 1956. Vol. 32. P. 195–216.
203. Goossens L. Metaphonymy: The inter action of metaphor and metonymy inexpressions for linguistic action. *Cognitive Linguistics*. 1-3. 1990. P. 323–342.
204. Heywood J., Semino E. Metaphors for speaking and writing in the British press. *Language in the Media*. London : Continuum. 2007. P. 25–47.
205. Howe N. Metaphor in Contemporary American Political Discourse. *Metaphor and Symbolic Activity*. 1988. №3(2). P. 87–104.
206. Hughes H. MacGill. News and the Human Interest Story. Routledge, 1980. 347 p.

207. Kabantseva N. V. The Subsphere «Universum» – a Conceptual Field of the Political Metaphor in the Ukrainian and English Languages. *Вісник Запорізького національного університету*. Запоріжжя, 2020. №1. Ч. I. С. 69-74.
208. Kapranov O. Conceptual metaphors in Ukrainian prime ministers' discourse involving renewable. *Topics in Linguistics*. University of Bergen, Norway. 2015. Issue 16. P. 4–16. URL <http://bora.uib.no/bitstream/handle/1956/11210/topling-2015-0007.pdf?sequence=2> (Last accessed: 26.04.2016).
209. Khamahani G. Focus on Structural and Lexical Ambiguity in English Newspaper Headlines Written by Native and Non-Native Journalists: A *Contrastive Study*. *Mediterranean Journal of Social Sciences*. 2013. Vol 4. No 6. P. 379–383.
210. Kitis E., Milapides M. Read it and believe it: How metaphor constructs ideology in news discourse. *Journal of Pragmatics*. 1997. № 28. P. 557–590.
211. Klein J. (Hg.) Politische Semantik. Bedeutungsanalytische und sprachkritische Beiträge zur politischen Sprachverwendung. Opladen: Westdeutscher Verlag. 1989. 344 p.
212. Krennmayr T. Metaphor in newspapers. Published by LOT, Netherlands Graduate School of Linguistics, Amsterdam, 2011. 330 p.
213. Kuhn T. S. The Structure of Scientific Revolutions. 4th edition. Chicago University Press. 2012. 226 p.
214. Lakoff G. Don't think of an elephant: Know your values and frame the debate. White River Junction, VT: Chelsea Green Publishing, 2004. 144 p.
215. Lakoff G. The contemporary theory of metaphor. In A. Ortony (Ed.), *Metaphor and thought*. Cambridge: Cambridge University Press. 1993. P. 202–251.
216. Lakoff G. Women, fire, and dangerous things. University of Chicago Press. Chicago and London, 1990. 614 p.
217. Lakoff G., Turner M. More than Cool Reasons: *A Field Guide to Poetic Metaphor*. Chicago, IL: University of Chicago Press, 1989. 237 p.
218. Lakoff G. Moral Politics : What Conservatives Know That Liberals Don't. Chicago, 1996. 421 p.
219. Lakoff G., Johnson M. Metaphors we live by. Chicago: University of Chicago Press, 2008. 256 p.

220. Lounsbury F. A Semantic Analysis of the Pawnee Kinship Usage. Language, 1956. Vol. 32. P. 158–194.
221. MacCormac E. R. A Cognitive Theory of Metaphor. MIT Press, Cambridge (Mass.) London, 1985. 254 p.
222. Matheson D. The birth of news discourse: changes in news language in British newspapers 1880-1930. *Media, Culture and Society*, 2000. № 22 (5). P. 557–573.
223. Mio J. S. Responding to metaphors in the context of political debate. In J. S. Mio (Chair), *Metaphor: Cognition and application*. Symposium presented at the 101st Annual Convention of the American Psychological Association, Toronto, Ontario, 1993. P. 179–202
224. Mio J.S. Metaphor and Politics. *Metaphor and Symbol*, 2002. 2(2). P. 113–133.
225. Muller R. Critical analysis of creative metaphors in political speeches. In *Researching and Applying Metaphor. Metaphor in the Real World*. Hg. v. G. Low, Z. Todd, A. Deignan und L. Cameron, Amsterdam 2010. P. 321–332.
226. Musolff A. *Metaphor and political discourse*. New York: Palgrave Macmillan, 2004. 211 p.
227. Musolff A. Metaphor scenarios in public discourse. *Metaphor and Symbol*, 2006. 21(1). P. 23–38.
228. Newmark P. *A Textbook of Translation*. Harlow: Pearson Education Limited, 2008. 292 p.
229. Ortony A. The Role of Similarity in Similes and Metaphors. In: "Metaphor and Thought", ed. by Andrew Ortony. Cambridge University Press. Cambridge London, 1993. P. 342– 356.
230. Ottati V., Renstrom R., Price E. *The Metaphorical Framing Model: Political Communication And Public Opinion*. Department of Psychology, Loyola University of Chicago. 36 p. URL: <https://www.surrey.ac.uk/politics/research/researchareasofstaff/isppsummeracademy/instructors%20/THE%20METAPHORICAL%20FRAMING%20MODEL.pdf> (Last accessed: 15.03.2016).

231. Paivio A. Psychological processes in the comprehension of metaphor. In A. Ortony (Ed.), *Metaphor and thought*. Cambridge, England : Cambridge University Press, 1979. P. 150–171.
232. Searle J. R. *Expression and Meaning: Studies in the Theory of Speech Acts*. Cambridge University Press. Cambridge, London New York, 1979. 187 p.
233. Stern J. *Metaphor in context*. The MIT press, 2000. 405 p.
234. Taverniers M. Metaphor. In: Jef Verschueren, Jan-Ola Ostman, Jan Blommaert and Chris Bulcaen (eds.) *Handbook of Pragmatics*. 2002. Amsterdam: Benjamins. URL: http://users.ugent.be/~mtaverni/pdfs/Taverniers_2002_Metaphor-PP.pdf (Last accessed: 04.04.2016).
235. Zinken J. Ideological imagination: *Intertextual and correlational metaphors in political discourse*. *Discourse & Society*. 2003. №.14. P. 507–523.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

236. Большой фразеологический словарь русского языка. Значение. Употребление. Культурологический комментарий / И. С. Брилёва и др. : отв.ред. В. Н. Телия. Москва : АСТ-ПРЕСС КНИГА, 2006. 782 с. URL: http://phrase_dictionary.academic.ru/610/ДЕРЖАТЬ_НА_КРЮЧКЕ (дата обращения: 26.04.2016).
237. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. Київ: Ірпінь; ВТФ “Дерун”, 2004. 1440 с.
238. Словарь иностранных слов: 18-е изд., стер. Москва : Рус. яз., 1989. 624 с.
239. Словник термінів «Екологія життя». URL: <http://www.eco-live.com.ua/eco-term/atmosfera> (дата звернення: 15.04.2016).
240. Словник української мови: в 11 т. / ред. кол. І. К. Білодід, А.А. Бурячок, В.О. Винник та ін. Київ : Наук. думка, 1970. Т.1. 800 с.
241. Словник української мови: в 11 т. / ред. кол. І. К. Білодід, А.А. Бурячок, В.О. Винник та ін. Київ : Наук. думка, 1971. Т.2. 550 с.
242. Словник української мови: в 11 т. / ред. кол. І. К. Білодід, А.А. Бурячок, В.О. Винник та ін. Київ :Наук. думка, 1972. Т.3. 744 с.

243. Словник української мови: в 11 т. / ред. кол. І. К. Білодід, А.А. Бурячок, В.О. Винник та ін. Київ :Наук. думка, 1973. Т.4. 840 с.
244. Словник української мови: в 11 т. / ред. кол. І. К. Білодід, А.А. Бурячок, В.О. Винник та ін. Київ : Наук. думка, 1974. Т.5. 240 с.
245. Словник української мови: в 11 т. / ред. кол. І. К. Білодід, А.А. Бурячок, В.О. Винник та ін. Київ :Наук. думка, 1975. Т.6. 832 с.
246. Словник української мови: в 11 т. / ред. кол. І. К. Білодід, А.А. Бурячок, В.О. Винник та ін. К.: Наук. думка, 1976. Т.7. 724 с.
247. Словник української мови: в 11 т. / ред. кол. І. К. Білодід, А.А. Бурячок, В.О. Винник та ін. Київ : Наук. думка, 1977. Т. 8. 928 с.
248. Словник української мови: в 11 т. / ред. кол. І. К. Білодід, А.А. Бурячок, В.О. Винник та ін. К.: Наук. думка, 1978. Т.9. 916 с.
249. Словник української мови: в 11 т. / ред. кол. І. К. Білодід, А.А. Бурячок, В.О. Винник та ін. Київ :Наук. думка, 1979. Т. 10. 660 с.
250. Словник української мови: в 11 т. / ред. кол. І. К. Білодід, А.А. Бурячок, В.О. Винник та ін. К.: Наук. думка, 1980. Т. 11. 700 с.
251. Словопедія. Економічна Енциклопедія. URL: <http://slovopedia.org.ua/38/53392/376863.html> (дата звернення: 20.04.2016).
252. Фразеологічний словник української мови. Вид. 2-ге / за ред. Л. С. Паламарчука та ін.; уклад. В. М. Білоноженко та ін. НАН України, Ін-т укр. мови. Київ : Наук. думка, 1999. Т.1. 528 с.
253. Энциклопедия артпаралелли. Российская академия художественной критики профессиональный союз художников международная премия в области архитектуры “Элитарх“. Москва, 2014. 196 с. URL: <http://www.sednin.com/images/news/artparallels.pdf> (дата звернення: 16.04.2016)
254. An Encyclopedia of the History of Technology / ed. by Ian McNei. London: Routledge, 1990. 1064 p.
255. Chevalier T. Encyclopedia of the Essay. Fitzroy Dearborn Publishers : London &Chicago, 1997. 1006 p.
256. Collins Online Dictionary and Thesaurus. URL: <https://www.collinsdictionary.com> (дата звернення: 21.04.2017).

257. Griffiths D. The Encyclopedia of the British Press 1422–1992. New York : St. Martin's Press, 1992. 694p.
258. Hartmann R.R.K., James G. Dictionary of Lexicography. Routledge L., N.Y., 2001. 176 p.
259. Merriam-Webster Dictionary URL: <https://www.merriam-webster.com/> (дата звернення: 17.03.2018).
260. Oxford dictionaries URL: <https://en.oxforddictionaries.com/> (дата звернення: 10.06.2018).

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

261. "Набрид! Це як стара дружина", - москвичі про падіння рейтингу Путіна.
CENSOR.NET.09.08.16.URL:https://ua.censor.net.ua/video_news/401002/nabryd_ts_e_yak_stara_drujyna_moskvychi_pro_padinnya_reyityngu_putina_video (дата звернення: 05.01.2017).
262. "Не знаю, скільки раундів це займе, але я буду боротися до кінця", - наводить видання слова Кличка. *Українська правда*. 19.10.2012. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2012/10/19/6975014/> (дата звернення: 08.11.2016).
- 263."Олігархічна ганчірка": партія Ле Пен поглузувала над прапором ЄС. *Еспресо ТВ*. 19.04.2017. URL: <http://espresso.tv/> (дата звернення: 27.04.2017).
- 264."Пусте місце": у Порошенка жорстко звернулися до противників закону щодо Донбасу. *Обозреватель*. 05.10.2017. URL: <https://www.obozrevatel.com/ukr/politics/puste-mistse-u-poroshenka-zhorstko-zvernulisya-do-protivnikiv-zakonu-schodo-donbasu.htm> (дата звернення: 07.10.2017).
265. «Зачарований трикутник» української політики. *Газета «День»*. 23.12.2005. URL: <https://day.kyiv.ua/uk/article/nota-bene/zacharovaniy-trikutnik-ukrayinskoji-politiki> (дата звернення: 20.04.2016).
266. «Україна – рідна мати, що вкрадеш, те й будеш мати». *ТЕКСТИ.ORG.UA*
02.11.2015.URL:http://texty.org.ua/pg/article/editorial/read/62840/Ukrajina__ridna_maty_shho_vkradesh_te (дата звернення: 08.11.2016).
267. «Чарівна паличка» для чернігівців: переваги громадського бюджету. *ЧеLINE*. 16.09.2016. URL: <https://cheline.com.ua/news/politics/charivna-palichka-dlya-chernigivtsiv-perevagi-gromadskogo-byudzhetu-27454> (дата звернення: 20.09.2016).
268. Washington Post: Дональд Трамп - «маріонетка Путіна». *Голос Америки*. 11.10.2016.URL:<https://ukrainian.voanews.com/a/wp-putintrump/3545399.html> (дата звернення: 08.11.2016).

269. Агенти Путіна намагаються вплинути на суспільну думку в Німеччині. *Укрінформ*. 13.06.2014. URL: <http://www.ukrinform.ua/rubric-abroad/1673938->

[die_welt_agenti_putina_namagayutsya_vplinuti_na_suspilnu_dumku_v_nimechchini_1946769.html](http://www.ukrinform.ua/rubric-abroad/1673938-die_welt_agenti_putina_namagayutsya_vplinuti_na_suspilnu_dumku_v_nimechchini_1946769.html) (дата звернення: 27.01.2016).

270. Адвокат "діамантового прокурора" заявив про замах. *Надзвичайні новини*.

06.11.15.URL:http://nnovosti.info/news/advokat_diamantovogo_prokurora_zajaviv_pro_zamah-1440.html (дата звернення: 27.11.2015).

271. Андрій Рева: Давайте забудемо слово "МВФ" - якщо обвалиться солідарна пенсійна система, нас не врятують їхні 2 млрд доларів. *РБК-Україна*. 11.05.2017. URL: <https://daily.rbc.ua/ukr/show/andrey-reva-davayte-zabudem-slovo-mvf-obvalitsya-1494430956.html> (дата звернення: 11.05.2017).

272. Аронець О. «Відьма вкрала хрестик у націоналіста», - Богословська кинулася у бійку з ВО «Свобода». *UAINFO*. 06.06.2013. URL: <http://uainfo.org/blognews/149130-vdma-vkrala-hrestik-u-naconalsta-bogoslovska-kinulasya-u-byku-z-vo-svoboda.html> (дата звернення: 27.01.2016).

273. Басок О. Кошти громади – під громадським контролем. *Галичина*. 22.12.2015. URL: <http://www.galychyna.if.ua/publication/economics/koshti-gromadi-pid-gromadskim-kontrolem/> (дата звернення: 27.12.2015).

274. Без валютного коридору долар може підскочити до 20 гривень – експерт. *Gazeta.UA*. 16.04.2014. URL: http://gazeta.ua/articles/economics/_bez-valyutnogo-koridoru-dolar-mozhe-pidskochiti-do-20-griven-ekspert/552966 (дата звернення: 27.01.2016).

275. Без політичного даху прем'єра Яценюка Мартиненко нічого не зробив би, політоглядач. *VGOLOS*, 20.04.2017. URL: http://vgolos.com.ua/news/bez_politychnogo_dahu_premiera_yatsenyuka_martynenko_nichogo_ne_zrobyv_by__politoglydach_261587.html (дата звернення: 27.04.2017).

276. Березович Н. Пологове пекло і скалічені діти. Хто винен? *НОВА Тернопільська газета*. 11.05.2016. URL: <http://nova.te.ua/statti/pologove-peklo-i-skalicheni-dity-hto-vynen/> (дата звернення: 27.05.2016).
277. Битва за Вашингтон: здобутки та проблеми візиту Порошенка до США. *Європейська правда*. 21.06.2017. URL: <http://www.eurointegration.com.ua> (дата звернення: 27.06.2017).
278. Білецький П. Сила «березової сльози». *Високий Замок Online*. 15.04.2013. URL: <http://wz.lviv.ua/life/122684> (дата звернення: 27.01.2016).
279. Благодійний "мурашник", або Як допомогти непотребом. *Українська правда*. 20.10.2014. URL: <http://kiev.pravda.com.ua/publications/54451c3d018b8/> (дата звернення: 27.01.2016).
280. Блокада на папері: що втратить Україна від рішення Порошенка. *Апостроф*. 17.03.2017. URL: <https://apostrophe.ua/ua/article/society/2017-03-17/blokada-na-bumage-hto-poteryaet-ukraina-ot-resheniya-poroshenko/11022> (дата звернення: 18.03.2017).
281. Божко Я. Округ 205: чорти в тихому омуті Чернігова. *Наступна республіка*. 25.07.15. URL: <http://nastupna.com/articles/chernigiv-205> (дата звернення: 08.11.2016).
282. Бравада О. У Бресті 1941-го фортецею став навіть вокзал... *Громадська-політичне видання «Прес-Центр»*. 25.12.2010. URL: <http://www.pres-centr.ck.ua/print/news-16610.html> (дата звернення: 27.01.2016).
283. Буркут І. Тасування заявленої колоди. URL: https://www.chas.cv.ua/41_08/5.html (дата звернення: 23.03.2017).
284. В БЮТ відчули аромат позачергових виборів та вирішили створити коаліцію. *ПІД ПРИЦІЛОМ*. 04.12.08. URL: <http://p-p.com.ua/news/3639/> (дата звернення: 27.10.2017).
285. В Івано-Франківську розповіли, як реанімувати країну. *Бліц Інфо*. 29.04.2014. URL: <http://www.blitz.if.ua/news/v-ivano-frankivsku-rozpovily-yak-reanimuvaty-krainu.html> (дата звернення: 08.11.2016).

286. В Сумах чотири гілки влади зустрілись на міні-футбольному майданчику. *Футзал України*. 07.09.2016. URL: <http://futsalua.org/blog/post/v-sumah-chotiri-gilki-vladi-zustrilis-na-mini-futbolnomu-maidanchiku> (дата звернення: 17.01.2017).

287. Важко знайти країну, де "ракова пухлина" корупції так процвітає, - Байден. *Газета «День»*. 08.12.2015. URL: <http://www.day.kiev.ua/uk/news/081215-vazhko-znajty-krajiny-de-rakova-puhlyna-korupciyi-tak-procvitaye-baydeny> (дата звернення: 27.01.2016).

288. Вибори 2002: помаранчеві vs голубі. *Статистика, політика, суспільство*. *LIVEJOURNAL*. 17.12.2014. URL: <https://easternwestern.livejournal.com/53998.html> (дата звернення: 27.10.2017).

289. Виговська Л. Передвиборна лихоманка знецінила національну валюту на 1,3 гривні – інфографіка. *Новое Время*. 27.10.2015. URL: <http://nv.ua/ukr/publications/peredviborna-lihomanka-znetsinila-natsionalnu-valjutu-na-1-3-grivni---inforgafika-76535.html> (дата звернення: 27.01.2016).

290. Викликайте санітарів! Я правильно зрозумів - щойно Пашинський на погоджувальній раді ініціював введення кримінальної відповідальності за наклеп? *Информационный портал «Украинские реалии»*. 18.04.2016. URL: <http://ukrreal.info> (дата звернення: 08.11.2016).

291. Виртосу І. Чи можна в Україні захиститися від дискримінації? *«Дзеркало тижня. Україна»*. 25.01.2013. URL: <http://gazeta.dt.ua/socium/chimozhna-v-ukrayini-zahistitisya-vid-diskriminaciyi.html> (дата звернення: 27.01.2016).

292. Вкидання бюлетенів і "сумне" голосування: реакція соцмереж на вибори В
Держдуму РФ. Сьогодні. 19.09.2016. URL: <https://ukr.segodnya.ua/world/specsluzhby-rf-namereny-poluchit-dostup-ko-vsemu-internet-trafiku-rossiyan-753629.html> (дата звернення: 05.01.2017).

293. Владислав Миколаїв: Запорізька ОДА - головний диригент конфлікту в Токмацькому районі. *Новини Запоріжжя*. 28.11.2006. URL: <http://uanews.zp.ua/other/2016/11/28/94348.html> (дата звернення: 08.11.2016).
294. Власники 75% земель у Києві порушують закон – експерт. *Сьогодні*. 24.06.2014. URL: <http://kiev-ukr.segodnya.ua/kbusiness/vladelcy-75-zemel-v-kieve-narushayut-zakon-ekspert-531341.html> (дата звернення: 27.01.2016).
295. Возняк Т. Майдан – революція середнього класу. *GALINFO.COM.UA*. 17.12.2013. URL: https://galinfo.com.ua/news/taras_voznyak_maydan__revolyutsiya_serednogo_klasu_149714.html (дата звернення: 08.11.2016).
296. Волянська Л. Малина родить із вересня до морозів. *Gazeta UA*. 19.08.2013. URL: http://gazeta.ua/articles/sad-newspaper/_malina-rodit-iz-veresnya-do-moroziv/511481?mobile=true (дата звернення: 27.01.2016).
297. Вчені: Місяць з'явився від удару в Землю схожого тіла. *BBC Україна*. 10.04.2015. URL: http://www.bbc.com/ukrainian/science/2015/04/150408_moon_planets_ak (дата звернення: 27.01.2016).
298. Геракл Олексійович Порошенко? *ТСН*. 17.06.2014. URL: <https://tsn.ua/analitika/gerakl-oleksiyovich-poroshenko-355033.html> (дата звернення: 20.04.2016).
299. Гіркі пілюлі для фінансів України. *«Дзеркало тижня. Україна»*. 19.07.2013. URL: https://dt.ua/finances/girki-pilyuli-dlya-finansiv-ukrayini-_.html# (дата звернення: 08.11.2016).
300. Глуховський М. Геннадій Москаль: Усі заяви Балоги про мафію на Закарпатті – від безсилля. *«Главком»*. 08.12.2015. URL: <http://glavcom.ua/articles/35842.html> (дата звернення: 20.01.2016).
301. Голубенко С. Хитрий лис Микола Янович відхрестився від спільного дитяти. *УНІАН*. 11.02.2008. URL: <http://www.unian.ua/society/95500-hitriy-lis-mikola-yanovich-vidhrestivsya-vid-spilnogo-dityati.html> (дата звернення: 27.01.2016).

302. Горгони української політики Тимошенко і Герман. *Антикор.* 08.02.2016. URL: <http://logi.com.ua/gorgoni-ukraïnskoï-politiki-timoshenko-i-german-xto-komu-sestra.html> (дата звернення: 10.02.2016).
303. Горобець О. У вожді “Народного Руху” пропонують зрадника “Самопоміч” з віжками Банкової. *ІнФормат.* 22.05.2017. URL: <http://informat.com.ua/uk/u-vozhdi-narodnogo-ruhu-proponujut-zradnika-samopomochi-z-vizhkami-bankovoi/> (дата звернення: 27.05.2017).
304. Горяча А. Влада хоче всіх тримати на гачку, – Корбан. *Дніпроград.* 18.09.2015. URL: http://dniprograd.org/2015/09/18/vlada-khoche-vsikh-trimati-na-gachku-korban_32610 (дата звернення: 20.01.2016).
305. Гоцуєнко Є. Навіщо кошмарити бізнес? *«Дзеркало тижня. Україна».* №18. 22.05.2015. URL: <http://gazeta.dt.ua/business/zachem-koshmarit-biznes-.html> (дата звернення: 27.02.2016).
306. Гречка – на вагу голосу, або Чи можна купити виборця «кормовим» пакетом? *Експертная группа Андрея Бодрова.* 30.05.2012. URL: http://abodrov.at.ua/news/grechka_na_vagu_golosu_abo_chi_mozhna_kupiti_viborcja_kormovim_paketom/2012-05-30-76 (дата звернення: 27.05.2017).
307. Гройсман: Недоторканність – цукерочка перед виборами, потім вона стає жуйкою. *112.ua.* 29.12.2015. URL: <http://ua.112.ua/video/hroisman-nedotorkannist-tsukerochka-pered-vyboramy-potim-vona-staie-zhuikoju-182717.html> (дата звернення: 27.01.2016).
308. Громовий С. Яценюк побував у ролі "чистильника". *Gazeta. ua.* 15.09.2009. URL: http://gazeta.ua/articles/politics-newspaper/_acenyuk-pobuvav-u-rol-chistilnika/307493?mobile=true (дата звернення: 27.01.2016).
309. Губернатор вчепився партії Януковича, "як реп'ях кожуха", бо "інакше бути не може". *Online Express.* 25.12.2011. URL: <http://www.expres.ua/news/2011/12/25/56909-gubernator-vchepyvsvya-partiyi-yanukovycha-repyah-kozhuha-bo-inakshe-buty-ne> (дата звернення: 27.01.2016).
310. Гурков А. Коментар: Чи виправдаються очікування Путіна щодо Трампа? *Deutsche Welle.* 11.11.2016. URL: <http://www.dw.com/uk/коментар-чи->

виправдаються-очікування-путіна-щодо-трампа/а-36356797 (дата звернення: 05.01.2017).

311. Демократія, олігархія, війна і анархія – «політичний коктейль» сучасної України. *Газета «Наш день»*. 17.05.2017. URL: <http://nday.te.ua/demokratiya-oliharhiya-vijna-i-anarhiya-politychnyj-koktejl-suchasnoji-ukrajiny/> (дата звернення: 27.05.2017).

312. Диявол криється в дрібницях, або Яких «бісиків» знайшли експерти поміж рядками виборчого кодексу? *Закон і бізнес*. 02.07.2010. URL: http://zib.com.ua/ua/65diyavol_kritsya_v_dribnicyah_abo_yakih_bisikiv_znayshli_eksperti_pomizh_ryadkami_viborchogo_kodeksu.html (дата звернення: 07.05.2017).

313. Для заспокоєння суспільства потрібно принести уряд в жертву, - expert view.*NEWSNETWORK*. 12.10.2017. URL: <https://newsnetwork.tv/movie/27967/> (дата звернення: 13.10.2017).

314. Дорн назвав Україну стосовно РФ "молодшим братом". *Бульвар Гордона*. 12.04.2017. URL: <http://gordonua.com/ukr/bulvar/news/dorn-nazvav-ukrajinu-po-vidnoshennju-do-rf-molodshim-bratom-182954.html> (дата звернення: 27.06.2017).

315. Думки з приводу: Віктор Скорик "Отруйне жало Кремля на Донбасі". *Моя Жавківщина*. 13.04.2014. URL: <https://myzhovkva.com/news/1504> (дата звернення: 27.01.2017).

316. Дуцик Д. Історія як політична зброя. *Українська правда*. 15.05.2009. URL: <https://www.pravda.com.ua/articles/2009/05/15/3944015/> (дата звернення: 08.11.2016).

317. Життя згоріло від отруєння. *Горохів – моє місто*. 13.08.2015. URL: <http://horohiv.com/?p=2993> (дата звернення: 27.01.2016).

318. Жінка в політиці: реп'яхи стереотипів. *Слово просвіти*. 19.11.2009. URL: <http://slovoprosvity.org/2009/11/19/2868-old/> (дата звернення: 17.01.2017).

319. Жоден «рудий» у місті Ладижині не постраждав! *Новини Ладизина*. 29.12.2015. URL: <http://lad.vn.ua/suspilstvo/zhoden-rudii-u-misti-ladizhini-ne-postrazhdav.html> (дата звернення: 27.01.2016).

320. Жуковський В. Михайло Голубець: «Криза довкілля – наслідок духовної деградації і девальвації моральних цінностей». *Суспільно-релігійний часопис «Християнин і світ»*. URL: <http://xic.com.ua/z-zhyttja/11-intervju/39-myhajlo-golubec-lkryza-dovkillja-naslidok-duhovnoji-degradaciji-i-dealvaciji-moralnyh-cinnostejr> (дата звернення: 27.01.2016).

321. З влади, здається, починає сипатись порохня...*Національна асамблея України*. 21.07.2016. URL: <http://nau.inet.ua/analytics/103-z-vladi-zdayetsya-pochinaye-sipatis-porohnya-poglyad-na-vnutrshnopoltichn-aspekti-vbivstva-zhurnalsta.html> (дата звернення: 22.07.2017).

322. З ким “бодається” Росія – справжня міць американського флоту. *Політерно*. 01.05.2017. URL: <https://politerno.com.ua/papers/12483/> (дата звернення: 13.05.2017).

323. За три роки влада так і не пояснила, звідки беруться «космічні» тарифи, – Добродомов. *Народний контроль*. 17.02.2017. URL: <http://nkontrol.org.ua/za-tri-roki-vlada-tak-i-ne-poyasnila-zvidki-berutsya-kosmichni-tarifi-dobrodomov-video/> (дата звернення: 17.02.2017).

324. Загострення на Донбасі, деталі про Савченко та куми у владі: що розповів Порошенко. *СЬОГОДНІ*. 03.06.2016. URL: <https://ukr.segodnya.ua/ukraine/obostrenie-na-donbasse-detali-o-savchenko-i-kumovya-vo-vlasti-chto-rasskazal-poroshenko--721593.html> (дата звернення: 05.01.2017).

325. Зараз на валютному ринку – то штиль, то шторм, а київські обмінники – наче барометри, показують, яка зараз погода в економіці і в політиці, і що на нас очікує. *Пульс*. 15.11.2014. URL: <http://www.puls.kiev.ua> (дата звернення: 15.07.2017).

326. Затвердження Радою ЄС безвізового режиму для України є поверненням українців до спільного європейського дому. *Укрінформ*. 11.05.2017. URL: <https://www.ukrinform.ua/> (дата звернення: 27.05.2017).

327. Захарченко О. Як ми полюбили Президента. *Українська Правда*. 25.09.2013. URL: <http://blogs.pravda.com.ua/authors/zakharchenko/5242b1d491249/> (дата звернення: 20.01.2016).

328. Зі стін міськради вже „тхне” корупцією! *GOROD.CN.UA*. 2.11.2008. URL: http://www.gorod.cn.ua/blogs/OLomako_1624.html (дата звернення: 27.10.2017).
329. Йилдирим: Крим – це міст дружби між Туреччиною та Україною. *Агентство «Кримські новини»*. 14.03.2017. URL: <http://qha.com.ua/ua/politika/iildirim-krim-mist-drujbi-mij-turechchinoyu-ta-ukrainoyu/16058/> (дата звернення: 27.03.2017).
330. Іванова Н. Бої за Фіскальну службу. *Ракурс*. 15.02.2017. URL: <http://racurs.ua/ua/1442-boyi-za-fiskalnu-slujbu> (дата звернення: 01.03.2017).
331. Іванова-Солодовникова О. «А ця похмура людина зніматиме комедії...». *Кінотеатр*. 2007. № 6. URL: http://www.ktm.ukma.edu.ua/show_content.php?id=765 (дата звернення: 17.01.2016).
332. Іванчук Р. Не шукайте «шкварки» в «мармуляді». *Високий замок Самбірщина*. 2011. URL: <http://sambirwz.lviv.ua/news/1068---lr--lr.html> (дата звернення: 14.05.2017).
333. Капранов Д. В., Капранов В. В. Чи блакитна кров проллється... *Українська правда*. 22.09.2011. URL: <http://www.pravda.com.ua/articles/2011/09/22/9/> (дата звернення: 27.01.2016).
334. Каспрук В. Пропагандистський міксер. *Обозреватель*. 31.07.2016. URL: <https://www.obozrevatel.com/blogs/68723-propagandistskij-mikser.htm> (дата звернення: 31.07.2017).
335. Каспрук В. Україна може стати «європейським тигром». *Радіо Свобода*. 09.07.2017. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/28603623.html> (дата звернення: 23.07.2017).
336. Кендюхов О. Люди-тіні. *Дзеркало тижня. Україна*. 23.12.2011. №47. URL: <http://gazeta.dt.ua/POLITICS/lyudi-tini.html> (дата звернення: 27.01.2016).
337. Китай зацікавлений у подальшому зміцненні фундаменту дружнього співробітництва з Україною. *ПРЕЗИДЕНТ УКРАЇНИ ПЕТРО ПОРОШЕНКО*: Офіційне інтернет-представництво. 04.01.2017. URL:

<http://www.president.gov.ua/news/kitaj-zacikavlenij-u-podalshomu-zmicnenni-fundamentu-druzhno-39422> (дата звернення: 13.01.2017).

338. Кіровоградщина: місцеві дівчата уміють стріляти не лише очима. *Мій Кіровоград*. 09.12.14. URL: <http://mykirov.com/kirovogradshchina-miscevi-divchata-umiyut-strilyati-ne-lishe-ochima> (дата звернення: 20.01.2016).

339. Княжанський В. «Єдиний шлях сьогодні – це друкарський верстат». *Газета «День»*. 3.09.2014. URL: <https://day.kyiv.ua/uk/article/ekonomika/iediniy-shlyah-sogodni-ce-drukarskiy-verstat> (дата звернення: 16.01.2017).

340. Княжанський В. Газові ціни в Україні зростають. *Газета «День»*. 28.10.2005. №198.

341. Козловський І. Польща диверсифікує нафтовий ринок. *Голос України*. 05.12.2015. URL: <http://www.golos.com.ua/article/261934> (дата звернення: 27.01.2016).

342. Коломойський назвав Яценюка "найкращим з гадюк". *Депо.UA*. 21.12.2015. URL: <http://www.depo.ua/ukr/politics/kolomoyskiy-nazvav-yatsenyuka-naykrashchim-z-gadyuk--21122015171900> (дата звернення: 27.01.2016).

343. Коломойський: З Путіним слід бути шахістом, а не пішаком. *Укрінформ*. 16.05.2014. URL: http://www.ukrinform.ua/rubric-iac/1663170-kolomoyskiy_z_putinim_slid_buti_shahistom_a_ne_pishakom_1939269.html (дата звернення: 28.05.2016).

344. Кому дойти Україну: соцмережі відреагували на зустріч Волкера і Суркова. *ZNAJ.UA*. 22.08.2017. URL: <https://znaj.ua/society/komu-doyity-ukrayinu-socmerezhi-vidreaguvaly-na-zustrich-volkera-i-surkova> (дата звернення: 27.08.2017).

345. Кор Г. Вибори-2015: Чи переможе "вудуїст" Погорєлов Балогу в Ужгороді. *Депо.Закарпаття*, 07.09.2015. URL: <http://zak.depo.ua/ukr/zak/grechka-gazeta-podvirniy-obhid---v-uzhgorodi-aktivizuvalisya-25082015184900> (дата звернення: 28.05.2016).

346. Корж Г. «Хрещений батько Конституції» Михайло Сирота: вихід із правової колізії є. *«Україна молода»*. 14.01.2006. URL: <http://www.umoloda.kiev.ua/number/593/115/21472/> (дата звернення: 21.04.2016).

347. Корнева М. Думка: Юлія Тимошенко - хрещена мати офшорної корупції в Україні. *INFOKAVA*. 28.06.2016. URL: <https://infokava.com/uk/42011-mnenye-yulya-tymoshenko-krestnaya-mat-ofshornoj-korupcyi-v-ukrayne.html> (дата звернення: 05.01.2017).

348. Куди пливе корабель під назвою “Україна”? *Львівська пошта*. 24.01.2013. №9 (1334). URL: <http://www.lvivpost.net/ukraine/n/18694> (дата звернення: 27.12.2016).

349. Кулеба В. Президентські вибори: українська рулетка. *Українська Правда*. 08.12.2009. URL: <http://www.pravda.com.ua/rus/columns/2009/12/8/4521277/> (дата звернення: 11.12.2016).

350. Лещенко С. Боротьба з корупцією: процес пішов. *Новое время*. 28.10.2015. URL: <http://nv.ua/ukr/opinion/leshenko/borotba-z-koruptsijeju-protses-pishov-76597.html> (дата звернення: 27.01.2016).

351. Лисейко М. Зима вкрила Львів білим килимом. *УКРІНФОРМ*. 01.01.2009. URL: <http://photo.ukrinform.ua/ukr/current/photo.php?id=246336> (дата звернення: 11.01.2016).

352. Ліпич Ю. В алкоголіків розгладжуються звивини мозку. *Gazeta.ua*. 23.09.2013. URL: http://gazeta.ua/articles/health-newspaper/_v-alkogolikiv-rozgladzhuyutsya-zvivini-mozku/517087?mobile=true (дата звернення: 27.01.2016).

353. Лукашенко дав на горіхи уряду: Досить знущатися над людьми. *Корреспондент*. 8.06.2011. URL: <http://ua.korrespondent.net/business/1226752-lukashenko-dav-na-gorihi-uryadu-dosit-znushchatisya-nad-lyudmi> (дата звернення: 27.01.2016).

354. Луцевич О. Помаранчева параноя Кремля, або російське громадянське суспільство без громадян? *РЕСУРСНИЙ ЦЕНТР ГУРТ*. 18.04.2013. URL: <http://gurt.org.ua/blogs/Луцевич%20Орися/1223/> (дата звернення: 08.11.2016).

355. Людина олігарха Курченка “прослизнула” на службу в НАБУ. *Politeka*. 15.07.2017. URL: <https://politeka.net/ua/news/462922-lyudina-oligarha-kurchenka-prosliznula-na-sluzhbu-v-nabu-foto/> (дата звернення: 16.07.2017).

356. Ляшко обізвав депутатів Ради «скотиняками». *Голос Правди*. 24.12.2015. URL: <https://golospravdy.com/lyashko-obizvav-deputativ-radi-skotinyakami/> (дата звернення: 11.01.2016).
357. Магочій П.Р. Європейська Україна чи євразійська Малоросія? *КРИТИКА*. 01.02.2015. URL: <https://krytyka.com/ua/articles/evropeyska-ukrayina-chy-evraziyska-malorosiya> (дата звернення: 05.01.2017).
358. Маніфест Українського Борщу. *Українська Правда (Блоги)*. 07.02.2013. URL: <http://blogs.pravda.com.ua/authors/kryjivka/5113bd742d0ae/> (дата звернення: 27.01.2016).
359. Мартинюк А. У 2017 році МВФ очікує ріст економіки України. *Преса України*. 02.11.2016. URL: <http://uapress.info/uk/news/show/149347> (дата звернення: 05.01.2017).
360. Мати корупції, батько IQ: Гройсман і Власенко заочно посварилися через Тимошенко. *Obozrevatel*. 14.02.2017. URL: <https://www.obozrevatel.com/ukr/politics/36570-mati-koruptsii-batko-iq-grojsman-i-vlasenko-zaочно-posvarilisya-cherez-timoshenko.htm> (дата звернення: 26.02.2017).
361. МВФ тримає Україну на голодному пайку. *FINANCE.UA*. 27.06.2016. URL: <https://news.finance.ua/ua/news/-/378937/mvf-trymaye-ukrayinu-na-golodnomu-pajku> (дата звернення: 05.01.2017).
362. Миселюк А. Парти́йний генератор ідей. Спроба запуску. *Газета «День»*. 27.07.2000. URL: <https://day.kyiv.ua/uk/article/panorama-dnya/partiyniy-generator-idey-sproba-zapusku> (дата звернення: 27.03.2016).
363. Мисько О. Путін: Захід хоче посадити Росію на ланцюг і вирвати ядерні «кігті». *Преса України*. 18.12.2014. URL: <http://uapress.info/uk/news/show/52908/> (дата звернення: 27.01.2017).
364. Міжнародний молодіжний форум – дорога в майбутнє для молодих та активних. *Гурт*. 15.09.2015. URL: <http://gurt.org.ua/news/informator/28472/> (дата звернення: 27.05.2017).

365. Мільйони українських виборців хочуть побачити, як боксер Віталій Кличко відправить у політичний нокаут президента Віктора Януковича. *Українська правда*. 19.10.2012. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2012/10/19/6975014/> (дата звернення: 08.11.2016).
366. Міносвіти почало ламати хребет корупції. *Урядовий кур'єр*. 2.12.2014.
367. Мінфін не згоден з результатами перевірки міністерства Держфінінспекцією. *УНІАН*. 13.05.2015. URL: <http://economics.unian.ua/finance/1077325-minfin-ne-zgoden-z-rezultatami-perevirki-ministerstva-derjfininspektsieyu.html> (дата звернення: 27.01.2016).
368. Мороз О. Іскра таланту не обирає людей за критеріями здоров'я. *Вінницька газета*. 8.03.2014. URL: <http://vin-gazeta.net/kultura/2579-iskra-talantu-ne-obirae-lyude-za-kriteriyami-zdorovya> (дата звернення: 27.01.2016).
369. Москалюк І. Журналістський експеримент: Приворожити "Дашу". *Діло UA*. 25.07.2015. URL: <http://kyiv.depo.ua/ukr/kyiv/zhurnalistskiy-eksperiment-privorozhiti-dashu--25072015100000> (дата звернення: 27.01.2016).
370. На вулицях Києва розпочалася "політична весна" опозиції. *24 канал*. 28.04.2012. URL: <https://24tv.ua/> (дата звернення: 07.10.2017).
371. Наконечний Ф., Омелянчук І. Український самородок зробив те, чого не придумали кращі голови світу. *Урядовий кур'єр*. 3.10.2015. URL: <http://ukurier.gov.ua/uk/articles/ukrayinskij-samorodok-zrobiv-te-chogo-ne-pridumali/> (дата звернення: 27.01.2016).
372. Народна черниця - Савченко змінила імідж. *OnlineЕкспрес*. 05.09.2017. URL: <http://expres.ua/news/2017/09/05/260709-narodna-chernysya-savchenko-zminyala-imidzh> (дата звернення: 27.10.2017).
373. Нарожна Г. Не родись вродливою... *Сайт поселення Соболівка - Вісті Тепличчини*. 11.02.2009. URL: <http://www.соболівка.com.ua/index.php?go=Pages&file=print&id=802> (дата звернення: 27.01.2016).

374. Наступ на "совок": В Україні скасують всі радянські акти. *Деро.UA*. 12.04.2017. URL: <https://www.dero.ua> (дата звернення: 12.04.2017).
375. Нирки – природний фільтр організму. *Наша медицина*. 1.12.2014. URL: <http://medicine-ua.info/2014/12/01/nirki-prirodniy-filtr-organizmu/> (дата звернення: 27.01.2016).
376. Новий політичний ландшафт України. *Ukraine Crisis Media center*. 10.11.2014. URL: <http://uacrisis.org/ua/12795-ukraines-new-political-landscape> (дата звернення: 14.01.2017).
377. Новий Прем'єр Британії «показала зуби» Кремлю. *Політик UA*. 19.07.2016. URL: <http://politica-ua.com> (дата звернення: 05.01.2017).
378. Обсяг контрабанди через лінію розмежування перебільшений, це політичний шум, - Черниш. *Цензор.Нет*. 14.02.17. URL: https://ua.censor.net.ua/news/427950/obsyag_kontrabandy_cherez_linuyu_rozmejuvannya_perebilshenyui_tse_politychnyyi_shum_chernysh (дата звернення: 20.03.2017).
379. Омелян: В «Укрзалізниці» не вичерпуються корупційні потоки. *Главком*. 25.01.2017. URL: <https://glavcom.ua/news/omelyan-v-ukrzhaliznici-ne-vicherpuuyutsya-korupciyni-potoki-394744.html> (дата звернення: 25.01.2017).
380. Оприлюднено фрагменти "чорної бухгалтерії" Партії регіонів: за 6 місяців 2012 року на політичну корупцію витрачено \$ 66 млн. *Цензор.Нет*. 31.05.16. URL: https://ua.censor.net.ua/photo_news/391085/oprylyudneno_fragmenty_chornoyi_buhgalteriyi_partiyi_regioniv_za_6_misyatsiv_2012_roku_na_politychnu (дата звернення: 27.01.2017).
381. Патиківський Ю. Як швидко час біжить!.. *Україна молода*. 17.05.2008. URL: <http://www.umoloda.kiev.ua/number/1164/116/41482/> (дата звернення: 17.11.2017).
382. Пащенко В. Передвиборчі баталії чи корупційний скандал на «Луцькводоканалі»? *Волинь Post*. 09.10.2015. URL: <http://www.volynpost.com/blogs/1688-peredvyborchi-batalii-chy-korupcijnyj-skandal-na-luckvodokanali> (дата звернення: 27.01.2016).

383. Переговори у Досі «народили» слабкі кліматичні домовленості. *Клімат Інфо*. 12.10.2012. URL: <http://www.climateinfo.org.ua/content/peregovori-u-dosi-narodili-slabki-klimatichni-domovlenosti> (дата звернення: 05.01.2017).

384. Перепада О. Штайнмаєр: вибори 25 травня мають закласти фундамент для роботи над новою конституцією. *Deutsche Welle*. 08.05.2014. URL: <http://www.dw.com/uk/штайнмаєр-вибори-25-травня-мають-зкласти-фундамент-для-роботи-над-новою-конституцією/a-17618820> (дата звернення: 27.01.2016).

385. Переясловець Б. Реформа для «перевертнів»: Арсен Аваков не поспішає подавати у відставку. *Україна молода*. 31.08.2016. URL: <http://www.umoloda.kiev.ua/number/3040/180/102882/> (дата звернення: 27.09.2016).

386. Петро Порошенко відкрив «символічні двері» в ЄС. *24tv.ua*. 11.06.2017. URL: https://24tv.ua/petro_poroshenko_vidkriv_simvolichni_dveri_v_yes_n828464 (дата звернення: 22.06.2017).

387. Петровець О. Президент сказав "Ні", або Про вірогідність дострокових виборів в Україні. *Українська правда*. 07.07.2017. URL: <https://www.pravda.com.ua/columns/2017/07/7/7148764/> (дата звернення: 27.07.2017).

388. Писарчук Д. «Відьми» української політики. *DEPO.UA*. 8.03.2015. URL: <https://www.depo.ua/ukr/politics/-vedmy-ukrainskoy-politiki-08032015113000> (дата звернення: 27.10.2017).

389. Писарчук Д. Державна зрада Тимошенко: Навіщо влада робить з Юлі мученицю. *DEPO.UA*. 06.06.2017. URL: <https://www.depo.ua/ukr/politics/navischo-vlada-robit-z-timoshenko-muchenicyu-20170606584218> (дата звернення: 09.06.2017).

390. Підгородецький П. Хто розгойдує політичний човен в Україні? *Кримська світлиця*. 12.08.2005. URL: <http://svitlytsia.crimea.ua/index.php?section=article&artID=3249> (дата звернення: 27.12.2016).

391. Пік слави: Антисемітські вислови Сергія Ратушняка вже цитує The New York Times. *Закарпаття онлайн*. 06.09.2009. URL: <http://zakarpattya.net.ua/News/46847-Pik-slavy-Antysemitski-vyslovy-Serhiia-Ratushniaka-vzhe-tsytuie-The-New-York-Times-> (дата звернення: 27.01.2016).
392. Піти по-англійськи. Що дасть Британії референдум про вихід з ЄС. *Корреспондент.net*. 16.04.2015. URL: <http://ua.korrespondent.net/world/3504336-pity-po-anhliisky-scho-dast-brytanii-referendum-pro-vykhid-z-yes> (дата звернення: 27.01.2016).
393. Повномасштабне вторгнення: що віщує Україні відкрита агресія Росії. *ZNAJ.UA*. 04.08.2017. URL: <https://znaj.ua/society/povnomasshtabne-vtorgnennya-sho-vishuye-ukrayini-vidkryta-agresiya-rosiyi> (дата звернення: 14.10.2017).
394. Погорелова І. Українська Голландія. Ви серйозно? *Рідне село*. 11.03.2015. №5 (078). С. 1.
395. Політика повертається до Москви «на лабутенах». *GLAVCOM*. 19.05.2017. URL: <https://glavcom.ua/columns/kashin/politika-povertajetsya-do-rosiiji-na-labutenah-415775.html> (дата звернення: 27.05.2017).
396. Поняття «джинси» та замовних матеріалів, а також важелі боротьби з цими явищами, мають бути визначені на законодавчому рівні. *Верховна Рада України. Інформаційний портал*. 16.11.2016. URL: <http://rada.gov.ua/news/Novyny/137467.html> (дата звернення: 20.02.2017).
397. Поярков С. Хіба ця тварюка ще не втекла з України? *Обозреватель*. 15.06.2015. URL: <http://obozrevatel.com/blogs/73284-hiba-tsya-tvaryuka-sche-ne-vtekla-z-ukraini.htm> (дата звернення: 27.01.2016).
398. Представник Сирії в ООН: напад в Алеппо – «боязкий теракт» *RADIOSVOBODA*. 16.01.2013. URL: https://joinfo.ua/news/view/349144_Predstavnik-Sir-v-OON-napad-v-Aleppo-boyazkiy.html (дата звернення: 05.01.2017).
399. Прокурор Витязь, який погрожує репресіями майданівцям – банальний ворюга. *Антикор*. 11.02.2014. URL: http://antikor.com.ua/articles/2687-prokuror_vitjazj_jakij_pogrohuje_represijami_majdanivtsjam__banalnij_vorjuga (дата звернення: 27.01.2016).

400. Путіну вигдали нове прізвисько на Донбасі. *ZNAJ.UA*. 06.10.2017. URL: <https://znaj.ua/society/putinu-vygradaly-nove-prizvysko-na-donbasi> (дата звернення: 23.11.2017).
401. Путіну хтось пов'язав червону вовняну нитку на правому зап'ясті. Щоб Обама не наврочив або Кемерон порчу не навів? *Факти*. 19.05.2016. URL: <https://fakty.ictv.ua/ua/svit/20160519-1584996/> (дата звернення: 27.10.2016).
402. Разумейко И. Что такое фальшивая нота? *The Question Beta*. URL: <http://thequestion.ru/questions/24842/chto-takoe-falshivaya-nota> (дата звернення: 27.01.2016).
403. Рахманін С. Батьківщина. Щоденник. «Дзеркало тижня. Україна». 21.08.2015. URL: <http://gazeta.dt.ua/internal/batkivschina-schodennik-.html> (дата звернення: 27.01.2016).
404. Рахманін С. Бій за чемпіонський пояс. Зважування. «Дзеркало тижня. Україна». 4.10.2013. URL: <http://gazeta.dt.ua/internal/biy-za-chempionskiy-royas-zvazhuvannya-.html> (дата звернення: 27.01.2016).
405. Ребров зумів поєднати дисципліну та дружню атмосферу в "Динамо" – експерт. «Дзеркало тижня. Україна». 6.01.2015. URL: http://dt.ua/SPORT/rebrov-zumiv-poyednati-disciplinu-ta-druzhnyu-atmosferu-v-dinamo-ekspert-160835_.html (дата звернення: 27.01.2016).
406. Ректор університету, в якому викладав "професор" Янукович, став Героєм України. *IPress.UA*. 24.08.2013. URL: http://ipress.ua/news/rektor_universytetu_v_yakomu_vykladav_proffesor_yanukovych_stav_geroiem_ukrainy_26637.html (дата звернення: 08.11.2016).
407. Ресторан запропонував гурманам пончик з кремом із замороженого вина за \$100. *Кореспондент.net*. 23.04.2015. URL: <http://ua.korrespondent.net/lifestyle/people/3507063-restoran-zaproponuvav-hurmanam-ponchuk-z-kremom-iz-zamorozhenoho-vyna-za-100> (дата звернення: 27.01.2016).
408. Розстріл лікаря у Білій Церкві: потерпілий у реанімації. *Платинова Буковина*: портал міста Чернівці та Буковини. 29.01.2011. URL: <http://bukovina.biz.ua/news/13271> (дата звернення: 27.01.2016).

409. Романюк Н. Незапущені Запусти. «Нетиповий» фермер зумів організувати прибуткове господарство на маловрожайних волинських пісках. *Україна молода*. 30.12.2015. № 166. URL: <http://umoloda.kiev.ua/regions/75/160/0/37210/> (дата звернення: 11.01.2016).
410. Росія визнала себе мачухою Криму. *DEPO.UA*. 21.03.2016. URL: <https://www.depo.ua> (дата звернення: 08.11.2016).
411. Рушковський А. Повітря свободи грає з народами злі жарту. *Обозреватель*. 13.02.2011. URL: <https://www.obozrevatel.com/ukr/politics/56094-povitrya-svobodi-grae-z-narodami-zli-zharti.htm> (дата звернення: 27.02.2017).
412. С.Козей: Польща під час головування в ЄС буде сприяти вступу України в ЄС. *РБК Україна*. 19.05.2011. URL: <http://www.rbc.ua/ukr/analytics/s-kozey-polsha-budet-sodeystvovat-vstupleniyu-ukrainy-19052011183200> (дата звернення: 27.01.2016).
413. Саакашвілі назвав свій "рецепт" виходу з політичної кризи в Україні «Дзеркало тижня. Україна». 22.02.2016. URL: https://dt.ua/POLITICS/saakashvili-zayaviv-pro-neminuchist-dostrokovih-viboriv-v-ukrayini-205470_.html (дата звернення: 08.11.2016).
414. Савка М. Мертві гроші, або Як заробляють на безкоштовних судово-медичних експертизах у Чернігові. *Svoboda FM*. 17.02.2015. URL: <http://newvv.net/crime/events/237482.html> (дата звернення: 05.01.2017).
415. Сафронова А. Путінська "свиня" безкарно проникла до Києва. *ZNAJ.UA*. 09.08.2017. URL: <https://znaj.ua/society/putinska-svynya-bezkarno-pronykla-do-kyueva> (дата звернення: 27.08.2017).
416. Семків В. Злука і «нерозумні діти». *Україна молода*. 24.01.2006. URL: <http://www.umoloda.kiev.ua/number/599/213/21696/> (дата звернення: 27.10.2016).
417. Сергійчук М. Росте черешня... кущем. *Рідне село*. 11.03.2015. №5 (078). С. 10.
418. Силіна Т. Словаччина. Російський оазис у центрі Європи. *ZN.UA*. 30.10.2015. URL: https://dt.ua/international/slovachchina-rosiyskiy-oasis-u-centri-yevropi-_.html (дата звернення: 27.05.2017).

419. Сірук М. Сходить нова зірка французької політики. *Газета «День»*. 2.02.2017. URL: <https://day.kyiv.ua/uk/article/den-planety/shodyt-nova-zirka-francuzkoji-polityky> (дата звернення: 2.02.2017).
420. Сокирка Ю. Україна в ролі світового жебрака. *Поступ*. 14.12.2009. URL: <http://postup.brama.com/usual.php?what=66278> (дата звернення: 27.05.2016).
421. Солонина Є. Земельні «гальма» української економіки. *Радіо Свобода*. 15.09.2010. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/2157859.html> (дата звернення: 13.01.2017).
422. Старі граблі нової Генпрокуратури. *Радіо Свобода*. 31.07.2014. URL: <https://www.radiosvoboda.org> (дата звернення: 27.12.2017).
423. Старість, яка триватиме вічно: астрономи з'ясували, з якою швидкістю помирає Всесвіт. *УНІАН*. 11.08.2015. URL: <http://www.unian.ua/science/1110188-starist-yaka-trivatime-vichno-astronomi-zyasuvali-z-yakoyu-shvidkistyu-pomirae-vsesvit.html> (дата звернення: 27.01.2016).
424. Створення моделі ефективного зразкового поліцейського офісу на базі районного управління поліції в Києві. Реформа поліції крокує вперед! *Українська правда*. 21.09.2017. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/avakov/59c2e6689f956/> (дата звернення: 21.09.2017).
425. Стельмашевська О. Анімаційна хмара над Києвом. *Дзеркало Тижня Україна*. 11.09.2015. URL: http://gazeta.dt.ua/CULTURE/animaciyna-hmara-nad-kiyevom_.html (дата звернення: 27.01.2016).
426. Судова реформа дає перші паростки. *Аналітик ТВ*. 08.12.2016. <http://www.analytictv.org> (дата звернення: 17.01.2017).
427. Сусідські "обійми". Для виконання гімну України Джамалі дали «совдепівський» мікрофон. *Інформаційно-аналітичний портал Камінь-Каширського району «Вісті Каменя»*. 07.10.2013. URL: <http://www.visti-kamenia.com/news/susidski-obiymi-dlya-vikonannya-gimnu-ukra-ni-dzhamali-dali-sovdepivskiy-mikrofonfotovideo-0250> (дата звернення: 27.01.2016).

428. Сюдюков І. «Книга життя» Джакомо Казанови. *Газета «День»*. 3.11.2001. URL: <http://day.kyiv.ua/uk/article/istoriya-i-ya/kniga-zhittya-dzhakomo-kazanovi> (дата звернення: 27.01.2016).
429. Сюдюков І. Вільна нація вільних людей. *Газета «День»*. 17.02.2012. №28. URL: <http://www.day.kiev.ua/uk/article/ukrayina-incognita/vilna-nasiya-vilnih-lyudey> (дата звернення: 27.01.2016).
430. Тернопільське сміття смердить політикою. *20 хвилин*. 17.10.2008. URL: <https://te.20minut.ua/Podii/ternopilske-smittya-smerdit-politikoyu-134869.html> (дата звернення: 27.10.2017).
431. Томак М. "Справа кримських мусульман": конвеєр політичних репресій тільки розгортається. *Українська Правда*. 10.03.2016. URL: <https://www.pravda.com.ua/articles/2016/03/10/7101360/> (дата звернення: 16.01.2017).
432. Торба В. Більше, ніж помилка. *Газета «День»*. 31.10.2014. URL: <http://www.day.kiev.ua/uk/article/podrobici/bilshe-nizh-pomilka> (дата звернення: 27.01.2016).
433. Тролейбуси — транспорт для пенсіонерів. *Gazeta UA*. 05.03.2012. URL: <http://gazeta.ua/blog/2590/trolejbusi-transport-dlya-pensioneriv?mobile=false> (дата звернення: 27.01.2016).
434. Труш Н. Казка про здійснену мрію. *Газета «День»*. 8.12.2015. URL: <http://www.day.kiev.ua/uk/article/kultura/kazka-pro-zdiysnenu-mriyu> (дата звернення: 27.01.2016).
435. Тут сьогодні формується нове обличчя українського війська — Президент дав старт українсько-американським навчанням «Фіарлес Гардіан—2015». *ПРЕЗИДЕНТ УКРАЇНИ ПЕТРО ПОРОШЕНКО. Офіційне інтернет-представництво*. 20.04.2015. URL: <http://www.president.gov.ua/news/tut-sogodni-formuyetsya-nove-oblichchya-ukrayinskogo-vijska-35154> (дата звернення: 27.01.2017).
436. У Брюсселі відбувся благодійний концерт «зігрій душу солдата», організований товариством українців Бельгії та МГО «Міст Україна-ЄС». *BRIDGE.EU*. 04.11.2015. URL: <http://eu-bridge-ua.org/u-bryusseli-vidbuvsya->

blagodijnyj-kontsert-zigrij-dushu-soldata-organizovanyj-tovarystvom-ukrayintsiv-belgiyi-ta-mgo-mist-ukrayina-yes/ (дата звернення: 27.01.2016).

437. У Житомирського ТТУ з'явилась надія, що грабіжницькі тарифи переглянуть. *Житомир Life*. 14.04.2017. URL: <http://zhitomir.life/744-u-zhitomirskogo-ttu-z-yavilas-nadiya-shcho-grabizhnitski-tarifi-pereglyanut-dokument.html> (дата звернення: 27.04.2017).

438. У Раді прощтовхують версію, що з отруєнням Ющенка усіх вводять в оману. *Українська правда*. 23.11.2009. URL: <http://www.pravda.com.ua/news/2009/11/23/4332645/> (дата звернення: 27.01.2016).

439. Убивство Немцова: реакція і перші версії слідства. *ТижденьUA*. 28.02.2015. URL: <http://mobile.tyzhden.ua/post/130890> (дата звернення: 05.01.2017).

440. Україна: 25 років блукання по пустелі. *Новое Время*. 24.08.2016. URL: https://nv.ua/ukr/opinion/van_voren/ukrajina-25-rokiv-blukannja-po-pusteli-203009.html (дата звернення: 24.08.2016).

441. Україні пророкують тарифний апокаліпсис. *Діловий Переяслав*. 30.01.17. URL: <https://dilovyi.info/ukrayini-prorokuyut-taryfnyj-apokalipsys/> (дата звернення: 31.01.2017).

442. Українська “майстерня європейської інтеграції”. *Інститут політичної освіти*. 2.09.2009. URL: <http://ipro.org.ua/622/> (дата звернення: 27.05.2017).

443. Українська “Наречена війни” отримала титул Віце-міс Всесвіт-2014 і закликала світ допомогти армії. *Газета «Буг»*. 26.01.2015. URL: <http://bug.org.ua/news/ukrajinska-narechena-vijny-otrymala-tytul-vitse-mis-vsesvit-2014-zaklykala-svit-dopomohty-armiji-18894/> (дата звернення: 08.11.2016).

444. Українська дипломатія вже давно не працює у “рожевих окулярах” – Клімкін. *Укрінформ*. 13.09.2017. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-politics/2304672-ukrainska-diplomatia-vze-davno-ne-pracue-u-rozevih-okularah-klimkin.html> (дата звернення: 17.11.2017).

445. Українці відмовляються від російських товарів. *Сьогодні*. 6.05.2014. URL: <http://ukr.segodaya.ua/economics/business/ukraincy-otkazyvayutsya-ot-rossiyskih-tovarov-518309.html> (дата звернення: 27.01.2016).
446. Українці про Майдан: "безглуздя", яке було потрібне. *ВВС*. 21.11.2015. URL: https://www.bbc.com/ukrainian/politics/2015/11/151120_maidan_vox_populi_k (дата звернення: 27.12.2016).
447. УКРАЇНЦЯМ – ВІКУ ТА РОЗУМУ! Мозок не йде на пенсію за віком. *Ятрань*. 28.07.2016. URL: <http://www.yatran.com.ua/articles/758.html> (дата звернення: 29.07.2016).
448. Фаріон І. Корупційна відставка під жалі «антикорупціонерів». *Високий Замок*. 23.12.2015. URL: <http://wz.lviv.ua/blogs/153800-koruptsiina-vidstavka-pid-zhali-antikoruptsiioneriv> (дата звернення: 28.01.2016).
449. Фармацевтична галузь — падчерка чи донька? Вирішували на колегії державної служби. *АПТЕКА.UA*. 07.02.2005. URL: <https://www.apteka.ua/article/33958> (дата звернення: 08.11.2016).
450. Фищук на "сьомому небі": Більше 10 млн. грн. додатково виділять на медичну галузь краю. *БукІнфо*. 04.07.2017. URL: <http://www.bukinfo.com.ua/show/news?lid=94016> (дата звернення: 10.07.2017).
451. Хмельовська О. Максим Буткевич: «Механізмів урегулювання проблем переселенців із Криму не існує». *Тиждень UA*. 12.04.2014. № 14 (334). URL: <http://tyzhden.ua/Society/106630> (дата звернення: 28.01.2016).
452. Ходорковський про заочний арешт: «вони збожеволіли». *Радіо Свобода*. 23.12.2015. URL: <http://www.radiosvoboda.org/content/news/27444785.html> (дата звернення: 27.01.2016).
453. Чепур Д. Життя неначе новорічна казка... *Карпатський об'єктив*. 29.12.2015. URL: <http://karpatskijobjektiv.com/zhittya-nenache-novorichna-kazka/> (дата звернення: 27.01.2016).
454. Чергова качка Кремля. "Росія 24" показала "розкішну віллу Яценюка" з фото із сайту дизайну інтер'єрів. *ЕспресоТВ*. 24.05.2017. URL:

https://espresso.tv/news/2017/05/24/quotrosiya_24quot_pokazala_quotrozkishnu_villu_yacenyukaquot_z_foto_iz_saytu_dyzaynu_interyeriv (дата звернення: 27.05.2017).

455. Через прозорий ринок Україна прийде до повної енергетичної незалежності, - Порошенко. *ESPRESSO.TV*. 21.01.2015. URL: http://espresso.tv/news/2015/01/21/cherez_prozoryy_rynok_ukrayina_pryyde_do_pov_noyi_enerhetychnoyi_nezalezhnosti____poroshenko (дата звернення: 27.01.2016).

456. Чи повторять Трамп і Мей «політичний шлюб» Рейгана і Тетчер? 24.01.2017. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/28255377.html> (дата звернення: 24.01.2017).

457. Чим замінити дорогі вітаміни і складні процедури. *Сьогодні*. 25.01.2015. URL: https://ukr.segodayna.ua/lifestyle/food_wellness/chem-zamenit-dorogie-vitaminy-i-slozhye-procedury-586337.html (дата звернення: 26.01.2016).

458. Шаманська А. На шкоду Україні. Чеські комуністи – п'ята колона Кремля? *Радіо Свобода*. 20.05.2015. URL: <http://www.radiosvoboda.org/content/article/27027466.html> (дата звернення: 27.01.2016).

459. Шанковський О. Блакитне золото. Назріває глобальна революція в торгівлі водою. *Журнал «Кореспондент»*. 10.01.2014. URL: <http://news.finance.ua/ua/news/-/316754/blakytne-zoloto-nazrivaye-globalna-revoljutsiya-v-torgivli-vodoyu> (дата звернення: 11.01.2016).

460. Шахти Львівщини можуть стати самоокупними – Замлинський. *Leopolis. Новини зі Львова*. 21.02.2017. URL: <http://leopolis.news/shahty-lvivshhyny-mozhut-staty-samookupnymy-zamlynskyj/> (дата звернення: 22.03.2017).

461. Шинкаренко О. Наскільки глибокою є боргова яма України. *INSIDER*. 19.03.2015. URL: <http://www.theinsider.ua/business/5507052d874b1/> (дата звернення: 17.01.2016).

462. Шлях в безодню: як МВФ перетворює Україну в банкрута. *Politeca*. 11.09.2017. URL: <https://politeka.net/ua/news/497649-put-v-bezdnu-kak-mvf-prevrashhaet-ukrainu-v-bankrota/> (дата звернення: 11.09.2017).

463. Що швидше Україна "розлучиться" з Росією, то краще для неї - Кравчук. *УКРІНФОРМ*. 02.11.2013. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric->

politics/1570118shcho_shvidshe_ukraiina_rozluchitsya_z_rosie_yu_to_krashche_dly_a_neii_kravchuk_1879314.html (дата звернення: 08.11.2016).

464. Юркова О. Секрет подружжя Костючків: золотий характер дружини і залізна витримка чоловіка. *Голос України*. 16.06.2014. URL: <http://golosukraine.com/publication/suspilstvo/spilnota/27343-sekret-podruzhzha-kostyuchkiv-zolotij-harakter-dr/#.Vo0j88aOL2Q> (дата звернення: 27.01.2016).

465. Яворський В. Про владу та про те, як її здобути. *Українська правда*. 01.12.2011. URL: <http://www.pravda.com.ua/columns/2011/12/1/6792769/> (дата звернення: 27.01.2016).

466. Як буде “гудіти” Тернопіль на День Незалежності та День міста. *ПРОВСЕ*. 13.08.2017. URL: <https://provse.te.ua/2017/08/yak-bude-hudity-ternopil-na-den-nezalezhnosti-ta-den-mista/> (дата звернення: 29.09.2017).

467. Як втримати газовий баланс. *Економічна Правда*. 23.03.2015. URL: https://www.epravda.com.ua/publications/2015/03/23/535096/view_comments/ (дата звернення: 05.01.2017).

468. Як Ігор Побер зрадив висування УДАРу Валентина Наливайченка. *Новинний портал «За Збручем»*. 21.06.2015. URL: <http://zz.te.ua/yak-ihor-pober-zradyv-vysuvantsya-udaru-valentyna-nalyvajchenka/> (дата звернення: 27.01.2016).

469. Як у владній команді Порошенка стався новий гучний розкол. *24 канал*. 20.08.2017. URL: https://24tv.ua/yak_u_vladniy_komandi_stavsya_noviy_guchniy_rozkol_n854854 (дата звернення: 27.10.2017).

470. Яременко Б. З варварами що робити? *Zaxid.net*. 8.12.2014. URL: http://zaxid.net/news/showNews.do?z_varvarami_shho_robiti&objectId=1332895 (дата звернення: 27.01.2016).

471. Яценко А. На Італію насувається політичний шторм. *Український репортер*. 02.12.2016. URL: <http://ukrreporter.com.ua/politic/na-italiyu-nasuvayetsya-politychnyj-shtorm.html> (дата звернення: 14.01.2017).

472. Яценюк знову пропонує депутатам "економічно-політичний" бутерброд. *Українська правда*. 23.10.2008. URL:

https://www.pravda.com.ua/news/2008/10/23/3594182/view_comments/ (дата звернення: 23.05.2017).

473. A commander-in-chief must know and understand the consequences of a decision that requires some Americans to make the “ultimate sacrifice” and what his or her decision means to their families. *SACBEE*. 03 Aug. 2016. URL: <http://www.sacbee.com/> (Last accessed: 10.03.2018).

474. A test for Trump's political muscle in Alabama Senate runoff. *The ABC news*. 21 Sep. 2017. URL: <https://abcnews.go.com/amp/Politics/wireStory/trump-faces-political-test-alabama-runoff-50012482> (Last accessed: 12.01.2018).

475. Abboud L. Publicis to buy U.S. digital ad firm Sapient for \$3.7 billion. *Reuters*, 3 Nov. 2014. URL: <http://www.reuters.com/article/us-publicis-groupe-sapient-idUSKBN0IN0B520141103> (Last accessed: 15.02.2016).

476. Agostinelli R.F. He Who Lives by the Sword... *The Wall Street Journal Europe*, 12. Mar. 2008. URL: <http://www.wsj.com/articles/SB120527274053028369> (Last accessed: 15.02.2016).

477. Amissah R. In a political climate like ours, wouldn't it be lovely to see Reggie N Bollie win the X Factor final? *The Independent*. 13 Dec. 2015. URL: <http://www.independent.co.uk/voices/in-a-political-climate-like-ours-wouldnt-it-be-lovely-to-see-reggie-n-bollie-win-the-x-factor-finals-a6771356.html> (Last accessed: 16.02.2016).

478. An Enemy of My Enemy: The Blooming Relationship Between Israel and the Kurds. *BROWNPOLITICALREVIEW.ORG* 14 Dec. 2017. URL: <http://www.brownpoliticalreview.org> (Last accessed: 11.03.2018).

479. Australia's scrambled egg of government: who has the environmental power? *The Conversation*. 05 Dec. 2012. URL: <https://theconversation.com> (Last accessed: 10.02.2018).

480. Avlon J. Why America's poisonous politics makes 'Market Leninism' an attractive alternative. *The Telegraph*. 29 Mar. 2014. URL: <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/northamerica/usa/10731390/Why-Americas-poisonous-politics-makes-Market-Leninism-an-attractive-alternative.html> (Last accessed: 15.02.2016).

481. Barham Salih looks to inject new life into Kurdish politics. *RUDAW*. 2 Oct. 2017. URL: <http://www.rudaw.net/english/kurdistan/021020178> (Last accessed: 13.12.2017).
482. Barrett C. A long winding road from pensions easy street to Generation Tent. *The Financial Times*. 21 Aug. 2015. URL: <http://www.ft.com/cms/s/0/4ce65bda-467d-11e5-b3b2-1672f710807b.html#axzz3wYYuYBPC> (Last accessed: 15.02.2016).
483. Benen S. Trump opens the door to needlessly cruel Medicaid changes. 01 Dec. 2018. URL: <http://www.msnbc.com/rachel-maddow-show/trump-opens-the-door-needlessly-cruel-medicaid-changes> (Last accessed: 15.02.2018).
484. Bershidsky L. How sanctions are feeding Putin's kleptomania. *iPolitics*. 17 Sep. 2014. URL: <https://ipolitics.ca/2014/09/17/how-sanctions-are-feeding-putins-kleptomania/> (Last accessed: 20.02.2018).
485. Bird M. The Hottest Idea in Finance: Capital Controls Are Good. *The Wall Street Journal*. 4 Feb. 2016. URL: <http://www.wsj.com/articles/the-hottest-idea-in-finance-capital-controls-are-good-1454581800> (Last accessed: 16.02.2016).
486. Blindly following the political flock. *The Daily Emerald*. 26 Nov. 2002. URL: <https://www.dailyemerald.com/2003/01/25/philip-huang-blog-03/> (Last accessed: 20.02.2018).
487. Bongiorno P. The Turnbull government teeters on the edge of the abyss. *The New Daily*. 18 Aug. 2017. URL: <https://thenewdaily.com.au/news/national/2017/08/18/turnbull-government-citizenship-chaos/> (Last accessed: 16.03.2018).
488. Boris Johnson deploys 'row boat' diplomacy to assure EU ministers on security post-Brexit. *The Daily Express*. 5 Oct. 2017. URL: <https://www.express.co.uk> (Last accessed: 11.02.2018).
489. Brazil's elite is being eaten alive by corruption scandals. *The Washington Post*. 28 May 2017. URL: https://www.washingtonpost.com/opinions/global-opinions/brazils-elite-is-being-eaten-alive-by-corruption/2017/05/28/75541c08-4237-11e7-8c25-44d09ff5a4a8_story.html?utm_term=.ab837b96bd36 (Last accessed: 26.01.2018).

490. Brenann J. Terrifying moment a wall of fire stunt goes wrong. *The Telegraph*. 11 Aug. 2015. URL: <http://www.telegraph.co.uk/news/newstopics/howaboutthat/11796805/Terrifying-moment-a-wall-of-fire-stunt-goes-wrong.html> (Last accessed: 15.02.2016).
491. Britain and EU make progress on Brexit divorce bill. *CNN Money*. 29 Nov. 2017. URL: <http://money.cnn.com/2017/11/29/investing/brexit-pound-financial-settlement-uk-eu/index.html> (Last accessed: 17.12.2017).
492. Buchanan R. T. Richard Kiel dead: Bond villain who played Jaws passes away aged 74. *The Independent*. 11 Sep. 2014. URL: <http://www.independent.co.uk/news/people/richard-kiel-dead-bond-villain-and-jaws-actor-passes-away-aged-74-9725322.html> (Last accessed: 15.02.2016).
493. But instead of choosing between tax cuts, wars and social spending, they chose all three—and left the bill for future generations. *The Economist*. 11 Jun. 2009. URL: <http://www.economist.com> (Last accessed: 14.12.2017).
494. Cash seldom buys political power. *The Economist*. 20 Jan. 2011. URL: <https://www.economist.com/node/17929003> (Last accessed: 14.12.2017).
495. Cat Boyd: Trump is a toad, but his swamp was created by the liberals and neocons who came before him. *The National*. 31 Jan. 2017. URL: http://www.thenational.scot/news/15058288.Cat_Boyd__Trump_is_a_toad__but_his_swamp_was_created_by_the_liberals_and_neocons_who_came_before_him/ (Last accessed: 17.02.2018).
496. Cavendish R. The party was born of hostility to slavery. *The History Today*. July 2004. Vol. 54. Issue 7. URL: <http://www.historytoday.com/richard-cavendish/republican-party-founded> (Last accessed: 25.01.2018).
497. Chavez P. Emotional Jennifer Aniston wipes away tears as Friends stars reunite for director James Burrows while David Schwimmer jokes about cast sex contract. *The Daily Mail*. 22 Feb. 2016. URL: <http://www.dailymail.co.uk/tvshowbiz/article-3457777/Jennifer-Aniston-wipes-away-tears-Friends-cast-reunite-praise-legendary-director-James-Burrows.html> (Last accessed: 16.02.2016).

498. Chef cooks up a storm in parliament. *Halifax Courier*. 14 Nov. 2015. URL: <http://www.halifaxcourier.co.uk/news/calderdale/chef-cooks-up-a-storm-in-parliament-1-7569309> (Last accessed: 15.02.2016).
499. Christian Leaders Lording Over the Dumb Sheep. *Sheerit Yisrael*. URL: <http://www.age-end.com/Some%20Cardinal%20Doctrines/Lording%20Over%20Dumb%20Sheep.htm> (Last accessed: 15.02.2016).
500. Churchill W. We Shall Fight on the Beaches. 4 Jun. 1940. URL: <http://www.winstonchurchill.org/resources/speeches/1940-the-finest-hour/128-we-shall-fight-on-the-beaches> (Last accessed: 16.02.2016).
501. Clark D. Ways To Build Meaningful Business Relationships. *Forbes*. 11 Mar. 2014. URL: <http://www.forbes.com/sites/dorieclark/2014/03/11/4-ways-to-build-meaningful-business-relationships/> (Last accessed: 16.02.2016).
502. Comey Crisis Could Bedevil Trump On Health Care, Tax Reform. *NEWS24*. 13 Apr. 2017. URL: <https://www.news24.com/World/News/comey-crisis-could-bedevil-trump-on-health-care-tax-reform-20170513> (Last accessed: 11.03.2018).
503. Craig Kelly, who chairs backbench committee on environment and energy, says he thinks Paris agreement is 'cactus'. *The Guardian*. 29 Mar. 2017. URL: <https://www.theguardian.com> (Last accessed: 11.03.2018).
504. Curbing politicians' pay might get the gears moving again. *The Independent*. 04 Jul. 2017. URL: <https://www.independent.ie> (Last accessed: 10.02.2018).
505. Da Costa K. 20 Ghanaian judges sacked over bribery. *Daily Trust*. 8 Dec. 2015. URL: <http://www.dailytrust.com.ng/news/general/20-ghanaian-judges-sacked-over-bribery/123314.html> (Last accessed: 15.02.2016).
506. Dan Simpson: Trump outside the corral. *The Pittsburg Post Gazette*. 24 May 2017. URL: <http://www.post-gazette.com/opinion/dan-simpson/2017/05/24/Dan-Simpson-Trump-outside-the-coral/stories/201705240025> (Last accessed: 17.02.2018).

507. D'Antonio M. Reality bites Trump. *CNN*. 09Nov. 2017. URL: <https://edition.cnn.com/2017/11/08/opinions/trump-reality-opinion-dantonio/index.html> (Last accessed: 20.02.2018).
508. Death of a Reformer: Cowtown Under a “Cloud of Sorrow”. *Hometown Handlebar*. 29 Sep. 2012. URL: <http://hometownbyhandlebar.com/?p=3355> (Last accessed: 16.02.2016).
509. Deputy Brian Walsh withdraws from election race. *Connacht Tribune*. 11 Nov. 2015. URL: <http://connachttribune.ie/deputy-brian-walsh-withdraws-from-election-race/> (Last accessed: 13.02.2016).
510. Monster Hunter: World guide to research points and Ecological Research. *Polygon*. 25 Jan. 2018. URL: <https://www.polygon.com/> (Last accessed: 25.01.2018).
511. Disgusted with sad politics backed by media houses. *Jamaica Observer*. 17 Nov. 2017. URL: <http://www.jamaicaobserver.com/> (Last accessed: 15.01.2018).
512. Don't miss the train to Europe. *OHR.INT*. 08 Sep. 2004. URL: <http://www.ohr.int/?p=45109> (Last accessed: 11.02.2018).
513. Donald Trump embarks on marathon tour of Asia. *The Star*. 04. Nov.2017. URL: https://www.the-star.co.ke/news/2017/11/04/donald-trump-embarks-on-marathon-tour-of-asia_c1664279 (Last accessed: 13.12.2017).
514. Donald Trump is using Barack Obama as a security blanket. *CNN*. 06. Feb. 2017. URL: <https://edition.cnn.com/2017/02/04/politics/trump-obama-security-blanket/index.html> (Last accessed: 30.01.2018).
515. Donald Trump nominates Jerome Powell as Fed chair. *BBC*. 02 Nov. 2017. URL: <http://www.bbc.com/news/business-41842445> (Last accessed: 30.01.2018).
516. Doyle J. Chuka dodges donor question...FIVE times: Shadow Business Secretary refuses to answer if party would give money back if donor was avoiding tax. *The Daily Mail*. 17 Feb. 2015. URL: <http://www.dailymail.co.uk/news/article-2956386/Chuka-dodges-donor-question-FIVE-times-Shadow-Business-Secretary-refuses-answer-party-money-donor-avoiding-tax.html> (Last accessed: 13.02.2016).

517. Drugs are a major campaign point in Michigan this political season. *The Metro Times*. 01 Feb.2017. URL: <https://www.metrotimes.com> (Last accessed: 16.03.2018).

518. Duchess of Cambridge Kate Middleton needs nerves of steel for Canada royal tour, writes royal expert James Whitaker. *The Daily Mirror*. 2 Mar. 2012. URL: <http://www.mirror.co.uk/news/uk-news/duchess-of-cambridge-kate-middleton-needs-138362> (Last accessed: 13.02.2016).

519. Economy drags Putin's ambitions down to earth. *The Financial Times*. 24. Jan. 2016. URL: <https://www.ft.com/content/ff20c294-c0f9-11e5-846f-79b0e3d20eaf> (Last accessed: 15.03.2018).

520. Election is Backbone of Democracy in Nepal. *News Blaze.Com*. 24 Dec. 2005. https://newsblaze.com/thoughts/opinions/election-is-backbone-of-democracy-in-nepal_204/ (Last accessed: 15.01.2018).

521. Engel: US can't allow Libya to become 'puppet government of Russia'. *The Washington Examiner*. 18 Apr. 2017. URL: <https://www.washingtonexaminer.com/engel-us-cant-allow-libya-to-become-puppet-government-of-russia> (Last accessed: 15.12.2017).

522. EU plans €6M-a-year 'House of Europe' on Paris boulevard. *Politico*. 12 Jul. 2017. URL: <https://www.politico.eu/article/eu-plans-e6m-a-year-house-of-europe-on-paris-boulevard/> (Last accessed: 16.02.2018).

523. Europe's Deadly Paralysis on Migration. *The New York Times*. 3 Jul. 2017. URL: <https://www.nytimes.com/2017/07/03/opinion/europes-deadly-paralysis-on-migration.html> (Last accessed: 13.12.2017).

524. Eurozone recovery still 'in infancy': ECB head. *The Harriyet Daily News*. 17 Sep. 2013. URL: <http://www.hurriyetaidailynews.com/eurozone-recovery-still-in-infancy-ecb-head.aspx?pageID=238&nid=54545> (Last accessed: 16.02.2016).

525. Eyob K. Golden Principles and Colleges Nurturing Golden Youth. *Tesfa News*. 20 Jul. 2013. URL: <http://www.tesfanews.net/golden-principles-and-colleges-nurturing-golden-youth/> (Last accessed: 13.02.2016).

526. Father Of American Democracy. *NY POST*. 12 Sep. 1999. URL: <https://nypost.com/1999/09/12/father-of-american-democracy/> (Last accessed: 10.12.2017).

527. First snap of boy lost in woods. *The Sun*. 19 Sep. 2011. URL: <http://www.thesun.co.uk/sol/homepage/news/3822477/First-snap-of-boy-lost-in-woods.html> (Last accessed: 13.02.2016).

528. Fla. Prof Says Muslims 'Procreate Like Mushrooms After the Rain,' 'The Problem is Islam'. *CAIRtv*. 17 Jun. 2013. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=QXIcgUVVnZU> (Last accessed: 13.02.2016).

529. Floyd Ch. Howling Wind: The Unrepented Genocide. *OpEdNews*. 18 Apr. 2010. URL: http://www.opednews.com/articles/Howling-Wind-The-Unrepent-by-Chris-Floyd-100418-770.html#14519133769081&action=collapse_widget&id=0&data (Last accessed: 13.02.2016).

530. Foreign hands in Bangladesh politics. *The Bangladesh Chronicle*. 16 Nov. 2017. URL: <http://bangladeshchronicle.net/2017/11/foreign-hands-in-bangladesh-politics/> (Last accessed: 12.01.2018).

531. Fraser S., Freeman J. B. The Unemployed "Army" Is Now Bigger Than the Actual Army. *Mother Jones*. 12 Sep. 2011. – URL: <http://www.motherjones.com/politics/2011/09/unemployed-armies-great-recession-99ers> (Last accessed: 13.02.2016).

532. Freemark Y. A year into the Trump Presidency, federal transit support limps along. *The Transport Politic*. 10 Jan. 2018. URL: <https://www.thetransportpolitic.com/2018/01/10/a-year-into-the-trump-presidency-federal-transit-support-limps-along/> (Last accessed: 15.03.2018).

533. Garner R. Students blame poor teaching over degrees. *The Independent*, 20 Jan. 2012. URL: <http://www.independent.co.uk/news/education/education-news/students-blame-poor-teaching-over-degrees-6292216.html> (Last accessed: 13.02.2016).

534. Gass N. Trump boasts about 'tremendous cash flow' in new financial report. *POLITICO*. 17 May 2016. URL:

<https://www.politico.com/story/2016/05/donald-trump-fec-financial-disclosure-223283> (Last accessed: 16.03.2018).

535. Germany's cowardly foreign policy. *The Local*. 21 Mar. 2011. URL: <https://www.thelocal.de/20110321/33861> (Last accessed: 26.01.2018).

536. Giaritelli A. Trump honors 'angels sent to us from God' in Memorial Day speech. *The Washington Examiner*. 29 May 2017. URL: <https://www.washingtonexaminer.com/trump-honors-angels-sent-to-us-from-god-in-memorial-day-speech> (Last accessed: 10.03.2018).

537. Gouloupoulos S. Crikey! Bindi Irwin and Derek Hough salsa their way to Dancing With The Stars grand finale with triumphant performance as they climb to the top of the leader board. *Daily Mail Australia*. 17 Nov. 2015. URL: <http://www.dailymail.co.uk/tvshowbiz/article-3321576/Bindi-Irwin-progresses-Dancing-Stars-finale-leaderboard.html> (Last accessed: 13.02.2016).

538. Goyal A. What can keep India growing in 2018. *Bussiness Line*. URL: <https://www.thehindubusinessline.com/opinion/what-can-keep-india-growing-in-2018/article22346706.ece1> (Last accessed: 26.01.2018).

539. Graham J. Charlie Baker task force to focus on chronic unemployment. *The Boston Herald*. 13 Mar. 2015. URL: http://www.bostonherald.com/business/business_markets/2015/03/charlie_baker_task_force_to_focus_on_chronic_unemployment (Last accessed: 13.02.2016).

540. Greenberg P. Why, yes, I did dub Bill Clinton 'Slick Willie'. *The Free Lance-Star*. 28 Jun. 2004. P. 4. URL: <https://news.google.com/newspapers?nid=1298&dat=20040628&id=gi4zAAAAIBAJ&sjid=gAgGAAAAIBAJ&pg=2372,8167657&hl=ru> (Last accessed: 13.02.2016).

541. Greenslade R. Who wants Donald Trump in the White House? Evidently, Putin does. *The Guardian*. 9 Dec. 2015. URL: <http://www.theguardian.com/media/greenslade/2015/dec/09/who-wants-donald-trump-in-the-white-house-evidently-putin-does> (Last accessed: 13.02.2016).

542. Hansen L. The exquisite bloom of life. Japan's cherry blossom festivals celebrate life's ephemeral nature. *The Week*. URL:

<http://theweek.com/captured/549101/exquisite-bloom-life> (Last accessed: 13.02.2016).

543. Happy Birthday Julia "zrady" lady with a scythe, or all is lost. *News Me*. 27 Nov. 2015. URL: <http://newsme.com.ua/en/politics/3204542/> (Last accessed: 13.02.2016).

544. Have Donald Trump's campaign rallies gotten 'old hat'? *The USA Today*. 26 Jun. 2016. URL: <https://www.usatoday.com> (Last accessed: 30.01.2018).

545. Having a high IQ is a curse ... just look at Donald Trump. *The Guardian*. 10 Dec. 2017. URL: <https://www.theguardian.com/science/2017/dec/10/having-a-high-iq-is-a-curse-just-look-at-donald-trump> (Last accessed: 11.03.2018).

546. Henz P. How corruption spreads like a virus and what you can do to stop it from infecting your company. *TRADEREADY.CA*. 20 Oct. 2015. URL: <http://www.tradeready.ca/2015/trade-takeaways/corruption-is-a-virus-can-stop-infecting-company/> (Last accessed: 13.02.2016).

547. Hern A. Despicable: Apple Faces Class Action Lawsuit For Screwing Over Employees. *The Guardian*. 23 Jul. 2014. URL: <http://www.theguardian.com/technology/2014/jul/23/apple-lawsuit-employment-practices-california> (Last accessed: 13.02.2016).

548. Hogarth Mampara of the Year: Zuma, defending champ of mamparadom, does it again. *Sunday Times*. 27. Dec. 2015. URL: <http://www.timeslive.co.za/sundaytimes/opinion/2015/12/27/Mampara-of-the-Year-Zuma-defending-champ-of-mamparadom-does-it-again> (Last accessed: 13.02.2016).

549. Hooton Ch. This is what it's like to be dead, according to a guy who died for a bit. *The Independent*. 25 Feb. 2015. URL: <http://www.independent.co.uk/life-style/health-and-families/features/this-is-what-its-like-to-be-dead-according-to-a-guy-who-died-for-a-bit-10068959.html> (Last accessed: 13.02.2016).

550. How a Greek Port Became a Chinese 'Dragon Head'. *The Diplomat*. 25 Apr. 2016. URL: <https://thediplomat.com> (Last accessed: 20.02.2018).

551. How Egypt's Activists Became 'Generation Jail'. *The New York Times*. 14. Mar. 2017. URL: <https://www.nytimes.com/2017/03/14/magazine/how-egypts-activists-became-generation-jail.html> (Last accessed: 10.12.2017).

552. How time flies! Tomorrow is the first anniversary of Donald Trump's presidency. *DEKKERHEWETTGROUP*. 19 Jan. 2018. URL: <http://www.dekkerhewettgroup.com/documents/21428/1050266/MWW+January+19.pdf/e2d6785c-0961-4bc8-a464-5b1a01eccda3> (Last accessed: 15.03.2018).
553. Hurricane Harvey Shifts Political Winds in Washington. *The NY Times*. 31 Aug. 2017. URL: <https://www.nytimes.com/> (Last accessed: 15.03.2018).
554. I rejected advice to make juicy campaign promises in 2016 – Mahama. *GHANAWEB*. 26 Nov. 2017. URL: <https://www.ghanaweb.com> (Last accessed: 10.02.2018).
555. 'If we leave EU it may trigger a chain reaction' Senior politicians claim UK will prosper. *The Daily Express*. 13 Jul. 2015. URL: <https://www.express.co.uk> (Last accessed: 10.02.2018).
556. Ignorance Does Not Lead to Election Bliss. *The Atlantic*. 08 Nov. 2016. URL: <https://www.theatlantic.com> (Last accessed: 26.01.2018).
557. Irwin D. The Central Park Five's Yusef Salaam calls Trump 'the devil'. *The Grio*. 15 Feb. 2018. URL: <https://thegrio.com/2018/02/15/exclusive-yusef-salaam-central-park-five-says-white-house-idocracy/> (Last accessed: 10.03.2018).
558. Is Trump a Political Terrorist? *Veterans Today*. 06. Aug. 2016. URL: <https://www.veteranstoday.com/2016/08/06/is-trump-a-political-terrorist/> (Last accessed: 12.12.2017).
559. Jefferies T. Investor confidence is wobbling due to election uncertainty - even as Footsie notches up record highs. *THISISMONEY.CO.UK*. 17 Apr. 2015. URL: <http://www.thisismoney.co.uk/money/investing/article-3041622/Investor-confidence-wobbling-election-uncertainty.html> (Last accessed: 16.02.2016).
560. Jeffries A. The Republican party is **dying** in Hawaii. *The Outline*. 22 Mar. 2017. URL: <https://theoutline.com/post/1270/the-republican-party-is-dying-in-hawaii-beth-fukumoto?zd=1&zi=app72g2a> (Last accessed: 25.01.2018).
561. Jensen. E. Trevor Noah names Trump 'the Academy Award winner for best actor in a presidency'. *The USA Today*. 25. Aug. 2017. URL: <https://www.usatoday.com/story/life/entertainthis/2017/08/25/trevor-noah-names->

trump-the-academy-award-winner-best-actor-presidency-on-daily-show/600807001/
(Last accessed: 15.12.2017).

562. Jihad at the heart of Europe. *The Economist*. 21 Nov. 2015. URL: <https://www.economist.com/news/briefing/21678840-brussels-not-just-europes-political-and-military-capitalit-also-centre-its> (Last accessed: 12.01.2018).

563. Kapoor D. Chiang Mai food paradise: 'The best I've ever eaten'. *The Guardian*. 24 Feb. 2016. URL: <http://www.theguardian.com/travel/2016/feb/24/thai-street-food-chiang-mai-tour-thailand> (Last accessed: 16.02.2016).

564. King Jr. N. Election Polling: When 'Who Will Win?' Beats 'Who Do You Like?' *The Wall Street Journal*. 25 Sep. 2015. URL: <http://blogs.wsj.com/washwire/2015/09/25/election-polling-when-who-will-win-beats-who-do-you-like/> (Last accessed: 13.02.2016).

565. King Martin Luther I have a Dream. *Delivered on the steps at the Lincoln Memorial in Washington D.C. on August 28, 1963*. URL: http://avalon.law.yale.edu/20th_century/mlk01.asp (Last accessed: 16.02.2016).

566. Klein: Trump Has 'Lizard Brain'. *The Daily Beast*. 18 Feb. 2016. URL: <https://www.thedailybeast.com/> (Last accessed: 17.02.2018).

567. Kludt T., Stelter B. 'The Blacklist': Here are the media outlets banned by Donald Trump. *CNN*. 14 Jan. 2016. URL: <http://money.cnn.com/2016/06/14/media/donald-trump-media-blacklist/index.html> (Last accessed: 17.03.2018).

568. Kofi Annan: Syria crisis could inflame the region. *BBC News*. 4 Oct. 2012. – URL: <http://www.bbc.com/news/world-19823774> (Last accessed: 13.02.2016).

569. Kuzio T. Crime and politics in Crimea. *Open Democracy*. 14 Mar. 2014. URL: <https://www.opendemocracy.net/od-russia/taras-kuzio/crime-and-politics-in-crimea-Aksyonov-Goblin-Wikileaks-Cables> (Last accessed: 13.02.2016).

570. Latin Patriarch of Jerusalem greeted in Bethlehem by hail of stones. *The Times of Israel*. 25 Dec. 2015. URL: <http://www.timesofisrael.com/latin-patriarch-of-jerusalem-greeted-in-bethlehem-by-hail-of-stones/> (Last accessed: 13.02.2016).

571. Lavanga Cl. Expert: 'Drunken herd' of tourists threatens Sistine Chapel's famous paintings. *NBC News*. 31 Oct. 2012. URL: http://worldnews.nbcnews.com/_news/2012/10/31/14827654-expert-drunken-herd-of-tourists-threatens-sistine-chapels-famous-paintings?lite (Last accessed: 15.02.2016).

572. Leadbeater Ch. War and peace remembered: Dark echoes and memories of occupation as the Channel Islands celebrate 70 years since liberation. *The Daily Mail*. 20 Apr. 2015. URL: <http://www.dailymail.co.uk/travel/article-3047444/War-peace-remembered-Dark-echoes-memories-occupation-Channel-Islands-celebrate-70-years-liberation.html> (Last accessed: 15.02.2016).

573. Lexington The San Bernardino shootings. Squeezing political capital from the attacks in California. *The Economist*. 4 Dec. 2015. URL: <http://www.economist.com/blogs/democracyinamerica/2015/12/san-bernardino-shootings> (Last accessed: 13.02.2016).

574. Litman G. Sweet words we may soon hear: 'Mr. President, you are a target for obstruction of justice charges'. *LA Times*. 23 Jan. 2018. URL: <http://www.latimes.com/opinion/op-ed/la-oe-litman-trump-target-20180123-story.html> (Last accessed: 10.03.2018).

575. Littlewood St. Trump administration ends 2017 on a sour note. *Veterans Today*. 22 Dec. 2017. URL: <https://www.veteranstoday.com/2017/12/22/trump-administration-ends-2017-on-a-sour-note/> (Last accessed: 10.03.2018).

576. 'Long Road Home' and the lack of honor in political, media leaders today. *The Baltimor Sun*. 02 Nov. 2017. URL: <http://www.baltimoresun.com/entertainment/tv/z-on-tv-blog/bs-fe-zontv-long-road-home-20171102-story.html> (Last accessed: 17.02.2018).

577. Lower back pain cause for concern. *The Guardian*. 10 Jan. 2011. URL: <http://www.guardian.co.tt/lifestyle/2011/01/10/lower-back-pain-cause-concern> (Last accessed: 13.02.2016).

578. March B. The best foundations for olive skin. *Cosmopolitan*. 25 Sep. 2013. – URL: <http://www.cosmopolitan.co.uk/beauty-hair/a23005/best-foundations-for-olive-skin/> (Last accessed: 13.02.2016).

579. Margaret Thatcher: the Iron Lady of British film. *The Guardian*. 09 Apr. 2013. URL: <http://www.theguardian.com/film/filmblog/2013/apr/09/margaret-thatcher-british-film-industry> (Last accessed: 13.02.2016).
580. Marvin T. Shock therapy: what we can learn from Poland. *Prospect Journal UCSD*. 11 Nov. 2010. URL: <http://prospectjournal.org/2010/11/11/shock-therapy-what-we-can-learn-from-poland/> (Last accessed: 13.02.2016).
581. Mason Ch. Tom Brady: Malcolm Butler 'is like a shadow' in coverage. *The Boston Herald*. 15 Dec. 2015. URL: http://www.bostonherald.com/sports/patriots/the_blitz/2015/12/tom_brady_malcolm_butler_is_like_a_shadow_in_coverage (Last accessed: 13.02.2016).
582. McCarthyT. Jeb Bush: Trump's 9/11 comments prove he's an 'actor' in candidate's clothes. *The Guardian*. 18 Oct. 2015. URL: <http://www.theguardian.com/us-news/2015/oct/18/jeb-bush-donald-trump-911-blame-george-bush> (Last accessed: 13.02.2016).
583. McCurry J. Donald Trump on North Korea: 'All options are on the table'. *The Guardian*. 30 Aug. 2017. URL: <https://www.theguardian.com/world/2017/aug/29/donald-trump-on-north-korea-all-options-are-on-the-table> (Last accessed: 30.01.2018).
584. Migrant crisis strains Germany's oldest political marriage. *The Financial Times*. 29 Oct. 2015. URL: <https://www.ft.com/content/e9112194-7e58-11e5-a1fe-567b37f80b64> (Last accessed: 17.12.2017).
585. Mitchell D. Gap-year travel may broaden the mind – but who needs a broad mind these days? *The Guardian*. 9 Jan. 2011. URL: <http://www.theguardian.com/commentisfree/2011/jan/09/david-mitchell-students-gap-years> (Last accessed: 13.02.2016).
586. Mondesert A. L. 'English Pompeii' a fragment of past frozen in time. *Cosmos Magazine*. 13 Jun. 2013. URL: <http://archive.cosmosmagazine.com/news/english-pompeii-a-fragment-of-past-frozen-in-time/> (Last accessed: 13.02.2016).

587. Moody J. Trump and May -- A match not made in heaven. *The Fox News*. 06 Jan. 2018. URL: <http://www.foxnews.com/opinion/2018/01/06/trump-and-may-match-not-made-in-heaven.html> (Last accessed: 16.03.2018).

588. More Conservatives have expressed doubts about Theresa May's leadership, with one MP warning that the "window is closing" on her tenure and two former cabinet ministers suggesting she could be replaced when a Brexit deal is done. *The Guardian*. 29 Jan. 2018. URL: <https://www.theguardian.com> (Last accessed: 16.02.2018).

589. Morris S. National Trust buys Hambledon Hill in Dorset. *The Guardian*. 7 Aug. 2014. URL: <http://www.theguardian.com/environment/2014/aug/07/national-trust-hambledon-hill-dorset> (Last accessed: 13.02.2016).

590. Mukherjee M. 13 signs you are dating an immature man. *The Times of India*. 6 Jun. 2015. URL: <http://timesofindia.indiatimes.com/life-style/relationships/man-woman/13-signs-you-are-dating-an-immature-man/articleshow/25443467.cms> (Last accessed: 13.02.2016).

591. Murray Ch. Advice for a Happy Life. *The Wall Street Journal*. 30 Mar. 2014. URL: <http://www.wsj.com/news/articles/SB10001424052702304418404579465244191453008> (Last accessed: 13.02.2016).

592. My prediction: Will Trump blossom or fail? *WND.COM*. 08 Jan. 2017. URL: <http://www.wnd.com/> (Last accessed: 11.03.2018).

593. Nagle B. Mesut Ozil is a 'complete athlete' and has matured into a leader at Arsenal this season, claims manager Arsene Wenger. *MailOnline*. 30 Dec. 2015. URL: <http://www.dailymail.co.uk/sport/football/article-3378837/Mesut-Ozil-complete-athlete-matured-leader-Arsenal-season-claims-manager-Arsene-Wenger.html> (Last accessed: 13.02.2016).

594. National Party to petition govt over 'highway projects'. *RADIONZ*. 10 Jan. 2018. URL: <https://www.radionz.co.nz/> (Last accessed: 17.02.2018).

595. Nepal stall at JATA Expo attracts steady flow of visitors. *The Himalayan Times*. 29 Sep. 2015. URL: <http://thehimalayantimes.com/business/nepal-stall-at-jata-expo-attracts-steady-flow-of-visitors/> (Last accessed: 13.02.2016).

596. Obama B. Night Before the Election. *Manassas, Prince William County, Virginia*. 3 Nov. 2008, 10:30pm. URL: <http://obamaspeeches.com/E-Barack-Obama-Speech-Manassas-Virgina-Last-Rally-2008-Election.htm> (Last accessed: 13.02.2016).
597. Obama B. The Country We Believe In: Improving America's Fiscal Future. *The White House*. 13 Apr. 2011. URL: <https://www.whitehouse.gov/photos-and-video/video/2011/04/13/country-we-believe-improving-america-s-fiscal-future> (Last accessed: 13.02.2016).
598. Obama's Schizophrenic Foreign Policy. *Frontpage Mag*. 13 Oct. 2015. URL: <https://www.frontpagemag.com/fpm/260429/obamas-schizophrenic-foreign-policy-bruce-thornton> (Last accessed: 12.12.2017).
599. One step closer to quitting Europe. *The Daily Telegraph*. 27 Jun. 2014. URL: <https://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/europe/eu/10932111/One-step-closer-to-quitting-Europe.html> (Last accessed: 10.12.2017).
600. O'Neill Br. Brendan O'Neill: "Voting should be a great leveller but we're being divided by fake identity politics". *The Big Issue*. 17 Mar. 2015. URL: <http://www.bigissue.com/features/columnists/4995/brendan-oneill-voting-should-be-a-great-leveller-but-we-re-being-divided-by> (Last accessed: 13.02.2016).
601. Originally Enchanted By Trump, California Farmers Panic As Their Fields Go Unpicked Due To His Immigration Policies. *The Intellectualist*. 16 Feb. 2017. URL: <https://www.themaven.net/theintellectualist/news/originally-enchanted-by-trump-california-farmers-panic-his-immigration-policies-otWyjoPIIEa-bPOf48kKyw/> (Last accessed: 11.03.2018).
602. Page Cl. The loud drumbeat to impeach Donald Trump. *The News Day*. 02 Dec. 2017. URL: <https://www.newsday.com/opinion/commentary/donald-trump-impeachment-too-soon-1.15273556> (Last accessed: 10.03.2018).
603. Panetta A. NAFTA negotiators get to work in quiet contrast to the political noise outside. *CBC*. 17 Aug. 2017. URL: <http://www.cbc.ca/news/politics/nafta-trump-talks-substance-1.4252059> (Last accessed: 10.03.2018).
604. Parker S. Hillary Clinton is not a doormat for Obama. *The Washington Post*. 16 Feb. 2012. URL: <https://www.washingtonpost.com/blogs/she-the->

people/wp/2012/10/16/hillary-clinton-is-not-a-doormat-for-obama/?utm_term=.7542d14b694f (Last accessed: 30.01.2018).

605. Parliament ends on high note. *COOK ISLANDS NEWS*. 07 Dec. 2017. URL: <http://www.cookislandsnews.com/national/politics/item/66894-parliament-ends-on-high-note> (Last accessed: 10.03.2018).

606. Peregrine A. Why are the French so obsessed with our Royal Family? *The Telegraph*. 05 Jun. 2014. URL: <http://www.telegraph.co.uk/travel/destinations/europe/france/10877884/Why-are-the-French-so-obsessed-with-our-Royal-Family.html> (Last accessed: 13.02.2016).

607. Petulla S., Krieg G. The parallel universe of Trump's budget, explained. *CNN*. 13 Feb. 2018. URL: <https://edition.cnn.com/2018/02/12/politics/trump-budget-2019-analysis-explainer/index.html> (Last accessed: 16.03.2018).

608. Pofeldt E. When adult children return to the nest. *CNBC.com*. 21 Oct. 2013. URL: <http://www.cnbc.com/2013/10/21/when-adult-children-return-to-the-nest.html> (Last accessed: 13.02.2016).

609. Political Galaxy Makes for Easy Voting. *The Tucson Weekly*. 24 Sep. 2014. URL: <https://www.tucsonweekly.com/TheRange/archives/2014/09/24/political-galaxy-makes-for-easy-voting> (Last accessed: 16.03.2018).

610. 'Political monk' on fears for Burma's future. *BBC*. 03 Dec. 2012. URL: www.bbc.com/ (Last accessed: 10.03.2018).

611. Politics swirl around Zimbabwe mass grave. *SBS News*. 23 Aug. 2013. URL: <https://www.sbs.com.au/news/politics-swirl-around-zimbabwe-mass-grave> (Last accessed: 15.03.2018).

612. President McKinley's "front porch campaign" house is rebuilt in miniature. 18 Dec. 2017. URL: <http://www.cantonrep.com> (Last accessed: 15.02.2018).

613. President Trump: The Government Will Have To Learn To Tighten Its Belt. *MSN*. 27 Feb. 2017. URL: <https://www.msn.com/> (Last accessed: 30.01.2018).

614. Pretot J., Jimenez T. Lazio ruin Fiorentina's hopes of going. *The Reuters*. 9 Jan. 2016. URL: <http://uk.reuters.com/article/uk-soccer-italy-idUKKCN0UN0W420160109> (Last accessed: 13.02.2016).

615. Qadir Sh. Why Imran Khan's political revolution hits the wrong note. *The National Opinion*. 13 Oct. 2014. URL: <http://www.thenational.ae/opinion/why-imran-khans-political-revolution-hits-the-wrong-note> (Last accessed: 13.02.2016).
616. Qld mail worker stole Xmas gift cards: cops. *Daily Mail, Australian Associated Press*. 13 Jan. 2015. URL: <http://www.dailymail.co.uk/wires/aap/article-2907640/Qld-mail-worker-stole-Xmas-gift-cards-cops.html> (Last accessed: 13.02.2016).
617. Reader: 'Trump is the greatest political magician ever'. *The Des Moines Register*. 7 Jun. 2017. URL: <https://www.desmoinesregister.com/> (Last accessed: 11.03.2018).
618. Peiyuan M. Relationship Between Man and Nature in Traditional Human Rights Concepts of China and West. *Magazine*. <http://humanrights.cn/zt/magazine/200402004811100410.htm> (Last accessed: 15.01.2016).
619. Republican voters don't care about policy. They just want political blood. *The Week*. 16 Nov. 2017. URL: <http://theweek.com/articles/737508/republican-voters-dont-care-about-policy-just-want-political-blood> (Last accessed: 15.01.2018).
620. Republicans Invited Vampire Trump Into Their Houses Last Year. *The Broad Side*. 2016. URL: <https://www.the-broad-side.com/republicans-invited-vampire-trump-into-their-houses-last-year> (Last accessed: 11.03.2018).
621. Retirement 'bittersweet' for union boss who challenged Trump. *The Daily Mail*. 2 Jul. 2017. URL: <http://www.dailymail.co.uk> (Last accessed: 10.03.2018).
622. Reuters: Among political sharks, Ukrainian pilot Savchenko to be a 'small piranha'. *The Kyiv Post*. 10 Jun 2016. URL: <https://www.kyivpost.com/> (Last accessed: 17.02.2018).
623. Riegert B. Fortress of Europe: migration policy in crisis. *The Deutsche Welle*. 27 Aug. 2015. URL: <http://www.dw.com/en/fortress-of-europe-migration-policy-in-crisis/a-18677387> (Last accessed: 30.01.2018).
624. Robinson J. The wheelchair that's built like a TANK: Son makes his war hero father a motorised vehicle with caterpillar tracks just like the real thing.

MailOnline. 5 Aug. 2015. URL: <http://www.dailymail.co.uk/news/article-3185878/The-wheelchair-s-built-like-TANK-Son-makes-war-hero-father-motorised-vehicle-caterpillar-tracks-just-like-real-thing.html> (Last accessed: 13.02.2016).

625. Rocha V., Hamilton M. Chilly winds sweep through Southern California after rainstorm. *LA Times*. 14 Dec. 2015). <http://www.latimes.com/local/lanow/la-me-ln-winds-southern-california-20151214-story.html> (Last accessed: 13.02.2016).

626. Rubinstein D., Hutchins R. Trump takes aim at blue states in infrastructure plan. *POLITICO*. 12 Feb. 2018. URL: <https://www.politico.com/story/2018/02/12/trump-infrastructure-blue-states-transit-405993> (Last accessed: 17.03.2018).

627. Rucker Ph., Wallsten P. President Obama exercises a fluid grip on the levers of power. *The Washington Post*. 18 May 2013. URL: https://www.washingtonpost.com/politics/president-obama-exercises-a-fluid-grip-on-the-levers-of-power/2013/05/18/d2ef3cce-bf02-11e2-9b09-1638acc3942e_story.html (Last accessed: 13.02.2016).

628. Russell M. Why Trump is the greatest prophet of our time. *DESMOINES REGISTER*. 11 Jan. 2018. URL: <https://www.desmoinesregister.com/story/opinion/columnists/iowa-view/2018/01/11/why-trump-greatest-prophet-our-time/1017970001/> (Last accessed: 10.03.2018).

629. Russia's political winter leaves Syria's spring on ice. *ISPIONline*. 08 Oct. 2012. URL: <https://www.ispionline.it/it/pubblicazione/russias-political-winter-leaves-syrias-spring-ice-7066> (Last accessed: 15.03.2018).

630. Russia's relations with its neighbours become increasingly chilly. *The Financial Times*. 03. Sep. 2013. URL: <https://www.ft.com/content/55d642e0-1485-11e3-b378-00144feabdc0> (Last accessed: 16.03.2018).

631. Samenow J. Photos: Thursday's golden sunset over Washington, D.C. *The Washington Post*. 21 Aug. 2015. URL: <https://www.washingtonpost.com/news/capital-weather-gang/wp/2015/08/21/photos-thursdays-golden-sunset-over-washington-d-c/> (Last accessed: 13.02.2016).

632. Sasikala: The 'new mother' of Tamil Nadu politics. *BBC*. 29 Dec. 2016. URL: <http://www.bbc.com/news/world-asia-india-38441705> (Last accessed: 17.12.2017).
633. Saudi 'will pay high price' for execution of top Shia cleric, warns Iran. *The Telegraph*. 02 Jan. 2016. URL: <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/middleeast/saudi-arabia/12077919/Saudi-Arabia-beheadings-highest-in-two-decades.html> (Last accessed: 13.02.2016).
634. Saul J. Donald Trump is not racist because 'green' is only color he sees, Eric Trump says as he defends his father on Fox News. *The News Week*. 17 Jan. 2018. URL: <http://www.newsweek.com/eric-trump-defends-president-racism-accusations-only-sees-green-783640> (Last accessed: 17.03.2018).
635. Scent of dirty politics' in UST. *INQUIRER*. 05 Jan. 2012. URL: <http://opinion.inquirer.net/20451/'scent-of-dirty-politics'-in-ust> (Last accessed: 17.03.2018).
636. Schumpeter Getting hooked. *The Economist*. 3 Jan. 2015. URL: <http://www.economist.com/news/business/21637398-how-digital-firms-create-products-get-inside-peoples-heads-getting-hooked> (Last accessed: 13.02.2016).
637. Scott G.G. Could Trump Be the U.S. Cyclops? *The Huffington Post*. 19 Mar. 2017. URL: https://www.huffingtonpost.com/gini-graham-scott/could-trump-be-the-us-cyc_b_9500632.html (Last accessed: 10.03.2018).
638. Sensitive political petals beware. *The Australian*. 30 May 2016. URL: <https://www.theaustralian.com.au/> (Last accessed: 11.03.2018).
639. Shah N. U.S. Population Growth Slows to Snail's Pace. *The Wall Street Journal*. 30 Dec. 2013. <http://www.wsj.com/articles/SB10001424052702303453004579290870074903600> (Last accessed: 13.02.2016).
640. Shah O. M&S loyalty card chief fired over claim of racism. *The Sunday Times*. 3 Jan. 2016. URL: <http://www.thesundaytimes.co.uk/sto/business/Companies/article1651593.ece> (Last accessed: 13.02.2016).
641. Sheridan M. A view from afar: China watches and waits while Putin rushes into checkmate. *The Sunday Times*. 4 Oct. 2015. URL:

<http://www.thesundaytimes.co.uk/sto/comment/columns/michaelsheridan/article1614729.ece> (Last accessed: 13.02.2016).

642. Sian Phillips in pictures: Star of stage and screen. *BBC News*. 30 Dec.2015. URL: <http://www.bbc.com/news/in-pictures-35193458> (Last accessed: 13.02.2016).

643. Sicinski M. Interviews | Reigniting the Flame: John Gianvito's Profit motive and the whispering wind. *Cinema Scope*. URL: <http://cinema-scope.com/cinema-scope-magazine/interviews-reigniting-the-flame-john-gianvitos-profit-motive-and-the-whispering-wind/> (Last accessed: 13.02.2016).

644. Simon R. Flood Of 'Scoops' Makes Capital Leak Like A. *Chicago Tribune*. 10 Feb. 1998. http://articles.chicagotribune.com/1998-02-10/news/9802100254_1_jury-and-investigative-confidentiality-leaks-appalling-disregard (Last accessed: 13.02.2016).

645. So long, 2016: the year of the political earthquake. *The Guardian*. 24 Dec. 2016. URL: <https://www.theguardian.com/news/2016/dec/24/2016-in-review-world-news-syria-terrorism-brexit-trump-decca-aitkenhead> (Last accessed: 15.03.2018).

646. Solomon D. J. Ivanka Trump's memoir reeks of privilege. *THE FORWARD*. 29 Nov. 2016. URL: <https://forward.com/schmooze/355599/ivanka-trumps-memoir-reeks-of-privilege/> (Last accessed: 10.03.2018).

647. Stableford D. Donald Trump: 'O'Malley is a clown'; 'Hillary is owned by Wall Street' *YAHOO.COM*. 15 Nov. 2015. URL: <https://www.yahoo.com/politics/trump-omalley-is-a-clown-hillary-owned-by-wall-162036588.html> (Last accessed: 13.02.2016).

648. Stephens B. Democrats and the Losing Politics of Contempt. *The NY Times*. 22 Jun. 2017. URL: <https://www.nytimes.com/2017/06/22/opinion/democrats-jon-ossoff-politics-of-contempt.html> (Last accessed: 26.01.2018).

649. Stirewalt Ch. The end of the Trump-GOP honeymoon. *The FoxNews*. 1 Aug. 2017. URL: <http://www.foxnews.com/politics/2017/08/01/end-trump-gop-honeymoon.html> (Last accessed: 17.12.2017).

650. Sushma Says Mayawati Is A Stone-Hearted Woman. *India TV*, 21 Feb. 2012. URL: <http://www.indiatvnews.com/politics/national/sushma-says-mayawati-is-a-stone-hearted-woman-4035.html> (Last accessed: 13.02.2016).
651. Swindle J. Politics Puts the Brakes on Development. *TechChange*. 29 Jun. 2012. URL: <https://www.techchange.org/2012/06/29/politics-puts-the-brakes-on-ict4d-projects-why-tech-projects-are-always-susceptible-to-being-stifled-by-politics-and-societal-power-relations/> (Last accessed: 15.02.2018).
652. Tacopino Joe Bratton calls Christie a ‘fool’ for remarks on NYC crime stats. *The NY Post*. 9 Sep. 2015. URL: <http://nypost.com/2015/09/09/bratton-calls-christie-a-fool-for-remarks-on-nyc-crime-stats/> (Last accessed: 13.02.2016).
653. Taranto J. Meet the Beatles. Some GOP candidates weren’t yet born “Yesterday”. *The Wall Street Journal*. 15 Jun. 2015. <http://www.wsj.com/articles/meet-the-beatles-1434385754> (Last accessed: 13.02.2016).
654. Ten Things You Can Do to Win a Political Campaign. *The Nation*. 3 Jun. 2010. URL: <https://www.thenation.com/article/ten-things-you-can-do-win-political-campaign/> (Last accessed: 10.12.2017).
655. The Athena principle: Ivanka and Donald Trump. *The Games Men Play*. 24 Jul. 2016. URL: <http://www.thegamesmenplay.com/blog/2016/7/24/the-athena-principle-ivanka-and-donald-trump> (Last accessed: 11.03.2018).
656. The Daily 202. Trump’s attacks on Senate Republicans are paying political dividends. *The Washington Post*. 16 Nov. 2017. URL: <https://www.washingtonpost.com/news/powerpost/paloma/daily-202/2017/10/16/daily-202-trump-s-attacks-on-senate-republicans-are-paying-political-dividends/59e4262630fb041a74e75d99/> (Last accessed: 14.12.2017).
657. The death of one party, the birth of another. *MSNBC*. 26 Jul. 2016. URL: <http://www.msnbc.com/rachel-maddow-show/the-death-one-party-the-birth-another> (Last accessed: 25.01.2018).
658. The Edge: Trump Ironing His Kilt. *The Atlantic*. 01. Jun. 2016. URL: <https://www.theatlantic.com/politics/archive/2016/06/the-edge-trump-ironing-his-kilt/485210/> (Last accessed: 11.02.2018).

659. The family of European Nations has welcomed Croatia. *Embassy of the Republic of Lithuania to the United Kingdom*. 01. Jul. 2013. URL: <http://www.urm.lt/uk/en/news/the-family-of-european-nations-has-welcomed-croatia> (Last accessed: 15.12.2017).
660. The First White President. *The Atlantic*. 01 Oct.2017. URL: <https://www.theatlantic.com/magazine/archive/2017/10/the-first-white-president-tanehisi-coates/537909/> (Last accessed: 11.03.2018).
661. The open veins in Brazilian politics. *Brazil Observer*. 19 Dec. 2014. URL: <http://brasilobserver.co.uk/en/2014/12/the-open-veins-in-brazilian-politics/> (Last accessed: 12.01.2018).
662. The Power of Political Daughters. *The CUT*. 29. Jul. 2016. URL: <https://www.thecut.com/2016/07/power-of-political-daughters.html> (Last accessed: 17.12.2017).
663. The Shifting Economic and Political Landscape in the US and Europe - What Factors Matter? *CHATHAMHOUSE*. 2 Nov. 2017. URL: <https://www.chathamhouse.org/> (Last accessed: 15.03.2018).
664. The state is the worst wicked stepmother of all. *e Spectator Blogs*. 31 Mar 2014. URL: <https://blogs.spectator.co.uk/2014/03/the-state-is-the-worst-wicked-stepmother-of-all/> (Last accessed: 17.12.2017).
665. The stench of failure is the one and only thing Trump cannot withstand. *The Washington Post*. 9 Nov. 2017. URL: <https://www.washingtonpost.com/> (Last accessed: 10.03.2018).
666. The sweet smell of success, Donald Trump style. *The News Day*. 16 Mar. 2012. URL: <https://www.newsday.com/> (Last accessed: 10.03.2018).
667. The Swiss president referred to the two countries as “sister republics” and spoke of the close economic and political relationship they shared. *SwissInfo*. 22 Dec. 2016. URL: https://www.swissinfo.ch/eng/us-swiss-relations_swiss-president-reaches-out-to-donald-trump/42783718 (Last accessed: 17.12.2017).
668. The Three Harpies are Back! *COUNTERPUNCH*. 30 Jun. 2016. URL: <https://www.counterpunch.org> (Last accessed: 10.03.2018).

669. Theresa May brings Donald Trump to heel. *The Business Insider*. 26 Jan. 2018. URL: <http://nordic.businessinsider.com> (Last accessed: 30.01.2018).
670. Thistlethwaite F. Truth about fizzy drinks... THIS is what happens to your body ONE HOUR after drinking Coke. *Sunday Express*. 30 Jul. 2015. URL: <http://www.express.co.uk/life-style/health/594933/Coke-Diet-Coke-body-what-happens-fizzy-drinks> (Last accessed: 13.02.2016).
671. Tingle L. A parallel universe of political moral relativity. *The Australian Financial Review Magazine*. 9 Jul. 2015. URL: <http://www.afr.com/news/politics/a-parallel-universe-of-political-moral-relativity-20150708-gi7yap> (Last accessed: 13.02.2016).
672. Tories look to break 'conveyor belt' of crime. *The Guardian*. 8 Jan. 2002. URL: <https://www.theguardian.com> (Last accessed: 11.02.2018).
673. Tremblay J. Brie Larson Is the Golden Girl on Golden Globes 2016 Red Carpet. *Just Jared*. 10 Jan. 2016. URL: <http://www.justjared.com/2016/01/10/brie-larson-is-the-golden-girl-on-golden-globes-2016-red-carpet/> (Last accessed: 13.02.2016).
674. Trump displays strength of 'professional boxer' while testing new glass vial. *CNN*. 21 Jul. 2017. URL: <https://edition.cnn.com/2017/07/20/politics/trump-glass-vial/index.html> (Last accessed: 13.12.2017).
675. Trump Has Decided To End DACA, "Igniting A Political Firestorm". *ZeroHedge*. 09 Apr. 2017. URL: <https://www.zerohedge.com> (Last accessed: 15.03.2018).
676. Trump in Political Maelstrom Over Moore Senate Candidacy. *VOANEWS*. 15 Nov. 2017. URL: <https://www.voanews.com> (Last accessed: 15.03.2018).
677. Trump is the Exorcist of Political Correctness. *Accuracy in Media*. 21 Dec. 2016. URL: <https://www.aim.org/aim-column/trump-is-the-exorcist-of-political-correctness/> (Last accessed: 11.03.2018).
678. Trump must deal knockout sanctions to Maduro regime. *The Hill*. 12 Oct. 2017. URL: <http://thehill.com/opinion/international/355213-trump-must-deal-knockout-sanction-to-maduro-regime> (Last accessed: 14.12.2017).

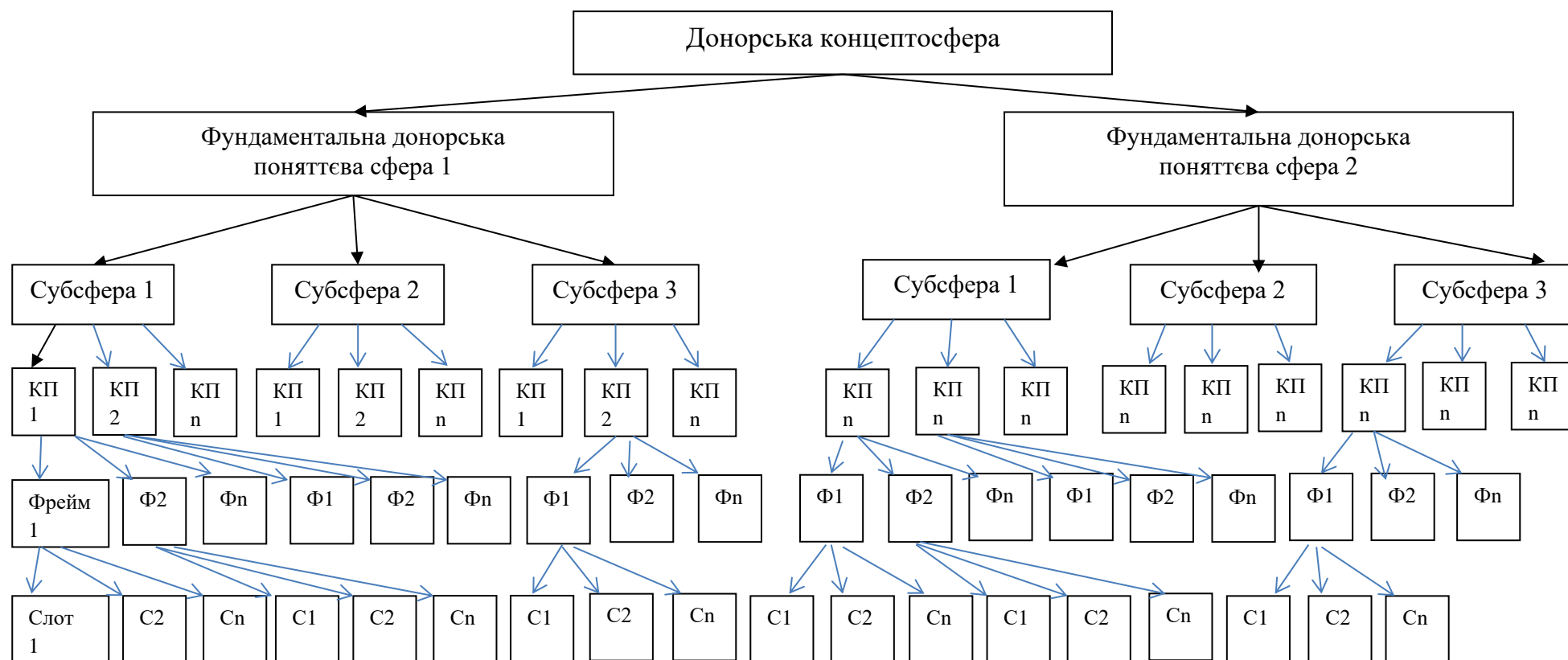
679. Trump to ban magic carpets and lamps. *The News Toad*. 6 Feb. 2017. URL: <https://newstoad.net/> (Last accessed: 11.03.2018).
680. Trump: We're getting 'closer and closer' on tax bill. *The Hill*. 12 Oct. 2017. URL: <http://thehill.com/homenews/administration/364144-trump-were-getting-closer-and-closer-on-tax-bill> (Last accessed: 15.03.2018).
681. U.S.-Russia Relations: “Reset” Fact Sheet. *The White House. Office of the Press Secretary*. 24 Jun. 2010. URL: <https://www.whitehouse.gov/the-press-office/us-russia-relations-reset-fact-sheet> (Last accessed: 13.02.2016).
682. Ukrainian authorities did not succeed in persuading world community that decision concerning Tymoshenko was democratic- Sikorski. *UNIAN*. 08 Feb. 2012. URL: <http://www.unian.info/politics/606223-ukrainian-authorities-did-not-succeed-in-persuading-world-community-that-decision-concerning-tymoshenko-was-democratic-sikorski.html> (Last accessed: 13.02.2016).
683. UP caught in political heat wave. *ASIANAGE*. 18 Jul. 2016. URL: <http://www.asianage.com> (Last accessed: 16.03.2018).
684. Vazquez M. Trump says military parade would be great for country's spirit. *CNN*. 25 Feb. 2018. URL: <https://edition.cnn.com/2018/02/25/politics/trump-military-parade-veterans-day/index.html> (Last accessed: 10.03.2018).
685. Violent pro-North Korean leaflet threatens “crazy dog” Trump with decapitation. *NKNEWS*. 16 Oct. 2017. URL: <https://www.nknews.org> (Last accessed: 17.02.2018).
686. What's the Secret to the Trump Sauce? *The Atlantic*. 04 May 2016. URL: <https://www.theatlantic.com> (Last accessed: 10.02.2018).
687. Wickman K. The ‘Deadpool’ Trailer Just Premiered And We’re Dying With Laughter. *MTV NEWS*. 7 Nov. 2015. URL: <http://www.mtv.com/news/2211046/deadpool-comic-con-trailer/> (Last accessed: 13.02.2016).
688. Witches cast 'mass spell' against Donald Trump. *BBC*. 25 Feb. 2017. URL: <http://www.bbc.com/news/world-us-canada-39090334> (Last accessed: 11.03.2018).

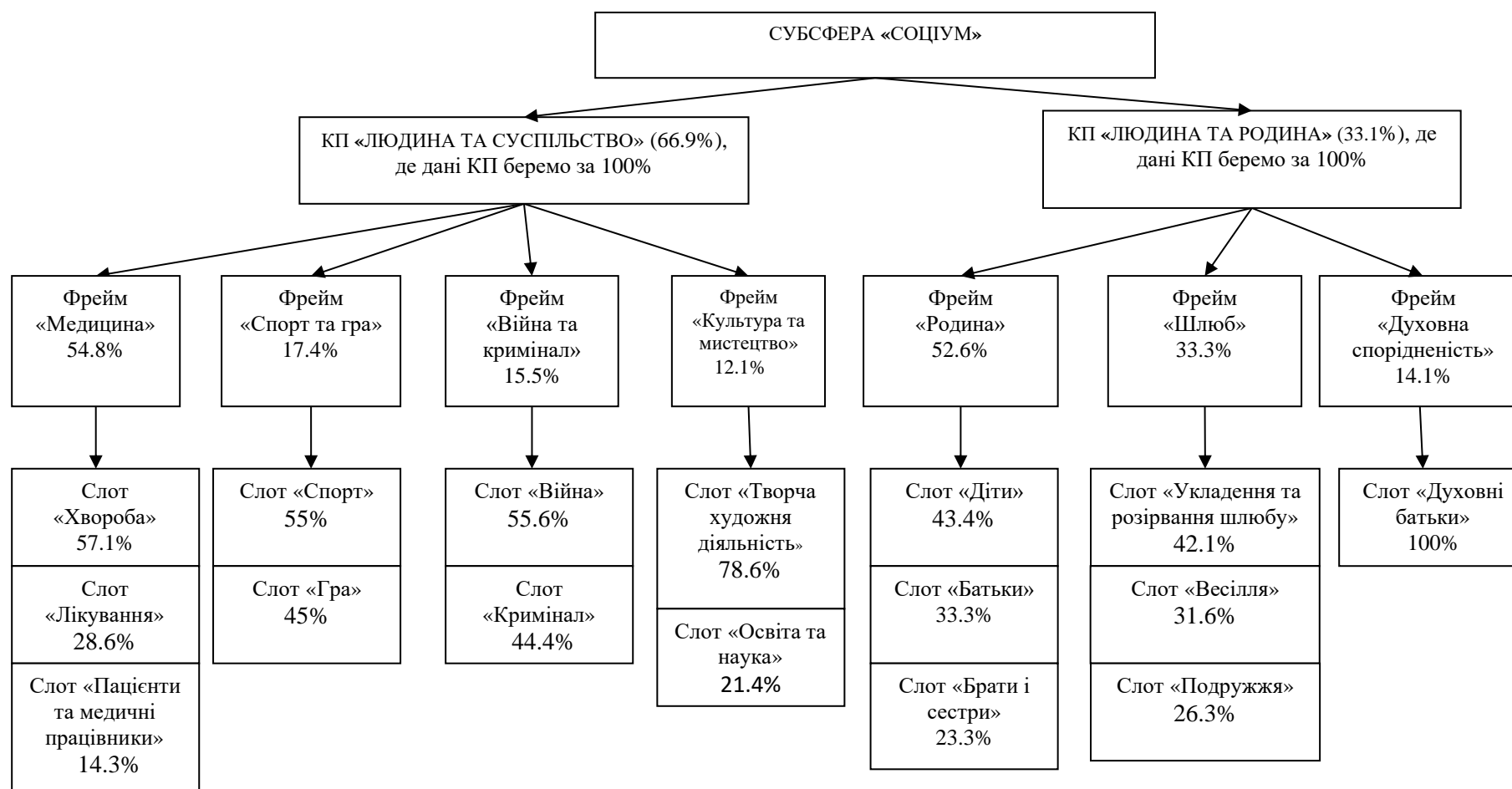
689. Yarosh: Russians, rise up against Putin! *THE NEWSWEEK*. 19 Mar. 2014. URL: <http://www.newsweek.com/2014/03/28/yarosh-russians-rise-against-putin-248025.html> (Last accessed: 15.03.2018).

690. Zawora Z. Jerzy Nowosielski - A giant of thought and paint. *PR-CONTROLLED*. 12 Sep. 2013. URL: <http://www.pr-controlled.com/pr-controlled-jerzy-nowosielski--a-giant-of-thought-and-paint.php#.VpYRX8aOKwE> (Last accessed: 13.02.2016).

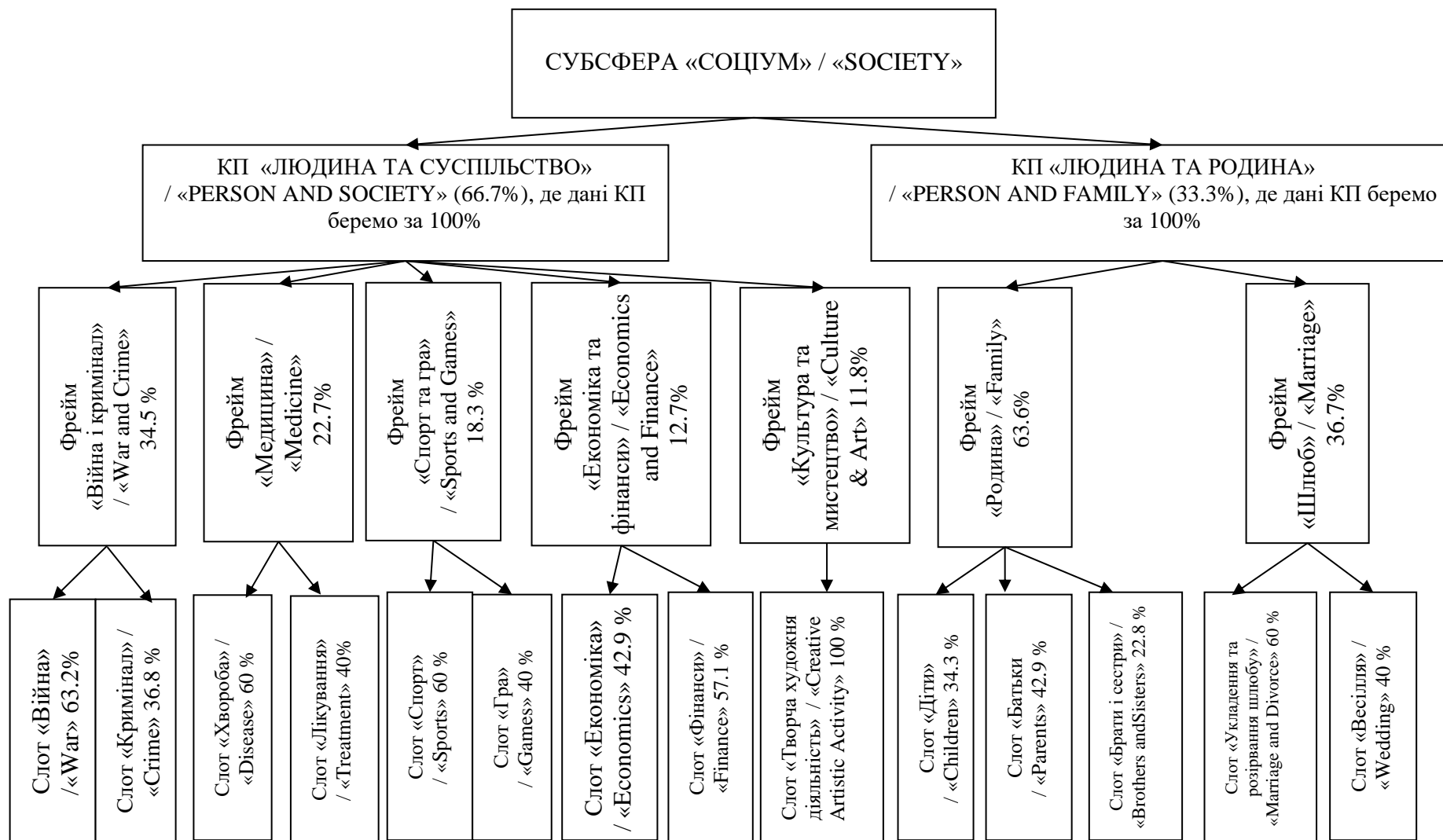
691. Za'za' B. Man accused of groping woman claims he was 'charmed'. *Gulf News.com*. 15 Dec. 2015. URL: <http://m.gulfnews.com/news/uae/courts/man-accused-of-groping-woman-claims-he-was-charmed-1.1637954> (Last accessed: 13.02.2016).

Ієрархічна схема класифікації ПМ у політичному дискурсі в українській та англійській мовах

Метафори субсфери «Соціум» в українськомовному публіцистичному тексті

Метафори субсфери «Соціум» / «Society» в англійськомовному публіцистичному тексті

Порівняльний аналіз субсфери «Соціум» / «Society» в українській та англійській мовах

		Фрейми	англ.	укр.	Слоти	англ.	укр.	Разом	
								англ.	укр.
КП	Людина та суспільство / «Person and Society»	«Війна та кримінал» / «War and Crime»	38 (34,5%)	18 (15,7%)	«Війна» / «War»	24 (63,2%)	10 (55,6%)	110 (100%)	115 (100%)
					«Кримінал» / «Crime»	14 (36,8%)	8 (44,4%)		
		«Медицина» / «Medicine»	25 (22,7%)	63 (54,8%)	«Хвороба» / «Disease»	15 (60%)	36 (57,1%)		
					«Лікування» / «Treatment»	10 (40%)	18 (28,6 %)		
					«Пацієнти та медичні працівники»	-	9 (14,3%)		
		«Спорт та гра» / «Sports and Games»	20 (18,3%)	20 (17,4%)	«Спорт» / «Sports»	12 (60%)	11 (55%)		
					«Гра» / «Games»	8 (40%)	9 (45%)		
		«Економіка та фінанси» / «Economics and Finance»	14 (12,7%)	-	«Фінанси» / «Finance»	8 (57,1%)	-		
					«Економіка» / «Economics»	6 (42,9%)	-		
		«Культура та мистецтво» / «Culture and Art»	13 (11,8%)	14 (12,1%)	«Творча художня діяльність» / «Creative Artistic Activity»	13 (100%)	11 (78,6%)		
					«Освіта та наука»	-	3 (21,4%)		

Конотативний аналіз метафор субфери «Соціум» / «Society» в ПС в українській та англійській мовах

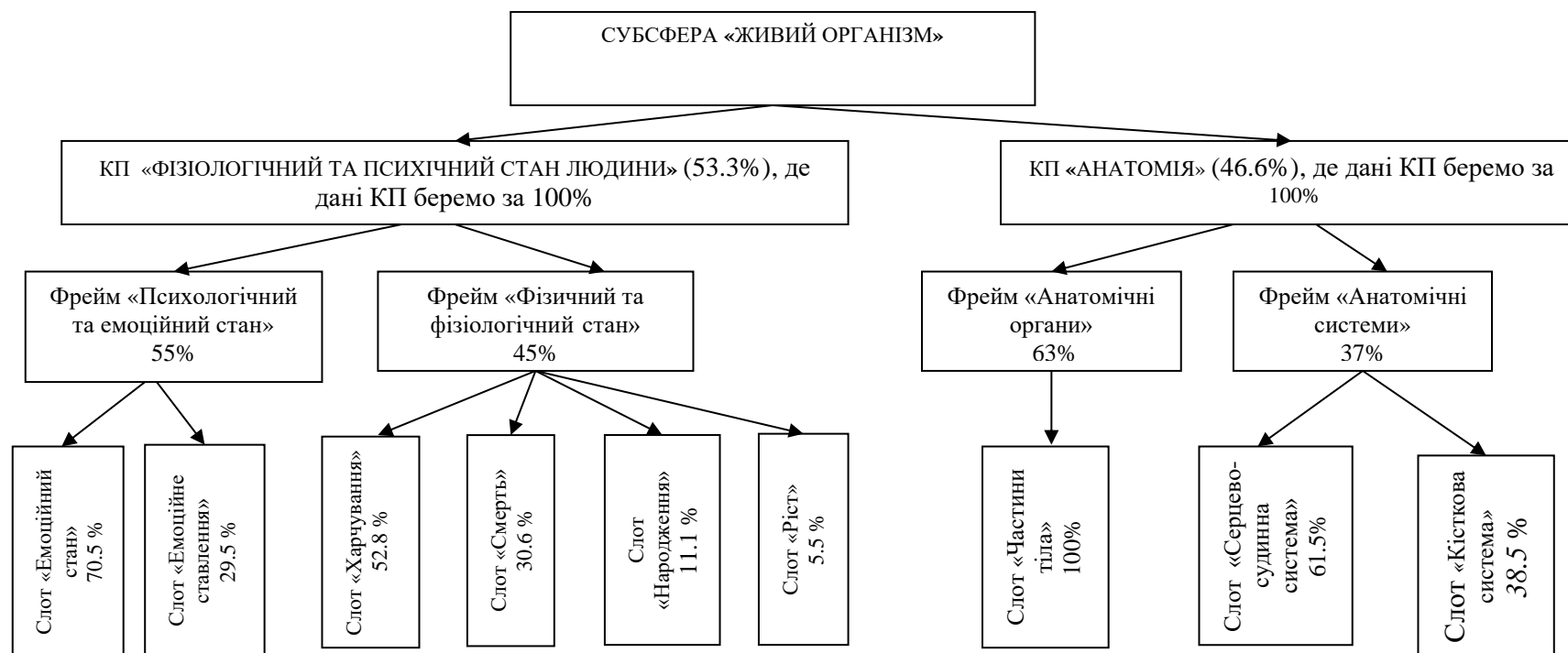
Субфера	«Соціум» / «SOCIETY»	КП	Фрейми	Слоти	позит.		негат.		нейтрально-оцінні ПМ		Всього (од.)	
					укр.	англ.	укр.	англ.	укр.	англ.	укр.	англ.
Субфера	«Соціум» / «SOCIETY»	Людина та суспільство / «Person and Society»	«Війна та кримінал» / «War and Crime»	«Війна» / «War»	2 (20%)	6 (22,2%)	8 (80%)	18 (77,8%)	-	-	10	24
				«Кримінал» / «Crime»	-	-	8 (100%)	14 (100%)	-	-	8	14
			Разом у межах фрейму «Війна та кримінал» / «War and Crime»		2 (11,1%)	6 (15,8%)	16 (88,9%)	32 (84,2%)	-	-	18	38
			«Медицина» / «Medicine»	«Хвороба» / «Disease»	-	1 (6,7%)	36 (100%)	14 (93,3%)	-	-	36	15
				«Лікування» / «Treatment»	14 (77,8%)	9 (90%)	4 (22,2%)	-	-	1 (10%)	18	10
				«Пацієнти та медичні працівники»	3 (25%)	-	6 (75%)	-	-	-	9	-
			Разом у межах фрейму «Медицина» / «Medicine»		17 (27%)	10 (40%)	46 (73%)	14 (56%)	-	1 (4%)	63	25
			«Спорт та гра» / «Sports and Games»	«Спорт» / «Sports»	3 (27,3%)	4 (33,3%)	5 (45,4%)	8 (66,7%)	3 (27,3%)	-	11	12
				«Гра» / «Games»	2 (22,2%)	1 (12,5%)	7 (77,8%)	7 (87,5%)	-	-	9	8

Продовження додатка Е «Конотативний аналіз метафор субсфери «Соціум» / «Society» в ПС в українській та англійській мовах»

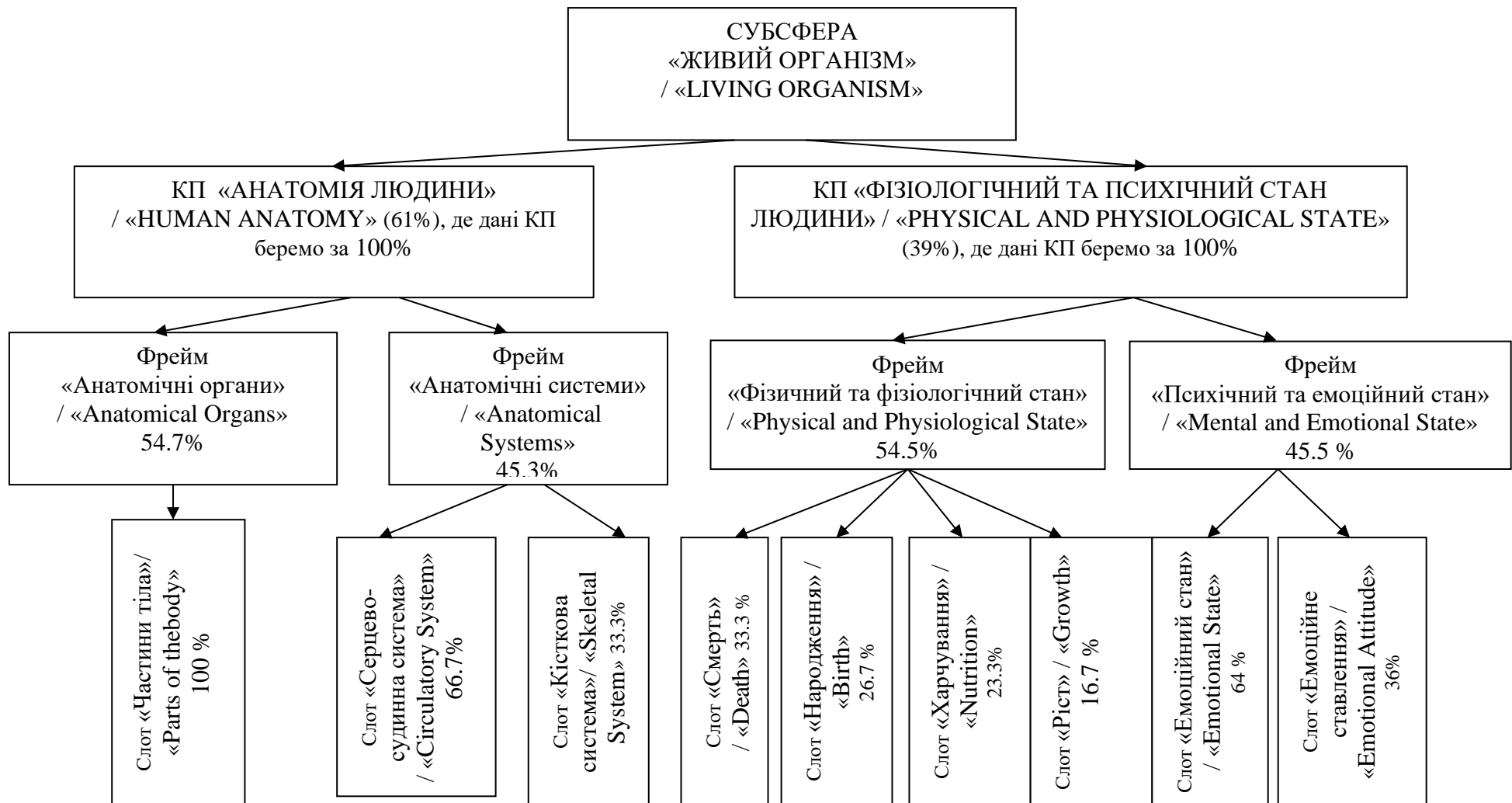
Субсфера	«Соціум» / «SOCIETY»	КП	Фрейми	Слоти	позит.		негат.		нейтр-оцінні ПМ		Всього (од.)		
					укр.	англ.	укр.	англ.	укр.	англ.	укр.	англ.	
		Людина та суспільство / «Person and Society»	Разом у межах фрейму «Спорт та гра» / «Sports and Games»			5 (25%)	5 (25%)	12 (60%)	15 (75%)	3 (15%)	0 (0%)	20	20
			«Економіка та фінанси» / «Economics and Finance»	«Фінанси» / «Finance»	-	1 (12,5%)	-	6 (75%)	-	1 (12,5%)	-	8	
				«Економіка» / «Economics»	-	-	-	5 (83,3%)	-	1 (16,7%)	-	6	
			Разом у межах фрейму «Економіка та фінанси» / «Economics and Finance»			0 (0%)	1 (7,1%)	0 (0%)	11 (78,6%)	0 (0%)	2 (14,3%)	0	14
			«Культура та мистецтво» / «Culture and Art»	«Творча художня діяльність» / «Creative Artistic Activity»	2 (18,2%)	1 (7,7%)	9 (81,8%)	11 (75,6%)	-	1 (7,7%)	11	13	
				«Освіта та наука»	-	-	3 (100%)	-	-	-	3	-	
			Разом у межах фрейму«Культура та мистецтво» / «Culture and Art»			2 (14,3%)	1 (7,7%)	12 (85,7%)	11 (75,6%)	0 (0%)	1 (7,7%)	14	13
		Середній показник КП «Людина та суспільство» / «Person and Society»				22,6%	20,9%	74,7%	75,5%	2,6%	3,6%	115	110

Продовження додатка Е «Конотативний аналіз метафор субсфери «Соціум» / «Society» в ПС в українській та англійській мовах»

		КП	Фрейми	Слоти	позит.		негат.		нейтр-оцінні		Всього (од.)	
					укр.	англ.	укр.	англ.	укр.	англ.	укр.	англ.
Субсфера	«Соціум» / «SOCIETY»	«Людина та родина» / «Person and Family»	«Родина» / «Family»	«Батьки» / «Parents»	5 (50%)	10 (66,7%)	5 (50%)	3 (20%)	-	2 (13,3%)	10	15
				«Діти» / «Children»	5 (38,5%)	10 (83,3%)	8 (61,5%)	-	-	2 (16,7%)	13	12
				«Брати і сестри» «Brothers and Sisters»	3 (42,9%)	8 (100%)	4 (57,1%)	-	-	-	7	8
			Разом у межах фрейму «Родина» / «Family»		13 (43,3%)	28 (80%)	17 (56,7%)	3 (8,6%)	0 (0%)	4 (11,4%)	30	35
			«Шлюб» / «Marriage»	«Укладання та розірвання шлюбу» / «Marriage and Divorce»	4 (50%)	8 (66,6%)	4 (50%)	2 (16,7%)	-	2 (16,7%)	8	12
				«Весілля» / «Wedding	2 (33,3%)	1 (12,5%)	4 (66,7%)	5 (62,5%)	-	2 (25%)	6	8
				«Подружжя»	-	-	5 (100%)	-	-	-	5	-
			Разом у межах фрейму «Шлюб» / «Marriage»		6 (31,6%)	9 (45%)	13 (68,4%)	7 (35%)	0 (0%)	4 (20%)	19	20
			«Духовна спорідненість»	«Духовні батьки»	1 (12,5%)	-	7 (87,5%)	-	-	-	8	-
			Разом у межах фрейму «Духовна спорідненість»		1 (12,5%)	0 (0%)	7 (87,5%)	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)	8	0
			Середній показник КП «Людина та родина» / «Person and Family»		35%	67,3%	65%	18,2%	0%	14,5%	57	55
			Загальний показник субсфери «Соціум» / «Society»		28,8%	44,1%	69,9%	46,9%	1,3%	9%	172	165

Метафори субсфери «Живий організм» в українськомовному публіцистичному тексті

Метафори субсфери «Живий організм» / «Living Organism» в англійськомовному публіцистичному тексті

Порівняльний аналіз субсфери «Живий організм» / «Living Organism» в українській та англійській мовах

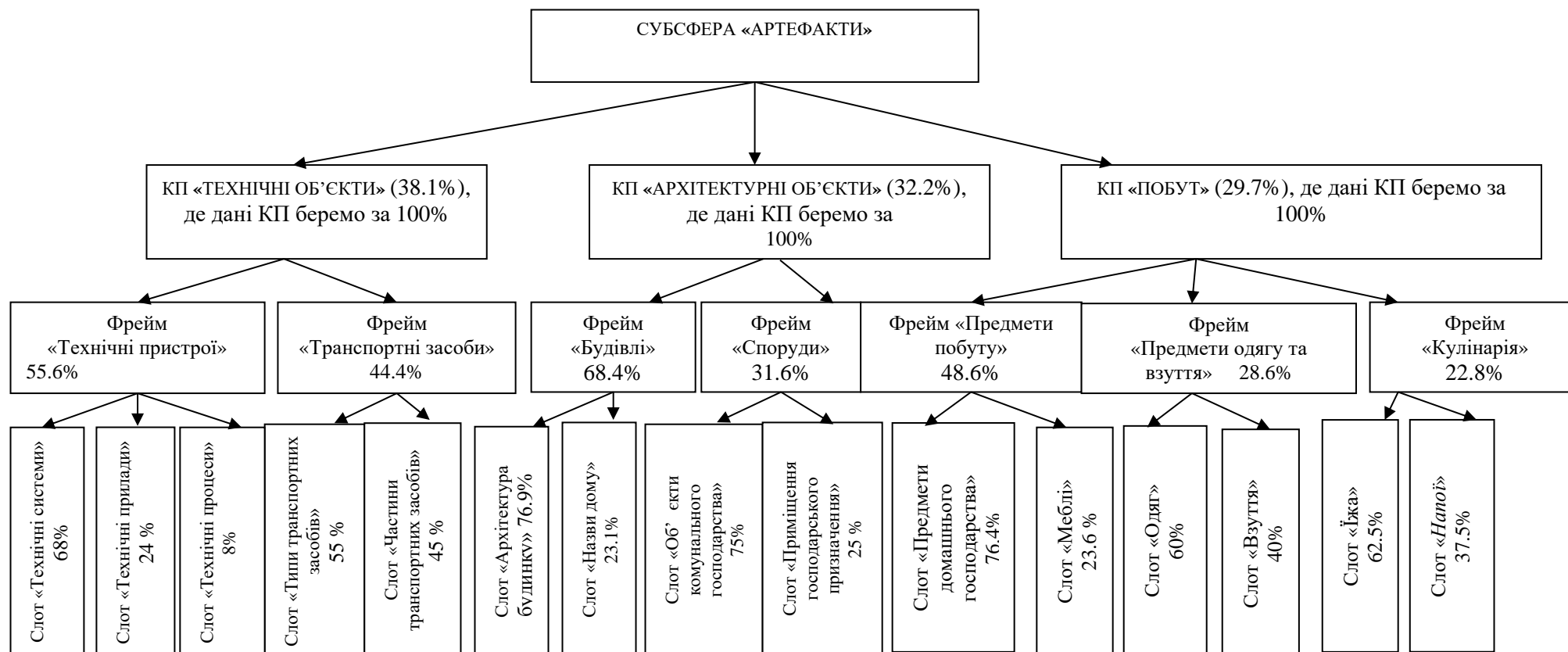
		Фрейми	англ.	укр.	Слоти	англ.	укр.	Разом	
								англ.	укр.
КП	«Анатомія людини» / «Human Anatomy»	«Анатомічні органи» / «Anatomical Organs»	47 (54,7%)	44 (63%)	«Частини тіла» / «Parts of the Body»	47 (100%)	44 (100%)	86 (100%)	70 (100%)
		«Анатомічні системи» / «Anatomical Systems»	39 (45,3%)	26 (37%)	«Серцево-судинна система» / «Circulatory System»	26 (66,7%)	16 (61,5%)		
					«Кісткова система» / «Skeletal System»	13 (33,3%)	10 (38,5%)		
	«Фізіологічний та психічний стан людини» / «Physical and Physiological State»	«Фізичний та фізіологічний стан» / «Physical and Physiological State»	30 (54,5%)	36 (45%)	«Смерть» / «Death»	10 (33,3%)	11 (30,6%)	55 (100%)	80 (100%)
					«Народження» / «Birth»	8 (26,7%)	4 (11,1%)		
					«Харчування» / «Nutrition»	7 (23,3%)	19 (52,8%)		
					«Ріст» / «Growth»	5 (16,7%)	2 (5,5%)		
		«Психічний та емоційний стан» / «Mental and Emotional State»	25 (45,5%)	44 (55%)	«Емоційний стан» / «Emotional State»	16 (64%)	31 (70,5%)		
					«Емоційне ставлення» / «Emotional Attitude»	9 (36%)	13 (29,5%)		

Конотативний аналіз метафор субсфери «Живий організм» / «Living Organism» в ПС в українській та англійській мовах

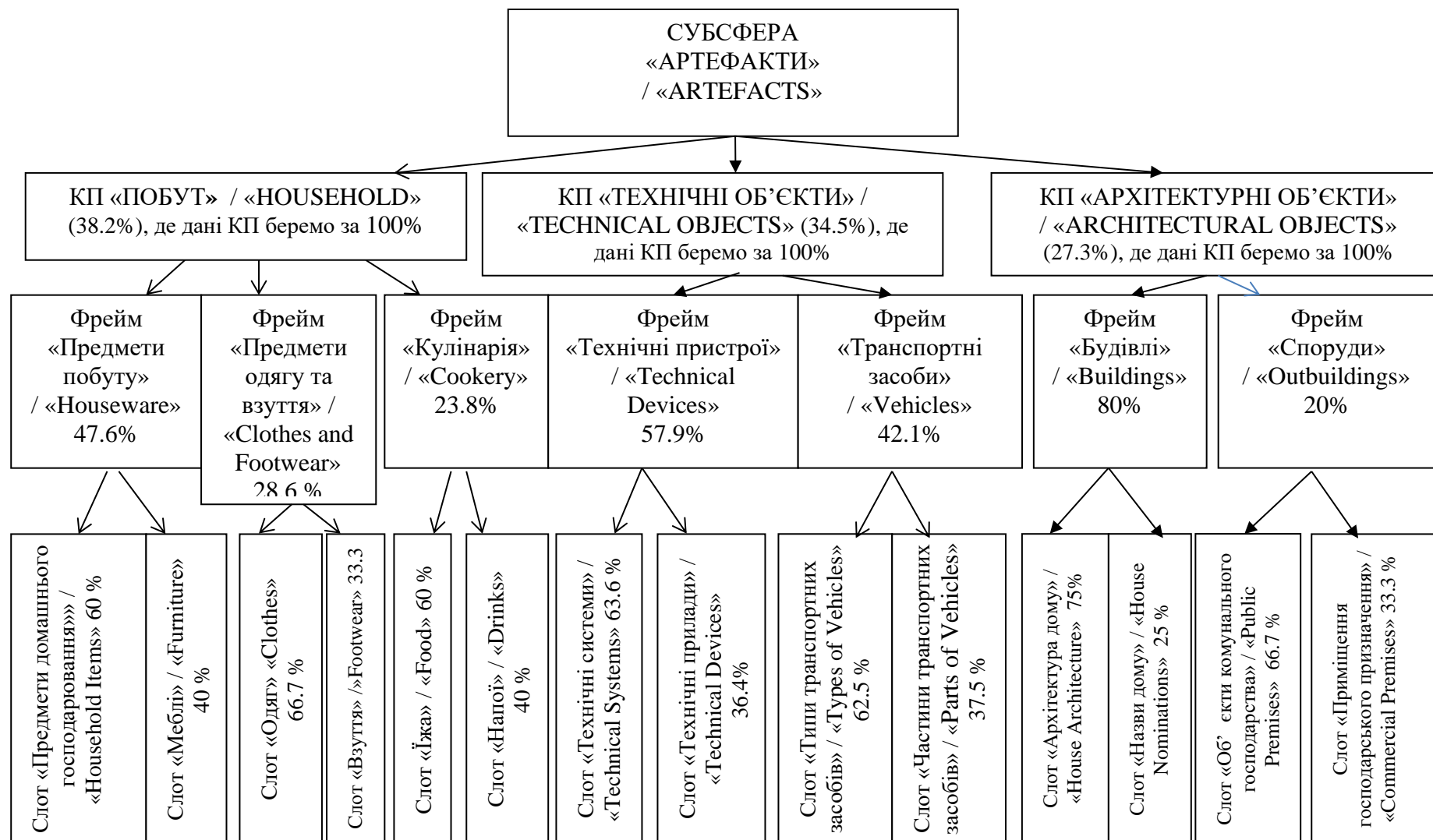
Субсфера	«Живий організм» / «LIVING ORGANISM»	КП	Фрейми	Слоти	позит.		негат.		нейтр-оцінні ПМ		Всього (од.)		
					укр.	англ.	укр.	англ.	укр.	англ.	укр.	англ.	
		«Анатомія людини» / «Human Anatomy»	«Анатомічні органи» / «Anatomical Organs»	«Частини тіла» / «Parts of the Body»	10 (22,7%)	12 (25,5%)	29 (65,9%)	35 (74,5%)	5 (11,4%)	-	10	12	
			Разом у межах фрейму «Анатомічні органи» / «Anatomical Organs»		10 (22,7%)	12 (25,5%)	29 (65,9%)	35 (74,5%)	5 (11,4%)	-	10	12	
			«Анатомічні системи» / «Anatomical Systems»	«Серцево-судинна система» / «Circulatory System»	8 (50%)	10 (38,5%)	6 (37,5%)	16 (61,5%)	2 (12,5%)	-	16	26	
				«Кісткова система» / «Skeletal System»	4 (40%)	4 (30,8%)	6 (60%)	9 (69,2 %)	-	-	10	13	
			Разом у межах фрейму «Анатомічні системи» / «Anatomical Systems»		12 (46,2%)	14 (35,9%)	12 (46,2%)	25 (64,1%)	2 (7,6%)	-	26	39	
		Середній показник КП «Анатомія» / «Anatomy»				34,5%	30,7%	56,1%	69,3%	9,5%	-	70	86

Продовження додатка К «Конотативний аналіз метафор субсфери «Живий організм» / «Living Organism» в ПС в українській та англійській мовах»

Субсфера	«Живий організм» / «LIVING ORGANISM»	КП	Фрейми	Слоти	позит.		негат.		нейтр-оцінні ПМ		Всього (од.)	
					укр.	англ.	укр.	англ.	укр.	англ.	укр.	англ.
		«Фізіологічний та психічний стан людини» / «PHISICAL AND PHYSIOLOGICAL STATE»	«Фізичний та фізіологічний стан» / «Physical and Physiological State»	«Смерть» / «Death»	-	-	11 (100%)	10 (100%)	-	-	11	10
				«Народження» / «Birth»	4 (100%)	5 (62,5%)	-	2 (25%)	-	1 (12,5 %)	4	8
				«Харчування» / «Nutrition»	2 (10,5%)	1 (14,3%)	15 (79%)	6 (85,7%)	2 (10,5%)	-	19	7
				«Ріст» / «Growth»	1 (50%)	3 (60%)	-	1 (20%)	1 (50%)	1 (20%)	2	5
			Разом у межах «Фізичний та фізіологічний стан» / «Physical and Physiological State»		7 (19,4%)	9 (30%)	26 (72,2%)	19 (63,3%)	3 (8,3%)	2 (6,7%)	36	30
			«Психічний та емоційний стан» / «Mental and Emotional State»	«Емоційний стан» / «Emotional State»	8 (25,8%)	4 (25%)	22 (71%)	12 (75%)	1 (3,2%)	-	31	16
				«Емоційне ставлення» / «Emotional Attitude»	4 (30,8%)	4 (44,4%)	9 (69,2%)	5 (55,6%)	-	-	13	9
			Разом у межах фрейму «Психічний та емоційний стан» / «Mental and Emotional State»		12 (27,3%)	8 (32%)	31 (70,5%)	17 (68%)	1 (2,2%)	-	44	25
			Середній показник КП «Фізіологічний та психічний стан людини» / «PHISICAL AND PHYSIOLOGICAL STATE»		23,4%	31%	71,4%	65,7%	5,2%	3,3%	80	55

Метафори субсфери «Артефакти» в українськомовному публіцистичному тексті

Метафори субсфери «Артефакти» / «Artefacts» в англійськомовному публіцистичному тексті

Порівняльний аналіз субсфери «Артефакти» / «Artefacts» в українській та англійській мовах

		Фрейми	англ.	укр.	Слоти	англ.	укр.	Разом	
								англ.	укр.
КП	«Побут» / «Household»	«Предмети побуту» / «Houseware»	20 (47,6%)	17 (48,6%)	«Предмети домашнього господарювання» / «Household Items»	12 (60%)	13 (76,4%)	42 (100%)	35 (100%)
					«Меблі» / «Furniture»	8 (40%)	4 (23,6%)		
		«Предмети одягу та взуття» / «Clothes and Footwear»	12 (28,6%)	10 (28,6%)	«Одяг» / «Clothes»	8 (66,7%)	6 (60%)		
					«Взуття» / «Footwear»	4 (33,3%)	4 (40%)		
		«Кулінарія» / «Cookery»	10 (23,8%)	8 (22,8%)	«Їжа» / «Food»	6 (60%)	5 (62,5%)		
					«Напої» / «Drinks»	4 (40%)	3 (37,5%)		
	«Технічні об'єкти» / «technical Objects»	«Технічні пристрої» / «Technical Devices»	22 (57,9%)	25 (55,6%)	«Технічні системи» / «Technical Systems»	14 (63,6%)	17 (68%)	38 (100%)	45 (100%)
					«Технічні прилади» / «Technical Devices»	8 (36,4%)	6 (24%)		
					«Технічні процеси»	-	2 (8%)		
		«Транспортні засоби» / «Vehicles»	16 (42,1%)	20 (44,4%)	«Типи транспортних засобів» / «Types of Vehicles»	10 (62,5%)	11 (55%)		
					«Частини транспортних засобів» / «Parts of Vehicles»	6 (37,5%)	9 (45%)		

Продовження додатка Н «Порівняльний аналіз субсфери «Артефакти» / «Artefacts» в українській та англійській мовах»

		Фрейми	англ.	укр.	Слоти	англ.	укр.	Разом	
								англ.	укр.
КП	«Архітектурні об'єкти» / «Architectural Objects»	«Будівлі» / «Buildings»	24 (80%)	26 (68,4%)	Архітектура дому» / «House Architecture»	18 (75%)	20 (76,9%)	30 (100%)	38 (100%)
					«Назви дому» / «House Nominations»	6 (25%)	6 (23,1%)		
		«Споруди» / «Outbuildings»	6 (20%)	12 (31,6%)	«Об'єкти комунального господарства» / «Public Premises»	4 (66,7%)	9 (75%)		
					«Приміщення господарського призначення» / «Commercial Premises»	2 (33,3%)	3 (25%)		

Конотативний аналіз метафор субсфери «Артефакти» / «Artefacts» в ПС в українській та англійській мовах

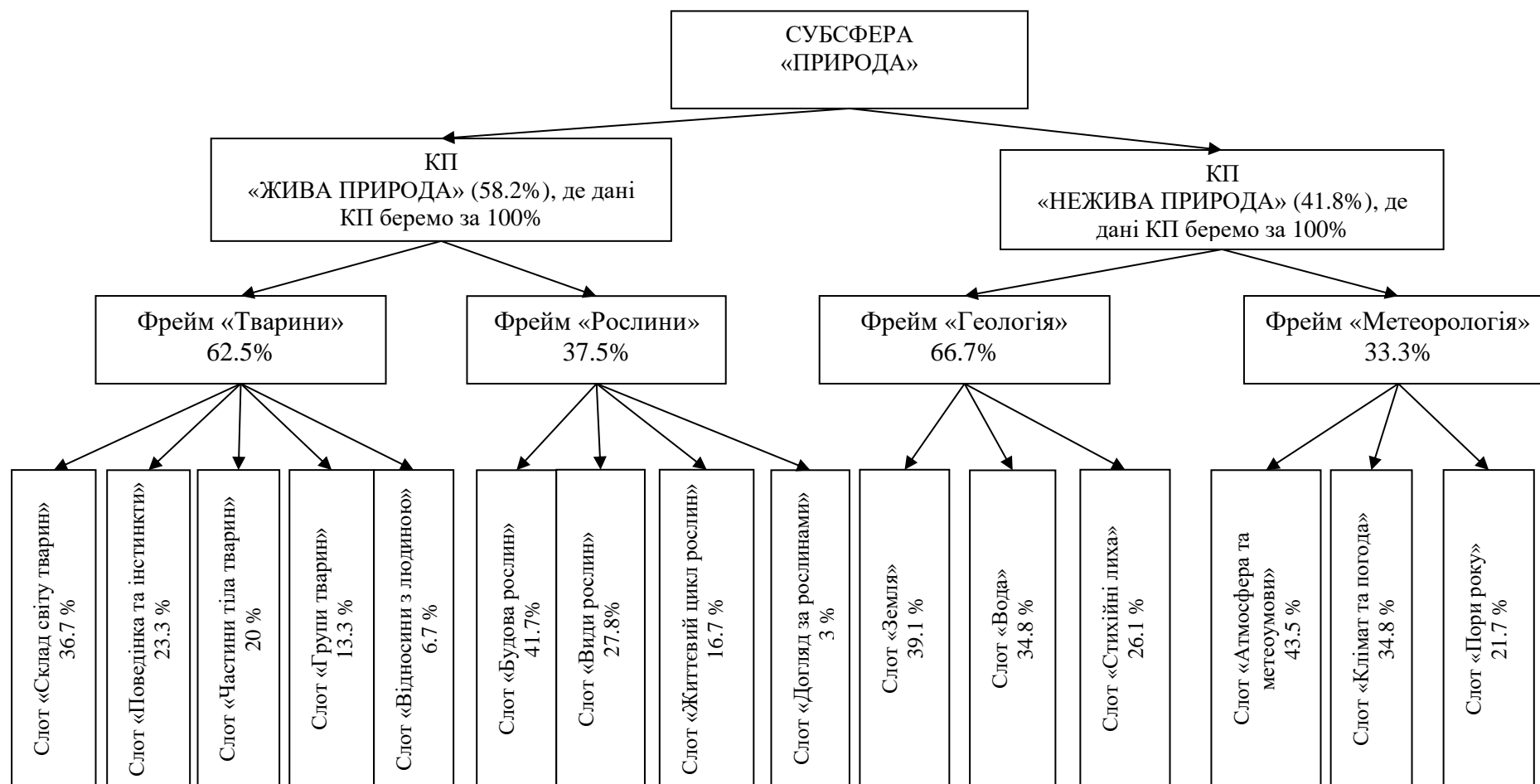
Субсфера	«Артефакти» / «ARTEFACTS»	КП	Фрейми	Слоти	позит.		негат.		нейтр-оцінні ПМ		Всього (од.)	
					укр.	англ.	укр.	англ.	укр.	англ.	укр.	англ.
Субсфера	«Артефакти» / «ARTEFACTS»	«Побут» / «Household»	«Предмети побуту» / «Houseware»	«Предмети домашнього господарювання» / «Household Items»	1 (7,7%)	3 (25%)	10 (77%)	8 (66,7%)	2 (15,4%)	1 (8,3%)	13	12
				«Меблі» / «Furniture»	-	2 (25%)	3 (75%)	5 (62,5%)	1 (25%)	1 (12,5%)	4	8
			Разом у межах фрейму «Предмети побуту» / «Houseware»		1 (5,9%)	5 (25%)	13 (76,5%)	13 (65%)	3 (17,6%)	2 (10%)	17	20
			«Предмети одягу та взуття» / «Clothes and Footwear»	«Одяг» / «Clothes»	1 (16,7%)	2 (25%)	5 (83,3%)	6 (75%)	-	-	6	8
				«Взуття» / «Footwear»	-	1 (25%)	4 (100%)	2 (50%)	-	1 (25%)	4	4
			Разом у межах фрейму «Предмети одягу та взуття» / «Clothes and Footwear»		1 (10%)	3 (25%)	9 (90%)	8 (66,7%)	0 (0%)	1 (8,3 %)	10	12
			«Кулінарія» / «Cookery»	«Їжа» / «Food»	4 (80%)	3 (50%)	1 (20%)	3 (50%)	-	-	5	6
				«Напої» / «Drinks»	-	3 (75%)	2 (66,7%)	1 (25%)	1 (33,3%)	-	3	4
			Разом у межах фрейму «Кулінарія» / «Cookery»		4 (50%)	6 (60 %)	3 (37,5%)	4 (40 %)	1 (12,5%)	0 (0%)	8	10
			Середній показник КП «Побут» / «Household»		17,2%	33,3%	71,4%	59,5%	11,4%	7,2 %	35	42

Продовження додатка П «Конотативний аналіз метафор субсфери «Артефакти» / «Artefacts» в ПС в українській та англійській мовах»

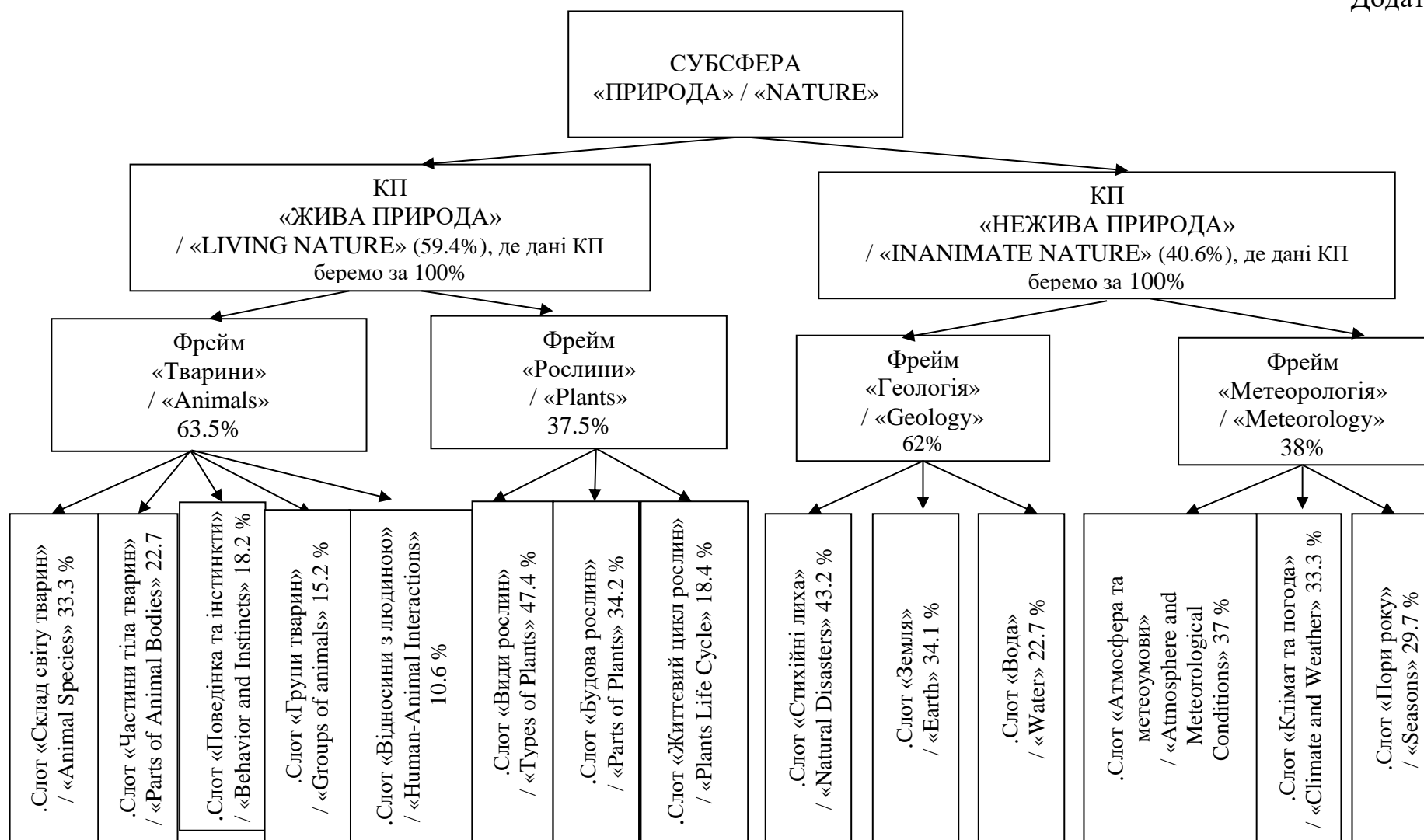
Субсфера	«Артефакти» / «ARTEFACTS»	КП	Фрейми	Слоти	позит.		негат.		нейтр-оцінні ПМ		Всього (од.)	
					укр.	англ.	укр.	англ.	укр.	англ.	укр.	англ.
		«Технічні об'єкти» / «Technical Object»	«Технічні пристрої» / «Technical Devices»	«Технічні системи» / «Technical Systems»	6 (35,3%)	3 (21,4%)	11 (64,7%)	9 (64,3 %)	-	2 (14,3%)	17	14
				«Технічні прилади» / «Technical Devices»	1 (16,7%)	2 (25%)	5 (83,3%)	5 (62,5%)	-	1 (12,5%)	6	8
				«Технічні процеси»	-	-	2 (100%)		-	-	2	-
			Разом у межах фрейму «Технічні пристрої» / «Technical Devices»		7 (28%)	5 (22,7%)	18 (72%)	14 (63,3%)	0 (0%)	3 (13,6%)	25	22
			«Транспортні засоби» / «Vehicles»	«Типи транспортних засобів» / «Types of Vehicles»	3 (27,3%)	3 (30%)	8 (72,7%)	6 (60%)	-	1 (10%)	11	10
				«Частини транспортних засобів» / «Parts of Vehicles»	2 (22,2%)	1 (16,7%)	7 (77,8%)	5 (83,3%)	-	-	9	6
			Разом у межах фрейму «Транспортні засоби» / «Vehicles»		5 (25%)	4 (25%)	15 (75%)	11 (68,8%)	0 (0%)	1 (6,2%)	20	16
			Середній показник КП «Технічні об'єкти» / «Technical Objects»		26,5%	23,7%	73,5%	65,8%	0%	10,5%	45	38

Продовження додатка П «Конотативний аналіз метафор субсфери «Артефакти» / «Artefacts» в ПС в українській та англійській мовах»

Субсфера	«Артефакти» / «ARTEFACTS»	КП	Фрейми	Слоти	позит.		негат.		нейтр-оцінні ПМ		Всього (од.)	
					укр.	англ.	укр.	англ.	укр.	англ.	укр.	англ.
		«Архітектурні об’єкти» / «Architectural Objects»	«Будівлі» / «Buildings»	«Архітектура дому» / «House Architecture»	16 (80%)	7 (38,9%)	4 (20%)	10 (55,6%)	-	1 (5,5%)	20	18
				«Назви дому» / «House Nominations»	6 (100%)	2 (33,3%)	-	4 (66,7%)	-	-	6	6
			Разом у межах фрейму «Будівлі» / «Buildings»		22 (84,6%)	9 (37,5%)	4 (15,4%)	14 (58,3%)	0 (0%)	1 (4,2%)	26	24
			«Споруди» / «Outbuildings»	«Об’єкти комунального господарства» / «Public Premises»	8 (88,9%)	3 (75%)	1 (11,1%)	1 (25%)	-	-	9	4
				«Приміщення господарського призначення» / «Commercial Premises»	2 (66,7%)	-	1 (33,3%)	2 (100%)	-	-	3	2
			Разом у межах фрейму «Споруди» / «Outbuildings»		10 (83,3%)	3 (50%)	2 (16,7%)	3 (50%)	0 (0%)	0 (0%)	12	6
		Середній показник КП «Архітектурні об’єкти» / «Architectural Objects»			84,2%	40%	15,8%	56,7%	0%	3,3%	38	30
		Загальний показник субсфери «Артефакти» / «Artefacts»			42,6%	32,3%	53,6%	60,7%	3,8%	7%	118	110

Метафори субсфери «Природа» в українськомовному публіцистичному тексті

Метафори субфери «Природа» / «Nature» в англійськомовному публіцистичному тексті

Порівняльний аналіз субсфери «Природа» / «Nature» в українській та англійській мовах

		Фрейми	англ.	укр.	Слоти	англ.	укр.	Разом	
								англ.	укр.
КП	«Жива природа» / «LIVING NATURE»	«Тварини» / «Animals»	66 (63,5%)	60 (62,5%)	«Склад світу тварин» / «Animal Species»	22 (33,3%)	22 (36,7%)	104 (100%)	96 (100%)
					«Частини тіла тварин» / «Parts of Animal Bodies»	15 (22,7%)	12 (20%)		
					«Поведінка та інстинкти» / «Behavior and Instincts»	12 (18,2%)	14 (23,3%)		
					«Групи тварин» / «Groups of Animals»	10 (15,2%)	8 (13,3%)		
					«Відносини з людиною» / «Human-Animal Interactions»	7 (10,6%)	4 (6,7%)		
		«Рослини» / «Plants»	38 (36,5%)	36 (37,5%)	«Види рослин» / «Types of Plants»	18 (47,4%)	10 (27,8%)		
					«Будова рослин» / «Parts of Plants»	13 (34,2%)	15 (41,7%)		
					«Життєвий цикл рослин» / «Plants Life Cycle»	7 (18,4%)	6 (16,7%)		
					«Догляд за рослинами»	-	5 (13, 8%)		

КП		Фрейми	англ.	укр.	Слоти	англ.	укр.	Разом	
								англ.	укр.
КП «Нежива природа» / «INANIMATE NATURE»		«Геологія» / «Geology»	44 (62%)	46 (66,7%)	«Стихійні лиха» / «Natural Disasters»	19 (43,2%)	12 (26,1%)	71 (100%)	69 (100%)
					«Земля» / «Earth»	15 (34,1%)	18 (39,1%)		
					«Вода» / «Water»	10 (22,7%)	16 (34,8%)		
		«Метеорологія» / «Meteorology»	27 (38%)	23 (33,3%)	«Атмосфера та метеоумови» / «Atmosphere and Meteorological Conditions»	10 (37%)	10 (43,5%)		
					«Клімат та погода» / «Climate and Weather»	9 (33,3%)	8 (34,8%)		
					«Пори року» / «Seasons»	8 (29,7%)	5 (21,7%)		

Конотативний аналіз метафор субсфери «Природа» / «Nature» в ПС в українській та англійській мовах

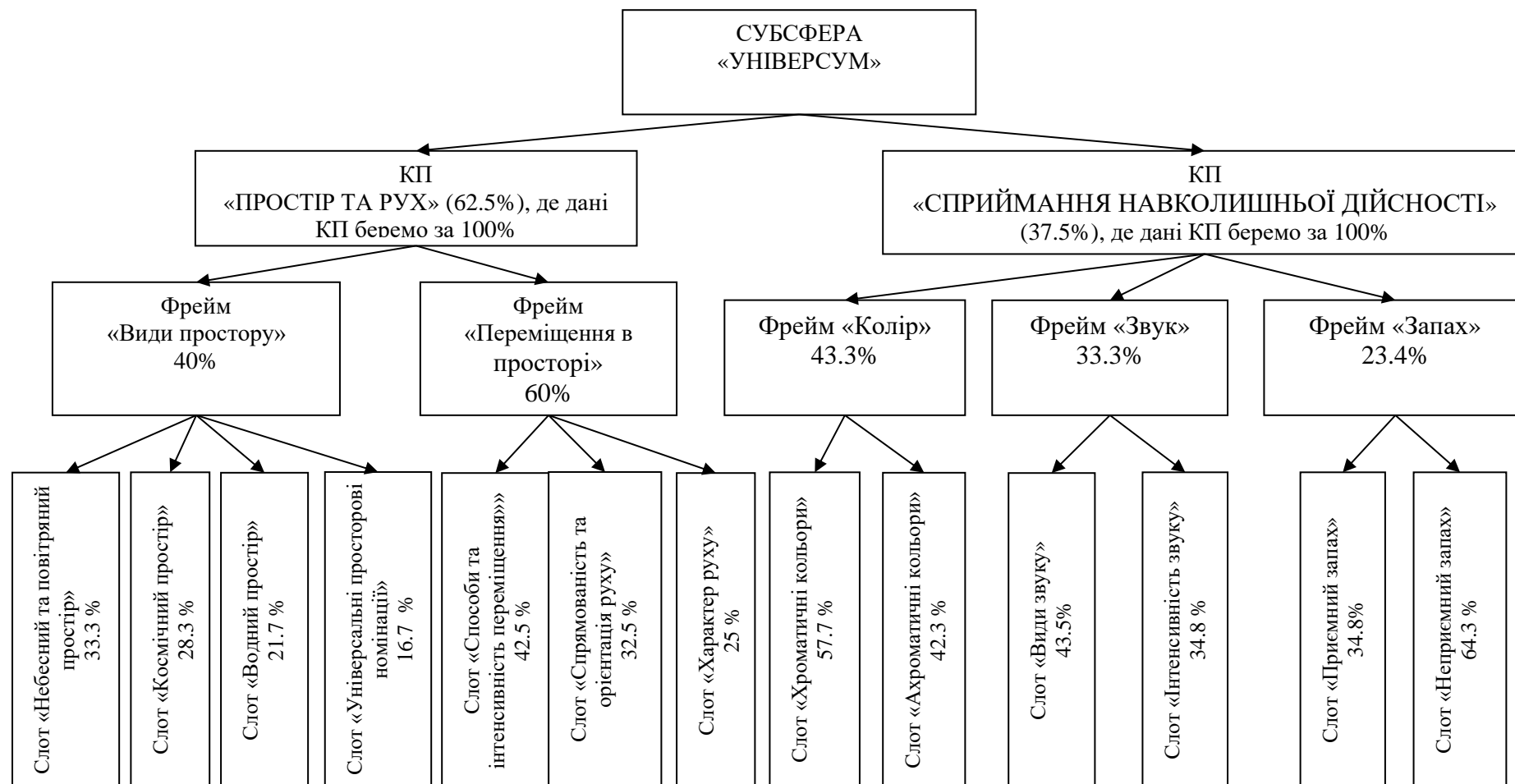
Субсфера	«Природа» / «NATURE»	КП	Фрейми	Слоти	позит.		негат.		нейтр-оцінні ПМ		Всього (од.)	
					укр.	англ.	укр.	англ.	укр.	англ.	укр.	англ.
Субсфера	«Природа» / «NATURE»	«Жива природа» / «LIVING NATURE»	«Тварини» / «Animals»	«Склад світу тварин» / «Animal Species»	6 (27,3%)	7 (27,3%)	16 (72,7%)	15 (72,7%)	-	-	22	22
				«Частини тіла тварин» / «Parts of Animal Bodies»	3 (25%)	6 (40%)	9 (75%)	8 (53,3%)	-	1 (6,7%)	12	15
				«Поведінка та інстинкти» / «Behavior and Instincts»	4 (28,6%)	4 (33,3%)	10 (71,4%)	8 (66,7%)	-	-	14	12
				«Групи тварин» / «Groups of Animals»	-	1 (10%)	8 (100%)	9 (90%)	-	-	8	10
				«Відносини з людиною» / «Human-Animal Interactions»	1 (25%)	1 (14,3%)	3 (75%)	6 (85,7%)	-	-	4	7
			Разом у межах фрейму «Тварини» / «Animals»		19 (28,8%)	14 (22,3%)	46 (69,7%)	46 (76,7%)	1 (1,5%)	0 (0%)	60	66

Продовження додатка У «Конотативний аналіз метафор субсфери «Природа» / «Nature» в ПС в українській та англійській мовах»

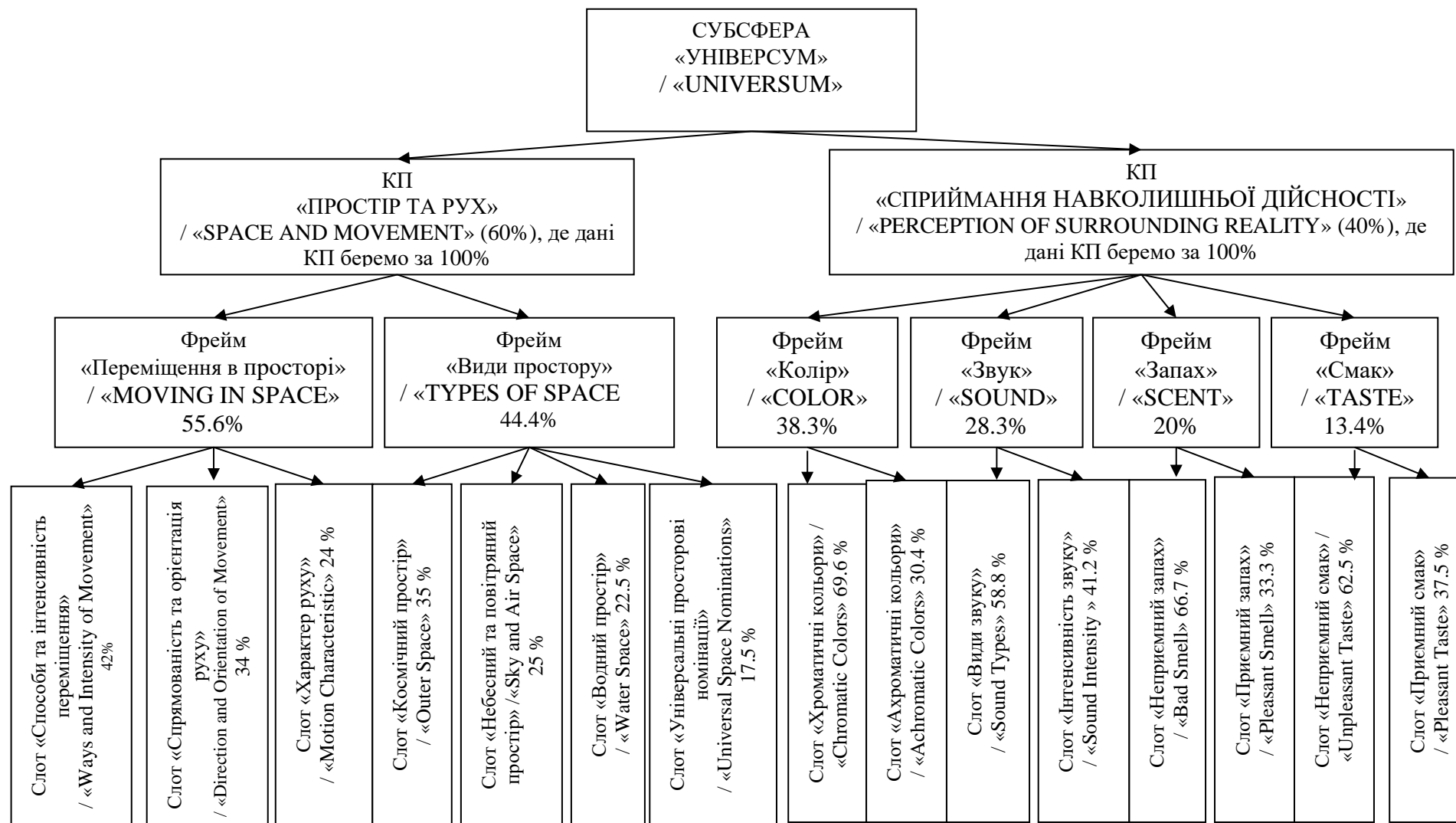
Субсфера	«Природа» / «NATURE»	«Жива природа» / «LIVING NATURE»	Фрейми	Слоти	позит.		негат.		нейтр-оцінні ПМ		Всього (од.)	
					укр.	англ.	укр.	англ.	укр.	англ.	укр.	англ.
			«Рослини» / «Plants»	«Види рослин» / «Types of Plants»	3 (30%)	4 (22,2%)	7 (70%)	13 (72,2%)	-	1 (5,6%)	10	18
				«Будова рослин» / «Parts of Plants»	9 (60%)	4 (30,8%)	4 (26,7%)	6 (46,2%)	2 (13,3%)	3 (23%)	15	13
				«Життєвий цикл рослин» / «Plants Life Cycle»	4 (66,7%)	5 (71,4%)	2 (33,3%)	2 (28,6%)	-	-	7	6
				«Догляд за рослинами»	4 (80%)	-	1 (20%)	-		-	5	-
Разом у межах фрейму «Рослини» / «Plants»		20 (55,6%)	13 (34,2%)	14 (38,9%)	21 (55,3%)	2 (5,5%)	4 (10,5%)	36	38			
Середній показник КП «Жива природа» / «Living Nature»					35,4%	30,8%	62,5%	64,4%	2,1%	4,8%	96	104

Продовження додатка У «Конотативний аналіз метафор субсфери «Природа» / «Nature» в ПС в українській та англійській мовах»

Субсфера	«Природа» / «NATURE»	«Нежива природа» / «INANIMATE NATURE»	Фрейми	Слоти	позит.		негат.		нейтр-оцінні ПМ		Всього (од.)	
					укр.	англ.	укр.	англ.	укр.	англ.	укр.	англ.
Субсфера	«Природа» / «NATURE»	«Нежива природа» / «INANIMATE NATURE»	«Геологія» / «Geology»	«Стихійні лиха» / «Natural Disasters»	-	-	12 (100%)	19 (5,6%)	-	-	12	19
				«Земля» / «Earth»	12 (66,7%)	5 (33,3%)	1 (5,6%)	8 (53,3%)	5 (27,8%)	2 (13,4%)	18	15
				«Вода» / «Water»	5 (31,25%)	2 (20%)	10 (62,5%)	8 (80%)	1 (6,25%)	-	16	10
			Разом у межах фрейму «Геологія» / «Geology»		17 (37%)	7 (15,9%)	23 (50%)	35 (79,5%)	6 (13%)	2 (4,6 %)	46	44
			«Метеорологія» / «Meteorology»	«Атмосфера та метеоумови» / «Atmosphere and Meteorological Conditions»	2 (20%)	2 (20%)	7 (70%)	8 (80%)	1 (10%)	-	10	10
				«Клімат та погода» / «Climate and Weather»	4 (50%)	1 (11,1%)	4 (50%)	8 (88,9%)	-	-	8	9
				«Пори року» / «Seasons»	4 (80%)	3 (37,5%)	1 (20%)	5 (62,5%)	-	-	5	8
			Разом у межах фрейму «Метеорологія» / «Meteorology»		10 (43,5%)	6 (22,2%)	13 (56,5%)	20 (74,1%)	0 (0%)	1 (3,7%)	23	27
			Середній показник КП «Нежива природа» / «Inanimate Nature»		40,25%	18,3%	53,25%	77,5%	6,5%	4,2%	69	71
			Загальний показник субсфери «Природа» / «Nature»		37,8%	24,6%	57,9%	71%	4,3%	4,4%	165	175

Метафори субсфери «Універсум» в українськомовному публіцистичному тексті

Метафори субсфери «Універсум» / «Universe» в англійськомовному публіцистичному тексті

Порівняльний аналіз субсфери «Універсум» / «Universe» в українській та англійській мовах

КП		Фрейми	англ.	укр.	Слоти	англ.	укр.	Разом	
								англ.	укр.
	«Простір та рух» / «SPACE AND MOVEMENT»	Переміщення в просторі» / «Moving in Space»	50 (55,6%)	40 (40%)	«Способи та інтенсивність переміщення» / «Ways and Intensity of Movement»	21 (42%)	17 (42,5%)	90 (100 %)	100 (100 %)
					«Спрямованість руху» / «Direction and Orientation of Movement»	17 (34%)	13 (32,5%)		
					«Характер руху» / «Motion Characteristic»	12 (24%)	10 (25%)		
		«Види простору» / «Types of Space»	40 (44,4%)	60 (60%)	«Космічний простір» / «Outer Space»	14 (35 %)	17 (28,3%)		
					«Небесний та повітряний простір» / «Sky and Air Space»	10 (25%)	20 (33,3%)		
					«Водний простір» / «Water Space»	9 (22,5%)	13 (21,7%)		
					«Універсальні просторові номінації» / «Universal Space Nominations»	7 (17,5%)	10 (16,7%)		

Продовження додатка Ц «Порівняльний аналіз субсфери «Універсум» / «Universum» в українській та англійській мовах»

КП		Фрейми	англ.	укр.	Слоти	англ.	укр.	Разом	
								англ.	укр.
«Сприймання навколишньої дійсності» / «PERCEPTION OF SURROUNDING REALITY»		«Колір» / «Color»	50 (55,6%)	40 (40%)	«Хроматичні кольори» / «Chromatic Colors»	16 (69,6%)	15 (57,7%)	60 (100%)	60 (100%)
					«Ахроматичні кольори» / «Achromatic Colors»	7 (30,4%)	11 (42,3%)		
		«Звук» / «Sound»	40 (44,4%)	60 (60%)	«Види звуку» / «Sound Types»	10 (58,8%)	11 (43,5%)		
					«Інтенсивність звуку» / «Sound Intensity»	7 (41,2%)	9 (34,8%)		
		«Запах» / «Scent»	12 (20%)	14 (23,4%)	«Неприємний запах» / «Bad Smell»	8 (66,7%)	9 (64,3%)		
					«Приємний запах» / «Pleasant Smell»	4 (33,3%)	5 (34,8%)		
		«Смак» / «Taste»	8 (13,4%)	-	Неприємний смак» / «Unpleasant Taste»	5 (62,5%)	-		
					«Приємний смак» / «Pleasant Taste»	3 (37,5%)	-		

Конотативний аналіз метафор субсфери «Універсум» / «Universe» в ПС в українській та англійській мовах

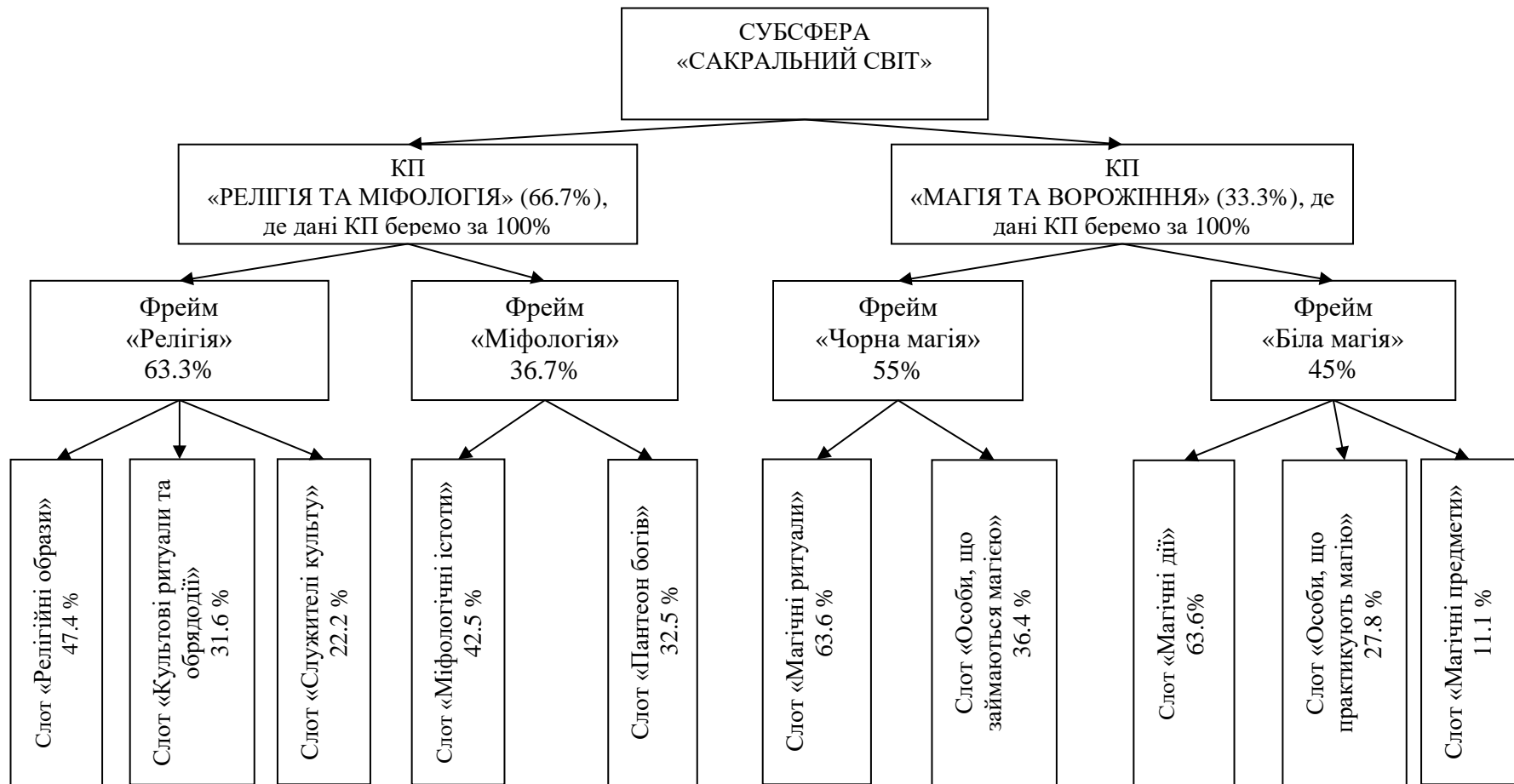
Субсфера	«Універсум» / «UNIVERSUM»	КП	Фрейми	Слоти	позит.		негат.		нейтр-оцінні ПМ		Всього (од.)	
					укр.	англ.	укр.	англ.	укр.	англ.	укр.	англ.
	«Універсум» / «UNIVERSUM»	«Простір та рух» / «SPACE AND MOVEMENT»	«Переміщення в просторі» / «Moving in Space»	«Способи та інтенсивність переміщення» / «Ways and Intensity of Movement»	5 (29,4%)	4 (19%)	10 (58,8%)	15 (71,4%)	2 (11,8%)	2 (9,6 %)	17	21
				«Спрямованість руху» / «Direction and Orientation of Movement»	3 (23,1%)	2 (11,8 %)	7 (53,8%)	15 (88,2%)	3 (23,1%)	-	13	17
				«Характер руху» / «Motion Characteristic»	1 (10%)	4 (33,3%)	6 (60%)	8 (66,7%)	3 (30%)	-	10	12
			Разом у межах фрейму «Переміщення в просторі» / «Moving in Space»		9 (22,5%)	10 (20%)	23 (57,5%)	38 (76%)	8 (20%)	2 (4%)	40	50
			«Види простору» / «Types of Space»	«Космічний простір» / «Outer Space»	6 (35,3%)	6 (42,9%)	11 (64,7%)	8 (57,1%)	-	-	17	14
				«Небесний та повітряний простір» / «Sky and Air Space»	8 (40%)	3 (30%)	12 (60%)	5 (50%)	-	2 (20%)	20	10
				«Водний простір» / «Water Space»	2 (15,4%)	3 (33,3%)	9 (69,2%)	5 (55,6%)	2 (15,4%)	1 (11,1%)	13	9

Продовження додатка III «Конотативний аналіз метафор субсфери «Універсум» / «Universum» в ПС в українській та англійській мовах»

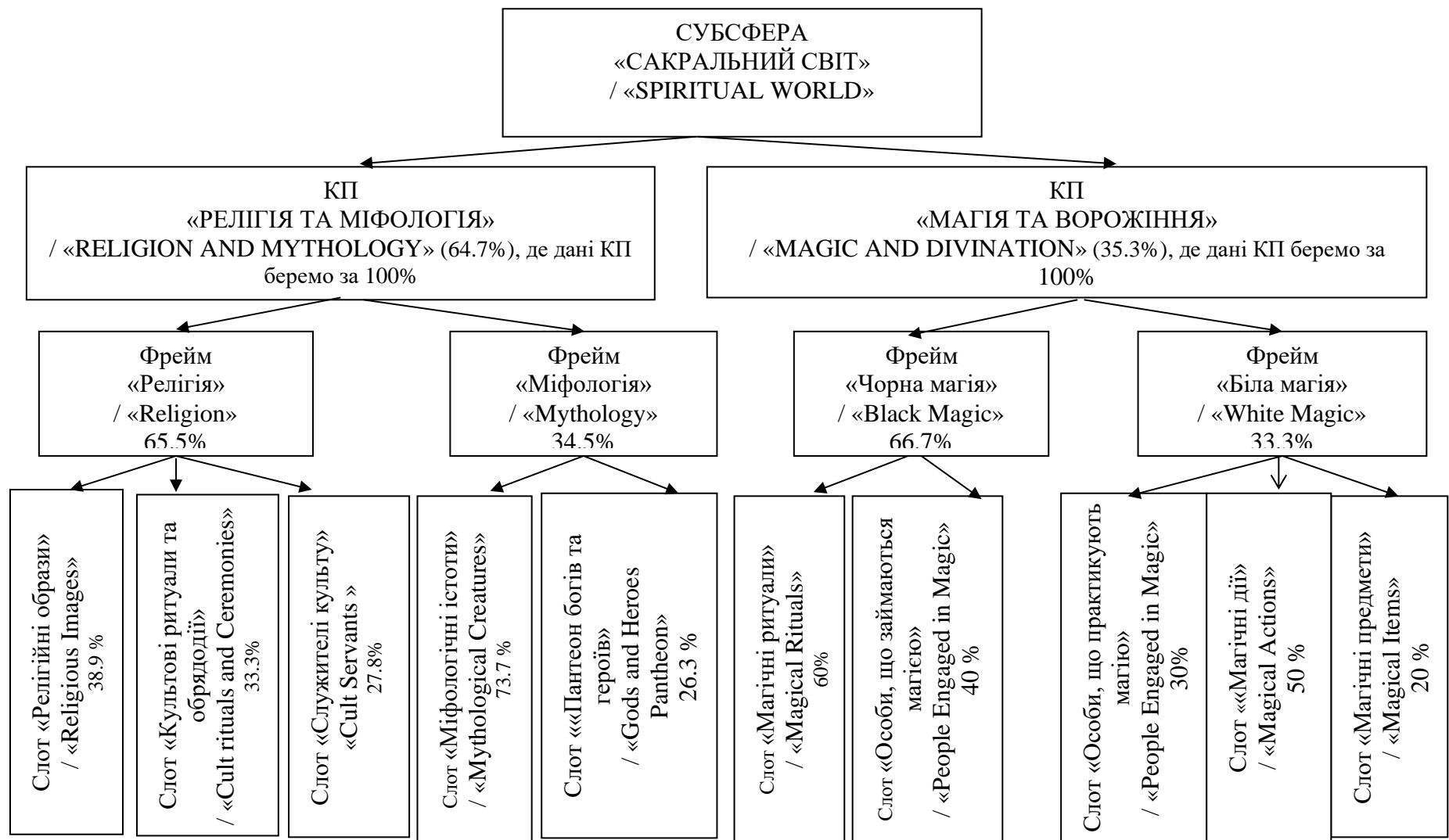
Субсфера	«Універсум» / «UNIVERSUM»	КП	Фрейми	Слоти	позит.		негат.		нейтр-оцінні ПМ		Всього (од.)		
					укр.	англ.	укр.	англ.	укр.	англ.	укр.	англ.	
				«Універсальні просторові номінації» / «Universal Space Nominations»	-	2 (28, 6%)	10 (100%)	5 (71,4%)	-	-	10	7	
			Разом у межах фрейму «Види простору» / «Types of Space»			16 (26,7%)	14 (35%)	42 (70%)	23 (57,5%)	2 (3,3%)	3 (7,5%)	60	40
		Середній % показник КП «Простір та рух» / «Space and Movement»			25	27,5	65	66,8	10	5,7	100	90	
		«Сприймання навколишньої дійсності» / «PERCEPTION OF SURROUNDING REALITY»	«Колір» / «Color»	«Хроматичні кольори» / «Chromatic Colors»	3 (60%)	4 (25%)	10 (10%)	9 (56,3%)	2 (30%)	3 (18,7%)	15	16	
				«Ахроматичні кольори» / «Achromatic Colors»	2 (18,2%)	1 (14,3%)	9 (81,8%)	6 (85,7%)	-	-	11	7	
			Разом у межах фрейму «Колір» / «Color»			5 (33,3%)	5 (21,7%)	19 (51,9%)	15 (65,2%)	2 (14,8%)	3 (13,1%)	26	23
			«Звук» / «Sound»	«Види звуку» / «Sound Types»	2 (18,2%)	2 (20%)	9 (81,8%)	8 (80%)	-	-	11	10	
				«Інтенсивність звуку» / «Sound Intensity»	1 (11,1%)	-	8 (88,9%)	7 (100%)	-	-	9	7	

Продовження додатка III «Конотативний аналіз метафор субсфери «Універсум» / «Universum» в ПС в українській та англійській мовах»

Субсфера	«Універсум» / «UNIVERSUM»	КП	Фрейми	Слоти	позит.		негат.		нейтр-оцінні ПМ		Всього (од.)		
					укр.	англ.	укр.	англ.	укр.	англ.	укр.	англ.	
		«Сприймання навколишньої дійсності» / «PERCEPTION OF SURROUNDING REALITY»	Разом у межах фрейму «Звук» / «Sound»			3 (33,3%)	2 (11,8%)	17 (51,9%)	15 (88,2%)	0 (0%)	0 (0%)	20	17
			«Запах» / «Scent»	«Неприємний запах» / «Bad Smell»	-	-	9 (100%)	8 (100%)	-	-	9	8	
				«Приємний запах» / «Pleasant Smell»	5 (100%)	4 (100%)	-	-	-	-	5	4	
			Разом у межах фрейму «Запах» / «Scent»			5 (34,8%)	4 (33,3%)	9 (64,3%)	8 (66,7%)	0 (0%)	0 (0%)	14	12
			«Смак» / «Taste»	Неприємний смак» / «Unpleasant Taste»	-	-	-	5 (100%)	-	-	-	5	
				«Приємний смак» / «Pleasant Taste»	-	3 (100%)	-	-	-	-	-	3	
			Разом у межах фрейму «Смак» / «Taste»			-	3 (37,5%)	-	5 (62,5%)	-	0 (0%)	-	8
		Середній показник КП «Сприймання навколишньої дійсності» / «Perception of Surrounding Reality»			21,7%	26,1%	75%	70,7%	3,3%	3,2%	60	60	
Загальний показник субсфери «Універсум» / «Universum»			23,4%	26,8%	70%	68,8%	7,5%	4,4%	160	150			

Метафори субсфери «Сакральний світ» в українськомовному публіцистичному тексті

Метафори субсфери «Сакральний світ» / «Spiritual World» в англійськомовному публіцистичному тексті

Порівняльний аналіз субсфери «Сакральний світ» / «Spiritual World» в українській та англійській мовах

		Фрейми	англ.	укр.	Слоти	англ.	укр.	Разом	
								англ.	укр.
КП	«Релігія та міфологія» / «RELIGION AND MYTHOLOGY»	«Релігія» «Religion»	36 (65,5%)	38 (63,3%)	«Релігійні образи» / «Religious Images»	14 (38,9%)	18 (47,4%)	55 (100%)	60 (100%)
					«Культові ритуали та обрядодії» / «Rituals and Ceremonies Cult»	12 (33,3%)	12 (31,6%)		
					«Служителі культу» / «Cult Servants»	10 (27,8%)	8 (22,2%)		
		«Міфологія» / «Mythology»	19 (34,5%)	22 (36,7%)	«Міфологічні істоти» / «Mythological Creatures»	14 (73,7%)	12 (42,5%)		
					«Пантеон богів та героїв» / «Gods and Heroes Pantheon»	5 (26,3%)	10 (32,5%)		
	«Магія та ворожіння» / «MAGIC AND DIVINATION»	«Чорна магія» / «Black Magic»	20 (66,7%)	22 (55%)	«Магічні ритуали» / «Magical Rituals»	12 (60%)	14 (63,6%)	30 (100%)	40 (100%)
					«Особи, що займаються магією» / «People Engaged in Magic»	8 (40%)	8 (36,4%)		
		«Біла магія» / «White Magic»	10 (33,3%)	18 (45%)	«Магічні дії» / «Magical Actions»	5 (50%)	11 (61,1%)		

Продовження додатка Я «Порівняльний аналіз субсфери «Сакральний світ» / «Spiritual World» в українській та англійській мовах»

		Фрейми	англ.	укр.	Слоти	англ.	укр.	Разом	
								англ.	укр.
					«Особи, що практикують магію» / «People Engaged in Magic»	3 (30%)	5 (27,8%)		
					«Магічні предмети» / «Magical Items»	2 (20%)	2 (11,1%)		

Конотативний аналіз метафор субсфери «Сакральний світ» / «Spiritual World» в ПС в українській та англійській мовах

Субсфера	«Сакральний світ» / «SPIRITUAL WORLD»	КП	Фрейми	Слоти	позит.		негат.		нейтр-оцінні ПМ		Всього (од.)	
					укр.	англ.	укр.	англ.	укр.	англ.	укр.	англ.
		«Релігія та міфологія» / «RELIGION AND MYTHOLOGY»	«Релігія» / «Religion»	«Релігійні образи» / «Religious Images»	4 (22,2%)	6 (42,9%)	14 (77,8%)	8 (57,1%)	-	-	18	14
				Культові ритуали та обрядодії» / «Rituals and Ceremonies Cult»	1 (8,3%)	4 (33,3%)	11 (91,7%)	8 (66,7%)	-	-	12	12
				«Служителі культу» / «Cult Servants»	2 (25%)	3 (30%)	6 (75%)	6 (60%)	-	1 (10%)	8	10
			Разом у межах фрейму «Релігія» / «Religion»		7 (18,4%)	13 (36,1%)	31 (81,6%)	22 (61,1%)	-	1 (2,8%)	38	36
			«Міфологія» / «Mythology»	«Міфологічні істоти» / «Mythological Creatures»	1 (8,3%)	6 (42,9%)	11 (91,7%)	8 (57,1%)	-	-	12	14
				«Пантеон богів та героїв» / «Gods and Heroes Pantheon»	4 (40%)	4 (80%)	6 (60%)	1 (20%)	-	-	10	5

Продовження додатка АА «Конотативний аналіз метафор субсфери «Сакральний світ» / «Spiritual World» в ПС в українській та англійській мовах»

Субсфера	«Сакральний світ» / «SPIRITUAL WORLD»	КП	Фрейми	Слоти	позит.		негат.		нейтр-оцінні ПМ		Всього (од.)	
					укр.	англ.	укр.	англ.	укр.	англ.	укр.	англ.
			Разом у межах фрейму «Міфологія» / «Mythology»		5 (22,7%)	10 (52,6%)	17 (77,3%)	9 (47,4%)	-	-	22	19
		Середній показник КП «Релігія та міфологія» / «Religion and Mythology»			20%	41,8%	80%	56,4%	0%	1,8%	60	55
	«Магія та ворожіння» / «MAGIC AND DIVINATION»	«Чорна магія» / «Black Magic»	«Магічні ритуали» / «Magical Rituals»	-	-	14 (100%)	12 (100%)	-	-	14	12	
			«Особи, що займаються магією» / «People Engaged in Magic»	-	1 (14,3%)	8 (100%)	7 (85,7%)	-	-	8	8	
		Разом у межах фрейму «Чорна магія» / «Black Magic»			-	1 (5%)	22 (100%)	19 (95%)	-	-	22	20
		«Біла магія» / «White Magic»	«Магічні дії» / «Magical Actions»	2 (18,2%)	3 (60%)	9 (81,8%)	2 (40%)	-	-	11	5	

Продовження додатка АА «Конотативний аналіз метафор субсфери «Сакральний світ» / «Spiritual World» в ПС в українській та англійській мовах»

Субсфера	«Сакральний світ» / «SPIRITUAL WORLD»	КП	Фрейми	Слоти	позит.		негат.		нейтр-оцінні ПМ		Всього (од.)	
					укр.	англ.	укр.	англ.	укр.	англ.	укр.	англ.
		«Магія та ворожіння» / «MAGIC AND DIVINATION»		«Особи, що практикують магію» / «People Engaged in Magic»	2 (40%)	3 (100%)	2 (40%)	-	1 (20%)	-	5	3
				«Магічні предмети» / «Magical Items»	2 (100%)	2 (100%)	-	-	-	-	2	2
			Разом у межах фрейму «Біла магія» / «White Magic»		6 (33,3%)	8 (80%)	11 (61,1%)	2 (20%)	1 (5,6%)	-	18	10
Середній показник КП «Магія та ворожіння» / «Magic and Divination»				15%	30%	82,5%	70%	2,5%	0%	40	30	
Загальний показник субсфери «Сакральний світ» / «Spiritual World»					17,5%	35,9%	81,25%	63,2%	1,25%	0,9%	100	85

Загальна порівняльна таблиця конотацій ПМ в українських та англійських публіцистичних текстах

ФДПС	Субсфера	Конотація				нейтрально-оцінні ПМ	
		позитивна		негативна			
		укр., %	англ., %	укр., %	англ., %	укр., %	англ., %
«СВІТ ЛЮДИНИ» / «HUMAN WORLD»	«Соціум» / «Society»	28,8	44,1	69,9	46,9	1,3	9
	«Живий організм» / «Living Organism»	29	30,9	63,7	67,5	7,3	1,6
	«Артефакти» / «Artefacts»	42,6	32,3	53,6	60,7	3,8	7
Разом у межах ФДПС «СВІТ ЛЮДИНИ» / «HUMAN WORLD»		33,5	35,8	62,4	58, 4	4,1	5,8
«НАВКОЛИШНІЙ СВІТ» / «OUTER WORLD»	«Природа» / «Nature»	37,8	24,6	57,9	71	4,3	4,4
	«Універсум» / «Universum»	23,4	26,8	70	68,8	7,5	4,4
	«Сакральний світ» / «Spiritual World»	17,5	35,9	81,25	63,2	1,25	0,9
Разом у межах ФДПС «НАВКОЛИШНІЙ СВІТ» / «OUTER WORLD»		26,2	29,1	69,7	67,7	4,1	3,2
Разом		29,8	32,4	66,1	63	4,1	4,6